

**NORĀDIJUMI
PAR CITVALODU IPAŠVĀRDU
PAREIZRAKSTĪBU
UN PAREIZRUNU
LATVIEŠU LITERĀRAJĀ
VALODĀ**

XV

ARĀBU VALODAS IPAŠVĀRDI

LATVIJAS PSR ZINĀTŅU AKADEMIJA
A. UPIŠA VALODAS UN LITERĀTŪRAS INSTITŪTS

NORĀDĪJUMI
PAR CITVALODU IPAŠVĀRDU
PAREIZRAKSTĪBU
UN PAREIZRUNU
LATVIEŠU LITERĀRAJĀ
VALODĀ

XV

ARĀBU VALODAS IPAŠVĀRDI

Sastādījuši M. Šūmane, J. Sikstulis
Recenzenti: filol. zin. dokt. A. Blinkena,
filol. zin. kand. T. Porīte

RĪGA «ZINĀTNE» 1982

PRIEKŠVārDS

Arābu valoda ir viena no visplašāk lietotajām pasaules valodām. Tās izplatība aptver kā Tuvējos un Vidējos Austrumus, tā Ziemeļāfriku. Arābu valodu kā islāma reliģijas valodu izmanto arī citās zemēs. Mūsu dienās strauji aktivizējušies politiskās dzīves notikumi arābu valstīs, arābu īpašvārdi ik dienas parādās preses izdevumos, skan radio un televīzijas pārraidēs; aug arī interese par arābu vēsturi, literatūru un mākslu. Līdz ar to ļoti aktuālas kļūst arābu īpašvārdu latviskās atveides problēmas. Patlaban vērojamā dažādība arābu īpašvārdu atveidē latviešu valodā un latvisko atveidojumu neatbilstība oriģinālvalodai nevar apmierināt valodas lietotājus pašreizējā valodas attīstības pakāpē, kad citvalodu cilmes īpašvārdu latviskās formas pēc iespējas tiek tuvinātas šo īpašvārdu skanējumam oriģinālvalodā.

Šie norādījumi par arābu īpašvārdu atveidi turpina sēriju «Norādījumi par citvalodu īpašvārdu pareizrakstību un pareizrūnu latviešu literārajā valodā» un saglabā iepriekšējo laidien pamatprincipus, taču tajos ir arī daži atšķirīgi momenti, ko nosaka arābu valodas īpatnības:

1) arābu valoda pieder pie semītu valodu grupas, un tās fonētiskā struktūra ļoti atšķiras no latviešu valodas fonētiskās struktūras, tādēļ daudzām arābu valodas skaņām nav tiešu atbilstmju latviešu valodā;

2) arābu zemēs plaši lieto īpašvārdu dialektālās formas, kuras atveidē jāņem vērā līdztekus literārajām formām;

3) pašās arābu valstīs pagaidām vēl nav vienotas pieejas savu ģeogrāfisko nosaukumu un personvārdu rakstībā, izvēlē un lietošanā;

4) arābu rakstības specifikas dēļ īpašvārdu oriģinālformas bija iespējams dot tikai transliterācijā vai transkripcijā.

Šo īpatnību dēļ darba gaitā radās gan tehniskas, gan teorētiskas problēmas. Arābu īpašvārdu atveides jautājumi latviešu valodā līdz šim gandrīz nav skarti. Noteikumu izstrādi apgrūtināja arī nenoteiktība arābu īpašvārdu atveidē pārējās valodās. Vairākās valodās, piemēram, krievu un vācu valodā, ir mēģinājumi normēt noteiktu arābu īpašvārdu grupu atveidi, taču arābu valodas īpašvārdu zinātniski pamatotu atveides sistēmu izveide vēl tikko aizsākta. Atveides praksē joprojām vērojama nekonsekvence, pat pretrunas. Šie Norādījumi ir pirmais mēģinājums izveidot vienotu sistēmu arābu īpašvārdu atveidei citā valodā.

Minēto apstākļu dēļ ne visi arābu īpašvārdu atveides jautājumi ar šiem Norādījumiem ir atrisināti arī latviešu valodā. Daži principi (piemēram, arābu valodas garo līdzskaņu atveide rakstībā, artikula un pamatvārda savruprakstījums bez defises u. c.) varētu būt vēl precīzējami. Šo jautājumu galīgs atrisinājums iespējams tikai pēc pārbaudes praksē.

Lai palielinātu Norādījumu informatīvo nozīmi, tajos ietverti vairāki pielikumi.

Norādījumu atsevišķās nodaļas izstrādājuši:

M. Šūmane — Arābu valstu oficiālie nosaukumi; Ģeogrāfisko nosaukumu vārdnīca (materiāla ekscerpēšana un sagatavošana); Nomenklatūras vārdu vārdnīca; Personvārdu vārdnīca; Pielikumi.

J. Sīkstulis — Vispārīgi norādījumi; Arābu valodas īpašvārdu atveides noteikumi; Ģeogrāfisko nosaukumu vārdnīca (transliterācija un transkripcija, vārdnīcas iekārtojums); Saīsinājumi.

Norādījumu manuskripts apspriests A. Upīša Valodas un literatūras institūta Latviešu valodas daļā. Tajos ietvertie principi daļēji jau tiek izmantoti praksē Galvenās enciklopēdiju redakcijas darbā.

*LPSR ZA korespondētājlocekle
filol. zin. doktore*

A. Blinkena

I. VISPĀRĪGI NORĀDĪJUMI

1. §. Šajā biļetenā sakopoti norādījumi, kā latviešu valodā rakstāmi un izrunājami arābu valodas īpašvārdi — ģeogrāfiskie nosaukumi un personvārdi. Pēc šiem norādījumiem latviešu valodā atveidojami arābu īpašvārdi, ko lieto arābu valstīs.¹ Citās valstīs, kur lieto arābu grafētiku (Afganistānā, Irānā, Pakistānā), arābu cilmes īpašvārdi atveidojami pēc šo valstu valodu (puštu, persiešu, urdu valodas) izrunas, kaut arī rakstībā tie bieži saglabā arābu oriģināla formu.

2. §. Arābu valoda pieder pie semītu valodu grupas semītu-hamītu valodu saimē. Arābu valoda ir valsts valoda visās arābu zemēs. Tā pastāv divos veidos:

1) literārā valoda — daiļliteratūrā, zinātnē, presē un oficiālos dokumentos lietojamā rakstu forma un radio, televīzijā un izglītības iestādēs lietojamā runas forma,

2) dialekti jeb tautas sarunu valoda, kuru lieto galvenokārt sadzīvē, kā arī kinofilmās, lugās, dziesmās, dažās televīzijas un radio programmās. Pierakstot dialektu tekstus, dialektu skaņas grafiski bieži attēlo ar tām pašām rakstu zīmēm, kuras paredzētas atbilstošo literārās valodas skaņu apzīmēšanai. Pēdējos gados arābu valstīs sāk iespiest daiļliteratūru, kurā arī grafiski daļēji vai pilnīgi attēlotas kāda dialekta izrunas īpatnības.

Literārā valoda (ar nelielām variācijām fonētiskā un leksikā) ir vienota visās arābu zemēs. Dialekti ievērojami atšķiras cits no cita dažādās valstīs un pat vienas valsts robežās. Izšķir vairākas lielas dialektu grupas: Arābijas

---

¹ Arābu valstu sarakstu sk. 64. Ipp.

pussalas, Sīrijas, Irākas, Ēģiptes un Magribas. Šīs grupas daļās teritoriālajos dialektos (piem., Tūnisijas, Lībijas, Libānas utt.), bet tie savukārt izloksnēs (piem., Kairas, Hamas, Izraēlas arābu utt.). Literārās valodas un dialektu savdabīgā sadzīvošana un to savstarpējā ietekme rada daudz problēmu arābu īpašvārdu atveidē, jo daudzi arābu ģeogrāfiskie nosaukumi un personvārdi ieviesušies praksē dialekta, nevis literārās izrunas formā. Dažreiz paralēli lieto abas — literāro un dialekta formu.

Atšķirības starp literāro un dialekta formu izpaužas galvenokārt dažu līdzskaņu izrunā, piem., literārās valodas skaņai *dž* Ēģiptes dialektā atbilst *g*, Sīrijas dialektā — *ž*:

lit. v. *Al-Džīza*² — Ēģiptes dial. *El-Gīza* — *Gīza* p raj³

lit. v. *Džabrud* — Sīrijas dial. *Žabrud* — *Žabruda* c

lit. v. *Džamil* [džē-] — Ēģiptes dial. *Gamil* [gē-] — Sīrijas dial. *Žmil* — atkarībā no konteksta *Džemils*, *Gemils* vai *Žmils* pv

Dialektu formās var būt arī literārajā valodā neesoši patskaņi *e*, *ē*, *o*, *ō*, kā arī citāda zilbju struktūra (sk. 12. §) un līdz ar to atšķirīgs patskaņu sastāvs:

lit. v. *Safākis* — Tūnisijas dial. *Sfāks* — *Sfāksa* p

lit. v. *Havr Maksar* [haur] — Jemenas dial. *Hōr Maksar* — *Hormaksara* p raj

Arābu valstis līdztekus arābu valodai izplatītas arī citas dzīvās valodas, kuras atspoguļojas šo valstu ģeogrāfiskajos nosaukumos: Ziemeļāfrikā — berberu valoda, Sīrijā — turku, jaunaramiešu, kurdu valoda, Irākā — persiešu, kurdu valoda. Vēsturiski nosacītu apstākļu dēļ spēcīga ietekme uz arābu valstu ģeogrāfisko nosaukumu veidošanos bijusi arī Rietumeiropas valodām: Ēģiptē, Sudānā, Dienvidjemenā — angļu valodai, Lībijā — itāliešu valodai, Alžīrijā, Tūnisijā, Libānā, Sīrijā, Marokā — franču valodai, Marokā vēl arī spāņu valodai. Pēdējā laikā eiropiešu doto ģeogrāfisko nosaukumu un eiropēizēto formu vietā tiek ieviesti arābu oriģinālnosaukumi. Sevišķi intensīva ģeogrāfisko nosaukumu maiņa notiek Alžīrijā⁴, Tūnisijā un Lībijā, piem.:

² Ja nav citu norādījumu, pirmā forma piemēros ir arābu valodas vārds biļetenā pieņemtajā vienkāršotajā latīņalfabētiskajā transliterācijā (literārajām formām) vai transkripcijā (dialektu formām) (sk. 10. §), pēdējā forma — atveidojums latviešu valodā.

³ Saisinājumu sarakstu sk. 182. lpp.

⁴ Sk., piem.: Ciņa, 1981, 26. jūl.

- agrāk fr. v. *Duzenville* — tagad arābu v. *Al-Hadžar* — *Hadžara* p
 agrāk fr. v. transkr. *Alger* — tagad arābu v. *Al-Džazāir* — *Džazāira* gp
 agrāk it. v. *Porto Farina* — tagad arābu v. *Gār al-Milh* [el] — *Gārelmilha* p
 agrāk sp. v. *Santa Cruz* — tagad arābu v. 'Ajn Bajda' [‘ain bei-] — *Ainbeida* p

Praktiskajā lietojumā daļa nosaukumu vēl sastopami galvenokārt savā eiropeizētājā formā. Šo formu saglabāšanos sekmē dažās arābu valstīs vēl arvien pastāvošā divvalodības situācija (galvenokārt arābu un franču), kā arī arābu īpašvārdu atveides tradīcija citās valodās. Savukārt daži nosaukumi, kuri ikdienā tiek lietoti arābu valodas oriģinālformā, vēl nav oficiāli ieviesti un tādēļ kartēs un sarakstos nav fiksēti. Ņemot vērā minēto situāciju un prakses vajadzības, dažkārt par pamatu pašreizējā laikposmā ieteicamajam atveidojumam jāizmanto nevis arābu oriģināla forma, bet tās transkripcija citā (parasti franču) valodā.⁵ Līdz ar arābu nosaukumu oriģinālformu pakāpenisku nostabilizēšanos pašās arābu zemēs paredzama atbilstošo atveidojumu ieviešana citās valodās, arī latviešu valodā.

3. §. Noteikumi īpašvārdu atveidei no arābu valodas šajā biļetenā izstrādāti, pamatojoties 1) galvenokārt uz arābu īpašvārdu literārajām formām, bet dažos gadījumos — ja īpašvārds praksē ieviesies dialekta formā — uz arābu valodas teritoriālo dialektu formām, 2) uz arābu valodas skaņu atbilstību latviešu valodas skaņām.

Arābu īpašvārdu atveidošanai izmantota latviešu valodas rakstība un skaņu sistēma, nelietojot tādas skaņas un burtus, kādu nav latviešu valodā un grafētikā. Arābu un latviešu valodas skaņu atbilstmju sistēma balstīta galvenokārt uz izrunas atbilstību, bet, ja arābu valodas skaņai nav tiešas atbilstmes latviešu valodā, — uz arābistikā pieņemto latīņalfabētisko transliterāciju (sk. 1. tabulas 3. aili), t. i., attiecīgā arābu valodas skaņa atveidota ar to latviešu valodas skaņu, kuras apzīmējums rakstībā sakrīt ar atbilstošās arābu rakstu zīmes transliterācijas burtu.

Arābu literārajā valodā izšķir 34 fonēmas, taču jāņem vērā arī dažas dialektu fonēmas, kuras parasti mēdz atspoguļot īpašvārdu atveidē (pārējās dialektu fonēmas transkripcijas praksē aizstāj ar atbilstošo literārās valodas fonēmu). Šajā biļetenā atspoguļoto arābu

⁵ Transkribētās formas šādā gadījumā atveidojamas galvenokārt pēc attiecīgās valodas īpašvārdu atveides likumbām (sk. arī 5. § 3. p.). Biļetena teorētiskajā daļā izstrādātie noteikumi attiecināmi tikai uz īpašvārdiem, kurus atveido no arābu oriģinālformas.

valodas fonēmu kopskaita un latviešu literārās valodas fonēmu skaita attiecība ir 40:48, patskaņu skaita attiecība — 10:12, divskaņu fonēmu arābu valodā nav (latviešu valodā to ir 10); līdzskaņu skaita attiecība ir 30:26. Atveides problēmas rada galvenokārt tas, ka arābu valodā ir vairāk līdzskaņu nekā latviešu valodā, turklāt daži latviešu valodas līdzskaņi (*c, ģ, dz, ģ, ķ, ļ, ņ, p*) atveidē nav izmantojami, jo tiem nav līdzīgu starp atveidē atspoguļojamām arābu valodas fonēmām.⁶ No pārējiem 18 latviešu valodas līdzskaņiem 11 (*b, dž, f, j, l, m, n, r, š, v, ž*) ir tādi, kuriem atbilst pa vienai arābu valodas fonēmai. Arābu balsīgajam faringālajam spraudzenim *ʿajn* un guturālajam slēdzenim *hamza* latviešu valodā nav ne līdzīgu skaņu, ne atbilstošu burtu, un tie nav tieši atveidojami (sk. 45. un 46. §). Tāpat ar atlikušajiem 7 latviešu valodas līdzskaņiem (*d, g, h, k, s, t, z*) jāatveido 17 arābu valodas līdzskaņi, turklāt atveidē latviešu burtus nevar papildināt ar diakritiskajām zīmēm, kā tas tiek darīts transliterācijā. Līdz ar to katrā minētā latviešu valodas līdzskaņa slodze ir 2 vai 3 dažādu arābu valodas līdzskaņu atveide. Tā, piem., arābu balsīgais guturālais spraudzenis, nebalsīgais uvulārais vibrants un nebalsīgais faringālais spraudzenis (Nr. 26, 7 un 6 1. tabulā) jāatveido ar vienu un to pašu latviešu valodas līdzskani *h*.

Ja kādu arābu valodas skaņu iespējams atveidot divējādi, bet latviešu valodā jau izveidojusies tradīcija, tad attiecīgo skaņu atveido saskaņā ar tradīciju. Tā, piem., arābu līdzskaņa */l/* pozicionālais variants palatalizētais *l* latviešu valodā atveidojams tāpat kā otrs pozicionālais variants — velarizētais *l* (krievu valodā arābu palatalizēto *l* dažās pozīcijās atveido ar *ль*):

Navfal [nau-] — kr. v. *Науфаль* — *Naufals* pv

al [ɛl] — kr. v. *аль* vai *эль* — *al* vai *el* (artikuls)

Turpretim arābu valodas interdentalo līdzskaņu atveidei saskaņā ar citu valodu praksi izmantojami abi iespējamie atbilstmju varianti: nebalsīgajam interdentalajam līdzskanī — *t* un *s*, balsīgajam — *d* un *z* (par viena vai otra varianta izvēli sk. 19. un 39. §).

4. §. Šajos Norādījumos atšķirībā no līdzšinējās prakses ieteikts arābu garos patskaņus konsekventi atveidot ar latviešu valodas garajiem patskaņiem (par dažām atkāpēm sk. 5. §). Izņemot ļoti nedaudzus īpašvārdus, kuros garais patskanis ir latviešu valodai neparastā pozīcijā, šī principa ievērošana latviešu valodas runātajam grūtības sagādāt nevar. Līdzšinējie atveidojumi ar oriģinālformai neatbilstošiem īsajiem patskaņiem radušies nevis latviešu valodas īpatnību dēļ, bet galvenokārt starpniekvalodu ietekmē.

⁶ Dažas no šīm skaņām, piem., *č* un *p*, okazionāli var parādīties atveidojumos no dialektu formām un aizguvumiem.

Arābu valodas garo patskaņu adekvāts atveidojums ieteikts arī sen pazīstamos īpašvārdos, ja to līdzšinējais lietojums atšķiras tikai ar patskaņu kvantitāti. Populārākie no tiem ir šādi:

Bajrūt [bei-] — *Beirūta* (līdz šim — *Beiruta*) gp

Al-Hartūm — *Hartūma* (līdz šim — *Hartuma*) gp

Al-'Irāk — *Irāka* (līdz šim — *Iraka*) v

Sa'ūd — *Saūds* (līdz šim — *Sauds*) pv,⁷ tāpat arī *Saūda Arābija* v

Tūnis — *Tūnisa* (līdz šim — *Tunisa*) gp, tāpat arī *Tūnisija* v

Izņēmums ir arābu valodas garā patskaņa /ō/ atveide: tā kā latviešu valodā garais ō grafiski netiek šķirts no īsā o, patskaņa o kvantitāte latviskajā atveidojumā nav normēta arī izrunā.

5. §. Dažos gadījumos arābu cilmes īpašvārdu atveidē ir lietderīgi pieļaut atkāpes no pieņemtajām arābu un latviešu valodas skaņu atbilstībām.

1. Atkāpes patskaņu kvantitātes atveidē.

a) Jebkurš arābu valodas garais patskanis atveidojams ar atbilstošo īso patskani, ja atveidojumā aiz tā seko vēl viens garais patskanis (sk. 48. §).

b) Jebkurš arābu valodas garais patskanis atveidojams ar atbilstošo īso patskani gara skaneņa priekšā (sk. 48. §).

c) Arābu *ī* izskaņā *-ija* atveidojams ar *i* (sk. 54. §).

d) Ja arābu valodas vārds (saliktā nosaukumā — pēdējais komponents) beidzas ar *-ā* vai ja aiz *ā* seko tikai neatveidojams līdzskanis *hamza*, šis *ā* vairākjzibju vārdos atveidojams ar *a* (sk. 50. §).

2. Atkāpes patskaņu kvalitātes atveidē. Daļā arābu īpašvārdu fonētiskā atveides principa ievērošana (t. i., atveide pēc izrunas) pārāk attālinātu latviskos ekvivalentus no galvenajās Eiropas valodās (krievu, franču, angļu, vācu) pieņemtajām formām, kurās patskaņi atveidoti pēc fonēmas pamatvarianta. Šādos gadījumos atveide pieskaņojama minētajās valodās sastopamajām formām: arābu valodas fonēmas /a/ varianti *ē* un *e* atveidojami ar *a*, fonēmas /ā/ variants *ē* — ar *ā*, fonēmu /u/ un /ū/ varianti *o* un *ō* — ar *u* resp. *ū* (sk. 49., 50., 56. un 57. §).

⁷ Arābu valodā ir arī īpašvārds *Savdā'* [sauda] — *Sauda*, kura atveidojumā lietojams īsais *u*.

3. Novirzes no pieņemtajām arābu un latviešu valodas skaņu atbilstībām var rasties arī īpašvārdos, kuri atveidoti, balstoties uz starpniekvalodu transkripcijām. Lai iespēju robežās novērstu šādas novirzes, konkrētu īpašvārdu atveidē ņemti vērā skaņu kvalitātes un kvantitātes pozicionālie nosacījumi arābu valodā, kā arī drošas analogijas ar arābu oriģinālformā fiksētiem īpašvārdiem vai atsevišķiem komponentiem, piem.:

fr. v. transkr. *Sebkhā de Timimoun* — *Timimūns* (nevis *Timimuns*) s-ez

arābu v. *Tlemsān* — fr. v. transkr. *Tlemcen* — *Tlemsēna* (nevis *Tlemsena*) p

arābu v. *Šaliḡa* [šē-] — *Šeliḡa* p un fr. v. transkr. *Chélijf* — *Šeliḡa* (nevis *Šeliḡa*) u

6. §. Arābu valodā ir īpašvārdi, kuru cilme meklējama kādā citā valodā (berberu, sengrieķu, kurdu, persiešu, franču, angļu u. c.). Arābu nepilnajā rakstībā, kuru parasti lieto praksē (sk. 9. §), nav apzīmējumu īsajiem patskaņiem; visi citvalodu īpašvārdu garie patskaņi un tāpat arī arābu literārajai valodai svešās skaņas *e* un *o* parasti tiek grafiski attēlotas ar trim burtiem, kas paredzēti arābu valodas garo patskaņu *ā*, *ī* un *ū* apzīmēšanai, bet dažreiz īsie patskaņi vispār netiek apzīmēti. Citvalodu cilmes īpašvārdi parasti (bet ne vienmēr) ir pakļauti arābu valodas izrunas normām, t. i., oriģinālvalodas patskaņi *a* arābu valodā bieži atveido ar *ā*, patskaņus *i*, *e*, *ē* — ar *ī*, patskaņus *u*, *o*, *ō* — ar *ū*, bet īsie patskaņi var arī zust vai mainīt kvalitāti; iespējami arī daži līdzskaņu pārveidojumi:

Al-Iskandarija no sengr. v. *Alexandriā* — *Aleksandrija* p
Būr no angļu v. *port* «osta» — *Port* (īpašvārdu komponents)

Aizgūtajiem īpašvārdiem pieļaujama atveide gan pēc arabizētās formas, gan pēc oriģinālvalodas formas. Atveidei galvenokārt pēc arabizētās formas lietderīgi pakļaut mazāk pazīstamus īpašvārdus, it sevišķi personvārdus:

Hūsruḡ no pers. v. *Hosrov* — *Hūsruḡs*, arī *Hosrovs* pv
Mūris no fr. v. *Maurice* — *Mūriḡs*, arī *Moriss* pv

Turpreti tādi arābu īpašvārdi, it sevišķi ģeogrāfiskie nosaukumi, kuru pamatā ir daudzās valodās pazīstami citvalodu cilmes vārdi un nosaukumi, atveidojami latviešu valodā galvenokārt (vai tikai) pēc attiecīgās ori-

ģinālvalodas formas (šādu izvēli parasti balsta arī arābu īpašvārdu atveides prakse citās valodās):

Fiktūrijā no angļu v. *Victoria* — *Viktorija*, arī *Fiktūrija* pv

Kustantīn no fr. v. *Constantine* — *Konstantina* p

Haliubūlis no sengr. v. *Hēliūpolis* — *Hēliopole* vēst. p,
p raj

Arabizētajam variantam šādā gadījumā būtu dodama priekšroka tikai tad, ja ir nepieciešams uzsvērt personas vai ģeogrāfiskā objekta nacionālo vai teritoriālo piederību.

7. §. Vairāki arābu zemju ģeogrāfiskie nosaukumi un personvārdi latviešu valodā līdz šim lietoti biļetenā izstrādātajiem noteikumiem neatbilstošā atveidojumā. Stabili ieviesušās tradicionālās formas (izņemot 4. § minētās, kuras atšķiras no normatīvā atveidojuma tikai ar patskaņu kvantitāti) lietojamas vai nu paralēli atveidojumiem, kas darināti pēc šajā biļetenā izstrādātajiem noteikumiem, vai — retos gadījumos — kā vienīgie attiecīgā objekta nosaukumi latviešu valodā; biļetenā ievietotajās vārdnīcās tie norādīti ar zvaigznīti:

Al-Bikā' — kr. v. *Бекaa* — *Bikā*, *Bekaa ieleja

Muhammad [-ḡd] — *Muhammeds* (bet pravietis arī *Muhameds) pv

8. §. Arābu valodas vārdu vai tekstu transliterācijā parasti lieto speciālas diakritiskās zīmes (sk. 1. tabulas 3. aili), lai diferencētu dažādas fonēmas, kas apzīmētas ar vienu un to pašu alfabēta burtu. Šajā biļetenā tehnisku iemeslu dēļ lietota vienkāršota transliterācija, t. i., izmantoti tikai latviešu alfabēta burti, kā arī zīmes ' un ' (arābu līdzskaņu 'ajn un hamza apzīmēšanai). Tuvinātas izrunas norādīšanai lietoti latviešu alfabēta burti un dažas fonētiskās transkripcijas zīmes: ɛ, ɔ, ɖ un θ. Fonēmu apzīmējumi doti taisnajās iekavās //, izrunas norādes — kvadrātiekvavās []. 13. § ar zīmi · uzsvērtās zilbes priekšā norādīta akcenta vieta.

II. ARĀBU VALODAS IPAŠVĀRDU ATVEIDES NOTEIKUMI

A. ARĀBU RAKSTĪBA UN ALFABĒTS

9. §. Arābu alfabētā (sk. 1. tabulu A) ir 28 burti līdzskaņu apzīmēšanai. Ar trim no šiem burtiem nepilnajā rakstībā (sk. tālāk) apzīmē arī garos patskaņus /ā/, /ū/ un /i/; tie ir *aliġ*, *vāv* un *jā'* (Nr. 1, 27 un 28).⁸ Arābu rakstībā nav burtkopu, katrs burts apzīmē atsevišķu fonēmu. Raksta virziens ir no labās puses uz kreiso. Burti, savienojoties cits ar citu, maina savu grafisko formu. Divdesmit diviem burtiem ir četras rakstības formas: viena no tām — izolētā — apzīmē nesavienotu, savrupstāvošu burtu, pārējās trīs atbilst sākuma, vidus un beigu pozīcijai burtu savienojumos jeb blokos. Sešiem burtiem ir tikai divas rakstības formas — izolētā un beigu forma. Vienā vārdā var būt viens burtu bloks, ja visi burti ir savienojami, vai divi un vairāki bloki, ja vārdā kāds no burtiem nav savienojams ar nākošo. Arābu rakstībā nešķir lielos un mazos burtus.⁹ Iespiedzīmes principā neatšķiras no rokraksta zīmēm.

Diakritiskās zīmes¹⁰ (sk. 1. tabulu B) alfabētā neiekļauj. Ar tām apzīmē īsos patskaņus, līdzskani *hamza*, līdzskaņu garumu, locījumu galotnes, patskaņu un līdzskaņu mēmumu (neizrunāšanu). Rakstību, kurā izmanto alfabēta burtus un visas diakritiskās zīmes, sauc par pilno rakstību. No pilnās rakstības var uzzināt vārda precīzu izrunu.

---

⁸ Vajadzības gadījumā šādā veidā turpmāk norādīti arābu rakstu zīmju un tām atbilstošo fonēmu kārtas numuri 1. tabulā (sk. 14. lpp.).

⁹ Arābu īpašvārdu transliterācijā šajā biļetenā nosacīti lietots lielais sākumburts.

¹⁰ Krievu valodā огласовки.

Tomēr arābu valodas praksē daudz biežāk sastopama nepilnā rakstība. Tajā lieto vai nu tikai alfabēta burtus, t. i., apzīmē tikai līdzskaņus un garos patskaņus, vai alfabēta burtus un dažas diakritiskās zīmes; piem., vārda *'Al-Mukattam* nepilnās rakstības transliterācija ir *'lmktm*. Nepilnā rakstība neataino vārda izrunu. Tā uzzināma no vārdnīcām un citiem avotiem, kur lietota pilnā rakstība vai tās transliterācija.

1. tabulā (sk. 14. lpp.) parādīts arābu alfabēts jeb nepilnās rakstības zīmes (A) un alfabētā neiekļautās pilnās rakstības zīmes (B), kā arī to transliterācija ar latīņu un krievu alfabēta burtiem.

B. ARĀBU RAKSTĪBAS TRANSLITERĀCIJA UN TRANSKRIPCĪJA

10. §. Arābistikas praksē transliterē arābu valodas pilno rakstību. Tā kā šī rakstība pilnībā atspoguļo arābu literārās valodas fonēmu sastāvu un skaitu, zinātniskā transliterācija praktiski sakrīt ar fonemātisko transkripciju.¹¹ Šādu transliterāciju (sk. 1. tabulas 3. un 4. aili) lieto zinātniskos (lingvistiskos, vēstures, ģeogrāfijas, etnogrāfijas) darbos, kur citas valodas tekstā sastopami arābu valodas vārdi, īpašvārdi, izteicieni vai teksti.

Transliterācijā arābu alfabēta burtiem un pilnās rakstības zīmēm atbilst latīņalfabētiskās sistēmas vai krievu alfabēta burti, no kuriem daļa papildināta ar diakritiskajām zīmēm, un divas no sengrieķu rakstības aizgūtas grafēmas *Ϸ* un *ϸ*. Patskaņu garumu norāda ar horizontālu svītru virs burta, līdzskaņu garumu — ar burta dubultojumu. Fonēmu izrunas variantus un asimilācijas procesus (izņemot *l* asimilāciju artikulā) transliterācijā neatspoguļo.

Arābu īpašvārdu atveides praksē nav vienotības līdzskaņu transliterācijā: dažādos avotos lieto dažādas transliterācijas zīmes. Tas attiecas galvenokārt uz līdzskaņiem, kas raksturīgi tikai semītu valodām. 1. tabulas 3. ailē parādīta visizplatītākā arābu rakstu zīmju latīņalfabētiskā transliterācija.

Sajā biļetenā (vārdnīcās un tekstā minētajos piemēros) no literārās formas atveidojamie arābu īpašvārdi tehnisku iemeslu dēļ doti t. s. vienkāršotajā transliterācijā, t. i.,

¹¹ Praksē lieto arī terminu «zinātniskā transkripcija».

A. ARĀBU ALFABETS

Nr.	Burta nosaukums zinātniskajā transliterācijā	Zinātniskā transliterācija		Vienkāršota latīnālfā- bētiskā trans- literācija
		latīn- alfabētiskā	krievu	
1	2	3	4	5
1	alif	—*; ā	—*; ā	—*; ā
2	bā ^ḳ	b	б	b
3	tā ^ḳ	t	т	t
	tā ^ḳ marbūṭa**	t; —***	т; —***	t; —***
4	tā ^ḳ	<u>t</u>	<u>ц</u>	t
5	ḡim	ḡ	дж	dž
6	ḥā ^ḳ	ḥ	х	h
7	ḥā ^ḳ	ḥ	х	h
8	dāl	d	д	d
9	<u>dāl</u>	<u>d</u>	<u>з</u>	d
10	rā ^ḳ	r	р	r
11	zā ^ḳ	z	з	z
12	sīn	s	с	s
13	šīn	š	ш	š
14	ṣād	ṣ	ç	s
15	ḍād	ḍ	д	d
16	ṭā ^ḳ	ṭ	т	t
17	zā ^ḳ	z	з	z
18	ʿajn	ʿ	с	·
19	ḡajn	ḡ	г	g
20	fā ^ḳ	f	ф	f
21	kāf	ḳ, q	қ	k

(NEPILNĀS RAKSTĪBAS ZIMES)

Burtu izolētā rakstība	Rakstība burtu blokā		
	beigās	vidū	sākumā
6	7	8	9
ا	ا	—	—
ب	ب	ب	ب
ت	ت	ت	ت
ة	ة	—	—
ث	ث	ث	ث
ج	ج	ج	ج
ح	ح	ح	ح
خ	خ	خ	خ
د	د	—	—
ذ	ذ	—	—
ر	ر	—	—
ز	ز	—	—
س	س	س	س
ش	ش	ش	ش
ص	ص	ص	ص
ض	ض	ض	ض
ط	ط	ط	ط
ظ	ظ	ظ	ظ
ع	ع	ع	ع
غ	غ	غ	غ
ف	ف	ف	ف
ق	ق	ق	ق

1	2	3	4	5
22	kāf	k	к	k
23	lām	l	л	l
24	mīm	m	м	m
25	nūn	n	н	n
26	hā ³	h	х	h
27	wāw	—*; w; ū	—*; в; ū	—*; v; ū
28	yā ³	—*; y; ī	—*; ѣ; ѣ	—*; j; ī

Piezīme. Dažreiz arābu rakstībā izmanto arī no citu dialektu /g' attēlošanai un ج vai ج

* Neattēlo dažās pozīcijās, kur neapzīmē skaņu, bet veic tikai

** Lieto vārda beigās sieviešu dzimtes piedēklī -at-

*** Neattēlo, ja apzīmē pauzes formā atmetamo elementu (sk.

B. ALFABĒTĀ NEIEKĻAUTĀS PILNĀS RAKSTIBAS

Nr.	Nosaukums zinātniskajā transliterācijā	Zinātniskā transliterācija		Vienkāršotā latīnalfabētiskā transliterācija
		latīnalfabētiskā	krievu	
1	2	3	4	5
29	hamza	ﺀ	ﺀ	’; —**
30	fathā	a	a	a
31	fathā + alif	ā	ā	ā
32	fathā + yā ³	ā	ā	ā

6	7	8	9
ك (ک)	ن	ك	ك
ل	ل	ل	ل
م	م	م	م
ن	ن	ن	ن
ه	ه	ه	ه
و	و	—	—
ی	ی	ی	ب

valodu alfabēta aizgūtus burtus, piem., گ vai ق —
— dialektu /ž/ attēlošanai.

ortogrāfisku funkciju.

11. §).

ZĪMES UN ZĪMJU KOMBINĀCIJAS*

Rakstība	Nozīme	Novietojums
6	7	8
ء	līdzskanis	virs vai zem burta <i>alif</i> ; virs burtiem <i>vāv</i> un <i>jā'</i> ; patstāvīgi
ـ	īsa	virs burta, pēc kura jāizrunā
ـ	garais	<i>fatha</i> virs burta, pēc kura jāizrunā, <i>alif</i> aiz burta
ـی	garais	vārda beigās: <i>fatha</i> virs vārda saknes pēdējā burta, <i>jā'</i> aiz burta
ـی	īsa	

1	2	3	4	5
33	fatha + tā ^ḥ marbūta	at; a***	ar; a***	at; a***
34	kasra	i	и	i
35	kasra + yā ^ḥ	ī	ī	ī
36	damma	u	у	u
37	damma + wāw	ū	ū	ū
38	sukūn	—	—	—
39	tašdid	burta dubultojums		
40	wasla	—	—	—
41	madda	ā	ā	ā

* Tabulā nav ietvertas diakritiskās zīmes un kombinācijas, ar un kuras tādēļ transliterācijā nav atspoguļotas.

** Neattēlo, ja atrodas zilbes sākumā.

*** Attēlo ar *a*, ja elements *t* pauzes formā ir atmetams.

speciālās diakritiskās zīmes, kas ļauj konstatēt vārda rakstību un precīzu izrunu arābu valodā, nav attēlotas (sal. 1. tabulas 3. un 5. aili). Bez tam zīme *ğ*, kas var radīt nevēlamas asociācijas ar latviešu *ġ*, aizstāta ar izrunas ziņā vistuvāk atbilstošo burtkopu *dž*, bet zīmes *w* un *y* — ar atbilstošajiem latviešu alfabēta burtiem *v* un *j*. Zīmju *ʿ* un *ḥ* vietā (līdzskaņu *ʿajn* un *hamza* apzīmēšanai) lietotas zīmes *ˆ* un *˙*. Arābu valodas dialektu (izrunas) formas dotas vienkāršotajā transkripcijā ar latviešu alfabēta burtiem, izmantojot arī zīmes *ˆ* un *˙*. Transliterācijā un transkripcijā zilbes sākumā patskaņa priekšā nav attēlots līdzskanis *hamza*, kuru šādā pozīcijā neizrunā un citās valodās neatveido.

11. §. Arābu īpašvārdi transliterējami un transkribējami no tā sauktās pauzes formas, kura atbilst izolēta vārda izrunai. Izolētu vārdu izrunā bez locījumu galot-

6	7	8
ö' ä' / 5 و و' 0 و و' و	sieviešu dzimtes piedēklis īsais patskanis garais patskanis īsais patskanis garais patskanis nulles patskanis līdzskaņa garums <i>alif</i> mēmums garais patskanis	vārda beigās: <i>fatha</i> virs vārda saknes pēdējā burta, <i>tā' marbūta</i> aiz burta zem burta, pēc kura jāizrunā <i>kasra</i> zem burta, pēc kura jā- izrunā, <i>jā'</i> aiz burta virs burta, pēc kura jāizrunā <i>damma</i> virs burta, pēc kura jāizrunā, <i>vāv</i> aiz burta virs līdzskaņa burta, aiz kura nav patskaņa virs garināmā līdzskaņa burta virs burta <i>alif</i> virs burta <i>alif</i>

kurām pilnajā rakstībā apzīmē pauzes formā atmetamos elementus

nēm, dažos gadījumos arī bez piedēkļa *-at-* pēdējā elementa. Vairākkomponentu īpašvārdiem pauzes forma nosakāma katram komponentam atsevišķi. Šādā gadījumā tā dažreiz atkarīga no visa īpašvārda struktūras (sk. piem., šī paragrāfa 6. p.).

Lai atrastu pauzes formu, jāatmet šādi pilnās formas elementi.

1. Nominatīva galotnes *-un, -u*:

Muhammad-un (pilnā forma) — *Muhammad* [-ʔd] (pauzes forma) — *Muhammeds* pv

Ibrāhīm-u (pilnā forma) — *Ibrāhīm* (pauzes forma) — *Ibrāhims* pv

2. Ģenitīva galotnes *-in, -i* (parasti — salikto īpašvārdu otrajam komponentam):¹²

¹² Arābu valodā artikuls un pamatvārds grafiski veido vienu komponentu.

Mit-u Gamr-in (pilnā forma) — *Mit Gamr* (pauzes forma) — *Mitgamra c*

Abd-u al-Kadir-i (pilnā forma) — *Abd al-Kadir* [ɛl] (pauzes forma) — *Abdelkadirs pv*

Piezīme. Ja vārda beigu elements *-in* nav ģenitīva galotne, tas pauzes formā transliterējams ar *-i*:

Kād-in (pilnā forma) — *Kādi* (pauzes forma) — *Kādi pv*

3. Akuzatīva galotne *-an*.

Īpašvārdos akuzatīva galotne sastopama ļoti reti — vārdkopās, kuru sastāvā ir verbs, piem., pirmsislāma dzejnieka vārdā *Taabbata Šarr-an* «tas, kas nes padusē ļaunumu» — *Taabata Šarrans*. (Sajā īpašvārdā akuzatīva galotne tradicionāli tiek paturēta arī pauzes formā.)

Piezīme. Ja vārda beigu elements *-an* nav akuzatīva galotne, tas pauzes formā transliterējams ar *-ā*:

Rid-an (pilnā forma) — *Ridā* (pauzes forma) — *Rida pv*

4. Galotne *-i* divskaitļa izskaņās *-āni, -ajni*:

Ar-Rāfid-ān-i «divas pietekas» (pilnā forma) — *Ar-Rāfidān* (pauzes forma) — *Rāfidāna* (Tigras un Eifrātas kopnosaukums)

Al-Bahr-ajn-i «divas jūras» (pilnā forma) — *Al-Bahrajn* [ein] (pauzes forma) — *Bahreinas s-s*

5. Galotne *-a* vīriešu dzimtes daudzskaitļa izskaņās *-ūna, -ina*:

‘Adžl-ūn-a (pilnā forma) — *‘Adžlūn* (pauzes forma) — *Adžlūns k-i*

Hānak-in-a (pilnā forma) — *Hānakin* [-ne-] (pauzes forma) — *Hānekina p*

6. Elements *t* sieviešu dzimtes vienskaitļa piedēklī *-at-*: *Hurgād-at-u* (pilnā forma nominatīvā) — *Hurgāda* (pauzes forma) — *Hurgāda p*

Fātim-at-u (pilnā forma nominatīvā) — *Fātima* (pauzes forma) — *Fātima pv*

Piezīmes. 1) Vārdkopā, kurā sieviešu dzimtes vienskaitļa forma ir pirmais komponents, bet otrais komponents ir atributīvi lietots substantīvs, pauzes formā piedēklis *-at-* saglabājams pilnībā, jāatmet tikai nominatīva galotne *-u*:

Halim-at-u al-Kabū (pilnā forma nominatīvā) — *Halimat al-Kabū* [ɛl] (pauzes forma) — *Halimat el Kabū k*

Sāda tipa vārdkopu bieži veido ģeogrāfiskais nomenklatūras vārds un īpašvārds. Nomenklatūras vārds atveidojumā parasti tulkojams: *buhajr-at-u At-Timsāh-i* «krokodila ezers» (pilnā forma) — *buhajrat At-Timsāh* (pauzes forma) — *Timsāhs ez*

2) Sieviešu dzimtes daudzskaitļa piedēklis *-āt-* atšķirībā no *-at-* pauzes formā saglabājams vienmēr:

Kallāb-āt-u (pilnā forma nominatīvā) — *Kallābāt* (pauzes forma) — *Kallābāta* p

Al-Vāh-āt-u (pilnā forma nominatīvā) — *Al-Vāhāt* (pauzes forma) — *Vāhāta* vil

7. Elements *j* vīriešu dzimtes attieksmes adjektīva piedēklī *-ij-* (<*-ijj-*):

Makk-ij-un (pilnā forma nominatīvā) — *Makkī* [mę-] (pauzes forma) — *Mekī* pv

Al-Ahmad-ij-u (pilnā forma nominatīvā) — *Al-Ahmadī* (pauzes forma) — *Ahmadī* p

C. ZILBES, AKCENTS UN INTONĀCIJA

12. §. Arābu valodas skaņu atveide lielā mērā atkarīga no to pozīcijas zilbē, tādēļ jāaplūko dažas arābu valodas zilbju struktūras īpatnības.

Arābu valodā zilbes centru veido īsais vai garais patskanis. Zilbes robeža var būt garajā līdzskanī, starp patskani un līdzskani vai starp diviem dažādiem līdzskaņiem.

Arābu literārajā valodā visbiežāk sastopamie zilbju tipi ir

1) vaļēja īsa zilbe:

Baraka (*Ba-ra-ka*) — *Baraka* u

2) vaļēja gara zilbe:

Al-Litāni (*Lī-tā-nī*) — *Litāni* u

3) slēgta zilbe:

Farraš (*Far-raš*) — *Farraš* k

Pauzes formās rodas arī zilbes, kas beidzas ar diviem līdzskaņiem:

Hadžr — *Hadžrs* vādī

Arābu valodā zilbe nevar sākties ar patskani. Latviskajos atveidojumos šādas zilbes rodas, ja arābu valodā zilbe sākas ar līdzskani *hamza* vai *'ajn*, kuri šādā pozīcijā nav atveidojami (sk. 45. un 46. §).

1) Zilbe sākas ar līdzskani *hamza* (vienkāršotajā transliterācijā šādā pozīcijā *hamza* nav attēlots):

Abhā — zin. translit. *'Abhā* — *Abha* p

Dāūd — zin. translit. *Dā'ūd* (*Dā'ūd*) — *Daūds* pv

al — zin. translit. 'al [ɛl] — *al* vai *el* (artikuls)

2) Zilbe sākas ar līdzskani 'ajn:

'*Akra* — *Akra* p

Mu'ammar (*Mu-'am-mar*) — *Muammars* (*Mu-am-mars*)
pv

Arābu literārajā valodā zilbe nevar sākties ar diviem vai vairāk līdzskaņiem. Atveidotajos īpašvārdos šādas zilbes var parādīties tad, ja par pamatu atveidojumam ņemta dialekta forma:

lit. v. *Kasr* — dial. *Ksar* — *Ksar* (īpašvārdu komponents)

lit. v. *Džubajl* — dial. *Zbēl* — *Zbēla* p

lit. v. *Muhammad* — dial. *Mhammed* — *Mhammeds* pv

13. §. Arābu valodā ir dinamiskais brīvais vārda akcents. Tā vieta atkarīga no vārda zilbju struktūras. Artikuls arābu valodā vienmēr ir neuzsvērts.

Latviešu valodā arābu īpašvārdi izrunājami ar pirmās zilbes akcentu:

Bag'dād — *Bagdāde* p

Al-Mafrak — *Mafraka* p

Īpašvārdos, kas atveidojumā sastāv no vairākiem komponentiem, patstāvīgu akcentu iegūst katrs komponents, izņemot artikulu:

Baj-hān al-Ka'sāb [bei-, ɛl] — *Beihān el Kasāba* p

14. §. Atveidoto īpašvārdu garās zilbes izrunājamās ar stiepto vai krītošo intonāciju.

D. SKAŅU ATVEIDOŠANA RAKSTĪBĀ UN IZRUNĀ¹³

1. LĪDZSKAŅI

15. §. Arābu literārajā valodā ir 28 līdzskaņu fonēmas. Atveidē aplūkojamās arī divas tikai dialektos sastopamas līdzskaņu fonēmas /g/ un /ž/.

a) Līdzskaņu kvantitāte

16. §. Arābu valodā bieži sastopami fonētiski garie līdzskaņi. Transliterācijā tos attēlo ar dubultotu attiecīgā

¹³ Tā kā arābu rakstība un arābu valodas vārdu transliterācija balstās uz fonemātisko principu, atbilstoši arī skaņu atveides apskats veidots pēc fonēmu principa. Arābu valodas fonēmas šajā nodaļā nosacīti kārtotas latviešu alfabēta secībā. Vispirms aplūkoti līdzskaņi, jo vārda līdzskaņu sastāvs lielā mērā nosaka patskaņu izrunu un atveidi.

līdzskaņa burtu, piem., *Farraš, Al-Hammām, Saffāh, Akkaba, Avvād, Al-Fajjūm*. Arābu rakstībā līdzskaņa garumu norāda ar diakritisko zīmi *tašdid* (Nr. 38), kuru raksta virs attiecīgā burta.

Vārda saknes otrā līdzskaņa garinājums ir vārddarināšanas paņēmieni, ar kuru darina, piem., pastāvīgu īpašību, pastāvīgu nodarību, profesiju nosaukumus. Šāds vārdu tips bieži sastopams personvārdos, sevišķi iesaukās un pievārdos:

ʿafan — «trūdēšana»; *ʿAjjān* «trūdošais» — *Afāns* pv
safah — «liet»; *Saffāh* «(asiņu) lējējs» — *Safāhs* pv

Vairumā valodu visus arābu garos līdzskaņus grafiski mēdz atveidot ar attiecīgā līdzskaņa burta dubultojumu. Arābu īpašvārdu latviskajā atveidojumā paturami tikai dubultojumi *ll, mm, nn* un *rr*. Arābu garais /y/ (zinātniskajā transliterācijā *yy*, vienkāršotajā transliterācijā *jj*) atveidojams ar *ij* un garais /w/ (zinātniskajā transliterācijā *ww*, vienkāršotajā transliterācijā *vv*) — ar *uv* (sk. 28. un 41. §). Pārējie arābu garie līdzskaņi saskaņā ar citvalodu īpašvārdu atveides līdzšinējo tradīciju attēlojami ar vienu grafēmu, kaut gan tas rada arī nevēlamas sekas:

1) daļēji zūd atveidoto arābu īpašvārdu skaniskā tuvība oriģinālam, kura jau tā grūti saglabājama;

2) var rasties homonīmiski īpašvārdu atveidojumi:

Abba — *Aba* c; *ʿAbā* — *Aba* c

ʿAdžā — *Adža* k; *ʿAdždža* — *Adža* c

Al-ʿAkaba — *Akaba* p; *Akkaba* — *Akaba* c

Lai latvisko atveidojumu iespēju robežās tuvinātu arābu oriģinālam, vairākkomponentu īpašvārdu atveidē noteiktos gadījumos priekšroka dodama komponentu savruprakstījumam (sk. 73. §).

b) Līdzskaņu atveidošana¹⁴

17. §. Arābu /b/ (Nr. 2)¹⁵ izruna ir tuva latviešu *b* skaņai. Tas atveidojams latviešu valodā ar **b**:

Bajrūt [bei-] — *Beirūta* gp

Bišr — *Bišrs* pv

¹⁴ Šīs nodaļas tekstā arābu fonēmu apzīmējumi doti ar zinātniskās transliterācijas zīmēm, bet piemēros izmantota vienkāršotā transliterācija (sk. 10. §), kurā diakritiskās zīmes netiek norādītas. Pārpratumu novēršanai piemēri katrā paragrāfā izraudzīti tā, lai tajos nebūtu sastopama neviena no pārējām arābu valodas fonēmām, kuras transliterācijā apzīmē ar to pašu burtu kā apskatāmo fonēmu.

¹⁵ Sk. 8. piezīmi 12. lpp.

18. §. Arābu /d/ (Nr. 8) izruna ir tuva latviešu *d* skaņai. Tas atveidojams latviešu valodā ar **d**:

Dijāla — *Dijāla* u

Sadh — *Sadha* p

19. §. Arābu /d̲/ (Nr. 9) ir balsīgs interdentāls spraudzenis, troksnenis, kura izruna ir tuva angļu *ð* skaņai. Tas atveidojams latviešu valodā divējādi: ģeogrāfiskajos nosaukumos — ar **d**, personvārdos — ar **z**:

Dū Šajh [dū šeih] — *Dūšeiha* c

Dahab [ða-] — *Dahaba* p

Dū al-Himār [d̲ul-] — *Zulhimāra* pv¹⁶

Latviešu valodas, kā arī daudzu citu valodu fonētiskajā sistēmā nav skaņas ar līdzīgu artikulāciju un attiecīga burtā. Šīs arābu fonēmas atveidē dažādās valodās nav vienotības. Grafētikas (transliterācijas zīmes) ietekmē latīņalfabētiskās rakstības valodās to bieži atveido ar *d* vai *dh*. No izrunas viedokļa sakarā ar artikulācijas veida tuvību pamatota ir šīs arābu fonēmas atveide ar *z*. Šajos Norādījumos tās atveide latviešu valodā saskaņota ar krievu valodas tradīciju.

20. §. Arābu /d̲/ (Nr. 15) ir balsīgs, stipri velarizēts (emfātisks) dentāls priekšējais mēlenis, eksplozīvs slēdzenis, troksnenis. Tas atveidojams latviešu valodā ar **d**:

Dahr — *Dahra* p

Darir — *Darirs* pv

21. §. Arābu /ǧ/ (Nr. 5) (apzīmējums vienkāršotajā transliterācijā — *dž*) ir balsīgs, palatalizēts alveolārs priekšējais mēlenis, afrikatīvs slēdzenis ar otru, vidējo centru, troksnenis. Tas atveidojams latviešu valodā ar **dž**:

Džālū — *Džālū* oāze

Džāsim — *Džāsims* pv

22. §. Arābu /f/ (Nr. 20) izruna ir tuva latviešu *f* skaņai. Tas atveidojams latviešu valodā ar **f**:

Faršūt — *Faršūta* p

Fāris — *Fāriss* pv

23. §. Arābu /g/ izruna ir tuva latviešu *g* skaņai. Tas atveidojams latviešu valodā ar **g**:

Gābis — *Gābisa* p

Gīrgā — *Gīrga* p

¹⁶ Par šādas struktūras īpašvārdu koprakstījumu sk. piezīmi 75. §.

Šī fonēma arābu valodā sastopama tikai dialektos, kur *g* izruna literārās valodas *dž* (Nr. 5) vai dziļi pakaļējā *k* (Nr. 21) vietā (sk. 21. un 30. §). Arābu rakstībā dialektu /*g*/ parasti apzīmē tāpat kā atbilstošās literārās valodas fonēmas /*ǧ*/ vai /*ḳ*/ (sk. Nr. 5 un 21 1. tabulā), bet dažreiz — ar īpašu burtu (sk. piezīmi 1. tabulā A).

24. §. Arābu /*g*/ (Nr. 19) ir balsīgs uvulārs vibrants, spraudzenis, troksnenis. Tas atveidojams latviešu valodā ar **g**:

Bagdād — *Bagdāde* gp
Gadāmis — *Gadāmisa* p

25. §. Arābu /*h*/ (Nr. 26) ir balsīgs guturāls spraudzenis, troksnenis. Tas atveidojams latviešu valodā ar **h**:

Al-Mahr — *Mahra* vēst. novads
Hārūn — *Hārūns* pv

26. §. Arābu /*h*/ (Nr. 7) ir nebalsīgs uvulārs vibrants, spraudzenis, troksnenis. Tas atveidojams latviešu valodā ar **h**:

Hajbara [hai-] — *Haibara* p
Al-Hartūm — *Hartūma* gp

27. §. Arābu /*h*/ (Nr. 6) ir nebalsīgs faringāls spraudzenis, troksnenis. Tas atveidojams latviešu valodā ar **h**:

Hūt — *Hūta* p
Hātīm — *Hātīms* pv

28. §. Arābu /*y*/ (Nr. 28) (apzīmējums vienkāršotajā transliterācijā — *j*) atkarībā no pozīcijas izrunājams un atveidojams latviešu valodā divējādi — ar **j** vai **i**.

1. Zilbes sākumā iespējams tikai fonēmas /*y*/ pamatvariants, kura izruna tuva latviešu *j* skaņai. Tas atveidojams latviešu valodā ar **j**:

Al-Jaman [jēmeņ] — *Jemena* v
Dijāla (*Di-jā-la*) — *Dijāla* u

2. Tautosillabiskā pozīcijā aiz patskaņa /*a*/ arābu /*y*/ vokalizējas un kopā ar patskani veido pozicionālo divskani *ai/ei* (patskaņa /*a*/ izruna un atveide atkarīga no 49. § 1. un 2. p. minētajiem nosacījumiem). Šis arābu /*y*/ pozicionālais variants atveidojams latviešu valodā ar **i**:

Rajda (*Raj-da*) [rai-] — *Raida* p
Kajs [kais] (*k* — Nr. 21) — *Kaiiss* pv

Bajrūt (Baj-rūt) [bei-] — *Beirūta* gp

Ar-Rumajla [-mei-] — *Rumeila* p

Piezīmes. 1) Latviskās formas galotnes priekšā arābu /y/ vienmēr atveidojams ar **j**:

Badžāja (Ba-džā-ja) [bɛ-] — *Bedžāja* p

Bukaj* (Bu-kaj*) [-ai*] — *Bukajs* k

2) Arābu garais /y/ (apzīmējums zinātniskajā transliterācijā — *yy*, vienkāršotajā transliterācijā — *jj*) atveidojams latviešu valodā ar **ij** (pēc šī paragrāfa 1. un 2. p.), nevis ar *j*, jo arābu valodā garie līdzskaņi vienmēr pieder pie divām zilbēm (zilbes robeža atrodas garajā līdzskaņī):

'Ajjād ('Aj-jād) ['aijjād] — *Ajjāds* (nevis *Ajāds*) pv

Al-Fajjūm (Faj-jūm) [faijjūm] — *Fajjūma* (nevis *Fajjūma*) p

Šī likumība jāņem vērā arī, atveidojot arābu īpašvārdus no starpniekvalodām: dažās valodās (piem., angļu un vācu) vokalizāciju grafiski bieži neatspoguļo un atveidojumā arābu /y/ apzīmē visās pozīcijās vienādi, resp., arābu garo /y/ atveido ar *yy* vai *jj* (piem., angļu valodā *Ayyad, Al Fayyum*).

29. §. Arābu /k/ (Nr. 22) ir nebalsīgs, palatalizēts pakaļējais mēlenis vidējais aukslējenis, eksplozīvs slēdzenis, troksnenis. Tas atveidojams latviešu valodā ar **k**:

Al-Kalb [kɛ-] — *Kelbs* zemesr

Kamāl [kɛ-] — *Kemāls* pv

30. §. Arābu /ḳ/ (Nr. 21) ir nebalsīgs dziļi pakaļējais mēlenis, eksplozīvs slēdzenis, troksnenis. Tas atveidojams latviešu valodā ar **k**:

Al-Kantara — *Kantara* p

Kāsim — *Kāsims* pv

31. §. Arābu /l/ (Nr. 23) ir apikāli alveolārs priekšējais mēlenis, laterāls spraudzenis, skanenis. Arābu valodā sastopami divi šī līdzskaņa pozicionālie varianti — palatalizētais un velarizētais. Abi varianti atveidojami latviešu valodā ar **l**:

Libijā (ar palatalizēto *l*) — *Libija* v

Latīfa (ar velarizēto *l*) — *Latīfa* pv

32. §. Arābu /m/ (Nr. 24) izruna ir tuva latviešu *m* skaņai. Tas atveidojams latviešu valodā ar **m**:

Maskat — *Maskata* p

Mursi — *Mursi* pv

33. §. Arābu /n/ (Nr. 25) izruna ir tuva latviešu *n* skaņai. Parasti tas atveidojams latviešu valodā ar **n**:

Nasr — *Nasra* p

Nasim [nē-] — *Nesims* pv

Piezīme. Vārda vidū pirms līdzskaņa /b/ vai /f/ arābu /n/ daļējas asimilācijas rezultātā dažreiz tiek izrunāts kā *m*. Šī izruna atspoguļojama atsevišķu īpašvārdu atveidē, ja īpašvārds tādā formā jau nostiprinājies latviešu valodā:

Abū Sinbil [sim-] — *Abū Simbila* tempļi

Manfis [mēm-] — *Memfisa* p

34. §. Arābu /r/ (Nr. 10) izruna ir tuva latviešu *r* skaņai. Tas atveidojams latviešu valodā ar **r**:

Radfān — *Radfāni* k-i

Rafik — *Rafiks* pv

35. §. Arābu /s/ (Nr. 12) izruna ir tuva latviešu *s* skaņai. Tas atveidojams latviešu valodā ar **s**:

Sarir [sē-] — *Serira* naftas atr

Sālim — *Sālims* pv

36. §. Arābu /ṣ/ (Nr. 14) ir nebalsīgs, stipri velarizēts (emfātisks) dentāls priekšējais mēlenis. Tas atveidojams latviešu valodā ar **s**:

San'ā' — *Sana* gp

Sābir — *Sābirs* pv

37. §. Arābu /š/ (Nr. 13) ir nebalsīgs, palatalizēts apikāli alveolārs priekšējais mēlenis, spraudzenis, troksnenis. Tas atveidojams latviešu valodā ar **š**:

Sibīn al-Kūm [eļ kōm] — *Sibīnelkoma* p

Sihābī — *Sihābī* pv

38. §. Arābu /t/ (Nr. 3) izruna ir tuva latviešu *t* skaņai. Tas atveidojams latviešu valodā ar **t**:

Tūnis — *Tūnisa* gp

Tavfik [tau-] — *Taufiks* pv

39. §. Arābu /t̤/ (Nr. 4) ir nebalsīgs interdentāls spraudzenis, troksnenis, kura izruna tuva angļu *θ* skaņai. Tas atveidojams latviešu valodā divējādi: ģeogrāfiskajos nosaukumos — ar **t**, personvārdos — ar **s**:

Hadita [-iθ-] — *Hadita* p

Al-Hārit [-iθ] — *Hāriss* pv

Lajt [leiθ] — *Leiss* pv

Tajos ģeogrāfiskajos nosaukumos, kuru veidošanā izmantoti personvārdi, saglabājama atveide ar **s**:

'Utmānija ['oθ-] no pv *'Utmān* ['oθ-] — *Osmānija* p

Sī arābu līdzskaņa transkripcijas problēmas ir tādas pašas kā balsīgajam interdentalajam līdzskanī (sk. 19. §), un tā atveide latviešu valodā balstās uz to pašu principu.

40. §. Arābu /t/ (Nr. 16) ir nebalsīgs, stipri velarizēts (emfātisks) apikāli dentāls priekšējais mēlenis, eksplozīvs slēdzenis, troksnenis. Tas atveidojams latviešu valodā ar **t**:

Tantā — *Tanta* p

Tāhir — *Tāhirs* pv

41. §. Arābu /w/ (Nr. 27) (apzīmējums vienkāršotajā transliterācijā — *v*) atkarībā no pozīcijas izrunājams un atveidojams latviešu valodā divējādi — ar **v** vai **u**.

1. Zilbes sākumā iespējams tikai fonēmas /w/ pamatvariants, kura izruna tuva angļu ω skaņai. Tas atveidojams latviešu valodā ar **v**:

Vāsif — *Vāsifs* pv

Ad-Davāsir (*Da-vā-sir*) — *Davāsirs* vādi

2. Tautosillabiskā pozīcijā aiz patskaņa /a/ arābu /w/ vokalizējas un kopā ar patskani veido pozicionālo divskani *au*. Šis arābu /w/ pozicionālais variants atveidojams latviešu valodā ar **u**:

Havlān (*Hav-lān*) [hau-] — *Haulāna* p

Savdā' (*Sav-dā'*) [sau-] — *Sauda* p

Piezīmes. 1) Latviskās formas galotnes priekšā arābu /w/ vienmēr atveidojams ar **v**:

As-Samāva (*Sa-mā-va*) — *Samāva* p

Nav [nau] — *Navs* ez

2) Arābu garais /w/ (apzīmējums zinātniskajā transliterācijā — $\omega\omega$, vienkāršotajā transliterācijā — *vv*) atveidojams latviešu valodā ar **uv** (pēc šī paragrāfa 1. un 2. p.), nevis ar *v*, jo arābu valodā garie līdzskaņi vienmēr pieder pie divām zilbēm (zilbes robeža atrodas garajā līdzskanī):

'Auvād (*'Av-vād*) ['auvād] — *Auvāds* (nevis *Avāds*) pv

Davva (*Dav-va*) [dauva] — *Dauva* (nevis *Dava*) p

Arābu /w/ atveides princips citās valodās ir tāds pats kā /y/ atveidē (sk. 28. §): vokalizāciju bieži neatspoguļo un atveidojumā arābu /w/ apzīmē visās pozīcijās vienādi. Šādā gadījumā arābu garais /w/ tiek atveidots ar $\omega\omega$ vai *vv* (piem., angļu valodā *Awwad*, *Dawwa*).

42. §. Arābu /z/ (Nr. 11) izruna ir tuva latviešu z skaņai. Tas atveidojams latviešu valodā ar z:

Zahla — *Zahla* p
Zajdān [zei-] — *Zeidāns* pv

43. §. Arābu /z̤/ (Nr. 17) ir balsīgs, stipri velarizēts (emfātisks) apikāli dentāls priekšējais mēlenis, spraudzenis, troksnenis. Tas atveidojams latviešu valodā ar z:

Zāhir — *Zāhirs* pv
Az-Zahrān — *Zahrāna* p

44. §. Arābu /ž/ izruna ir tuva latviešu ž skaņai. Tas atveidojams latviešu valodā ar ž:

Bint Zbēl — *Bint Zbēla* c
Burž eš-Šamāli — *Burž eš Šamāli* p

Šī fonēma arābu valodā sastopama tikai dialektos, kur ž izrunā literārās valodas dž (Nr. 5) vietā (sk. 21. §). Arābu rakstībā dialektu /ž/ parasti apzīmē tāpat kā atbilstošo literārās valodas fonēmu /ġ/ (sk. Nr. 5 1. tabulā), bet dažreiz — ar īpašu burtu (sk. piezīmi 1. tabulā A).

45. §. Arābu /ħ/¹⁷ (Nr. 29) (apzīmējums vienkāršotajā transliterācijā — ') ir nebalsīgs guturāls eksplozīvs slēdzenis. Latviešu valodā tas nav tieši atveidojams.

1. Ja arābu *hamza* atrodas tautosillabiskā pozīcijā aiz īsā patskaņa,¹⁸ tas atveidojams latviešu valodā ar šī **patskaņa garinājumu**:

Ra's Gārib [rās] — *Rāsgāriba* p
Ma'rib (*Ma'-rib*) [mā-] — *Māriba* p
Mu'nis (*Mu'-nis*) [mū-] — *Mūniss* pv

Šāda atveide atspoguļo mūsdienu arābu literārās valodas tendenci minētā tipa zilbes izrunā tuvināties dialektu izrunai, kur īsā patskaņa un līdzskaņa *hamza* savienojums parasti izrunājams kā garais patskanis.

2. Pārējos gadījumos arābu *hamza* latviešu valodā **nav atveidojams**.

a) Līdzskanis *hamza* atrodas zilbes sākumā; šādā pozīcijā *hamza* netiek izrunāts un vienkāršotajā transliterācijā nav attēlots:¹⁹

¹⁷ Arābu rakstībā to apzīmē ar diakrītisko zīmi *hamza*. Uzskatāmības dēļ nosaukums *hamza* šajā biļetenā nosacīti attiecināts arī uz fonēmu.

¹⁸ T. i., ja aiz tā seko vēl kāds līdzskanis.

¹⁹ No šī fakta un likumības, ka arābu valodā zilbe nevar sākties ar patskani, izriet praktisks secinājums: ja transkripcijā vai transliterācijā kāda zilbe sākas ar patskani, tas nozīmē, ka arābu valodā šīs zilbes sākumā atrodas līdzskanis *hamza*.

Arhab — zin. translit. 'Arhab — Arhaba p
Dāūd — zin. translit. *Dā'ūd* (*Dā-'ūd*) — *Daūds* pv
Al-Džazāir — zin. translit. 'Al-Džazā'ir (*Dža-zā-'ir*) —
Džazāira gp

b) Līdzskanis *hamza* atrodas zilbes beigās aiz garā patskaņa:

Az-Zarkā' — *Zarka* p
Al-Bajdā' [bei-] — *Beida* k

Daudzās valodās nav arābu līdzskanīm *hamza* kaut vai aptuveni līdzīgas skaņas, un parasti to vispār neatveido. Latīņalfabētiskās rakstības valodās to dažreiz grafiski apzīmē ar apostrofu.

46. §. Arābu /**ع**/²⁰ (Nr. 18) (apzīmējums vienkāršotajā transliterācijā — ') ir balsīgs faringāls spraudzenis. Latviešu valodā tas nav tieši atveidojams.

1. Ja arābu 'ajn slēdz zilbi vārda vidū aiz īsa patskaņa,²¹ to atveido latviešu valodā ar attiecīgā **patskaņa divkāršojumu**:

A'mūk (*A'-mūk*) — *Aamūka* (nevis *Amūka* vai *Āmūka*) p

Ma'bar (*Ma'-bar*) — *Maabara* (nevis *Mabara* vai *Mābara*) p

Šu'la (*Šu'-la*) — *Šuula* (nevis *Sula* vai *Šūla*) p

Di'bil (*Di'-bil*) — *Diibils* (nevis *Dibils* vai *Dibīls*) pv

No visām iespējām, kas realizējamas ar latviešu valodas līdzekļiem, šāds atveidojums skanējuma ziņā ir vistuvākais arābu valodas izrunai, jo līdzskanis 'ajn savas specifiskās artikulācijas dēļ daļēji saglabā iepriekšējā patskaņa skanējumu.

2. Pārējos gadījumos arābu 'ajn latviešu valodā **nav atveidojams**.

a) Līdzskanis 'ajn atrodas vārda pirmās zilbes sākumā:

Al-'Irāk — *Irāka* v

'*Umān* ['o-] — *Omāna* v

Al-'Avda ['au-] — *Auda* ez

'*Adnān* — *Adnāns* pv

b) Līdzskanis 'ajn atrodas vārda vidū zilbes sākumā; iepriekšējā zilbe beidzas ar patskani:

Ba'abdā (*Ba-'ab-dā*) — *Baabda* p

Ša'ir (*Ša-'ir*) — *Šāira* p

²⁰ Arābu rakstībā to apzīmē ar burtu 'ajn. Biļetenā šis nosaukums nosacīti attiecināts arī uz fonēmu.

²¹ Sk. 18. piezīmi 29. lpp.

c) Līdzskanis 'ajn atrodas vārda vidū zilbes sākumā; iepriekšējā zilbe beidzas ar līdzskani:

Mus'id (*Mus'id*) — *Musids* pv

Bad'a (*Bad'a*) — *Bada* p

Dar'a (*Dar'a*) [dɛ] — *Dera* p

d) Līdzskanis 'ajn atrodas aiz patskaņa (pauzes formās — arī aiz līdzskaņa) un slēdz vārda pēdējo zilbi:

Janbu' — *Janbu* p

Radā' — *Radā* p

Sāmi' — *Sāmi* pv

Kasr al-Burku' [ɛl] — *Kasrelburku* p

Al-Makva' — *Makva* p

Al-Džiz' — *Džizs* vādi

Arābu līdzskanīm 'ajn daudzās valodās nav atbilstošas skaņas un burtu, un parasti to vai nu vispār neatveido, vai grafiski apzīmē ar apgrieztu apostrofu; dažreiz to atveido ar iepriekšējā patskaņa divkāršojumu (arī krievu valodā). 2. c) punktā minētajā pozīcijā krieviskajā atveidojumā dažkārt lieto grafisko zīmi ъ, lai norādītu zilbes robežu starp patskani un līdzskani, piem., Мусъид, Бадъа, Деръа utt.

2. PATSKAŅI

47. §. Arābu literārajā valodā ir sešas patskaņu fonēmas — trīs īsie un trīs garie patskaņi. Īsie patskaņi ir /a/, /i/, /u/, garie patskaņi — /ā/, /ī/, /ū/. Dialektos sastopami arī patskaņi /e/, /ē/, /o/, /ō/.

a) Patskaņu kvantitāte

48. §. Arābu valodā īsie un garie patskaņi ir fonoloģiski pretstatīti, Latviešu valodā arābu īsie patskaņi jāatveido ar īsajiem un garie — ar garajiem patskaņiem:

Hamid «slavējamais» — *Hamids* pv

Hāmid «(dieva) slavinātājs» — *Hāmid* pv

Malik «karalis» — *Maliks* pv

Malik «valdnieks» — *Maliks* pv

Mālik «valdošais» — *Māliks* pv

Rašid «pareizais», «prātīgais» — *Rašids* pv

Rāšid «pareiza ceļa gājējs» — *Rāšids* pv

Tajās valodās, kurās nešķir īsos un garos patskaņus, šādos gadījumos rodas homonimiski arābu īpašvārdu atveidojumi, piem., krievu valodā visus minētos vārdus atveido ar Хамид, Малик un Рашид.

Piezīmes. 1) Jebkurš arābu valodas garais patskanis atveidojams ar atbilstošo īso patskani, ja atveidojumā aiz tā seko vēl viens garais patskanis; arābu vārdā šajā gadījumā starp abiem patskaņiem atrodas neatveidojams līdzskanis *hamza* vai *'ajn* (sk. 45. un 46. §):

Ismā'il — *Ismails* (nevis *Ismāils*) pv

Dā'ūd — zin. translit. *Dā'ūd* — *Daūds* (nevis *Dāūds*) pv

As-Sā'ān — *Saāna* (nevis *Sāāna*) p

2) Jebkurš arābu valodas garais patskanis atveidojams ar atbilstošo īso patskani, ja atveidojumā aiz tā seko garš skanenis:

Lālla Hadidža — *Lalla Hadidžas kalns* (nevis *Lālla Hadidžas kalns*)

3) Par atkāpēm garo patskaņu /ā/ un /i/ kvantitātes atveidē sk. 50. un 54. §.

b) Patskaņu atveidošana

49. §. Arābu /a/ atveidojams latviešu valodā divējādi — ar **a** vai **e**.

1. Ja arābu valodas vārdā jebkurā pozīcijā ir kāds no emfātiskajiem līdzskaņiem *d*, *s*, *t* vai *z* (Nr. 15, 14, 16, 17), ja /a/ seko aiz kāda no cietajiem līdzskaņiem *r* vai *v* (Nr. 10, 27), faringālajiem līdzskaņiem *h* vai *'ajn* (Nr. 6, 18), uvulārajiem līdzskaņiem *g*, *h* vai *k* (Nr. 19, 7, 21) vai ja aiz /a/ seko tautosillabisks *v* (Nr. 27), arābu /a/ izrunājams nedaudz platāk par latviešu *a* un vienmēr atveidojams latviešu valodā ar **a**:

Darir (*d* — Nr. 15) — *Darirs* pv

Samim (*s* — Nr. 14) — *Samims* pv

Radfān — *Radfāni* k-i

Vafra — *Vafra* naftas atr

Habib (*h* — Nr. 6) — *Habibs* pv

'Aziz — *Azīzs* pv

Ganīm (*g* — Nr. 19) — *Ganīms* pv

Hasbāk (*h* — Nr. 7) — *Hasbāks* pv

Kadrī (*k* — Nr. 21) — *Kadrī* pv

Rajda [rai-] — *Raida* pv²²

Kajs [kais] (*k* — Nr. 21) — *Kaiss* pv

Savkira [sau-] — *Saukiras līcis*²²

Savki [šau-] — *Sauki* pv

²² Par arābu /y/ un /w/ vokalizāciju sk. 28. un 41. §.

2. a) Pārējos gadījumos, t. i., ja arābu valodas vārdā nav emfātisko līdzskaņu un /a/ seko aiz kāda no palatalizētajiem līdzskaņiem *dž, k, l* vai *š* (Nr. 5, 22, 23, 13), t. s. vidējiem līdzskaņiem *b, d, m, n, s, t, z* vai *hamza* (Nr. 2, 8, 24, 25, 12, 3, 11, 29) vai interdentalajiem līdzskaņiem *d* vai *t* (Nr. 9, 4), arābu /a/ izruna ir tuva *ę* skaņai un tas parasti atveidojams latviešu valodā ar *e*:

Džamil [dže-] — *Džemils* pv

Labib [lę-] (ar palatalizēto *l*) — *Lebibs* pv

Tabassa [tębę-] (*t* — Nr. 3) — *Tebesa* p

Makka [mę-] — *Meka* p

Nadžd [nę-] — *Nedžda* mint

b) Tādos pašos nosacījumos tautosillabiska /y/ (Nr. 28) priekšā arābu /a/ izrunājams kā *e* un parasti atveidojams latviešu valodā ar *e*:²³

Bajrūt [bei-] — *Beirūta* gp

Bajt al-Fakih [beit ę] — *Beitelfakiha* p

c) Atsevišķos īpašvārdos arī *a* un *b* punktā minētajā pozīcijā arābu /a/ atveidojams latviešu valodā ar *a*:

Sakib [šę-] — *Sakibs* pv

Džabr [dže-] — *Džabrs* pv

Nadžrān [nę-] — *Nadžrāna* oāze

Majfa'a [mei-] — *Maijaa* p

Al-Uvajna [-vei-] — *Uvaina* p

Šāda atveide balstās uz konkrēto īpašvārdu atveides tradīciju citās valodās, piem., krievu valodā *Шакіб, Джабр, Наджран, Майфаа, Эль-Увайна*, angļu valodā *Majjaa, Al Uwayjna*. Minēto īpašvārdu latviskais atveidojums saskaņā ar izrunu arābu valodā būtu *Sekibs, Džebrs, Nedžrāna, Meijaa, Uveina*. Dažādu principu izmantojums arābu /a/ atveidē šī paragrāfa 2. p. minētajā pozīcijā vērojams visās valodās.

Vairāku īpašvārdu līdzšinējā atveidojumā latviešu valodā ieviesušies paralēlvarianti, piem.:

Al-Kabir [kę-] (*k* — Nr. 22) — *Kabira* un *Kebira* u

Kamāl [kę-] (*k* — Nr. 22) — *Kamāls* un *Kemāls* pv

al — zin, translit. 'al [ę] — *al* un *el* (artikuls)²⁴

Latviešu valodā /a/ atveidojuma varianti pieļaujami personvārdiem, bet ģeogrāfiskajos nosaukumos no variantiem pēc iespējas jāizvairās; to atveide pieskaņojama citās valodās izplatītajai formai.

Transliterācijas zīmei atbilstošo patskani *a* atveidojumā tradicionāli mēdz saglabāt Saūda Arābijas, Jemenas AR, Jemenas TDR un daļēji Irākas vietvārdos, bet pārējo arābu valstu ģeogrāfisko nosaukumu atveidē šis princips praksē tiek lietots epizodiski.

²³ Šādā gadījumā veidojas pozicionālā divskaņa variants *ei* (sk. 28. §).

²⁴ Par /a/ atveidi artikulā sk. 70. §.

Piezīmes. 1) Vārda galotnē arābu /a/ neatkarīgi no izrunas vienmēr atveidojams ar a:

Vafra [vafra] — *Vafra* naftas atr

Makka [mēkkē] — *Meka* p

Tabassa [tēbēsse] — *Tebesa* p

2) Atveidojumos latviešu valodā e vienmēr izrunājams šauri.

Arābu valodas nepilnajā rakstībā /a/ parasti neattēlo. Pilnajā rakstībā to apzīmē ar diakritisko zīmi *fatha* (Nr. 30).

50. §. Arābu /ā/ atveidojams latviešu valodā divējādi — ar ā vai ē.

1. Ja arābu /ā/ pozīcija atbilst 49. § 1. p. minētajiem nosacījumiem, tas izrunājams nedaudz platāk par latviešu ā skaņu un vienmēr atveidojams latviešu valodā ar ā:

Tāhir (t — Nr. 16) — *Tāhirs* pv

Fātima (t — Nr. 16) — *Fātima* pv

Zāhir (z — Nr. 17) — *Zāhirs* pv

Džarāda [džē] — *Džerāda* p

2. a) Pārējos gadījumos, t. i., ja arābu /ā/ pozīcija atbilst 49. § 2. p. minētajiem nosacījumiem, tā izruna tuvojas ē skaņai. Parasti arī šādā pozīcijā tas atveidojams latviešu valodā ar ā:

Salām [sēlēm] (ar palatalizēto l) — *Selāms* pv

Al-Bāb [bēb] — *Bābs* pv

So fonēmas /ā/ variantu atbilstoši izrunai arābu valodā iespējams atveidot gan ar ā, gan ar ē. Atveide ar ā pieskaņota arābu īpašvārdu atveides tradīcijai citās valodās.

b) Atsevišķos īpašvārdos vajadzības gadījumā, piem., lai novērstu homonīmisku atveidojumu rašanos latviešu valodā, tādā pašā pozīcijā pieļaujama arābu /ā/ atveide ar ē:

Kāf [kāf] (k — Nr. 21) — *Kāfa* p (Saūda Arābijā)

Al-Kāf [kēf] (k — Nr. 22) — *Kēfa* p (Tūnisijā)

Piezīmes. 1) Ja arābu /ā/ atrodas vārda (vai salikta nosaukuma pēdējā komponenta) beigās vai ja aiz tā seko tikai neatveidojams līdzskanis *hamza* (sk. 45. §), šis /ā/ vairākzilbju vārdos atveidojams latviešu valodā ar īso a:

Al-Mukallā [-lē] — *Mukalla* (nevis *Mukallā*) p

Mūsā [-sē] — *Mūsa* (nevis *Mūsā*) pv

Mustafā [-fa] — *Mustafa* (nevis *Mustafā*) pv

Az-Zarkā [-ka] — *Zarka* (nevis *Zarkā*) p

Šāda atveide pamatojas uz mūsdienu arābu literārās valodas tendenci tuvināties dialektu izrunai, kur šis galotnes izrunājamas īsi, un bez tam ļauj iekļaut attiecīgos atveidojumus latviešu valodas deklinācijas sistēmā.

Minētais noteikums nav attiecināms uz pārējiem salikto nosaukumu komponentiem, kuri atveidojumā neliek gramatizēti un nav lokāmi (sk. 67. §), un uz vienzilbes vārdiem:

Hūrijā Mūrijā — *Hūrijā Mūrija* arhipelāgs

Al-Mā' — *Mā* vādi

Arābu īpašvārdiem, kuros aiz /ā/ vārda beigās seko neatveidojams līdzskanis 'ajn, atveidojumā atbilstoši izrunai arābu valodā saglabājams garais ā (sk. arī 46. §):

Radā' — *Radā* p

2) Atveidojumos latviešu valodā ē vienmēr izrunājams šauri.

Arābu nepilnajā rakstībā /ā/ apzīmē ar burtu *alif* (Nr. 1),²⁵ pilnajā rakstībā — ar diakritiskās zīmes *fatha* un burta *alif* vai burta *jā'* kombināciju (Nr. 31 un 32).

51. §. Arābu /e/ izruna ir tuva latviešu šaurajam e. Tas atveidojams latviešu valodā ar e:

Halk el-Ved — *Halkelveda* p

Gebel Abjad — *Gebelabjads* plato

Fonēma /e/ arābu valodā sastopama tikai dialektos 49. § 2. p. minētajos nosacījumos, kur e izrunā literārās valodas fonēmas /a/ pozicionālā varianta ē vietā vai i vietā. Arābu rakstībā dialektu /e/ parasti apzīmē tāpat kā atbilstošās literārās valodas fonēmas /a/ vai /i/ (sk. 49. un 53. §).

52. §. Arābu /ē/ izruna ir tuva latviešu šaurajam ē. Tas atveidojams latviešu valodā ar ē:

Bēdža — *Bēdža* p

Zbēl — *Zbēla* p

Fonēma /ē/ arābu valodā sastopama tikai dialektos 49. § 2. p. minētajos nosacījumos, kur ē izrunā literārās valodas fonēmas /ā/ pozicionālā varianta ē vietā vai pozicionālā divskaņa varianta ei vietā. Arābu rakstībā dialektu /ē/ parasti apzīmē tāpat kā atbilstošās literārās valodas fonēmas /ā/ vai /a+/y/ (sk. 50., 49. un 28. §).

53. §. Arābu /i/ atkarībā no pozīcijas izrunājams divējādi: 49. § 1. p. minētajā pozīcijā tā izruna tuvojas krievu и skaņai, bet 49. § 2. p. minētajā pozīcijā — krievu и skaņai. Neatkarīgi no izrunas arābu /i/ atveidojams latviešu valodā ar i:

Sihām (s — Nr. 12) — *Sihāma* p

Kišn (k — Nr. 22) — *Kišna* p

Sidki (s — Nr. 14) — *Sidki* pv

²⁵ Vārda beigās retos gadījumos sastopams arī /ā/ apzīmējums ar burtu *jā'* (Nr. 28), kā, piem., vārdos *Mūsā* un *Mustafā*.

Citās valodās arābu /i/ neuzsvērtā zilbē dažkārt atveido ar *e*. Latviešu valodā arī šajā gadījumā atveidojumā saglabājams *i*:

Muhsin [mo-] — kr. v. *Мохсен* — *Muhsins* pv

Nāsir — angļu v. *Naser* — kr. v. *Насер* — *Nāsirs* pv

Arābu nepilnajā rakstībā īso /i/ parasti neapzīmē, pilnajā rakstībā to apzīmē ar diakritisko zīmi *kasra* (Nr. 34).

54. §. Arābu /i/ atkarībā no pozīcijas (sk. 49. § 1. un 2. p.) izrunājams divējādi; abi pozicionālie varianti atšķiras no īsā /i/ variantiem (sk. 53. §) tikai ar kvantitāti. Neatkarīgi no izrunas arābu /i/ parasti atveidojams latviešu valodā ar *i*:

Biša — *Biša* vādī

Al-Litāni (ar palatalizēto *l*) — *Litāni* u

Latij (*t* — Nr. 16) — *Latījs* pv

Piezīme. Arābu valodas izskaņā *-ija* (<*-ijja*), pseidomorfoloģiski tuvinot to latviešu valodas izskaņai *-ija*, /i/ atveidojams ar īso *i*:

Al-Bahrija — *Bahrija* (nevis *Bahrija*) p

Ismā'īlija — *Ismailija* (nevis *Ismailija*) p

Arābu nepilnajā rakstībā /i/ apzīmē ar burtu *jā'* (Nr. 28), pilnajā rakstībā — ar diakritiskās zīmes *kasra* un burta *jā'* kombināciju (Nr. 35).

55. §. Arābu /o/ un /ō/ izruna ir tuva latviešu *o* un *ō* skaņām. Tie atveidojami latviešu valodā ar *o*:

Deir ez-Zōr — *Deir ez Zora* p

Es-Sōda — *Soda* k-i

Dongola — *Dongola* p

Piezīme. Tā kā latviešu valodā grafiski nešķir īso *o* un garo *ō* skaņu, atveidojumos patskaņa *o* kvantitāte nav normēta arī izrunā:

Hōr Maksar — *Hormaksara* [ho-] vai [hō-] p raj

Kūs [kōs] — *Kosa* [ko-] vai [kō-] p

Arābu valodas patskaņa kvantitātei atbilstošā *o* izruna atveidojumos lietojama fakultatīvi.

Fonēmas /o/ un /ō/ arābu valodā sastopamas tikai dialektos 49. § 1. p. minētajos nosacījumos, kur *o* un *ō* skaņas izrunā literārās valodas fonēmu /u/ un /ū/ pozicionālo variantu *o* un *ō* vietā vai pozicionālā divskaņa *au* vietā. Arābu rakstībā dialektu /o/ parasti apzīmē tāpat kā atbilstošo literārās valodas fonēmu /u/, bet /ō/ — tāpat kā literārās valodas /ū/ vai /a/+/w/ (sk. 56., 57., 49. un 41. §).

56. §. Arābu /u/ atveidojams latviešu valodā divējādi — ar *u* vai *o*.

1. Ja arābu /u/ pozīcija atbilst 49. § 2. p. minētajiem nosacījumiem, tā izruna ir tuva latviešu *u* skaņai un tas atveidojams latviešu valodā ar *u*:

Džurdžura — *Džurdžura* k gr

Burhān — *Burhāns* pv

2. a) Ja arābu /u/ pozīcija atbilst 49. § 1. p. minētajiem nosacījumiem, tā izruna tuvojas *o* skaņai. Ņemot vērā atveides tradīciju citās valodās, parasti arī šādā gadījumā tas atveidojams latviešu valodā ar *u*:

Subhī [so-] (*s* — Nr. 14) — *Subhī* pv

Kutrub [ko-] (*k* — Nr. 21) — *Kutrubs* pv

b) Atsevišķos īpašvārdos tādā pašā pozīcijā arābu /u/ atveidojams latviešu valodā ar *o*:

Tubruk [to-] (*t* — Nr. 16) — *Tobruka* p

Sukutra [soko-] (*s* — Nr. 14, *k* — Nr. 21) — *Sokotra* s

Šāda atveide balstās uz konkrēto īpašvārdu atveidi citās valodās, piem., krievu valodā *То́прук, Соко́тра*, angļu valodā *Socotra*.

Personvārdos šādā pozīcijā iespējami /u/ atveides varianti ar *u* un *o*, piem.:

Umar [o-] — *Umars* vai *Omars* pv

Arābu nepilnajā rakstībā /u/ neattēlo, pilnajā rakstībā to apzīmē ar diakritisko zīmi *damma* (Nr. 36).

57. §. Arābu /ū/ atveidojams latviešu valodā divējādi — ar *ū* vai *o*.

1. Ja arābu /ū/ pozīcija atbilst 49. § 2. p. minētajiem nosacījumiem, tā izruna ir tuva latviešu *ū* skaņai un tas atveidojams latviešu valodā ar *ū*:

Tūnis (*t* — Nr. 3) — *Tūnisa* gp

Jūsuf — *Jūsufs* pv

2. a) Ja arābu /ū/ pozīcija atbilst 49. § 1. p. minētajiem nosacījumiem, tā izruna tuvojas *ō* skaņai. Ņemot vērā atveides tradīciju citās valodās, parasti arī šādā pozīcijā tas atveidojams latviešu valodā ar *ū*:

Hūli [hō-] (*h* — Nr. 7) — *Hūli* pv

Dūmit [dō-] (*d* — Nr. 15) — *Dūmits* pv

b) Atsevišķos īpašvārdos tādā pašā pozīcijā arābu /ū/ atveidojams ar *o*:

Kūs [kōs] (*k* — Nr. 21) — *Kosa* p

An-Nādūr [-ōr] (*d* — Nr. 15) — *Nādora* p

Piezīme. Atveidotā *o* kvantitāte izrunā nav normēta.

Arābu nepilnajā rakstībā /ū/ apzīmē ar burtu *vāv* (Nr. 27), pilnajā rakstībā — ar diakritiskās zīmes *damma* un burta *vāv* kombināciju (Nr. 37).

3. DIVSKAŅI

58. §. Arābu literārajā valodā ir divi pozicionālie divskaņi — *ai/ei* (pirmā komponenta izruna atkarīga no 49. § 1. un 2. p. minētajiem nosacījumiem) un *au*. Tie rodas,

4. TABULA ARĀBU VALODAS SKAŅU

Arābu valodas fonēmas			Rakstība un izruna latviešu valodā	Galvenie atveides	
Apzīmējums zinātniskajā transliterācijā	Arābu rakstu zīmes Nr. 1. tabulā	Izruna		angļu	franču
1	2	3	4	5	6
/a/	30.	a ʕ e	a e, a e, a	a e, a e, a	a e, a e, a
/ā/	1., 31., 32.	ā ā ē	ā ā, ē	a a, e	a, â e, è
/b/	2.	b	b	b	b
/d/	8.	d	d	d	d
/ḍ/	9.	ḍ	d, z	dh	d
/ḍ̣/	15.	ḍ̣	d	dh	dh
/ǧ/	5.	dž	dž	j	dj, g, j
/e/	—	e	e	e	e
/ē/	—	ē	ē	e	e, è
/f/	20.	f	f	f	f, ph
/g/	—	g	g	g	g
/ǧ̣/	19.	ǧ̣	g	gh	gh, rh
/h/	26.	h	h	h	h
/ḥ/	7.	ḥ	h	kh	kh, kr
/ḥ̣/	6.	ḥ̣	h	h	h
/i/	34.	i	i	i	i

tautosillabiskam /y/ (Nr. 28) un /w/ (Nr. 27) vokalizējo-
ties aiz patskaņa /a/, un nav uzskatāmi par patstāvīgām
fonēmām. Tāpēc pozicionālo divskaņu atveides jautājumi
iekļauti fonēmu /a/, /y/ un /w/ apskatā (sk. 49., 28. un
41. §).

2. tabula

ATVEIDOŠANAI LATVIEŠU VALODĀ

varianti citās valodās		Para- grāfs, kurā ap- lūkota atveide	Piemēri arābu un latviešu valodā
vācu	krievu		
7	8	9	10
a	а	49.	'Adnān — Adnāns
e, a	э, е, я, *	49.	Tabassa — Tebesa
e, a	э, е, я, *	49.	Džabr — Džabrs
a	а	49.	Al-Bajdā' — Beida
e	е, я, *	50.	Majfa'a — Maifaa
e	е, я, *	50.	Kāf — Kāfa
b	б	50.	Salām — Selāms
d	д	50.	Al-Kāf — Kēfa
d	д, з	17.	Bīša — Bīša
d	д, з	18.	Dallāl — Dellāls
dh	д	19.	Dū Sajh — Dūšeiha
dsch	дж	19.	Ad-Dahabī — Zahabī
e	э, е, *	20.	Darīr — Darīrs
e	е, ей, *	21.	Džūbā — Džūba
f	ф	51.	Embāba — Embāba
g	г	52.	Marsā el-Brēga — Mar- salbrēga
gh	г	22.	Fikrī — Fikrī
h	х	23.	Gafsa — Gafsa
kh, ch	х	24.	Al-Gajda — Gaida
h, ch	х	25.	Hišām — Hišāms
i	и, ы	26.	Al-Hūrī — Hūrī
		27.	Habīb — Habībs
		53.	Izkī — Izkī

1	2	3	4	5	6
/i/	28., 35.	i	ī	i	î
/y/	28.	j	j	y	y
/ɛ/	22.	i	i	y, i	y, ī, i
/k/	21.	k	k	k	k
/ḳ/	21.	ḳ	k	q	q, k
/l/	23.	l	l	l	l
/m/	24.	m	m	m	m
/n/	25.	n	n	n	n, nn
/o/	—	o	o	o	o
/ō/	—	ō	o	o	ô
/r/	10.	r	r	r	r
/s/	12.	s	s	s	s, c, ss
/ṣ/	14.	ṣ	s	s	c, ç, s, ss
/š/	13.	š	š	sh	ch
/t/	3.	t	t	t	t
/ṭ/	4.	θ	t, s	th	th
/t̥/	16.	t̥	t	t	t
/u/	36.	u	u	u	ou
		o	u, o	u, o	ou, o
/ū/	27., 37.	ū	ū	u	ou
		ō	ū, o	u, o	ou, o
/w/	27.	w	v	w	v, w, ou
		u	u	w, u	v, w, ou
/z/	11.	z	z	z	z
/ẓ/	17.	ẓ	z	dh	dh, z
/ž/	—	ž	ž	zh	j, g
/ɔ/	29.	ɔ	—, **	—, *	—, *
/ɕ/	18.	ɕ	—, ***	—, *, ***	—, *, ***

* Sk. 3. tabulu 63. lpp.,

** Iepriekšējā patskaņa garinājums.

*** Iepriekšējā patskaņa divkārsojums.

7	8	9	10
ī	и	54.	Al-Litānī — Litānī
j	й	28.	Jarim — Jarīma
j, ī	*	28.	Al-Kajvajn — Kaivaina
k	к	29.	Al-Kalbī — Kelbī
q, k	к	30.	Kadri — Kadri
l	л, ль	31.	Labid — Lebīds
m	м	32.	Al-Mukallā — Mukalla
n	н	33.	Nasr — Nasra
o	о	55.	'Obeida — Obeida
o	о	55.	Al-Gōr — Gora
г	р	34.	Rahad — Rahada
s, ss	с	35.	Satīf — Setifa
s, ss	с	36.	Sabrī — Sabrī
sch	ш	37.	Aš-Šallāl — Šallāla
t	т	38.	Tabassa — Tebesa
th	т, с	39.	At-Tartār — Tartāra Tābit — Sābits
t	т	40.	Tantā — Tanta
u	у, ю, *	56.	Džurdžura — Džurdžura
u, o	у, о	56.	Al-'Ukajr — Ukaira 'Umar — Omars
u	у, ю, *	57.	Jūsuf — Jūsufs
u, o	у, о	57.	'Urūk — Urūka Kūs — Kesa
w	в, у	41.	Vafra — Vafra
w, u	у	41.	Ad-Davr — Daura
z, s	з	42.	Zuhdī — Zuhdī
dh, s	з	43.	Zāhir — Zāhirs
j, sh	ж	44.	Bint Zbēl — Bint Zbēla
—, '	—	45.	Al-Mā' — Mā Mu'nīs — Mūniss
—, *, ***	—, ***	46.	Mus'id — Musīds A'zāz — Aazāza

E. IPAŠVĀRDU GRAMATIZĀCIJA

1. IPASVĀRDU DZIMTE

59. §. Apdzīvotu vietu (ciemu, pilsētu), administratīvā iedalījuma vienību, kā arī valstu un dažādu teritoriju nosaukumiem latviešu valodā ir sieviešu dzimte:

Ma'lūlā — *Maalūla* ciems

'Adan — *Adena* galvaspilsēta

Al-Kajravān — *Kairavāna* vilājets

Adžmān — *Adžmāna* emirāts

Magrib — *Magriba* teritorija

Hadramavt — *Hadramauta* ģeogrāfisks apgabals

Hāmāt — *Hāmāta* arheoloģiskie izrakumi

60. §. Pārējo ģeogrāfisko objektu (kalnu, upju, salu, ezeru, tuksnešu, zemesragu, lavas lauku u. c.) nosaukumi lietojami galvenokārt tādā dzimtē, kāda ir attiecīgajam nomenklatūras vārdam latviešu valodā:

Sindžār — *Sindžārs* kalni

Al-Bajdā' — *Beida* (dat. *Beidam*) kalns

Gāt — *Gāta* upe

Az-Zarāf — *Zerāfa* upe

Al-Mardž — *Mardžs* ezers

Al-Manzala — *Menzela* (dat. *Menzelam*) ezers

Kamarān — *Kamarāna* sala

Al-Gūta — *Gūta* oāze

Lunajjir — *Lunaijirs* lavas lauks

Gūbāl — *Gūbāls* jūras šaurums

Hammāmāt — *Hammāmāts* līcis

Vādi un plato nosaukumi latviešu valodā lietojami vīriešu dzimtē tāpat kā attiecīgie nomenklatūras vārdi:

'Amd — *Amds* vādi

Al-Halfā' — *Halfa* (dat. *Halfam*) vādi

At-Tih — *Tihs* plato

Piezīmes. 1) Nomenklatūras vārda dzimtei pieskaņojami arī tie ģeogrāfiskie nosaukumi, kuru pamatā ir personvārds:

'Abd Allāh — *Abdallāha* pilsēta (no vīr. pv *'Abd Allāh*)

Ibrāhīm — *Ibrāhīma* upe, *Ibrāhīms* kalns (no vīr. pv *Ibrāhīm*);

2) Plaši pazīstamiem āru vārdiem neatkarīgi no nomenklatūras vārda dzimtes saglabājama tā dzimte, kādā tie lietoti līdz šim, piem., *Sahāra* (dat. *Sahārai*) tuksnesis, *Barka* (dat. *Barkai*) plato.

61. §. Personvārdu dzimte atkarīga no attiecīgās personas dzimuma:

'Abd Allāh — *Abdallāhs* vīr. pv

Jahjā — *Jahja* (dat. *Jahjam*) vīr. pv

Fātima — *Fātima* siev. pv

Hind — *Hinda* siev. pv

2. IPASVĀRDU DEKLINĀCIJA

62. §. Atveidotie arābu īpašvārdi iekļaujami 1., 4. vai 5. deklinācijā un lokāmi pēc šo deklināciju parauga.

63. §. Latviešu valodas 1. deklinācijā iekļaujami vīriešu dzimtes īpašvārdi, kas arābu valodā beidzas ar atveidojamu līdzskani. Latviskajā atveidojumā vienskaitļa nominatīvā tiem pievienojama locījuma galotne -s:

Kajs [kais] — *Kaiss* vīr. pv

Hārūn — *Hārūns* k, vīr. pv

Tarād — *Tarāds* vīr. pv

64. §. Latviešu valodas 4. deklinācijā iekļaujami vīriešu un sieviešu dzimtes īpašvārdi, kas arābu valodā beidzas ar -a, -ā', -ā, -ā', un sieviešu dzimtes īpašvārdi, kas arābu valodā beidzas ar atveidojamu līdzskani.

1. Ja īpašvārds arābu valodā beidzas ar -a vai -a' (a un 'ajn), atveidojumā vienskaitļa nominatīvā a saglabājams:

Manāha — *Manāha* p

Abū Hanīfa — *Abū Hanīfa* (dat. *Abū Hanīfam*) vīr. pv

Al-Hindija — *Hindija* u, p

Majja'a — *Maijaa* p

Mutla' — *Mutla* p

2. Ja vairākzilbju īpašvārds arābu valodā beidzas ar -ā vai -ā' (ā un hamza), atveidojumā -ā vai -ā' vietā patu-rams īsais a (sk. arī 50. §):

Abhā — *Abha* p

Bārikā — *Bārika* (dat. *Bārikam*) s-ez

'Adrā' — *Adra* p

Al-Avlijā' — *Aulija* (dat. *Aulijam*) k

Ja īpašvārds arābu valodā beidzas ar -ā' (ā un 'ajn), atveidojumā saglabājams garais -ā un vārds ir nelokāms:

Radā' — *Radā* p

Piezīme. Ja arābu valodā īpašvārds beidzas ar -ī'a vai -ī'a (ī vai i, 'ajn un a), latviešu valodā vārda beigās atveidojamas ar -ija resp. -ija:

Rābi'a — *Rābija* siev. pv

Umm er Rbi'a — *Umm er Rbija* u

3. Sieviešu dzimtes īpašvārdiem, kas arābu valodā beidzas ar atveidojamu līdzskani, atveidojumā vienskaitļa nominatīvā pievienojama galotne *-a*:

Bajrūt — *Beirūta* gp

Nadžrān — *Nadžrāna* oāze

Al-Hābūr — *Hābūra* p

Zajnab — *Zeinaba* siev. pv

65. §. 1. Latviešu valodas 5. deklinācijā iekļaujami sieviešu dzimtes īpašvārdi, kas arābu valodā beidzas ar līdzskani un līdzšinējā lietojumā latviešu valodā nostiprinājušies ar vienskaitļa nominatīva galotni *-e*:

Bagdād — *Bagdāde* gp

Al-Fustāt — *Fustāte* p

2. Ja nepieciešams atveidojumā saglabāt īpašvārdu Sīrijas dialekta formu, atveidojumā paturams šim dialektam raksturīgā sieviešu dzimtes piedēkļa *-et-* (literārās valodas *-at-*) elements *-e*, t. i., vārds iekļaujams 5. deklinācijā:

lit. v. **Avda* — Sīrijas dial. *Ūde* — *Ode* siev. pv

66. §. Daļa latviešu valodā atveidoto īpašvārdu nav lokāmi. Tie ir īpašvārdi, kas atveidojumā beidzas ar *-ā*, *-ī*, *-o*, *-u*, *-ū*:

Al-Bikā' — *Bikā* ieleja

Ad-Dālī' — *Dāli* p

Al-Āsī — *Āsi* u

Kūruskū [kōroskō] — *Korosko* p

Kalanšū [-šō] — *Kalanšo* tuksn

Janbu' — *Janbu* p

Idkū — *Idkū* ez

Nelokāmos īpašvārdus ieteicams iekļaut latviešu tekstā kopā ar attiecīgajiem nomenklatūras vārdiem:

Al-Āsī — *Āsi upe*, lok. *Āsi upē*

Al-Bikā' — *Bikā ieleja*, dat. *Bikā ielejai*

Janbu' — *Janbu līcis*, ģen. *Janbu līča*

67. §. Ja īpašvārds sastāv no vairākiem komponentiem, atveidojumā gramatizējams tikai pēdējais komponents:

Sir Abū Nu'ajr — *Sir Abū Nuaira* s

Hūrijā Mūrijā — *Hūrijā Mūrija* arhipelāgs

As-Sabha al-Kabīra — *Sebha el Kebira* s-ez, dat. *Sebha el Kebiram*

Sams ad-Din — *Sems ed Dins* vīr. pv, akuz. *Sems ed Dinu*

3. IPASVĀRDU SKAITLIS

68. §. Arābu īpašvārdi, kas apzīmē vienu objektu vai ir vairāku objektu kopnosaukums, atveidojami latviešu valodā vienskaitlī neatkarīgi no to skaitļa arābu valodā un no nomenklatūras vārda skaitļa latviešu valodā:

- Al-Kantara* («tilts», vsk.) — *Kantara* p
Ar-Rāfidān («divas pietekas», divsk.) — *Rāfidāna*
(Tigras un Eifrātas kopnosaukums)
Majādīn («laukumi», dsk.) — *Mejādīna* p
Al-Vāhāt («oāzes», dsk.) — *Vāhāta* vil
*Ibād («vergi», dsk.) — *Ibāds* vīr. pv
Hūrījā Mūrījā — *Hūrījā Mūrīja* arhipelāgs
Abū Sinbil — *Abū Simbila* tempļu grupa
Al-Farāfra — *Farāfra* oāžu grupa
Al-Ahdar — *Ahdars* k-i
Nafūsa — *Nefūsa* k-i

69. §. 1. Daži ģeogrāfiskie nosaukumi, kas apzīmē vairākus objektus (parasti — salas), latviešu valodā atveidojami daudzskaitlī:

- Farasān* — *Farasānas* s-s
Karkanna — *Karkannas* s-s

2. Daudzskaitlī latviešu valodā atveidojami daži kalnu nosaukumi, kurus arī citās valodās pieņemts atveidot daudzskaitlī:

- Bibān* — *Bibāni* k-i
Radfān — *Radfāni* k-i

3. Ģimeņu, dzimtu un dinastiju nosaukumi latviešu valodā atveidojami daudzskaitlī:

- Ajjūb* — *Āijūbi* dinastija
Zajdān — *Zeidāni* ģimene

4. ARTIKULS

70. §. Arābu valodā ir noteiktais prepozicionālais artikuls *al* (zinātniskajā transliterācijā 'al). Fonēmu /a/ artikulā izrunā kā ʔ.²⁶ Artikula patskaņa /a/ atveidē citās valodās nav konsekvences: daļā īpašvārdu tas atveidots ar *a*, pārējos — ar *e*. Sakarā ar to latviešu valodā artikula

²⁶ Dažos arābu dialektos literārās valodas /a/ vietā artikulā ir patskanis /e/. Atveidojumos no šo dialektu formām arī latviešu valodā lietojams *e*.

patskani /a/ principā iespējams atveidot divējādi (sk. 49. § 2. p.). Praksē ieteicams atveidi diferencēt, mūsdienu īpašvārdos saskaņā ar jaunākajām tendencēm lietojot galvenokārt patskani *e*, bet vēsturiskos ģeogrāfiskos nosaukumos un vēsturisku personu vārdos — patskani *a*.

Artikula līdzskanis *l* izrunā asimilējas ar pamatvārda pirmo līdzskani, ja pamatvārds sākas ar kādu no līdzskaņiem, kuri transliterācijā apzīmēti ar burtiem *d, n, r, s, š, t, z* (Nr. 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 25). Asimilācijas rezultātā rodas *ad-, an-, ar-, as-, aš-, at-, az-* piem., *An-Nil, Aš-Sark*. So asimilāciju parasti atspoguļo arī transliterācijā (tas darīts arī šajā biļetenā). Savukārt dažos avotos (piemēram, angļu) asimilācija netiek attēlotā pat atveidē: *El Nil, Al Sharq* u. tml. Atveidojumā latviešu valodā artikula līdzskaņa asimilācija vienmēr jāatspoguļo.

71. §. Ir īpašvārdi, kurus arābu valodā vienmēr lieto tikai bez artikula, piem., *Maḳka — Meka* p; ir arī tādi, kurus lieto tikai ar artikulu, piem., *Al-Kantara — Kantara* p, un tādi, kurus var lietot abējādi, piem., *Hasan* vai *Al-Hasan — Hasans* pv.

Sajos Norādījumos transliterācijā artikuls uzrādīts visos gadījumos, kur tas ir oriģinālformā, bet tā atveide latviešu valodā atkarīga no artikula novietojuma.

Transkripcijas praksē vērojamas svārstības artikula atveidē, ja tas atrodas īpašvārda sākumā: daudziem vārdiem artikuls dažās valodās saglabāts, citās — atmests. Tendence saglabāt artikulu arī vārda sākumā vērojama galvenokārt valodās, kurās citvalodu īpašvārdus transliterē, jaunākos atveidojumos — arī krievu valodā. Šādos gadījumos artikulu mēdz rakstīt atsevišķi no pamatvārda, krievu valodā to pievieno pamatvārdam ar defisi.

Latviešu valodā agrāk ienākušos īpašvārdos artikuls vārda sākumā parasti atmests:

El-Giza — Giza p

Al-Hartūm — Hartūma gp

Al-Kuvajt — Kuveita v

Al-Madina — Medina p

As-Sahārā — Sahāra tuksn

Minētā tradīcija ievērota arī šajos Norādījumos.

1. Ja artikuls atrodas īpašvārda sākumā, tas latviešu valodā nav atveidojams.

a) Īpašvārdu veido viens komponents ar artikulu. Latviešu valodā tas atveidojams bez artikula:

Al-Hartūm — Hartūma gp

Al-Ubajjid — Ubajids vādi

Al-Džazāir — *Džazāira* gp

Aš-Sanġara — *Sanġara* pv

Al-Ašari — *Ašari* pv

b) Vairākkomponentu īpašvārds (ģeogrāfiskais nosaukums) arābu valodā sastāv no substantīva un adjektīva (apzīmējamais vārds + apzīmētājs). Šādā konstrukcijā artikuls ir abiem komponentiem, bet latviešu valodā pirmā komponenta artikuls nav atveidojams:

At-Tall al-Kabir «paugurs + lielais» resp. «lielais paugurs» — *Tellekebirā*²⁷ p

Al-Mahalla al-Kubrā «vieta + lielā» resp. «lielā vieta» — *Mahalla el Kubra* p

Ar-Rifā' al-Garbī «augstiene + rietumu» resp. «rietumu augstiene» — *Rifā el Garbī* p

Minētā tipa konstrukcijās pirmā komponenta artikulu bieži neatveido arī citās valodās, piem.:

Ar-Rub' al-Hālī «tukšā ceturtdaļa» — kr. v. Руб-эль-Хали — vācu v. *Rub el Halī* — *Rubelhālī* tuksn

2. Ja arābu valodas vairākkomponentu īpašvārdā artikuls atrodas starp atsevišķajiem komponentiem, tas vienmēr atveidojams latviešu valodā; šāds artikuls arī īpašvārdu savruprakstījuma variantā rakstāms ar mazo burtu.

a) Vairākkomponentu īpašvārdu arābu valodā veido divu substantīvu saistījums (substantīvs + substantīvs).²⁸ Šādā konstrukcijā artikuls ir tikai pie otrā komponenta, un atveidojumā tas saglabājams:

Mahd ad-Dahab «šūpulis + zelta» resp. «zelta šūpulis» — *Mahd ed Dahaba* p

'Abd ar-Rahmān «vergs + Želīgā (= Allāha)» resp. «Želīgā vergs» — *Abderrahmāns* pv

b) Vairākkomponentu īpašvārds arābu valodā sastāv no substantīva un adjektīva (apzīmējamais vārds + apzīmētājs). Šādā konstrukcijā artikuls ir abiem komponentiem, bet latviešu valodā atveidojams tikai otrā komponenta artikuls (piemērus sk. šī paragrāfa 1. b) p.).

c) Vairākkomponentu īpašvārds ir kādas personas pilnais vārds, kuru veido noteiktā secībā sakārtotu atsevišķu personvārdu virkne (sk. 82. §). Artikuls var atrasties starp atsevišķajiem personvārdiem vai starp atsevišķo personvārdu komponentiem. Visi šie artikuli jāatveido arī latviešu valodā:

²⁷ Par īpašvārdu koprakstījumu un savruprakstījumu sk. 5. nod.

²⁸ T. s. *status constructus*, krievu valodā сопряженное состояние.

Abū al-Hasan 'Alī al-'Ašarī — Abulhasans²⁹ Alī el Ašarī pv

'Abd al-Vahhāb al-Bajātī — Abdelvahābs el Bajātī pv
Piezīme. Ja atsevišķo personvārdu, kuru ievada artikuls, lieto nevis pilnā vārda sastāvā, bet vienu pašu, tas atveidojams saskaņā ar šī paragrāfa 1. a) p., t. i., bez artikula:

Al-'Ašarī — Ašarī pv

Al-Bajātī — Bajātī pv

5. IPASVĀRDI, KAS ARĀBU VALODĀ SASTĀV NO VAIRĀKIEM KOMONENTIEM

72. §. Arābu valodā ir daudz īpašvārdu, kas sastāv no diviem vai vairāk komponentiem. Oriģinālā tos visus raksta šķirti. Arābu valodā vispār nav salikteņu (izņemot nedaudz mākslīgi veidotu terminu). Šī īpatnība atspoguļojas arī transkripcijā citās valodās. Tā, piemēram, krievu valodā gandrīz visi saliktie ģeogrāfiskie nosaukumi tiek atveidoti savruprakstījumā, komponentus savienojot ar defisi.

Latviskā atveidojumā arābu valodas vairākkomponentu īpašvārdiem principā iespējams gan savruprakstījums, gan koprakstījums. Tomēr, pamatojoties uz līdzšīnējo atveides praksi, var izdalīt dažas salikto īpašvārdu grupas, kuru atveidē ieteicams viens vai otrs rakstījuma variants.

a) Īpašvārdu savruprakstījums

73. §. Arābu īpašvārdi, kas sastāv no vairākiem komponentiem, dažos gadījumos atveidojami latviešu valodā tikai savruprakstījumā. Atveidojumā atsevišķos komponentus (arī artikulu) ar defisi nesavieno.

1. Arābu vairākkomponentu īpašvārdi atveidojami savruprakstījumā, ja koprakstījuma variantā blakus nonāk divi vienādi līdzskaņi, kuri atveidojumā jāaizstāj ar vienu līdzskani (tas bieži vērojams artikula asimilācijas rezultātā):

Sab' Bijār — Sab Bijāra (nevis Sabijāra) p

Būr Tavfīk (Būr no angļu v. port) — Port Taufīka (nevis Portaufīka) p

²⁹ Par šādas struktūras īpašvārdu koprakstījumu sk. piezīmi 75. §.

Kafr aš-Sajh — *Kafr eš Seiha* (nevis *Kafrēseiha*) p
Deir ez-Zōr — *Deir ez Zora* (nevis *Deirezora*) p
Mahd ad-Dahab — *Mahd ed Dahaba* (nevis *Mahdeda-*
haba) p

Afdal ad-Din — *Afdal ed Dins* (nevis *Afdaledins*) pv³⁰

2. Atsevišķie personvārdi pilnā vārda sastāvā vienmēr rakstāmi šķirti:

Abū Hanīfa Ahmad Ibn Dāūd ad-Dināvari (komponenti:
Abū Hanīfa, Ahmad, Ibn Dāūd, ad-Dināvari) — *Abū*
Hanīfa Ahmeds Ibn Daūds ad Dināveri pv

Piezīme. Pilnajā vārdā katrs atsevišķais personvārds, ja tas savukārt sastāv no vairākiem komponentiem, atveidojams savruprakstījumā vai koprakstījumā saskaņā ar šī paragrāfa pārējiem punktiem, 74. un 75. paragrāfu un gramatizējams kā patstāvīga vienība.

3. Arābu īpašvārdi ar tradicionāli pastāvīgiem komponentiem *Abū, Bū, Bint, Ibn, Bani, Nabī, Sidi, Tall, Umm* u. tml. atveidojami savruprakstījumā, ja otrajam komponentam nav artikula:

Abū Bakr — *Abū Bekrs* pv

Bū 'Arfa — *Bū Arfa* pv

Bint Ahmad — *Bint Ahmeda* pv

Ibn Kuzmān — *Ibn Kuzmāns* pv

Nabī 'Šā'ib — *Nabī Šāiba kalns*

Tall Gāb — *Tell Gāba* ieplaka

Umm Na'sān — *Umm Naasāna* s

4. Ja vairākkomponentu īpašvārdu atveido savruprakstījumā, arī artikuls vienmēr rakstāms šķirti no vārda, kuru tas nosaka:

Halimat al-Kabū — *Halimat el Kabū* (nevis *Halimat*
Elkabū) k

Nazlat al-Aštar — *Nazlat el Aštara* (nevis *Nazlat*
Elaštara) p

Presē sastopami arī daži vienkomenta īpašvārdi, kuru atveidojumā pēc kādas starpniekvalodas parauga saglabāts artikuls, piem., *Eldžazāira, Elkuveita, Elkantara* ieteicamo *Džazāira, Kantara, Kuveita* vietā. Kā jau teikts (sk. 71. § 1. a) p.), vienkomenta īpašvārdiem artikuls latviskā atveidojumā atmetams. Ja tomēr kādu apsvērumu dēļ artikuls tiek saglabāts arī latviskā atveidojumā, tas rakstāms šķirti, lai nezaudētu pamatvārda atpazīšanas iespēju, piem., *El Džazāira, El Kuveita, El Kantara*.

---

³⁰ Arābu personvārdus ar *dd* artikula un pamatvārda sadūrā dažreiz pieļaujams atveidot koprakstījumā, aizstājot *dd* ar izrunas ziņā atbilstošo *td*, piem., *Afdaledins*.

Nepieļaujama ir artikula pievienošana iepriekšējam komponentam, uz kuru tas neattiecas (artikuls arābu valodā vienmēr ir prepozitīvs). Tomēr praksē gadās arī tādi atveidojumi kā *Abdels Kerims*, *Abdels Vahābs* u. tml.; pareizi — *Abd el Kerims* vai *Abdelkerims* (*Abd al-Karim), *Abd el Vahābs* vai *Abdelvahābs* (*Abd al-Vahhāb).

74. §. Savruprakstījums vēlams arī vairākos citos gadījumos.

1. Nav ieteicami gari, grūti uztverami koprakstījumi, tādēļ īpašvārdus, kuri atveidojumā pārsniedz 5 zilbes, labāk atveidot savruprakstījumā:

Mazjūnat Hadždž Hasan — *Mazjūnat Hadž Hasana*
(nevis *Mazjūnathadžhasana*) apdz v

Ma'arrat an-Nu'mān — *Maarrat en Nuumāna* (nevis
Maarratenuumāna) p

2. Savruprakstījumā labāk atveidot vairākkomponentu īpašvārdus, kuriem atveidojumā pirmais komponents beidzas ar patskani un otrais komponents (tas var būt arī artikuls) sākas ar patskani:³¹

Abā 'Adždžādž — *Abā Adžādžs* (nevis *Abāadžādžs*)
vādi

Sāji Allāh — *Sāji Allāhs* (nevis *Sājiallāhs*) pv

Sari' al-Gavāni — *Sari el Gavāni* (nevis *Sarielgavāni*) pv

Al-Murra al-Kubrā — *Murra el Kubra* (nevis *Murraelkubra*) ez

Piezīme. Savruprakstījumā atveidotajiem vairākkomponentu īpašvārdiem (izņemot 73. § 2. p. minēto gadījumu) gramatizējams un lokāms tikai pēdējais komponents (sk. 67. §).

b) Īpašvārdu koprakstījums

75. §. Īpašvārdi, kuru latviskajā atveidojumā ieteicams savruprakstījums (sk. 73. un 74. §), veido tikai nelielu daļu no arābu valodas vairākkomponentu īpašvārdiem. Vairumam salikto īpašvārdu atveidē varētu izmantot gan savruprakstījumu, gan koprakstījumu. Tomēr latviešu valodas struktūrai vairāk atbilstošs ir koprakstījums, tādēļ tas ieteicams visos gadījumos, izņemot 73. un 74. § minētos, ja vien koprakstījuma variantā nerodas grūti la-

³¹ Izņēmums ir īpašvārdi, kuriem arābu valodā pirmais komponents beidzas ar garo patskani un otrajam komponentam ir artikuls. Par šādas struktūras īpašvārdu koprakstījumu sk. piezīmi 75. §.

sāms un uztverams atveidojums. Personvārdu atveidē šajā grupā pieļaujami arī varianti, resp., savruprakstijums un koprakstijums.

Koprakstijums darināms gan saliktajiem īpašvārdiem ar artikulu pie otrā komponenta (šādā gadījumā pirmais komponents var būt arī kāds no 73. § 2. p. minētajiem), gan īpašvārdiem, kuru sastāvā nav artikula:

Ibn al-'Arabi — *Ibnalarabi* pv
'Abd al-Džabbār — *Abdeldžabārs* pv
Sajf al-Islām — *Seifelislāms* pv
Umm al-Kajvajn — *Ummelkaivaina* p
Tall al-Varkā' — *Tellelvarka* arh izr
Ar-Rub' al-Hāli — *Rubelhāli* tuksn
'Ajn Allāh — *Ainallāhs* pv
Šajh Zamān — *Šeihzemāns* pv
'Avinet Vennin — *Avinetvennins* avots
'Ajn Salāh — *Ainsalāha* oāze
Džabal Rasās — *Džebelrasāsa* p
Gebel Abjad — *Gebelabjads* plato
Husn Āl 'Abr — *Husnālabra* p
Nakb Aštāra — *Nakbaštāra* p
Kajjā Kingī — *Kajjākingī* p
Vādi Halfā' — *Vādihalfa* p

Piezīme. Ja īpašvārda pirmais komponents arābu valodā beidzas ar garo patskani, bet otrajam komponentam ir artikuls, atveidojums koprakstijumā darināms pēc īpašas likumības: artikula patskanis jāatmet un pirmā komponenta beigu patskanis jāaizstāj ar atbilstošo īso patskani:

Marsā el-Brēga [marsalbrēga] — *Marsalbrēga* (nevis *Marsaelbrēga*) p
Abū al-Hasan [abulhasan] — *Abulhasans* (nevis *Abūelhasans*) pv
Dū an-Nūn [ḏunnūn] — *Zunnūns* (nevis *Zūennūns*) pv

Šāds koprakstijums arābu īpašvārdu atveidē pieņemts daudzās valodās (galvenokārt personvārdu, dažreiz arī ģeogrāfisko nosaukumu atveidē). Minētā tipa īpašvārdiem pirmā komponenta pauzes forma sakrīt ar pilno formu (sk. 11. §), t. i., pirmā komponenta izolētā forma, kuru ņem par pamatu transliterācijai, ir tāda pati kā abu komponentu reālajā (vienlaidu) izrunā. Tas dod iespēju tuvināt atveidī reālajai izrunai arābu valodā, kur patskaņu saplūdums šādas struktūras īpašvārdos ir regulārs.

Sastopami arī līdzīgas struktūras īpašvārdi, kuriem pirmais komponents beidzas ar garo patskani tikai atveidojumā, bet arābu valodā aiz tā seko vēl neatveidojams līdzskanis *'ajn* vai *hamza*. Šādos gadi-

jūmos patskaņu saplūšana nenotiek, un īpašvārdu saskaņā ar 74. § 2. p. ieteicams atveidot savruprakstījumā:

Sari' al-Gavāni — *Sari' el Gavāni* (nevis *Sarilgavāni* vai *Sarielgavāni*) pv

Savruprakstījums saskaņā ar 74. § 2. p. ieteicams arī tad, ja līdzīgas struktūras īpašvārda arābu oriģinālforma nav droši zināma vai ja kādu iemeslu dēļ nav vēlams šeit apskatītais koprakstījuma variants.

6. IPASVĀRDU IEKĻAUSANA VĀRDKOPĀ

76. §. Vajadzības gadījumā jebkuru arābu ģeogrāfisko nosaukumu iespējams iekļaut vārdkopā ar attiecīgo nomenklatūras vārdu. Īpašvārds vārdkopā iegūst ģenitīva locījumu:

Al-Bahrajn — *Bahreinas s-s, Bahreinu salas*

Ad-Drūz — *Drūzi k-i, Drūzu kalni*

Hūrījā Mūrījā — *Hūrījā Mūrīja* arhipelāgs, *Hūrījā Mūrījas* arhipelāgs

Kulansija — *Kulansija p, Kulansijas pilsēta*

77. §. 1. Ja ģeogrāfiskā objekta nosaukums veidots no kāda cita objekta nosaukuma vai no personvārda, šis nosaukums parasti lietojams tikai vārdkopā:

halidž 'Adan — *Adenas līcis* (no pilsētas nosaukuma)
tur' Ismā'ilija — *Ismailijas kanāls* (no pilsētas nosaukuma)

vādi Fātima — *Fātimas vādi* (no siev. pv)

Lālla Hadidža — *Lalla Hadidžas kalns* (no siev. pv)

ra's Muhammad — *Muhammeda zemesrags* (no vīr. pv)

as-sāhil At-Tūnisi — *Tūnisijas zemiene* (no valsts nosaukuma)

Piezīme. Apdzīvotu vietu, dažkārt arī upju, ezeru, kalnu nosaukumus, kas veidoti no personvārdiem, tradicionāli mēdz lietot arī patstāvīgi, bez nomenklatūras vārda, piem.:

Ban Gāzi — *Bengāzi p* (no vīr. pv)

Ibrāhim — *Ibrāhima u, Ibrāhims k* (no vīr. pv)

2. Administratīvā iedalījuma vienību nosaukumi, kas veidoti pēc to centru nosaukumiem, lietojami gan patstāvīgi, gan vārdkopā:

'Annāba — *Annāba p; vilājat 'Annāba* — *Annāba vil, Annābas vilājēts*

Al-Fajjūm — *Faijūma p; muhāfazat Al-Fajjūm* — *Faijūma muh, Faijūmas muhāšaza*

7. ĢEOGRĀFISKO NOSAUKUMU TULKOSANA

78. §. 1. Ja arābu ģeogrāfiskajā nosaukumā ietilpst nomenklatūras vārds, tad nosaukuma latviskajā atveidojumā nomenklatūras vārds tulkojams; īpašvārdu parasti var lietot arī patstāvīgi, bez nomenklatūras vārda:

harrat Ar-Rudžajla — Rudžeila lavas lauks, *Rudžeilas lavas lauks*

džazirat Sitra — Sitra s, *Sitras sala*

2. Retos gadījumos nomenklatūras vārds tradicionāli atveidojams īpašvārda sastāvā:

as-sabha Al-Kabira «lielais sālsezers» — *Sebha el Kebira* s-ez

3. Nav tulkojams nomenklatūras vārds epitētu sastāvā, ja netulko pilnībā visu epitētu (sk. 79. § 4. p.):

Nahr as-Salām «miera ūpe» — *Nahr as Salāma* (Tigras epitets)

Madinat al-Mansūr «Mansūra pilsēta» — *Medinat al Mansūra* (Bagdādes epitets)

4. Ja ģeogrāfiskajā nosaukumā ietilpst vārds, kas pēc nozīmes sakrīt ar nomenklatūras vārdu, bet neatbilst apzīmējamam objektam, tas nav tulkojams, bet atveidojams īpašvārda sastāvā:

Ra's at-Tin (*ra's* — «zemesrags») — *Rās et Tina* p (nevis zemesrags)

muhāfazat Al-Džabal al-Ahdar (*džabal* — «kalns») — *Džebel el Ahdara* muh (nevis kalns)

79. §. Dažos gadījumos atveidojumā tulkojama arī īpašvārdiskā daļa vai tās atsevišķi komponenti.

1. Tulkojami ģeogrāfiskie nosaukumi, kas veidoti no kāda cita objekta nosaukuma vai personvārda; atveidojumā tie iegūst vārdkopas formu (sk. 77. § 1. p.):

ra's Afrikija «Āfrikas zemesrags» — *Āfrikas zemesrags*

džabal Mūsā «Mozus kalns» — *Mozus kalns*

muhāfazat Al-Bahr al-Ahmar «Sarkanās jūras muhāfaza» — *Sarkanās jūras muhāfaza*

2. Tulkojami salikto ģeogrāfisko nosaukumu komponenti ar nozīmi «lielais», «mazais», «vecais», «jaunais», «ziemeļu-», «dienvidu-», «austrumu-», «rietumu-», «lejas-», «augš-» u. tml., ja otrs komponents sastopams arī kā patstāvīgs īpašvārds:

Farasān — *Farasānas s-s*; *Farasān as-Sagīr* «mazā Farasāna» — *Mazā Farasāna* s

Ar-Rumajla — *Rumeila* p; *Ar-Rumajla aš-Šimālija* «ziemeļu Rumeila» — *Ziemeļu Rumeila* naftas atr
An-Nil — *Nila* u; *A'lā an-Nil* «Augšnila» — *Augšnila*
mud

3. Īpašvārdiskā daļa pēc tradīcijas tulkojama dažiem plaši pazīstamiem ģeogrāfiskajiem nosaukumiem:

al-bahr Al-Ahmar «sarkanā jūra» — *Sarkanā jūra*

bahr Al-Majjit «mirusī jūra» — *Nāves jūra*

al-buhajra Al-Murra al-Kubrā «rūgtais lielais ezers» —
Lielais Rūgtais ezers

4. Atveidojumā parasti tulkojami epitēti, lai saglabātu to pamatfunkciju:

Umm al-Kurā — *Pilsētu māte* (Mekas epitēts)

Al-Mahrūsa — *Sargājamā* (Kairas epitēts)

5. Daiļliteratūrā un dažkārt publicistikā mākslinieciskos nolūkos īpašvārdisko daļu var tulkot jebkuram vietvārdam:³²

džabal Avlijā' «svēto kalns» — *Svēto kalns*

Mahd ad-Dahab «zelta šūpulis» — *Zelta Šūpulis* zelta atr

8. ARĀBU PERSONVĀRDU STRUKTŪRA

a) Arābu personvārdu tipi

80. §. Arābu antroponīmiskā sistēma laika gaitā ir vairākkārt mainījusies. Savu klasisko formu tā ieguva vēlīnajos viduslaikos, arābu kultūras uzplaukuma periodā, lielā mērā ietekmējot daudzu islāma areāla Āzijas un Āfrikas zemju antroponīmisko sistēmu veidošanos.

Viduslaiku arābu rakstnieku, zinātnieku, valdnieku un citu vēsturisku personu pilnie vārdi sastāv no vairākiem komponentiem, kuru secība ir tradicionāli pastāvīga. Tāpēc, atveidojot viduslaiku arābu personvārdus, nevar mainīt vietām to komponentus vai kādu komponentu patvaļīgi atņemt.

Lai dotu iespēju orientēties viduslaiku arābu personvārdu sistēmā, šeit īsumā aplūkotī galvenie arābu personvārdu tipi.

³² Par personvārdu tulkošanu sk. 86. §.

81. §. 1. Pamatvārds (arābu v. *alam*) ir primārais vārda tips. To parasti dod bērnam tūlīt pēc piedzimšanas un lieto ģimenē. Pamatvārds var sastāvēt no

a) viena elementa:

Asad «lauva» — *Asads* vīr. pv

Mustafā «izredzētais» — *Mustafa* vīr. pv

Āiša «dzīvīgā» — *Āiša* siev. pv

Zajnab «tuklā» — *Zeinaba* siev. pv

b) diviem elementiem, kas atrodas atributīvajā substantīvu saistījumā. Viens no elementiem parasti ir *Abd* «vergs», bet otrs — *Allāh* «Allāhs» vai kāds no Allāha daudzajiem epitētiem, piem., *Ar-Rahmān* «žēlsirdīgais», *Ar-Rahīm* «žēlīgais», *Al-Vadūd* «visu mīlošais», *Al-Karim* «dāsnais» u. c.:

Abd Allāh «Allāha vergs» — *Abdallāhs* vīr. pv

Abd ar-Rahmān «Žēlsirdīgā vergs» — *Abderrahmāns* vīr. pv

Abd al-Vadūd «Visu Mīlošā vergs» — *Abdelvadūds* vīr. pv

Pamatvārda funkcijā lieto arī citu tipu vārdus, kuru sastāvā ir elementi *Abū* «tēvs», *Umm* «māte», *ad-Din* «ticības» u. c. (sk. šī paragrāfa 2.—5. p.).

2. Dēla vārds (arābu v. *kunja*) ir personvārds, kuru darina no attiecīgās personas dēla pamatvārda, pievienojot tam elementu *Abū* «tēvs» vai *Umm* «māte»:

Abū Zajd «Zeida tēvs» — *Abū Zeids* vīr. pv

Umm Habīb «Habība māte» — *Umm Habība* siev. pv

Parasti šī tipa vārdu darināšanai izmanto tikai vecākā dēla vārdu, taču bija arī izņēmumi, piem., halīfam Alī bija divi dēli — Hasans un Huseins un divi dēlu vārdi: *Abū al-Hasan* — *Abulhasans* un *Abū al-Husajn* — *Abulhuseins*.

Daži pamatvārdi (bībeles praviešu vai slavenu vēsturisku personu vārdi) ir pastāvīgi saistīti ar noteiktu dēla vārdu, t. i., tēva pamatvārds jau iepriekš nosaka dēla vārdu. Tā, piem., *Jaakūba* dēlu vienmēr sauks par *Jūsufu*, bet viņu pašu — par *Abū Jūsufu*, jo bībeles Jēkabam (arābu v. *Ja'kūb*) bija dēls Jāzeps (arābu v. *Jūsuf*); *Alī* dēlu noteikti sauks par *Hasanu* vai *Huseinu*, bet viņu pašu — par *Abulhasanu* vai *Abulhuseinu*.

Pēc šī paša tipa darina arī iesaukas, elementus *Abū* un *Umm* savienojot nevis ar personvārdu, bet ar sugasvārdu. Iesaukas sastāvā elementi *Abū* un *Umm* zaudē nozīmi «tēvs» un «māte» un kopā ar sugasvārdu izsaka jaunu

jēdzienu — «tas, kam piemīt (sugasvārdā ietvertā) īpašība». Iesaukām var būt gan pozitīva, gan negatīva nozīme:

Abū Asnān «lielzobis», «ar lieliem zobiem» — *Abū Asnāns* vīr. pv

Abū Turāb «putekļainais» — *Abū Turābs* vīr. pv

Abū Lisānajn «divkosis», burt. «divu mēļu tēvs» — *Abū Lisāneins* vīr. pv

Abū al-Hajr «krietnais», «labais» — *Abulhairs* vīr. pv

Abū al-Farah «priecīgais» — *Abulfarahs* vīr. pv

Nedaudzi šīs grupas vārdi (piem., *Abū Bekrs*, *Umm Kulsūma*) kļuvuši par pamatvārdiem, saglabājot elementus *Abū* un *Umm*.

3. Senča vārds (arābu v. *nasab*) ir personvārds, kuru darina no attiecīgās personas tēva, vectēva, vecvectēva utt. pamatvārda, pievienojot tam elementu *Ibn*, *Bint* vai *Ibna* — «dēls», «meita». Senču vārdus sakārto atbilstošā secībā. Šī tipa vārdu virkne var būt ļoti gara, taču praksē parasti lieto tikai tēva, retāk — arī vectēva vārdu:

Ibn Mūsā Ibn Dža'far «Mūsas Džaafara dēla dēls» resp. «Mūsas dēls Džaafara mazdēls» — *Ibn Mūsā Ibn Džaafars* vīr. pv

Bint Asad Ibn Hāšim «Asada Hāšima dēla meita» resp. «Asada meita Hāšima mazmeita» — *Bint Asada Ibn Hāšima* siev. pv

4. Pievārds (arābu v. *lakab*). Šis vārdu tips ietver cildinošus un nievājošus pievārdus, iesaukas, goda titulus, slavinošus epitetus, pseidonīmus. Pievārdi vienmēr ir semantiski noslogoti, tie ir cieši saistīti ar viduslaiku dzīves reālijām, ar arābu musulmaņu kultūras idejām. Dažādu sociālo grupu pārstāvjiem bija raksturīgi savi pievārdu tipi, piem., valdnieku, karavadoņu, valsts darbinieku vidū bija izplatīti pievārdi ar elementiem *ad-Din* «ticības-», *ad-Davla* «valsts-», *al-Islām* «islāma-»:

Nadžm ad-Din «ticības zvaigzne» — *Nadžm ed Dins* vīr. pv

Nāsir ad-Davla «uzvaras nesējs valstij» — *Nāsir ed Davla* vīr. pv

Tadž al-Islām «islāma vainags» — *Tadželislāms* vīr. pv

Iesaukas bija izplatītas visos vēstures periodos un visās sociālajās grupās. Bieži tās bija nievājošas un atspoguļoja personas fizisko īpatnību vai trūkumu:

Džāhiz «valbācis» — *Džāhizs* vīr. pv

Taviļ «garais» — *Tavils* vīr. pv
Atraš «kurlais» — *Atrašs* vīr. pv
Dažreiz personu nosauc pēc nodarbošanās:
An-Nadždzār «galdnieks» — *Nadžārs* vīr. pv
Ar-Rāvi «teicējs» — *Rāvi* vīr. pv

Daudzi savā laikā slavenu personu pievārdi ar laiku kļuva par pamatvārdiem un mūsdienās tiek lietoti visās sociālajās grupās, piem.:

Ar-Rašid «pareizais, prātīgais» — *Rašids* vīr. pv
Zakī «labdarīgais» — *Zakī* vīr. pv
Abū Nasr «uzvarošais» — *Abū Nasrs* vīr. pv
Visi šie pievārdi sākotnēji bija halifu tituli.

Pie *lakab* tipa vārdiem bieži pieskaita arī pseidonimus, izdalot tos īpašā grupā (arābu v. *tahalluṣ* vai *mahilas*). Pseidonīmi var raksturot autora personību, atainot viņa darbu īpatnību vai stilu; tajos var būt iekļauti mecenātu vārdi, ģeogrāfiskie nosaukumi utt.:

Al-Mutanabbi «viltus pravietis» — *Mutanabi* vīr. pv
Sa'di «saadietis» — *Saadi* (no mecenāta Saada vārda)

5. Attieksmes vārds (arābu v. *nisba*) ir vārds, kas parāda cilvēka izcelsmi, reliģisko piederību, cilts piederību, dzimšanas vai dzīves vietu utt. So vārdu raksturīgā pazīme ir piedēkļa elements *-i*:

Al-Jamani «jemenietis» — *Jemeni* vīr. pv
Al-Basri «basrietis» — *Basri* vīr. pv
Al-Kalbī «no kelbu cilts» — *Kelbi* vīr. pv

Pēc šī tipa vārdu parauga var būt darināti arī pievārdi (*Zakī, Rāvi, Saadi* utt.).

Vairāki attieksmes vārdi vienai personai nav retums, jo par iemeslu to darināšanai varēja būt jebkurš notikums cilvēka dzīvē. Tā, piem., vārdu *Badri* ieguva visi musulmaņi, kuri bija cīnījušies kaujā pie Badras ciema; vergu, kuru nopirka par tūkstoš monētām, nosauca par *Alfi* (arābu v. *alf* — «tūkstotlis»); pāriešana kādā musulmaņu reliģiskajā sektā atspoguļojās arī jaunā attieksmes vārdā — *Sāfi'i* «šāfiīts», *Hanbali* «hanbalīts», *Sī'i* «šīīts».

b) Pilnais vārds

82. §. Klasiskā perioda arābu antroponīmu formula, t. i., dažādo tipu vārdu secība, ir samērā stabila:

- 1) dēla vārds (*kunja*),
- 2) pamatvārds (*alam*),

3) senča vārds vai vārdi (*nasab*),

4) pievārds vai tituls (*lakab*),

5) attieksmes vārds (*nisba*):

Abū Zajd Ahmad Ibn Sahl al-Balhi — Abū Zeids Ah-
1 2 3 5
meds Ibn Sahls al Balhī vīr. pv

Dažreiz dēla vārda priekšā novietojas pievārds ar elementu *ad-Dīn*:

Sams ad-Dīn Abū 'Abd Allāh Muhammad Ibn Ahmad
4 1 2 3
Ibn Abū Bakr al-Bann aš-Sāmi al-Baššārī
3 4 5 5
al-Mukaddasi — Sems ad Dīns Abū Abdallāhs Mu-
5

hammeds Ibn Ahmeds Ibn Abū Bekrs al Bennis aš
Sāmi al Bašārī al Mukadasi vīr. pv

Visi pilnā vārda komponenti kopā tiek lietoti ļoti reti. Ievērojama persona var būt arī pazīstama tikai ar vienu vai diviem vārdiem, ko visvairāk lietojuši viņa laikabiedri; tie arī parasti minēti literatūrā, enciklopēdijās u. tml. Šādā funkcijā var būt jebkura tipa vārds, piem.: *Muhammeds* — pamatvārds, *Abulhasans* — dēla vārds, *Ibn Fadlāns* un *Ibn Sīna* — senča vārds, *Abū Nuvāss* — pievārds, *Mukadasi* — attieksmes vārds.

83. §. Pilno vārdu atveidojumā var īsināt, taču tas jā dara pēc noteiktas likumības. Var atstāt vienu no tiem vārdiem, ar kuriem persona ir visvairāk pazīstama (parasti tas dots kā šķirkļa vārds enciklopēdijās un personvārdu rādītājos). Ja šādu ziņu nav, jāatstāj pamatvārds, tēva vārds un attieksmes vārds un tie jāsakārto pareizā secībā. Tā, piem., 82. § minētie pilnie vārdi īsināmi pēc šāda parauga: *Ahmeds Ibn Sahls al Balhī* un *Muhammeds Ibn Ahmeds al Mukadasi*.

84. §. Sieviešu vārdi ir daudz vienkāršāki: tie satur mazāk komponentu, parasti tikai pamatvārdu un tēva vārdu. Sievietēm reti lieto dēla vārdu un gandrīz nemaz pievārdus un attieksmes vārdus. Tikai ļoti izcilām un slavenām sievietēm bija goda pievārdi vai tituli.

Sieviešu pamatvārdu funkcijā izplatīti bija un arī mūsdienās ir pravieša Muhammeda sievu un meitu vārdi: *Āiša*,

Hadidža, Hinda, Fātima, Zeinaba. Daudzi vārdi semantiski saistīti ar ziedu un dārgakmeņu nosaukumiem, cildinošiem epitētiem, pozitīvām īpašībām: *Varda* («roze»), *Hasana* un *Džemila* («skaistā»), *Halima* («rāmā»), *Beida* («baltā»). Saliktajos sieviešu vārdos pirmais elements mēdz būt *Amat* «verdzene»: *Amatallāha, Amaterrahmāna, Amatelvadūda*. Kopā ar pamatvārdu dažreiz lietoja arī pievārdus *Kurratelaina* («acuraugs») un *Sadžarat ed Durra* («pērļukoks»).

85. §. Mūsdienās arābu personvārdu shēma ir vienkāršojusies. Daudzās arābu valstīs ar likumu ieviests uzvārds. Praksē lieto galvenokārt trīs personvārdu elementus: pamatvārdu, tēva vārdu (bieži bez komponenta *Ibn*) un uzvārdu. Uzvārda funkcijā var būt vectēva vārds (bez komponenta *Ibn*) vai pievārds; tas var arī piederēt pie attieksmes vārdu tipa:

‘Ali Nāsir Muhammad (pamatvārds, tēva vārds un vectēva vārds resp. uzvārds) — *Ali Nāsirs Muhammeds*
vīr. pv

Ahmad Zakī al-Jamānī (pamatvārds, tēva vārds un pievārds resp. uzvārds) — *Ahmeds Zakī el Jemenī*
vīr. pv

Fātima Aziz Jamīn (pamatvārds, tēva vārds un vectēva vārds resp. uzvārds) — *Fātima Aziza Jemīna*

86. §. Dažreiz daiļliteratūrā arābu personvārdu elementus *Abū* «tēvs», *Umm* «māte», *Ibn* «dēls» (kontekstā — arī «mazdēls», «mazmazdēls» utt.), *Bint* un *Ibna* «meita» var tulkot. Tā, piem., 85. § minētos personvārdus var tulkot šādi: *Alī Nāsira dēls Muhammeds, Ahmeds Zakī dēls el Jemenī, Fātima Aziza meita Jemīna*.

Tāpat iespējams tulkot arī pievārdus, titulus un attieksmes vārdus, piem., tituls *Sams ad-Din* — *Ticības Saule*, attieksmes vārds *Aš-Šāmi* — *Sīrietis*.

F. ARĀBU ĪPAŠVĀRDU ATVEIDE LATVIEŠU VALODĀ NO KRIEVU VALODAS RAKSTĪBAS

87. §. Ja arābu īpašvārdi krievu valodas tekstā doti zinātniskajā transliterācijā, tie atveidojami latviešu valodā pēc šajos Norādījumos izstrādātajiem noteikumiem. Arābu rakstu zīmju zinātniskā transliterācija ar krievu alfabēta burtiem parādīta 1. tabulas 4. ailē (sk. 14. lpp.).

Ja arābu īpašvārdi krievu valodas tekstā doti t. s. praktiskajā transkripcijā, tie visumā atveidojami tāpat kā krievu valodas īpašvārdi,³³ ievērojot atšķirības arābu īpašvārdu atveidē krievu un latviešu valodā. Galvenās no tām apskatītas šajā nodaļā.

88. §. Krievu valodā arābu īpašvārdu praktiskajā transkripcijā neapzīmē garos patskaņus, tāpēc oriģinālformas patskaņu kvantitāte pēc tās nav konstatējama. Lai novērstu atveides kļūdas, arābu patskaņu kvantitāte jāpārbauda pēc avotiem, kur īpašvārdi doti zinātniskajā transliterācijā (krievu vai latīņalfabētiskajā), pēc citu valodu transkripcijām, kur apzīmēta patskaņu kvantitāte, vai pēc arābu valodas oriģinālformām.

Ja patskaņu kvantitāti nav iespējams pārbaudīt, tad tomēr, zinot dažus nosacījumus, patskaņu garumu bieži var apzīmēt arī latviskajā atveidojumā no krievu valodas transkripcijas.

1. Atbilstoši patskaņa kvantitātei arābu valodā garais patskanis latviskajā atveidojumā vienmēr lietojams noteiktās pozīcijās.

a) Krievu burtam а vārda vidū aiz dubultota līdzskaņa atbilst latviešu ā:

Savvāf [sauvāf] — Саваф — *Savvāfs* vādī³⁴

As-Saffāh — Ас-Саффах — *Safāhs* pv

Kattār — Каттар — *Katārs* k (bet *Katar* — Катар — *Katara* v)

b) Krievu burtam и vārda beigās atbilst latviešu ī:

Al-Ahmadi — Эль-Ахмади — *Ahmadi* p

Sajfi [seifi] — Сейфи — *Seifi* pv

Izņēmumi:

Rāji* — Рафи — *Rāfi* pv

Ad-Dāli* — Эд-Дали — *Dāli* p

un daži citi vārdi, kas arābu valodā beidzas ar neatveidojamu līdzskani **aj*n.

Daži atveidojumi krievu valodā atbilst diviem arābu īpašvārdiem, piem.:

Sāmi* — Сами — *Sāmi* pv

Sāmī — Сами — *Sāmī* pv

³³ Sk. Norādījumi par citvalodu īpašvārdu pareizrakstību un pareizrunu latviešu literārajā valodā. XI. Krievu valodas īpašvārdi. R., 1966. 273 lpp.

³⁴ Šajā nodaļā visos piemēros pirmā forma ir arābu vārds, otrā forma — tā atveidojums krievu valodā, pēdējā forma — atveidojums latviešu valodā.

c) Krievu burtiem a, н un у н priekšā vārda beigās atbilst latviešu ā, ī un ū:

Sulajmān — Сулейман — *Suleimāns* p v

Moknīn — Мокнин — *Moknīna* p

Adžlūn — Аджлун — *Adžlūna* p

Izņēmumi: *Hasans, Hāzins, Abdelmūmins, Muhsins, Jekuns, Abalašana, Adarans, Hadans, Hainina, Rakans, Šibans, Azrakšišana* un daži citi īpašvārdi, kuros arābu valodā n priekšā ir īsais patskanis.

d) Krievu burtiem a, н un у vienzilbes vārdos (vai vienzilbes komponentos), kas beidzas ar vienu līdzskani, atbilst latviešu ā, ī un ū:

Abū Kir — Абу Кир — *Abū Kira* p

Gāb — Габ — *Gābs* k

Hūt — Хут — *Hūta* p

Izņēmumi: komponenti *Nag* un *Sab*, piem.:

Nag' Haḡmādi — Наг-Хаммади — *Naghammādi* p

Sab' Biḡār — Саб-Бияр — *Sab Bijāra* p

un daži citi vienzilbes komponenti, kas arābu valodā beidzas ar diviem līdzskaņiem, no kuriem viens (*ʿajn*) nav atveidojams krievu un latviešu valodā.

2: Kļūdas patskaņu kvantitātes atveidē daļēji var novērst, noskaidrojot biežāk sastopamo arābu īpašvārdu komponentu oriģinālformu, piem.: *Abū, Āl* (nejaukt ar artikulū *all*), *Allāh, Bāb, Bani, Bū, Dār, ad-Dīn, Islām, Mazār, Nūr, Si, Sidī* u. c. Patskaņu garums šajos un arī citos komponentos, kuri arābu valodā plaši tiek lietoti īpašvārdu darināšanā, saglabājams jebkura īpašvārda sastāvā.

89. §. Krievu valodā dažreiz ar a, ы un y atveido arābu patskaņus aiz līdzskaņa 49. § 1. p. minētajos nosacījumos, bet ar e, я, и un ю — tos pašus patskaņus 49. § 2. p. minētajos nosacījumos; bieži lieto arī a, и un y jebkuros nosacījumos. Latviešu valodā tie visos gadījumos jāatveido ar patskani (saskaņā ar arābu un latviešu valodas skaņu atbilstmēm), nemīkstinot iepriekšējo līdzskani un nepievienojot tam j:

Al-Kātib [kē-] — Аль-Кятиб — *Kātibs* (nevis *Kjātibs*) p v

Lāšin [lē-] — Ляшин — *Lāšins* (nevis *Ļāšins*) p v

Mavlūd — Маулуд — *Maulūds* (nevis *Mauļūds*) p v

Piezīme. Zilbes sākumā aiz patskaņa un vārda sākumā krievu burtiem я, e un ю arābu un latviešu valodā

atbilst līdzskaņa *j* un patskaņa savienojums (sk. 3. tabulu 63. lpp.):

Aš-Sujūh — Эш-Шуюх — *Sujūha* apdz v

Jašbum — Яшбум — *Jašbuma* apdz v

90. §. Krievu un latviešu valodā ir daļēji atšķirīgi arābu garo līdzskaņu atveides principi.

1. Krievu valodā grafiski atspoguļo visus arābu valodas garos līdzskaņus, tāpēc krievu dubultotajam līdzskaņa burtam vairākos gadījumos atbilst viens līdzskaņa burts latviešu valodā (sk. 16. §).

2. Arābu *dždž* krievu valodā atveido ar ддж; latviešu valodā tam atbilst *dž*, nevis *ddž*:

Hadždži — Хадджи — *Hadži* (nevis *Haddži*) pv

3. Arābu *vv* (aiz patskaņa *a*) krievu valodā atveido ar вв; latviešu valodā tam atbilst *uv*, nevis *v* (sk. 41. §):

Al-Havvās [hauvās] — Аль-Хаввас — *Hauvāss* (nevis *Havāss*) pv

Davva [dauva] — Давва — *Dauva* (nevis *Dava*) p

91. §. Krievu un latviešu valodā ir atšķirības dažu arābu valodas līdzskaņu atveidē.

1. Arābu *v* zilbes sākumā krievu valodā atveido gan ar в, gan ar y; latviešu valodā šādā pozīcijā tas vienmēr atveidojams ar *v*:

Al-Badavi — Аль-Бадауи — *Badavi* (nevis *Badaui*) pv

Ved — Уэд — *Ved* (nevis *Ued*) (īpašvārdu komponents)

2. a) Arābu *j* tautosillabiskā pozīcijā aiz *a* krievu valodā atveido ar й; latviešu valodā tam atbilst *i* (sk. 28. §):

Rajda [rai-] — Райда — *Raida* p

b) Arābu *j* zilbes sākumā un aiz tā sekojošo patskani krievu valodā bieži atveido ar я, е un ю (aiz patskaņa un vārda sākumā) vai ar ъя, ъе, ъи un ъю (aiz līdzskaņa); latviešu valodā šiem savienojumiem vienmēr atbilst līdzskaņa *j* un patskaņa savienojums (sk. 3. tabulu 63. lpp.).

3. Arābu velarizēto *l* krievu valodā atveido ar л, bet palatalizēto *l* dažās pozīcijās — ar лъ; latviešu valodā tiem vienmēr atbilst *l* (sk. 3. un 31. §).

92. §. Arābu valodas īpašvārdus, kas sastāv no vairākiem komponentiem, krievu valodā bieži atveido savruprakstījumā, savienojot komponentus ar defisēm. Latviešu valodā arābu vairākkomponentu īpašvārdus atkarībā no dažādiem faktoriem atveido koprakstījumā vai savruprak-

Arābu valodā	Latviešu valodā	Krievu valodā	
		zilbes sākumā aiz patskaņa un vārda sākumā	zilbes sākumā aiz līdzskaņa
ja, jā	ja, jā	йа, я	ья
je, jē	je, jē	йе, е	ье
ji, jī	ji, jī	йи	ьи
ju, jū	ju, jū	йу, ю	ью

stījumā; latviešu valodā defisi komponentu savienošanai nelieto (sk. 5. nod.).

93. §. Dažus arābu ģeogrāfiskos nosaukumus krievu valodā atveido pēc tradīcijas. Tādā gadījumā tie var atšķirties no atveidojumiem, kas darināti pēc šiem Norādījumiem vai pēc latviešu valodas tradīcijas:

Bajt Lahm — Вифлеем — *Beitlahma* p, *Bellēme* vēst. p

Tiba — Фивы — *Tēbas* vēst. p

Haliubūlis — Гелнополис — *Hēliopole* p raj, vēst. p

III. IPAŠVĀRDU UN NOMENKLATŪRAS VĀRDU SARAKSTI

A. ARĀBU ZEMJU ĢEOGRĀFISKIE NOSAUKUMI

I. ARĀBU VALSTU OFICIĀLIE NOSAUKUMI

Alžīrijas Tautas Demokrātiskā Republika (Al-Džumhūrīja al-Džazāīrija ad-Dīmūkrātīja aš-Ša'bīja), **Alžīrija**; *sais.* ATDR³⁵; *gp* Džazāira (*lidz 1981. g. Alžīra*)

Apvienotie Arābu Emirāti (Davlat al-Imārāt al-'Arābīja al-Muttahida); *sais.* AAE; *gp* Abū Dabī

Emirāti: Abū Dabī, Adžmāna, Dubaija, Fudžeira, Rāselhaima, Sārdža (Sārika), Ummelkaivaina

Bahreinas Valsts (Davlat Bahrajn), **Bahreina**; *gp* Manāma

Ēģiptes Arābu Republika (Džumhūrījat Misr al-'Arabīja), **Ēģipte**; *sais.* EAR; *gp* Kaira

Irākas Republika (Al-Džumhūrīja al-'Irākīja), **Irāka**; *sais.* IR; *gp* Bagdāde

Jemenas Arābu Republika (Al-Džumhūrīja al-'Arabīja al-Jamanīja); *sais.* JAR; *gp* Sana

Jemenas Tautas Demokrātiskā Republika (Džumhūrījat al-Jaman ad-Dīmūkrātīja aš-Ša'bīja); *sais.* JTDR; *gp* Adena

Jordānijas Hāšimu Karaliste (Al-Mamlaka al-Hāšimīja al-Urdunnīja, Al-Mamlaka al-Urdunnīja al-Hāšimīja), **Jordānija**; *sais.* JHK; *gp* Ammāna

Kataras Valsts (Davlat Katar), **Katara**; *gp* Doha

Kuveitas Valsts (Davlat al-Kuvajt), **Kuveita**; *gp* Kuveita

Libānas Republika (Al-Džumhūrīja al-Lubnānīja), **Lībāna**; *sais.* LR; *gp* Beirūta

³⁵ Ģeogrāfisko nosaukumu vārdnīcā izmantotos valstu nosaukumu saīsinājumus sk. saīsinājumu sarakstā 182. lpp.

Lībijas Sociālistiskā Arābu Džamāhīrija³⁶ (Džamāhīrijat Lībijā al-'Arabija al-Ištirākija), **Lībija**; *saīs.* LSADž; *gp* Tripole

Marokas Karaliste (Al-Mamlaka al-Magribija), **Maroka**; *saīs.* MK; *gp* Rabāta

Mauritānijas Islāma Republika (Džumhūrijat Mūrītānija al-Islāmija), **Mauritānija**; *saīs.* MIR; *gp* Nuakšota

Omānas Sultanāts (Saltanat 'Umān), **Omāna**; *saīs.* OS; *gp* Maskata

Saūda Arābijas Karaliste (Al-Mamlaka al-'Arabija as-Sa'ūdija), **Saūda Arābija**; *saīs.* SAK; *gp* Rijāda

Sīrijas Arābu Republika (Al-Džumhūrija al-'Arabija as-Sūrija), **Sīrija**; *saīs.* SAR; *gp* Damaska

Sudānas Demokrātiskā Republika (Džumhūrijat as-Sūdān ad-Dīmūkrātija), **Sudāna**; *saīs.* SDR; *gp* Hartūma

Tūnisijas Republika (Al-Džumhūrija at-Tūnisija), **Tūnisija**; *saīs.* TR; *gp* Tūnisa

2. ĢEOGRĀFISKO NOSAUKUMU VĀRDNICA

Paskaidrojumi. Vārdnīcas pamatu veido arābu zemju ģeogrāfisko objektu nosaukumi arābu valodā un to atveidojumi: pirmkārt, nozīmīgāko mūsdienu un vēsturisko ģeogrāfisko objektu nosaukumi, otrkārt, nosaukumi, kuru atveide var radīt zināmas grūtības. Vārdnīcā aptvertajiem objektiem uzrādīti visi atveidē nozīmīgie nosaukumi un to varianti arābu valodā; literārās valodas formas dotas vienkāršotajā transliterācijā, dialektu formas — vienkāršotajā transkripcijā. Oficiālie nosaukumi arābu literārās valodas formā doti bez norādes, bet dialektu formas, saīsinātie nosaukumi, neoficiālie nosaukumi, epiteti — ar atbilstošām norādēm (*dial.*, *saīs.*, *neofic.*, *epit.*).

Lasītāju ērtības labad vārdnīca kārtota pēc latviskajiem atveidojumiem.

Lai palielinātu vārdnīcas informatīvo un praktisko vērtību, tajā iekļauta arī papildinformācija, kas neilustrē arābu īpašvārdu atveidi, bet ir nepieciešama arābu valstu ģeogrāfisko nosaukumu praktiskajā lietojumā.

1. Vārdnīcā doti arī tie arābu valstu ģeogrāfisko objektu nosaukumi, kas latviešu valodā dažādu iemeslu dēļ atveidojami no nearābu nosaukumiem vai arābu nosaukumu transkripcijām citās valodās:

a) arābu cilmes nosaukumi, kuriem pašās arābu zemēs lieto nevis oriģinālformu, bet tās transkripciju citā (parasti — franču) valodā (sk. 2. §); uzskatāmības dēļ atveides pamatforma šādā gadījumā dota ar norādi *transkr.*, piem., *fr. v. transkr.*; uzrādīta arī arābu oriģinālforma visos gadījumos, kad tā ir zināma (par šīs grupas nosaukumu atveidi sk. 5. piezīmi 7. lpp. un 5. §);

³⁶ Atbilstošais arābu vārds *Džamāhīrija* ir jaundarinājums, kam nav burtiska ekvivalenta latviešu valodā. Praksē dažreiz lieto arī tā brīvu tulkojumu *Tautas Valsts*.

b) arābu cilmes nosaukumi, kuri latviešu valodā jau sen ienākuši ar citu valodu starpniecību un tradicionāli lietojami arābu nosaukumam neatbilstošā formā, kā arī citvalodu cilmes (starptautiski tradicionālie) nosaukumi; tādi ir daudzi vēsturisko objektu nosaukumi un nozīmīgu, sen pazīstamu mūsdienu objektu nosaukumi. Kreisajā ailē šādos gadījumos dots tradicionālais latviskais nosaukums (viens pats vai paralēli regulārajam atveidojumam no arābu valodas). Arābu nosaukuma oriģinālforma labajā ailē dota visos gadījumos, kad tā ir zināma, taču tā nav uzskatāma par tradicionālu latvisku nosaukuma atveides pamatformu. Tā kā atveide no citām valodām neietilpst šī biljetena uzdevumos, tad arī pārējo valodu (angļu, franču, vācu, sen grieķu u. tml.) formas, kas parādītas labajā ailē, dotas tikai papildinformācijai, nevis latviskā nosaukuma pamatošanai.

2. Vairākiem objektiem dots arī agrākais nosaukums, kas parasti ir nearābu cilmes īpašvārds, un tā atveidojums (ar norādi *agrāk*).

3. Daļai nosaukumu minēti arī praksē sastopamie nevēlamie atveidojumi (ar norādi uz ieteicamo atveidojuma variantu); šādos gadījumos pamatligzdā labajā ailē parasti dota arī forma, kas rāda nevēlamā atveidojuma izcelsmi (citas valodas transkripcija, dialekta forma u. tml.).

Uzskatāmības dēļ visas īpašvārdu formas vārdnīcā diferencētas ar šriftu:

1) ar pustrēkniem burtiem iespiesta vārdnīcas pamatdaļa — arābu valodas formas (labajā ailē) un atveidojumi no arābu valodas formām (kreisajā ailē); atveidojuma regularitāte vērtēta tikai šai nosaukumu grupai, ar zvaigznīti (*) apzīmējot neregulāros, bet pieļaujamos atveidojumus;

2) ar gaišiem burtiem iespiesti citu valodu nosaukumi un arābu valodas oriģinālformu transkripcijas citās valodās (labajā ailē), kā arī tradicionālie latviskie atveidojumi no nearābu nosaukumiem un formām (kreisajā ailē);

3) ar sīkākiem gaišiem burtiem iespiesti nevēlamie atveidojumi.

Visi nosaukumi, to varianti un transkripcijas, kā arī latviskie atveidojumi, kas attiecas uz vienu objektu (izņemot nevēlamos atveidojumus), doti vienā ligzdā. Kreisajā ailē bez norādes doti latviešu valodā paralēli lietojami oficiālie nosaukumi (neatkarīgi no to atveides pamatformas), bet saīsinātajiem nosaukumiem, neoficiālajiem nosaukumiem, epitetiem un agrākajiem nosaukumiem pievienotas atbilstošas norādes. Visi ligzdā minētie latviskie nosaukumi doti arī savā alfabēta vietā ar norādi uz ligzdas pamatvārdu.

Latviskie atveidojumi vārdnīcā doti galvenokārt nominatīva formā (ar paskaidrojošo nomenklatūras vārdu vai tā saīsinājumu), no kuras vajadzības gadījumā viegli var veidot vārdkopu ar īpašvārdu ģenitīvā. Vārdkopas sastāvā doti tikai tie īpašvārdi, kuru lietojums nominatīvā nav vēlams. Paskaidrojošie nomenklatūras vārdi un to saīsinājumi, kā arī norādes un komentāri iespiesti slīpiem burtiem (kursīvā). Vārdkopas sastāvā nomenklatūras vārdi doti pilnā formā un iespiesti tādiem pašiem burtiem kā īpašvārds. Šajā vārdnīcā dotajos arābu nosaukumos nomenklatūras vārds vienmēr ietverts vārdkopā; transliterācijā un transkripcijā tas nosacīti rakstīts ar mazo sākumburtu, bet īpašvārdiskā daļa — ar lielo sākumburtu.

Pēdējās labajā ailē doti īpašvārdu pamatā esošo sugasvārdu tulkojumi; ja dots arī nomenklatūras vārda tulkojums, tas ietverts apaļajās iekavās.

Kreisajā ailē ar pilnu vai saīsinātu valsts nosaukumu apaļajās iekavās dotas norādes par objektu valstisko piederību³⁷ (mūsdienu objektiem) vai ģeogrāfiskā orientācija (vēsturiskiem objektiem). Norāde *daļēji* pirms valsts nosaukuma nozīmē, ka objekts daļēji atrodas ārpus arābu valstu teritorijas. Ar komatiem vai saikli *un* atdalīti valstu nosaukumi, ja objekts ietilpst vairāku arābu valstu teritorijā. Ar smikolu atdalīti valstu nosaukumi gadījumos, kad vairākās valstīs ir vienādas dabas objekti ar vienādu nosaukumu arābu valodā un vienādu nosaukuma atveidojumu latviešu valodā.

Labajā ailē kvadrātiekvās dota īpašvārda vai tā daļas tuvināta izruna, ja tā atšķiras no vienkāršotās transliterācijas un ņemta par atveidojuma pamatu; ja izruna atšķiras no transliterācijas tikai ar regulāro *j* vai *v* vokalizāciju (līdzskaņa priekšā aiz *a j→i* un *v→u*), tā nav īpaši norādīta.

Vārdnīcā lietoto saīsinājumu sarakstu sk. 182. lpp.

Atveidojums latviešu valodā	Vienkāršotā transliterācija vai transkripcija
Aavadža <i>u</i> (<i>Sir.</i>)	nahr Al-A'vadž «likumainā»
Aazāza <i>p</i> (<i>Sir.</i>)	A'zāz
Aba <i>p</i> (<i>Libāna</i>)	'Abā'
Aba <i>s</i> (<i>Baltajā Nilā, Sudāna</i>)	džazīrat 'Abba
Abā Adžādžs <i>vādi</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	vādi Abā 'Adždžādž «trokšņainais»
Abādla <i>p</i> (<i>Alž.</i>)	'Abādla
Abaladžādža <i>aka</i> (<i>Rubelhāli tuksnesī, Saūda Ar.</i>)	bi'r Abā al-Adždžādž [abaladždžādž] «trokšņainā»
Abalafana <i>aka</i> (<i>Rubelhāli tuksnesī, Saūda Ar.</i>)	bi'r Abā al-'Afan [abalafan] «pūstošā»
Abalkūrs <i>vādi</i> (<i>Irāka un Saūda Ar.</i>)	vādi Abā al-Kūr [abalkūr]
Abarrūs <i>s-ez</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	sabhat Abā ar-Rūs [abarrūs]
Abda <i>ģ. apg</i> (<i>Mar.</i>)	'Abda
Abdallāha <i>osta</i> (<i>Kuv.</i>)	mīnā' 'Abd Allāh <i>no pv</i>
Abdallāha <i>licis</i> (<i>Kuv.</i>)	havr 'Abd Allāh <i>no pv</i>
Abdallāha <i>vādi</i> (<i>Tūn.</i>)	vādi 'Abd Allāh <i>no pv</i>
Abdelazīza <i>kalni</i> (<i>Sir.</i>)	džabal 'Abd al-'Azīz [ɛl] <i>no pv</i>
Abdelkūrī <i>s</i> (<i>Indijas okeānā, Jem. TDR</i>)	džazīrat 'Abd al-Kūrī [ɛl]
Abha <i>p</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	Abhā
Abjada <i>kalni</i> (<i>Sir.</i>)	džabal Al-Abjad «baltie»

³⁷ Tiem ģeogrāfiskajiem objektiem, kuri atrodas Izraēlas okupētajā teritorijā, valstiskā piederība noteikta saskaņā ar ANO Ģenerālās Asamblejas 1947. g. 29. novembra rezolūciju.

- Abjads *k* (Saūda Ar.)
 Abjads *vādi* (Libija)
 Abjads *zemesr* (Saūda Ar.)
 Abjads *zemesr* (Tūn.); *agrāk* Blana rags
 Abjāra *p* (Libija)
 Abkaika, Bukaika *naftas atr* (Saūda Ar.)
 Abnūba *p* (Ēģ.)
 Abū Alī *s* (Persijas lici, Saūda Ar.)
 Abū Alī *u* (Libāna)
 Abū Ariša *c* (Saūda Ar.)
 Abū Bahrs *lidzenums* (Saūda Ar.)
 Abū Dabī *emir* (AAEmir.)
 Abū Dabī *gp* (AAEmir.)
 Abū Dibss *ez* (Irāka)
 Abū Gašva (*dat. -am*) *zemesr* (Jem. TDR)
 Abū Habls *vādi* (Sudāna)
 Abū Hadrija *naftas atr* (Saūda Ar.)
 Abū Hammāda *p* (Ēģ.)
 Abū Hasana *p* (Sir.)
 Abū Kemāla *p* (Sir.)
 Abū Kīra *p* (Ēģ.)
 Abū Kīrs *licis* (Vidusjūrā, Ēģ.)
 Abū Kīrs *zemesr* (Ēģ.)
 Abū Kurkāsa *p* (Ēģ.)
 Abulabjada, Mukaišita *s* (Persijas lici, AAEmir.)
 Abū Lata *s* (Sarkanajā jūrā, Saūda Ar.)
 Abulhasība *kada* (Irāka)
 Abulhasība *p* (Irāka)
 Abū Muharrika *kāpas* (Ēģ.)
 Abū Rudeisa *naftas atr* (Ēģ.)
 Abū Simbela, *sk.* Abū Simbila
 džabal Al-Abjad «baltais»
 vādi Al-Abjad «baltais»
 ar-ra's Al-Abjad «baltais»
 ra's Al-Abjad «baltais»; *agrāk* fr. v. Cap Blanc
 Al-Abjār «akas»
 Abkajk; *ari* Bukajk
 Abnūb
 džazīrat Abū 'Alī *no pu*
 nahr Abū 'Alī *no pu*
 Abū 'Ariš
 Abū Bahr
 imārat Abū Zabī, *dial.* Abū Dabī
 Abū Zabī, *dial.* Abū Dabī
 havr Abū Dibss
 ra's Abū Gašva
 hūr Abū Habl
 Abū Hadrija
 Abū Hammāda
 Abū Hasan
 Abū Kamāl [kə-]
 Abū Kīr
 halīdž Abū Kīr
 ra's Abū Kīr
 Abū Kurkās
 džazīrat Abū al-Abjad [abulabjad]; *ari* džazīrat Mukajšit
 džazīrat Abū Latt
 kadā' Abū al-Hasīb [abulhasīb]
 Abū al-Hasīb [abulhasīb]
 gurd Abū Muharrik
 Abū Rudajs [-eis]

Abū Simbila (<i>dat. -ai</i>) <i>tem- pļu grupa</i> (Ēģ.)	ma'ābid Abū Sinbil [sim-]
Abū Sīra piramīdas (Ēģ.)	ahrāmāt Abū Sīr
Abū Sīr el Malaka <i>arh izr</i> (Ēģ.)	Abū Sīr al-Malak [eļ]
Abū Tiga <i>p</i> (Ēģ.)	Abū Tig
Abū Vāvī <i>u</i> (Irāka)	ša'ib Abū Vāvī
Abū Zaabala <i>c</i> (Ēģ.)	Abū Za'bal
Abū Zabī, <i>sk.</i> Abū Dabī	
Abū Zenima <i>p</i> (Ēģ.)	Abū Zanīma [ze-]
Adabija <i>ostas p</i> (Ēģ.)	'Adabija
Adabija (<i>dat. -am</i>) <i>zemesr</i> (Ēģ.)	ra's 'Adabija
Ādama <i>p</i> (Om.)	Ādam
Adarans <i>k</i> (Jem. TDR)	džabal Adaran
Adena <i>gp</i> (Jem. TDR)	'Adan [-eņ]
Adenas līcis (Arābijas jūrā)	halidž 'Adan [-eņ]
Adenas protektorāts <i>vēst.;</i> <i>tagadējās Jem. TDR te-</i> <i>ritoriņa</i>	mahmija 'Adan [-eņ]
Adindāna <i>s</i> (Ēģ.)	džazīrat Al-Adindān
Adra <i>p</i> (Sir.)	'Adrā'
Adrāra <i>p</i> (Alž.)	Adrār
Adrārs <i>plato</i> (Maurit.)	Adrār
Adžas kalni (Saūda Ar.)	džibāl Adžā'
Adždābija <i>p</i> (Libija)	Adždābija
Adžlūna <i>p</i> (Jord.)	'Adžlūn
Adžlūns <i>k-i</i> (Jord.)	'Adžlūn
Adžmāna <i>emir</i> (AAEmir.)	īmārat Adžmān
Afaka <i>p</i> (Irāka)	'Afak
Aflādža oāze (Saūda Ar.)	vāhat Al-Aflādž
Āfrikas zemesrags (Tūn.)	ra's Afrīkija, Ifrīkija «Āfri- kas (zemesrags)»
Afrīna <i>p</i> (Sir.)	'Afrīn
Afrīna <i>u</i> (<i>daļēji</i> Sir.)	nahr 'Afrīn
Agādīra <i>p, prov</i> (Mar.)	Adžādīr, <i>dial.</i> Agādīr
Agvāta, <i>sk.</i> Lagvāta	
Ahagars <i>kalnu masīvs</i> (Alž.)	<i>fr. v. transkr.</i> Ahaggar
Ahagars <i>plato</i> (Alž.)	<i>fr. v. transkr.</i> Tassilin Ahag- gar
Ahdars <i>k-i</i> (Libija; Om.)	džabal Al-Ahdar «zaļie»
Ahdars vādī (Saūda Ar.)	vādī Al-Ahdar «zaļais»
Ahmadi <i>p</i> (Kuv.)	Al-Ahmadi

- Ahmara** aka (Tūn.)
Ahmars vādi (Jord.)
Ahmars zemesr (Tūn.)
Ahmīma p (Ēģ.)
 Ahsa, sk. **Šarkija** mīnt
Ahvara p (Jem. TDR)
Ahvars vādi (Jem. TDR)
Ahvāta p (Tūn.)
- Aijālona** vēst. p (Jord.);
 tagad **Jālo** (sk.)
Ain Abū Mādī p (Ēģ.)
Ain aš Šamsa, sk. **Hēliopole**
 vēst. II
Aindāra naftas atr (Saūda
 Ar.)
Ainelbārīda arh izr (Sir.)
- Ainfārisa** vēst. p (Ēģ.)
Ainmokra p (Alž.)
Ainsafra p (Alž.)
- Ainsalāha** oāze (Alž.)
Ainsalāha p (Alž.)
 Ainsēfra, sk. **Ainsafra**
Aintemušenta p (Alž.)
- Ainzāla** p (Irāka)
Aitāmara p (Mar.)
Akaba p (Jord.)
Akabas līcis (Jord.)
Akāra p (Lībija)
Ākāra p (Lībija)
Akāša p (Sudāna)
Akika p (Sudāna)
Akikas līcis (Sarkanajā
 jūrā)
Akobo u (daļēji Sudāna)
Akra p (Irāka)
Aksa mošeja (Jeruzālemē,
 Jord.)
Aksu u (Irāka)
- bi'r Al-Ahmar** «sarkanā»
vādi Al-Ahmar «sarkanais»
ra's Al-Ahmar «sarkanais»
Ahmīm
- Ahvar**
vādi Ahvar
Al-Ahavāt, dial. **El-Ahvāt**
 «māsas»
Ajjālōn
- 'Ajn Abū Mādī**
- 'Ajn Dār**
- 'Ajn al-Bārīda** [eļ] «aukstais
 avots»
'Ajn Fāris
 fr. v. transkr. **Ain Mokra**
'Ajn Safrā' «dzeltenais
 avots»
vāhat 'Ajn Salāh
'Ajn Salāh
- fr. v. transkr. **Ain Temou-**
 chent
'Ajn Zāla
Ajt 'Āmar no berb. v.
'Akaba
halīdž Al-'Akaba
'Akkār
Ākār
'Akāša
'Akik
halīdž 'Akik
- nahr Akūbū** [akōbō]
'Akra
al-džāmi' Al-Aksā «tālā»
- Āk Sū** no turku v. **Ak Su**
 «baltais ūdens»

Ālabra, *sk.* **Husnālabra**

Alameina *c* (*Ēģ.*)

Alamerrūms *zemesr* (*Ēģ.*)

Alavītu *zeme vēst.* (*Sir.*)

Āleiha *p* (*Libāna*)

Aleksandrija *p* (*Ēģ.*)

Alepo, *sk.* **Haleba**

Alvanda *u* (*daļēji Irāka*)

Alžīra, *sk.* **Džazāira**

Alžīrija, *sk.* Alžīrijas Tautas Demokrātiskā Republika

Alžīrijas Sahāra *tuksn.* (*Alž.*); *Sahāras tuksneša* (*sk.*) *daļa*

Alžīrijas Tautas Demokrātiskā Republika, Alžīrija *v*

Amādijs *p* (*Irāka*)

Amāra *p* (*Irāka*)

Amarija *aka* (*neitrālajā zonā*)

Amārna *c* (*Ēģ.*)

Amda *p* (*Jem. TDR*)

Amds vādi (*Jem. TDR*)

Amgīda *p* (*Alž.*)

Amjūna *p* (*Libāna*)

Ammāna *gp* (*Jord.*); *senā Filadelfija* (*sk.*)

Amrāna *p* (*Jem. AR*)

Āna *p* (*Irāka*)

Anbāra muh (*Irāka*)

Andāms vādi (*Om.*)

Aneīza, *sk.* **Unaīza**

Annāba *p* (*Alž.*); *agrāk Bona*

Al-ʿAlamajn [-ein]

ra's ʿAlam ar-Rūm [er]

bilād Al-ʿAlavijān

ʿĀlajh [-eih]

Al-Iskandarīja *no sengr. v. Alexandria*

nahr Alvand

As-Sahrā' al-Džazāirīja «Alžīrijas Sahāra»

Al-Džumhūrija al-Džazāirīja ad-Dīmūkrātīja aš-Šaʿbīja, **Al-Džazāir** «salas»; *fr. v. transkr. Algérie*

Al-ʿAmādijs

Al-ʿAmāra

Al-Amarija

Tall al-ʿAmārna [teļl eļ], *saīs. Al-ʿAmārna; tuvomā senās Ēģiptes valdnieka Ehnatona gp Ahetatonas drupas*

ʿAmd

vādi ʿAmd

fr. v. transkr. Amguid

Amjūn

ʿAmmān *no senebr. v. Rabbat Ammōn* «dieva Ammona nams»

ʿAmrān

ʿĀna

muhāfazat Al-Anbār

vādi ʿIndām, *dial. ʿAndām*

ʿAnnāba; *agrāk fr. v. Bône*

- Annābas līcis** (*Vidusjūrā*); *agrāk* Bonas līcis
- Ansārija** (*dat. -am*), **Nusairija** (*dat. -am*) *k-i* (*Sir.*)
- Antiatlass** *k gr* (*Mar.*)
- Antilibāns** *kalnu masīvs* (*Sir. un Libāna*)
- Antūfaša** *s* (*Sarkanajā jūrā, Jem. AR*)
- Anzaura** *p* (*Om.*)
- Anzaurs** *vādi* (*Om.*)
- Apvienotie Arābu Emirāti** *v*
- Araba** *u* (*Sudāna*)
- Araba** (*dat. -am*) *vādi* (*Ēģ.; Jem. TDR*)
- Arabia Felix**, *sk. Jemena*
- Arābijas jūra**, **Arābu jūra**
- Arābijas līcis**, **Arābu līcis** (*Vidusjūrā, Ēģ.*)
- Arābijas pussala**, **Arābu pussala**
- Arābijas tuksnesis**, **Arābu tuksnesis** (*Ēģ.*); *Sahāras tuksneša* (*sk.*) *daļa*
- Arabs** *vādi* (*Jord.*)
- Arābu jūra**, *sk. Arābijas jūra*
- Arābu līcis**, *sk. Arābijas līcis*
- halidž** *'Annāba; agrāk* *fr. v. Golfe de Bône*
- džibāl Al-Ansārija** *dsk. no An-Nusajrija; arī An-Nusajrija dsk. no reliģ. sek-tas (nusairitu) nosau-kuma*
- Atlas as-Sagīr** «mazais At-las»; *angļu v. Anti Atlas*
- džabal Aš-Šarkī** «austrumu (kalni)»; *angļu v. Anti-Lebanon*
- džazīrat Antūfaš**
- Anzavr**
- vādi Anzavr**
- Davlat al-Imārāt al-'Ara-bija al-Muttahida**
- bahr Al-'Arab** «arābu (upe)»
- vādi 'Araba** «straujupes (vādi)»
- al-bahr Al-'Arabī** «arābu (jūra)»; *angļu v. Arabian Sea*
- halidž Al-'Arab** «arābu (lī-cis)»
- džazīrat Al-'Arab** «arābu (sala)» *no senebr. v. arā-bā [arāvā] «tuksnesis» (?)*; *lat. v. Arabia; arābu ģeo-grāfi viduslaikos savu ze-mi dēvēja par salu, jo tai gandrīz visapkārt ir ūdens*
- sahrā' Al-'Arabija** «arābu (tuksnesis)»; *arī sahrā' Aš-Šarkija* «austrumu (tuksnesis)»
- vādi Al-'Arab** «arābu (vā-dī)»

Arābu pussala, <i>sk.</i> Arābijas pussala	
Arābu tuksnesis, <i>sk.</i> Arābijas tuksnesis	
Arāda <i>p</i> (<i>AAEmir.</i>)	*Arāda
Arafāta virsotnes (<i>pie Mekas, Saūda Ar.</i>)	*Arafāt
Arāiša <i>p</i> (<i>Mar.</i>)	Al-'Arāiš; <i>fr. v.</i> Larache
Araka <i>p</i> (<i>Alž.</i>)	*Arak
Araka (<i>Sir.</i>), <i>sk.</i> Eraka	
Araka (<i>dat. -am</i>) vādi (<i>Saūda Ar.</i>)	vādi 'Araka
Arameja vēst. zeme (<i>Sir. un Irāka</i>)	Aram
Arbila, <i>sk.</i> Erbila	
Arida (<i>dat. -am</i>) vādi (<i>Saūda Ar.</i>)	vādi 'Arida
Arida <i>p</i> (<i>Libāna</i>)	Al-'Arida
Arids smilšu tuksn (<i>Om.</i>)	ramlat Al-'Arid
Ariha, <i>sk.</i> Eriha	
Ariša <i>p</i> (<i>Ēģ.</i>)	Al-'Ariš
Arišs vādi (<i>Ēģ.</i>)	vādi Al-'Ariš
Armanta <i>p</i> (<i>Ēģ.</i>)	Armant
Arrāma <i>p</i> (<i>Tūn.</i>)	'Arrām
Arrāms vādi (<i>Sir.</i>)	vādi 'Arrām
Arslāntaša arh izr (<i>Sir.</i>)	Arslān Tāš <i>no turku v.</i> taš «akmens»
Arvādu salas (<i>Vidusjūrā, Sir.</i>)	džazāir Arvād
Arzana <i>s</i> (<i>Persijas līcī</i>)	džazīrat Arzana
Arzeva, <i>sk.</i> Arzīva	
Arzīva <i>p</i> (<i>Alž.</i>)	Arzīv
Arzīvas līcis (<i>Vidusjūrā</i>)	halīdž Arzīv
Āsī, Orontā u (<i>daļēji Libāna, Sir.</i>)	nahr Al-'Āsī [eļ] «dumpīgā»; <i>sengr. v.</i> Orontēs
Asīra mint (<i>Saūda Ar.</i>)	mintakat 'Asīr
Asīrija vēst. v (<i>Irāka</i>)	<i>sengr. v.</i> Assyria <i>no asir-babil. v.</i> Aššūr
Asjūta <i>p</i> (<i>Ēģ.</i>)	Asjūt
Asla <i>p</i> (<i>Ēģ.</i>)	'Asl
Asmara <i>aka</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	bi'r Asmara
*Asuāna <i>p</i> (<i>Ēģ.</i>); <i>senā</i> Siēna (<i>sk.</i>)	Asvān
Asuānas aizsprosts (<i>Ēģ.</i>)	as-sadd Al-'Ālī «augstais»

Asūra vēst. p (Irāka)

Asvada aka (Libija)

Asvads vādi (Om.)

Asvads zemesr (Saūda Ar.)

Asvāna, sk. Asuāna

Ašmūneina p (Ēģ.)

Aštūm el Gamils šaur (starp
Menzelas ezeru un Vidus-
jūru, Ēģ.)

Atāka (dat. -am) k (Ēģ.)

Atbara p (Sudāna)

Atbara u (Sudāna)

Atlas k-i (Alž., Mar. un
Tūn.)

Auda (dat. -am) ez (Irāka)

Audža (dat. -am) vādi
(Jord.)

Augstais Atlāss k gr (Alž.
un Mar.); Atlāsa kalnu
(sk.) daļa

Augšēģipte ģ. apg (Ēģ.)

Augšmesopotāmija, sk. Džazīra

Augšnila mud (Sudāna)

Austrumu Hadžars k-i (Om.)

Austrumu mīntaka, sk. Šarkija
mīnt

Avairīds, sk. Uvairīds

Avīnetvennīns avots (Li-
bija)

Azhara mošeja (Kairā, Ēģ.)

Azrakšīšana p (Jord.)

Baabda p (Libāna)

Baakūba p (Irāka)

sengr. v. Assūr no asir.-
babil. v. Aššūr; senās Asi-
rijas gp

bi'r Al-Asvad «melnā»

vādi Asvad «melnais»

ar-ra's Al-Asvad «melnais»

Al-Ašmūnajn [-ein]

bugāz Aštūm al-Džamīl, di-
al. Aštūm el-Gamīl

džabal 'Atāka

Atbara

nahr Atbara

džībāl Al-Atlas

havr Al-'Avda

vādi Al-'Avdžā'

Atlas al-Kabīr «lielais At-
lass»

Sa'id Misr «Augšēģipte»;
arī Al-Vadžh al-Kibīlī «jū-
ras puse»; arī As-Sa'id
«augšpuse»

mudīrijat A'lā an-Nīl «Augš-
nilas (mudīrija)»

džabal Al-Hadžar aš-Šarkī
«austrumu Hadžara (kal-
ni)»

'Avīnat Vannīn, dial. 'Avī-
net Vennīn

al-džāmi' Al-Azhar «spožā,
mirdzošā»; musulmaņu
universitāte, dib. 996. g.

Azrak Šīšan

Ba'abdā

Ba'kūba

- Baalbeka, Hēliopole *vēst.* I
p (*Libāna*)
- Bāba p (*Sir.*)
- Bābāgurgura *naftas atr*
(*Irāka*)
- Babanūsa p (*Sudāna*)
- Bābele, Babilona *vēst.* p
(*Irāka*)
- Bābelmandebs j šaur (*starp*
Sarkano jūru un Indijas
okeānu)
- Bābila *muh* (*Irāka*)
- Babilona, *sk.* Bābele
- Babilonija *vēst.* v (*Irāka*)
- Badana p (*Saūda Ar.*)
- Badra *kada* (*Irāka*)
- Badrūsija p (*Sir.*)
- Bādža, *sk.* Bēdža
- Bādžila p (*Jem. AR*)
- Bagdāde *gp* (*Irāka*); *epit.*
Dār as Salāma, Medīnat
al Mansūra
- Baharija p (*Ēģ.*)
- Bahra p (*Kuv.*)
- Bahreina s (*Persijas līci,*
Bahr.)
- Bahreina v, *sk.* Bahreinas
Valsts
- Bahreinas s-s (*Persijas līci,*
Bahr.)
- Bahreinas Valsts, Bahreina
- Bahrelabjada, *sk.* Baltā Nīla
- Bahrelahmara *muh,* *sk.* Sarka-
nās jūras *muhāfaza*
- Bahrelaraba, *sk.* Araba u
- Bahreldžebela, *sk.* Baltā Nīla
- Ba'labakk; *sengr.* v. Hēliū-
polis «saules pilsēta»
- Al-Bāb
- Bābā Gurgur
- Babanūsa
- Bābil *no akād.* v. Bāb-ilu
«dieva durvis»; *sengr.* v.
Babylōn
- madik Bāb al-Mandab [çl,
-əb] «vaimanu vārti»
- muhāfazat Bābil
- Bābil *no akād.* v. Bāb-ilu
«dieva durvis»; *sengr.* v.
Babylōnia
- Badana
- kadā' Badra
- Badrūsija
- Bādžil
- Bagdād «dieva dotā»; *epit.*
Dār as-Salām «miera
nams»; *epit.* Madīnat al-
Mansūr [mēd-] «Mansūra
pilsēta»
- Al-Baharīja «jūras (pil-
sēta)»
- Al-Bahra
- džazīrat Al-Bahrajn [-ein]
«divu jūru (sala)»
- džazāir Al-Bahrajn [-ein]
«divu jūru (salas)»
- Davlat Bahrajn [-ein], Bah-
rajn [-ein] «divas jūras»

- Bahrelgazāla mud** (*Sudāna*)
Bahrelgazāla *u*, *sk.* **Gazāla**
Bahr ez Zerāfa, *sk.* **Zerāfa**
Bahrija oāze (*Ēģ.*)
- Baida**, *sk.* **Beida**
Bajāds lidzenums (*Saūda Ar.*)
- Bakars**, *sk.* **Ummelbakars**
Bākirs k (*Jord.*)
Balaima, *sk.* **Bileijima**
Baliha, *sk.* **Beliha**
Balka līva (*Jord.*)
Baltā Nila nosaukums Nilas (*sk.*) *daļai Sudānas robežās*
- Baltīma p** (*Ēģ.*)
Banāss zemesr (*Sarkanajā jūrā, Ēģ.*)
Banī..., *sk.* **Benī...**
- Bānijāsa p** (*Sir.*)
Bāra p (*Sudāna*)
Barada u (*Sir.*)
Baraka u (*Sudāna*)
Baranands k gr (*Irāka*)
Bārika (*dat. -am*) *s-ez* (*Alž.*)
Barīma, *sk.* **Meijūna**
Barka, *Kirenaika vēst. novads* (*Libija*)
Barka, Mardža p (*Libija*)
- Barka** (*dat. -ai*), *Kirenaika* (*dat. -ai*) *plato* (*Libija*)
Barka u, *sk.* **Baraka**
Barks zemesr (*Libija*)
Barrāmija (*dat. -am*) *vādī* (*Ēģ.*)
Barša p (*Ēģ.*)
- mudīrijat Bahr al-Gazāl** [ʕl] «gaze|u upes (mudīrija)»
- al-vāha Al-Bahrīja** «jūras (oāze)»
- Al-Bajād** «baltums»
- džabal Bākir**
- livā' Al-Balkā'**
lejastecē al-bahr Al-Abjad [ʕl] «baltā (upe)»; *vidustecē bahr Al-Džabal* [ʕl džəbəl] «kalnu (upe)», *sais. Al-Džabal* [džəbəl]
- Baltīm**
ra's Banās
- Bānijās, Bānjās**
Bāra
nahr Baradā «dzestrā»
hūr Baraka
šāh Baranand *no pers. v.*
Bārikā
- Barka**; *sengr. v.* **Kirēnaikē**
- Barka**; *ari Al-Mardž* «p|ava, ganības»
- Barka**; *sengr. v.* **Kirēnaikē**
- ra's Al-Bark**
vādī Al-Barrāmija
- Al-Baršā'**

Basra <i>p</i> (<i>Irāka</i>); <i>sk. ari</i> Misrāna	Al-Basra
Bātina (<i>dat. -am</i>) <i>lidzenums</i> (<i>Om.</i>)	Al-Bātina
Bātina <i>s</i> (<i>Persijas līci,</i> <i>Saūda Ar.</i>)	džazīrat Al-Bātina
Bātins <i>vādi</i> (<i>Irāka, Kuv.</i> <i>un Saūda Ar.</i>)	vādī Al-Bātin
Bātna <i>p</i> (<i>Alž.</i>)	Bātna
Batra, <i>sk. Petra</i>	
Batrūna <i>p</i> (<i>Sir.</i>)	Al-Batrūna
Bāu <i>plato</i> (<i>Sudāna</i>)	Bāu
Bēdža <i>p</i> (<i>Tūn.</i>)	Bādža, <i>dial. Bēdža</i>
Bēdža (<i>dat. -am</i>) <i>vādi</i> (<i>Tūn.</i>)	vādī Bādža, <i>dial. Bēdža</i>
Bedžāja <i>p</i> (<i>Alž.</i>); <i>agrāk</i> Buži	Badžāja [be-]; <i>agrāk fr. v.</i> <i>transkr. Bougie</i>
Bedžajas līcis (<i>Vidusjūrā,</i> <i>Alž.</i>); <i>agrāk</i> Buži līcis	halidž Badžāja [be-]; <i>agrāk</i> <i>fr. v. transkr. Bougie</i>
Beida <i>aka</i> (<i>Libija</i>)	bi'r Bajdā' [bei-] «baltā»
Beida (<i>dat. -am</i>) <i>ez</i> (<i>Eģ.</i>)	birkat Al-Bajdā' [bei-] «bal- tais (dīķis)»
Beida (<i>dat. -am</i>) <i>k</i> (<i>Jord.</i>)	džabal Al-Bajdā' [bei-] «bal- tais»
Beida <i>p</i> (<i>Jem. AR; Libija;</i> <i>Sir.</i>)	Al-Bajdā' [bei-] «baltā»
Beida (<i>dat. -am</i>) <i>vādi</i> (<i>Eģ.</i>)	vādī Al-Bajdā' [bei-] «bal- tais»
Beihān el Kasāba <i>p</i> (<i>Jem.</i> <i>TDR</i>)	Bajhān al-Kasāb [bei-, ɕl]
Beihāns <i>vādi</i> (<i>Jem. TDR</i>)	vādī Bajhān [bei-]
Beirūta <i>gp</i> (<i>Libāna</i>)	Bajrūt [bei-] <i>no fenīķ. v. (?)</i> <i>Berot; sengr. v. Bērȳtos</i>
Beit al Mukadasa, <i>sk. Kud-</i> <i>sa</i>	
Beit ed Dīna <i>p</i> (<i>Libāna</i>)	Bajt ad-Dīn [beit ɕd] «tici- bas nams»
Beitelfakīha <i>p</i> (<i>Jem. AR</i>)	Bajt al-Fakīh ibn 'Udžajl (<i>reti</i>) «zinātnieka Ibn Udžeila dzīves vieta», <i>sais. Bajt al-Fakīh</i> [beit ɕl]
Beitlahma <i>p</i> (<i>Jord.</i>); <i>senā</i> Betlēme (<i>sk.</i>)	Bajt Lahm [beit] <i>no senebr.</i> <i>v. Bēt Lehem</i> «maizes

Bekaa, *sk.* **Bikā**
Beledsindžāra *kada* (*Irāka*)
Beliha *u* (*Sir.*)
 Belka, *sk.* **Balka**
Bengāzī *p* (*Libija*)
 Ben Gnēma, *sk.* **Ben Guneima**
Ben Guneima (*dat.* -am) *k*
 (*Libija*)
Benha *p* (*Eġ.*)
Benī Abāsa *p* (*Alž.*)
Benī Bunfurura *p* (*Mar.*)
Benī Hasana, *sk.* **Benī Hasan eš Šurūka**
Benī Hasan eš Šurūka, *sais.*
Benī Hasana *p* (*Eġ.*)
Benī Mallāla *p, prov* (*Mar.*)
Benī Mazāra *p* (*Eġ.*)
Benī Sāfa *p* (*Alž.*)
Benī Saīda aizsprosts (*Irāka*)
Benī Suveifa *p* (*Eġ.*)
Benī Ulīda, *sk.* **Kasr Benī Valīda**
Bešāra *p* (*Alž.*); *agrāk* Kolonbešāra
Bešārs vādi (*Alž.*)
Beṭānija vēst. p (*Jord.*); *tagad* **Eizarija** (*sk.*)
Beṭlēme vēst. p (*Jord.*); *tagad* **Beitlahma** (*sk.*)
Bibāna lagūna (*Tūn.*)
Bibān el Mulūka ieleja (*pie Luksoras, Eġ.*)
Bibāni k-i (*Alž.*)
Bibla vēst. p (*Libāna*); *tagad* **Džubeila** (*sk.*)
Bijārs vādi (*Saūda Ar.*)
Bikā, ***Bekaa muh** (*Libāna*)
Bikā, ***Bekaa oāze, ieleja** (*Libāna*)
Bilbeisa *p* (*Eġ.*)

nams», *arābu v. burt.*
 «ga|as nams»

kadā' Balad Sindžār [be|eḏ]
nahr Balih [be-]

Ban Gāzī [be|n] *no pv*

džabal Ben Gunajma [-nei-],
dial. **Ben Gnēma**

Banhā [be-]

Banī 'Abbās [be-]

Banī Bunfurur [be|nī]

Banī Hasan aš-Šurūk [be-,
 eš], *sais.* **Banī Hasan** [be-]

Banī Mallāl [be-]

Banī Mazār [be-]

Banī Sāf [be-]

Banī Sa'īd [be-]

Banī Suvajf [be-, -eif]

Bašār [be-]; *agrāk jr. v.* Colomb Béchar

vādi Bašār [be-]

senebr. v. Bēt-'Anāt

senebr. v. Bēt Lehem «maizes nams»; *vācu v.* Beth-lehem

buhajrat Al-Bibān

Bibān al-Mulūk [e|] «valdnieku vārti»

džibāl Bibān

sengr. v. Byblos

vādī Al-Bijār «aku (vādi)»

muhāfazat Al-Bikā'

Al-Bikā' «ieleja»

Bilbajs [-eis]

Bileijima *p* (Eġ.)
Bilkāsa *p* (Eġ.)
 Binelvidāna *p* (Mar.)

Binzarta *p* (Tūn.)
Binzarts *ez* (Tūn.)

Biralī *p* (Jem. TDR)

Birsnimruda *arh izr* (Irāka)

Biskinta *p* (Libāna)
Biskra *p* (Alž.)
Biša oāze (Saūda Ar.)
Biša (*dat. -am*) *vādi* (Saūda Ar.)
Bišrī *k* (Sir.)
 Bizerta, *sk.* **Binzarta**
 Bizerts, *sk.* **Binzarts**
 Blana rags, *sk.* **Abjads** (Tūn.)
Blīda *p* (Alž.)
 Bona, *sk.* **Annāba**
 Bonas līcis, *sk.* **Annābas līcis**
Bordž Bū Arirīdža *p* (Alž.)
Borsipa vēst. *p* (Irāka)

 Brotersu salas, *sk.* **Ihvānu salas**
Bū Arfa *p* (Mar.)
 Bū Azera *p* (Mar.)
Būbijāna *s* (Persijas līci, Kuv.)
Buheira *p* (Eġ.)
 Buira (3 zilbes) *p* (Alž.)
Bukaika, *sk.* **Abkaika**
Bukajs *k* (Saūda Ar.)
Bukūms *lavas lauks* (Saūda Ar.)
Būlāka *p* *raj* (Kairā, Eġ.)
Bū Mālna *p* (Mar.)
Buraida *p* (Saūda Ar.)
Buraimī *p* (AAEmir.)

Al-Bilajjim [-leij-]
Bilkās
fr. v. transkr. Bine el Ouidane
Binzart; *fr. v.* Bizerte
buhajrat Binzart; *fr. v.* Bizerte
Bi'r Alī [bīr] «Alī (=pv) aka»
Birs Nimrud; *senās Borsipas* (*sk.*) *drupas*
Biskinta
Biskra
Biša
vādī Biša

džabal Bišrī

Blīda

dial. **Bordž Bū Arirīdž**
Borsippā; *drupas Birsnimrudā* (*sk.*)

dial. **Bū 'Arfa**
fr. v. transkr. Bou Azzer
džazīrat Būbijān

Al-Buhajra [-hei-]
fr. v. transkr. Bouira

džabal Bukaj'
harrat Al-Bukūm

Būlāk
dial. **Bū Māln**
Burajda
Al-Burajmī

Buraimī vādi (<i>Om. un AAEmir.</i>)	vādi Al-Burajmī
Bureika (<i>dat. -am</i>) vādi (<i>Jord.</i>)	vādi Al-Burajka [-rei-]
Burgāna <i>p</i> (<i>Kuv.</i>)	Al-Burkān, <i>dial.</i> Al-Burgān
Burulluss <i>ez</i> (<i>Ēģ.</i>)	Al-Burullus
Burūma <i>p</i> (<i>Jem. TDR</i>)	Burūm
Bū Saāda <i>p</i> (<i>Alž.</i>)	<i>dial.</i> Bū Sa'āda
Busra <i>p</i> (<i>Sir.</i>)	Busrā
Butma <i>p</i> (<i>Irāka</i>)	Butma
Buveida (<i>dat. -am</i>) <i>k</i> (<i>Sir.</i>)	džabal Al-Buvajda [-vei-]
Buži, <i>sk.</i> Bedžaja	
Buži licis, <i>sk.</i> Bedžājas licis	
Cions <i>k</i> (<i>Ēģ.</i>)	džabal Sahjūn, Sihjūn <i>no senebr. v.</i> Cijjōn
Dafra <i>ģ. apg</i> (<i>AAEmir.</i>)	Az-Zafra, <i>dial.</i> Ad-Dafra
Dagfalī <i>p</i> (<i>Sudāna</i>)	Dagfalī
Dahaba <i>p</i> (<i>Ēģ.</i>)	Dahab [ða-] «zelts»
Dahabs vādi (<i>Saūda Ar.</i>)	vādi Dahab [ða-] «zelta (vādi)»
Dāhila oāžu grupa (<i>Ēģ.</i>)	vāhāt Ad-Dāhila
Dahja (<i>dat. -am</i>) <i>smilšu tuksn</i> (<i>Jem. TDR un Saūda Ar.</i>)	ramlat Dahja
Dahms <i>smilšu tuksn</i> (<i>Jem. AR un Saūda Ar.</i>)	ramlat Dahm «melnais, tumšais»
Dahra <i>p</i> (<i>Libija</i>)	Dahr
Dahrāna, <i>sk.</i> Zahrāna	
Dahšūra <i>p</i> (<i>Ēģ.</i>)	Dahšūr
Dahšūras piramīdas (<i>Ēģ.</i>)	ahrāmāt Dahšūr
Dahūka <i>p</i> (<i>Irāka</i>)	Dahūk, Dihūk [-ōk]
Dakahlīja <i>muh</i> (<i>Ēģ.</i>)	muhāfazat Ad-Dakahlīja
Dakma, <i>sk.</i> Rās ed Dakma	
Dāli (<i>nelok.</i>) <i>p</i> (<i>Jem. TDR</i>)	Ad-Dāli'
Dalma <i>s</i> (<i>Persijas lici, AAEmir.</i>)	džazīrat Dalmā
Dalmadžs <i>ez</i> (<i>Irāka</i>)	hūr Dalmadž
Damanhūra <i>p</i> (<i>Ēģ.</i>)	Damanhūr «dieva Hora pil-sēta» <i>no senēģipt. v.</i>
Damāra <i>p</i> (<i>Jem. AR</i>)	Damār
Damaska <i>gp</i> (<i>Sir.</i>); <i>neofic.</i> Sāma	Dimašk <i>no aram. v.</i> Dame-sek; <i>neofic.</i> Aš-Šām «Sī-

Damazina *p* (*Sudāna*)

Dāmera, *sk.* **Dāmira**

Dāmira *p* (*Sudāna*)

Damjāta, *sk.* **Dumjāta**

Damjeta, *sk.* **Dumjāta**

Damkūta *p* (*Jem. TDR*)

Dammāma *p* (*Saūda Ar.*)

Dāna *c* (*Jord.*)

Dāna *c* (*Sir.*)

Dandara *p* (*Ēģ.*)

Dāralhadžara, *sk.* **Medīna**

Dār as Salāma, *sk.* **Bagdāde**

Darbandī Hāna aizsprosts
(*Irāka*)

Dārelbeida *lidosta* (*Alž.*)

Dārelbeida, *Kasablanka* *p*
(*Mar.*)

Dārfora *mud* (*Sudāna*)

Dārfors *plato* (*Sudāna*)

Dārfūra, *sk.* **Dārfora**

Dārfūrs, *sk.* **Dārfors**

Darija *vēst. p* (*Saūda Ar.*)

Dāsa *s* (*Persijas līcī*)

Daura *p* (*Irāka*)

Daura *p* (*Irāka*)

Daura (*dat. -am*) *vādi* (*Alž.*
un Mar.)

Dauva *p* (*Om.*)

Davāsirs *vādi* (*Saūda Ar.*)

Dehibāta *p* (*Tūn.*)

Deirelbahrs *templis* (*Ēģ.*)

Deirelkamara *p* (*Libāna*)

Deir ez Zora *p* (*Sir.*)

Deirūta *p* (*Ēģ.*)

Delgo *p* (*Sudāna*)

rija», *burt.* «pa kreisi»
(*skatoties uz austrumiem*);
sengr. v. **Damaskos**

Ad-Damazin

Ad-Dāmīr

Damkūt

Ad-Dammām

Dānā

Ad-Dānā

Dandara

sadd Darbandī Hān

Ad-Dār al-Bajdā' [ɛl bei-]
«baltais nams»

Ad-Dār al-Bajdā' [ɛl bei-]
«baltais nams»; *sp. v.* **Casa**
Blanca «baltais nams»

mudirījat Dārfūr [-ōr]

Dārfūr [ōr] «foru (=nē-
ģeru cilts) zeme»

Ad-Darija; *senā vahabitu gp*
džazīrat Dās

Ad-Davr

Ad-Davra

vādi Ad-Davra

Davva

vādi Ad-Davāsir

Dahibāt [dɛ-]

Dajr al-Bahr [deir ɛl] «jū-
ras klosteris»

Dajr al-Kamar [deir ɛl] «mē-
ness klosteris»

Dajr az-Zavr, *dial.* **Deir ez-
Zōr**

Dajrūt [dei-]

Dalkū, *dial.* **Delgo**

Delta *ġ. apg (Ēġ.)*
Demēra kalni, *sk. Ksūru kalni*

Dera *p (Sir.)*

Derna *p (Libija)*

Diba *p (AAEmir.)*

Dibaija, *sk. Dubaija*

Didžla, Tigrā u (*daļēji Irāka un Sir.*); *epit. Nahr as Salāma; sk. arī Rāfidāna*

Dienvīdlibāna *muh (Libāna)*

Dihoka, *sk. Dahūka*

Dijāla *muh (Irāka)*

Dijāla u (*Irāka*); *sk. arī Sīrvāna*

Dīkāra, *sk. Dūkāra*

Dilingāta *p (Ēġ.)*

Dillinga *p (Sudāna)*

Dindera u (*Sudāna*)

Dīvānija *p (Irāka)*

Dizfūla *p (Irāka)*

Dofāra *p, prov (Om.)*

Doha *gp (Kat.)*

Dongola *p (Sudāna)*

Drā plato (*Alž.*)

Drūzu kalni (*Sir.*)

Dubaija *emīr (AAEmir.)*

Dubaija *p (AAEmir.)*

Dubaja, *sk. Dubaija*

Dufāra, *sk. Dofāra*

Duhāna *p (Kat.)*

Duhāns *k (Bahr.)*

Dūkāna *p (Irāka)*

Dūkānas aizsprosts (*Irāka*)

Dūkāra *muh (Irāka)*

Duleīma *p (Irāka)*

Duleīmija *aka (neitrālajā zonā)*

Dūma *p (Sir.)*

Ad-Diltā *no sengr. v. Delta*

Dar'ā [*dē-*]

Darna [*dē-*]

Dibba

Didžla; *epit. Nahr as-Salām «miera upe»; sengr. v. Tigrēs*

muhāfazat Al-Džanūb [*džē-*]
«dienvīdu (muhāfaza)»

muhāfazat Dijāla

nahr Dijāla

Ad-Dilindžāt, *dial. Ed-Dilingāt*

Dillindž, *dial. Dilling*

Dindar [*-er*]

Ad-Dīvānija

Dizfūl

Zufār, *dial. Dofār, Dufār*

Ad-Davha, *dial. Ad-Dōha*

Dunkula, *dial. Dongola*

fr. v. transkr. Dra

džībāl Ad-Drūz

imārat Dubajj, *dial. Dibajj*

Dubajj, *dial. Dibajj*

Duhān «dūmu (pilsēta)»

džabal Ad-Duhān «dūmu (kalns)»

Dūkān

sadd Dūkān

Dū Kār [*žū*]

Dulajm [*-eim*]

'ajn Dulajmija [*-lei-*]

Dūmā

Dumjāta *p* (Ēģ.)

Dumjāta *u* (Ēģ.); Nilas
(*sk.*) atteka

Dungunāba *p* (Sudāna)
Dungunābas līcis (Sudāna)

Dunkula, *sk.* Dongola

Dunkunāba, *sk.* Dungunāba

Dunkunābas līcis, *sk.* Dangu-
nābas līcis

Dura (*dat. -am*) vādi (Sa-
ūda Ar.)

Dūšeiha *c* (Irāka)

Duveihins līcis (AAEmir.)

Duveina līcis, *sk.* Duveihins

Džaafara *p* (Jord.)

Džaara *p* (Jord.)

Džabrīna oāze (Saūda Ar.)

Džabrīna *p* (Saūda Ar.)

Džabūla *p* (Sir.)

Džabūls *s-ez* (Sir.)

Džadīda *p*, *prov* (Mar.)

Džāfūra (*dat. -am*) tuksn
(Saūda Ar.)

Džahra *p* (Kuv.)

Džālū oāze (Libija)

Džalūla *p* (Irāka)

Džambura *p* (Irāka)

Džardžīsa *p* (Tūn.)

Džarmo, *sk.* Kalatdžarmo

Džaufa oāze (Saūda Ar.)

Džaufa *p* (Libija)

Džaufa *p* (Saūda Ar.)

Džaufs vādi (Jem. AR)

Džavāra *p* (Om.)

Džazāira *gp* (Alž.); *agrāk*
Alžīra

Džazīra *ģ. apg* (Irāka un
Sir.); Mesopotārijas zie-
meļu daļa

Džebela, *sk.* Baltā Nīla

Dumjāt, *dial.* Damjāt; *fr. v.*
Damiette

far* Dumjāt, *dial.* Damjāt;
fr. v. Damiette

Dunkunāb, *dial.* Dungunāb
halidž Dunkunāb, *dial.*
Dungunāb

vādi Dura

Dū Šajh [dū šeih]

davhat Duvajhin [-vei-]

Dža'far

Dža'ar

vāhat Džabrīn

Džabrīn

Džabbūl

sabhat Al-Džabbūl

Al-Džadīda «jaunā»

Al-Džāfūra

Al-Džahra

vāhat Džālū

Džalūlā'

Džambur

Džardžīs

vāhat Al-Džavf «ieplaka»

Al-Džavf, *dial.* Al-Džōf
«ieplaka»

Al-Džavf «ieplaka»

vādi Al-Džavf «ieplaka»

Al-Džavāra

Al-Džazāir «salas»; *epit.*

Al-Džālīda «nelokāmā»;
agrāk fr. v. transkr. Alger

Al-Džazīra «sala» [džę-]

Džebelaulija *p* (Sudāna)

Džebel Bū Hedma (*dat. -ai*)
rezervāts (Tūn.)

Džebel el Ahdara *muh* (Libija)

Džebelegarba *muh* (Libija)

Džebelrasāsa *p* (Tūn.)

Džebelsabāja *s* (Sarkanajā
jūrā, Saūda Ar.)

Džebļa *p* (Sir.)

Dželfa *p* (Alž.)

Džema *p* (Tūn.)

Džemdetnasra *vēst. p* (Irāka)

Dženājina *p* (Tūn.)

Dženājins *vādī* (Tūn.)

Džendūba *p* (Tūn.)

Džendūba *vil* (Tūn.)

Dženīna *liva* (Jord.)

Dženīna *p* (Jord.)

Dženūba, *sk.* Dienvīdlibāna

Džerāblusa *p* (Sir.)

Džerāda *p* (Mar.)

Džerādas *sālsezēri* (Mar.)

Džerba *s* (Tūn.)

Džerīda *sālsezēru ieplaka*
(Tūn.)

Džerīds *s-ez* (Tūn.)

Džerisa *p* (Tūn.)

Džezīna *p* (Libāna)

Džezīre, *sk.* Džazīra

Džībšs *zemesr* (Om.)

Džīda *p* (Saūda Ar.)

Džīda *s* (Bahr.)

Džīdželli *p* (Alž.)

Džīsr eš Šugūra *p* (Sir.)

Džabal Avlijā' [džēbēļ], *dial.*
Gebel Aulijā' «svēto
kalns»

fr. v. transkr. Djebel Bou
Hedma

muhāfazat Al-Džabal al-
Ahdar [džēbēļ ɛl] «zaļā
kalna (*muhāfaza*)»

muhāfazat Al-Džabal al-
Garb [džēbēļ ɛl] «rietumu
kalna (*muhāfaza*)»

Džabal Rasās [džēbēļ]

džazīrat Džabal Sabājā
[džēbēļ] «meiteņu kalna
(*sala*)»

Džabļa [džē-]

Džalfā [džē-]

Al-Džam [džē-]

Džamdat Nasr [džēmdeļ]

Džanāin, *dial.* Dženājīn

vādī Džanāin, *dial.* Dže-
nājīn

Džandūba [džē-]

vilājat Džandūba [džē-]

livā' Džanīn [džē-]

Džanīn [džē-]

Džarāblus [džē-]

Džarāda [džē-]

šott Džarāda [džē-]

Džarba [džē-]

šott Džarīd [džē-]

šott Al-Džarīd [džē-]

Džarīssa [džē-]

Džazzīn [džē-]

ra's Al-Džībš

Džīdda

džazīrat Džīdā

Džīdžalli [-džē-]

Džīsr aš-Šugūr [eš]

Dživa oāze (AAEmir, un Saūda Ar.)

Džiza, sk. **Giza**

Džizāna *p* (Saūda Ar.)

Džizāns vādi (Saūda Ar.)

Džizs vādi (Jem. TDR)

Džizvila *p* (Jem. TDR)

Džofo, sk. **Džaufa** (Libija)

Džūba *p* (Sudāna)

Džubeila *c* (Libāna); *senā* Bibla (sk.)

Džumaīma aka (neitrālajā zonā)

Džunaina *p* (Sir.)

Džūnija *p* (Libija)

Džurdžura *k gr* (Alž.)

Džurfis vādi (Jord.)

vāhat Al-Dživā'

Džizān

vādi Džizān

vādi Al-Džiz'

Džizvil

Džūbā

Džubajl [-eil], *dial.* Zbēl
demīn. no «kalns»

Al-Džumajma

Džunajna

Džūnija

džabal Džurdžura

vādi Al-Džurf

Edfū *p* (Ēģ.)

Edžela *p* (Alž.)

Eglabs *plato* (Alž.)

Ēģipte *vēst. v*

Ēģipte *v, sk.* Ēģiptes Arābu
Republika

Ēģiptes Arābu Republika,
Ēģipte *v*

Eifrāta *u* (daļēji Irāka un
Sir.); *sk. arī* Rāfidāna

Eizarija *p* (Jord.); *senā* Be-
tānija (sk.)

***Ekvatora mudirija** (Su-
dāna)

Eldžazāira, *sk.* **Džazāira**

Elkantara, *sk.* **Kantara** (Ēģ.)

Elkuveita, *sk.* **Kuveita** *gp*

E||as kalns, *sk.* **Zeitūns**

Eraka *p* (Sir.)

Erbila *p* (Irāka)

Eriha *p* (Jord.); *senā* Jē-
rika (sk.)

Errijāda, *sk.* **Rijāda**

Adfū [əd-], *dial.* **Idfū**

jr. v. transkr. Edjele

jr. v. transkr. Eglab

sengr. v. Aigyptos

**Džumhūrījat Misr al-⁴Ara-
bija, Misr;** *angļu v.* Egypt
no sengr. v. Aigyptos

šatt Al-Furāt; *sengr. v.*
Euphrātes

Al-⁴Ajzarīja ['eiz-]

mudīrijat Al-Istivā'ija «ek-
vatora (mudirija)»

Arak [ər-]

Arbil [ər-]

Arihā [ər-] *no senebr. v.* Je-
rihō

Fādili <i>naftas atr (Saūda Ar.)</i>	Fādili
Fāida, <i>sk.</i> Fājida	vāhat Al-Fajjūm
Faijūma <i>oāze (Ēģ.)</i>	Al-Fajjūm
Faijūma <i>p (Ēģ.)</i>	Fāid, dial. Fājid
Fājida <i>p (Ēģ.)</i>	
Fakāna, sk. Haurelfakāna	
Fākūsa <i>p (Ēģ.)</i>	Fākūs
Fākūsas kanāls (Ēģ.)	bahr Al-Fākūs
<i>Fao, sk.</i> Faū	
Farāfra <i>oāžu grupa (Ēģ.)</i>	vāhāt Al-Farāfra
Farasānu salas (Sarkanajā jūrā, Saūda Ar.)	džazāir Farasān
Fāriskūra <i>p (Ēģ.)</i>	Fāriskūr
Faršūta <i>p (Ēģ.)</i>	Faršūt
Fartaks <i>zemesr (Jem. TDR)</i>	ra's Fartak
Fārūsa <i>s (Sarkanajā jūrā, Saūda Ar.)</i>	Fārūs
Fāšira <i>p (Sudāna)</i>	Al-Fāšir
Fašna <i>p (Ēģ.)</i>	Al-Fašn
Fašoda, Kodoka <i>vēst. p (Sudāna)</i>	Fašoda; arī Kūdūk [kōdōk]
Fātimas vādi (Saūda Ar.)	vādi Fātima no siev. pv
Faū osta (Irāka)	mīnā' Al-Faū
Fāzogli <i>p (Sudāna)</i>	Fāzūgli [-ōg-]
<i>Feca, sk.</i> Fēsa	
Fecāna <i>vēst. novads (Libija)</i>	Fazzān; it. v. transkr. Fez-zan
Feirāns vādi (Ēģ.)	vādi Fajrān [fei-]
Fēsa <i>p, prov (Mar.)</i>	Fās [fēs]; it. v. Fez
Figīga <i>p (Mar.)</i>	Fidžidž, dial. Figīg
Filadelfija <i>vēst. p (Jord.); tagad Ammāna (sk.)</i>	sengr. v. Philadelpheia
Firdāna <i>p (Ēģ.)</i>	Al-Firdān
Fudžeira <i>emir (AAEmir.)</i>	imārat Al-Fudžajra [-džei-]
Fudžeira <i>p (AAEmir.)</i>	Al-Fudžajra [-džei-]
<i>Furāta, sk.</i> Eifrāta	
Fustāte <i>vēst. p (Ēģ.); tagad Kaira (sk.)</i>	Al-Fustāt
<i>Gābesa, sk.</i> Gābisa	
Gābesas līcis, sk. Gābisas līcis	
Gābisa <i>p (Tūn.)</i>	Kābis, dial. Gābis
Gābisas līcis (Tūn.)	halidž Kābis, dial. Gābis
Gābs <i>k (Sir.)</i>	tell Gāb

Gadāmisa *p* (*Libija*)
Gadārafa *p* (*Sudāna*)
Gāfa (*dat. -am*) *smilšu*
tuksn Om. un Saūda Ar.)

Gafsa *p* (*Tūn.*)
Gaida *p* (*Jem. TDR*)
Galilejas jūra, *sk.* Ģenecaretis ezers

Gallābāta, *sk.* Kallābāta
Gāra (*dat. -am*) *k* (*Sir.*)
Gāra (*dat. -am*) *zemesr* (*Libija*)

Garbī *s-ez* (*Alž.*)

Garbija *muh* (*Ēģ.*)

Gardaka, *sk.* Gurdaka
Garība *c* (*Libija*)
Gāribs *zemesr* (*Ēģ.*)
Garjāna *p* (*Libija*)
Gāta *p* (*Libija*)
Gavāra *naftas atr* (*Saūda Ar.*)

Gaza *p* (*Ēģ.*)
Gazāla *u* (*Sudāna*)

Gazas sektors (*Ēģ.*)
Gazāla *u* (*Sudāna*)
Gebelabjads *plato* (*Sudāna*)

Gebelaulija, *sk.* Džebelaulija
Getzemāne *vēst. dārzs*
(*Jord.*)

Gezīra *ģ. apg* (*Sudāna*)

Girga *p* (*Ēģ.*)
Gīza *p* (*Ēģ.*)
Gizas piramīdas (*Ēģ.*)

Golānas augstienes (*Sir.*)

Gadāmis
Kadāraf, *dial.* Gadāraf
ramlat Al-Gāfa

Kafsa, *dial.* Gafsa
Al-Gajda

džabal Al-Gāra
ra's Al-Gāra

šott Al-Garbī [e]l «rietumu
(sālsezers)»
muhāfazat Al-Garbija «rietumu
(muhāfaza)»

Al-Garīb «dīvainais»
ra's Gārib «kamieļa kakls»
Garjān
Gāt
Gavār

Gazza
bahr Al-Gazāl [e]l «gaze|u
(upe)»

kitā* Gazza
Džabajt, *dial.* Gebeit
sahl Džabal Abjad, *dial.*
Gebel Abjad «baltā kalna
(plato)»

Džasmānija *no aram. v.* gat
šēmānīm «e||as spiede»;
vācu v. Gethsemane

Al-Džazīra, *dial.* El-Gezīra
«sala»

Džirdžā, *dial.* Girgā
Al-Džīza, *dial.* El-Gīza
ahrāmāt Al-Džīza, *dial.* El-Gīza

murtafa'āt Al-Džavlān, *dial.*
Al-Golān

Goleja oāze (Alž.)

Goleja p (Alž.)

Golgāta (dat. -ai) vēst. k
(Jord.)

Gora ieplaka (daļēji Jord.
un Sir.)

Guba s (AAEmir.)

Gūbāla s (Sarkanajā jūrā,
Ēģ.)

Gūbāls j šaur (Sarkanajā
jūrā)

Gurdaka, Hurgāda p (Ēģ.)

Gūta oāze (Sir.)

Ģenecaretēs ezers vēst. (da-
ļēji Sir.); epit. Galilejas
jūra; tagad Tiberija ezers
(sk.)

Haba p (Jem. AR)

Habāna p (Jem. TDR)

Habānija (dat. -am) ez
(Irāka)

Habānija p (Irāka)

Habāns vādi (Jem. TDR)

Habarūta p (Jem. TDR)

Habs vādi (Jem. AR)

Hābūra p (Om.)

Hābūra u (daļēji Sir.)

Hada p (Om.)

Hadans lavas lauks (Saūda
Ar.)

Hadibu, Tamrīda apdz v
(Sokotras salā, Jem. TDR)

Hadīsa, sk. Hadīta

Hadīta p (Irāka)

Hadra, sk. Jemena

Hadramauta ģ. apg (Jem.
TDR)

vāhat Al-Kulaj'a, dial. El-
Golei'a demin. no «cie-
toksnis»

Al-Kulaj'a, dial. El-Golei'a
demin. no «cietoksnis»

Džaldža no aram. v. gul-
goltā «galvaskauss»

dial. Al-Gōr

Al-Gubba

džazīrat Džūbāl, dial. Gū-
bāl

madīk Džūbāl, dial. Gūbāl

Al-Gurdaka, dial. El-Gar-
daka; arī Hurgāda

vāhat Al-Gūta

senebr. v. Jām Kinneret;
epit. senebr. v. Jām Galīl
«Galilejas jūra»; lat. v.
l. Gennesarius; vācu v.
Genezareth

Habb

Habbān

buhajrat Al-Habbānija

Al-Habbānija

vādi Habbān

Habarūt

vādi Habb

Al-Hābūra

nahr Hābūr

Al-Hadd

harrat Hadan

Hadibu; arī Tamrīda

Hadīta [-iθ-] «jaunā»

Hadramavt «atnākusi nāve»

Hadramauts <i>vādi</i> (<i>Jem. TDR</i>)	vādi Hadramavt «atnākusi nāve»
Hads <i>vādi</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	vādi Al-Hadd
Hads <i>zemesr</i> (<i>Om.</i>)	ra's Al-Hadd
Hadža <i>p</i> (<i>Jem. AR</i>)	Hadždža
Hadžara <i>ġ. apg</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	Al-Hadžara «akmens»
Hadžara <i>p</i> (<i>Alž.</i>)	Al-Hadžar «akmens»
Hadžars <i>k-i</i> (<i>Om.</i>)	džibāl Hadžar «akmens (kalni)»
Hadžrs <i>vādi</i> (<i>Jem. TDR</i>)	vādi Hadžr
Haibara <i>p</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	Hajbar
Haifa <i>p</i> (<i>Jem. TDR</i>)	Hajf
Haija , <i>sk. Kūtelhaija</i>	
Hāila <i>p</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	Hā'il
Hāils <i>vādi</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	vādi Hā'il
Haima , <i>sk. Rāselhaima p</i>	
Hainina <i>p</i> (<i>Jem. TDR</i>)	Hajnin
Haisa <i>p</i> (<i>Jem. AR</i>)	Hajs
Haiss <i>vādi</i> (<i>Jem. AR</i>)	vādi Hajs
Halabdža <i>kada</i> (<i>Irāka</i>)	kadā' Halabdža
Halda <i>lidosta</i> (<i>Libāna</i>)	Haldā
Haleba , <i>Alepo p</i> (<i>Sir.</i>); <i>epit. Šahba</i>	Halab [-eβ]; <i>epit. Aš-Šahbā' «pelēkā»; fr. v. transkr. Aleppo</i>
Halfa (<i>dat. -am</i>) <i>vādi</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	vādi Al-Halfā'
Halfeins <i>vādi</i> (<i>Om.</i>)	
Halila , <i>Hebrona p</i> (<i>Jord.</i>)	vādi Halfajn [-ein]
	Al-Halīl ; <i>ari Habrūn no senebr. v. Hebrōn [hev-]</i>
Halimat el Kabū <i>k</i> (<i>Libāna</i>)	džabal Halimat al-Kabū [eļ]
Hālisa <i>kada</i> (<i>Irāka</i>)	kadā' Al-Hālīs
Halkelveda <i>p</i> (<i>Tūn.</i>); <i>agrāk Laguleta; Tūnisas (sk.) priekšosta</i>	Halk al-Vādī , <i>dial. Halk el-Ved</i> ; <i>agrāk fr. v. La Goulette</i>
Halkelveda <i>u</i> (<i>Tūn.</i>)	Halk al-Vādī , <i>dial. Halk el-Ved</i>
Hallānija <i>s</i> (<i>Hūrijā Mūrijas arhipelāgā, Jem. TDR</i>)	džazirat Hallānija
Halūfs <i>vādi</i> (<i>Om.</i>)	vādi Halūf
Hama <i>p</i> (<i>Sir.</i>)	Hamā , <i>dial. Humā</i> [ho-]
Hamādija <i>p</i> (<i>Alž.</i>); <i>agrāk Viktorigo</i>	Al-Hamādija ; <i>agrāk fr. v. Victor Hugo</i>

- Hamāds** *tuksn* (Jord. un Saūda Ar.)
- Hāmāta** *arh izr* (Libāna)
- Hamdāna** *p* (Saūda Ar.)
- Hamds vādi** (Saūda Ar.)
- Hamīds** *k* (Sudāna)
- Hammāda el Hamra** *ġ. apg* (Libija)
- Hammāma** *p* (Ēģ.)
- Hammāmāts** *licis* (Tūn.)
- Hammārs** *ez* (Irāka)
- Hamra** (dat. -am) *k* (Sudāna)
- Hamra** *p* (Sudāna)
- Hamra, Rāfidāna, Mesopotāmija zemiene** (daļēji Irāka un Sir.)
- Hamrāna** *p* (Sir.)
- Hamrīna** *k gr* (Irāka)
- Hānekīna** *p* (Irāka)
- Hanīfa** (dat. -am) *vādi* (Saūda Ar.)
- Hanīfra** *p* (Mar.)
- Hanija** (dat. -am) *vādi* (Om. un Saūda Ar.)
- Harada** *p* (Jem. AR)
- Haradža** *p* (Saūda Ar.)
- Harama, sk. Meka**
- Hardža oāze** (Saūda Ar.)
- Hārga oāze** (Ēģ.)
- Hārga** *p* (Ēģ.)
- Harīma** *p* (Jord.)
- Hārīma** *p* (Sir.)
- Harīms** *k* (Ēģ.)
- Harīms** *k* (Om.)
- Harrāna vēst. p** (Irāka)
- Harrāna** *u* (Irāka)
- as-sahrā' Al-Hamād**
- Hāmāt**
- Hamdāna**
- vādi Al-Hamd**
- džabal Hamīd**
- Al-Hammāda al-Hamrā'**
«sarkanais akmens tuk-snesis»
- Al-Hammām** «peldvieta»
- halidž Al-Hammāmāt** «peldvietas (licis)»
- hūr Al-Hammār**
- džabal Hamrā'** «sarkanais»
- Hamrā'** «sarkanā»
- Al-Hamrā'** «sarkanā»; *arī bilād Ar-Rāfidān* «divu upju (zeme)»; *arī Mā Bajn an-Nahrajn* «(zeme) starp divām upēm»; *sengr. v. Mesopotamia* «starpupes zeme»
- Hamrān**
- džabal Hamrīn**
- Hānakīn** [-nĕ-]
- vādi Hanīfa**
- Hanīfra;** *fr. v. Khenifra*
- vādi Al-Hanīja**
- Harad**
- Haradža**
- vāhat Al-Hardž**
- al-vāha Al-Hāridža, dial. El-Hārga**
- Al-Hāridža, dial. El-Hārga**
- Harīmā**
- Hārim**
- džabal Harīm**
- džabal Al-Harīm**
- Harrān**
- nahr Harrān**

Hartūma *gp* (*Sudāna*)
Hārūns *k* (*Jord.*)

Hasa *mint, sk.* **Sarkija**
mint

Hasa oāze (*Saūda Ar.*)
Hasa (*dat. -am*) *vādi*
(*Jord.*)

Hasaba *p* (*Om.*)

Hāsbaija *p* (*Libāna*)

Haseka *p* (*Sir.*)

Hāsi *Mesaūda p, naftas atr*
(*Alž.*)

Hāšimija kada (*Irāka*)
Hašmelgirba *p* (*Sudāna*)

Haufa (*dat. -am*) *vādi*
(*Jord.*)

Haulāna *p* (*Jem. AR*)

Haurāns *vādi* (*Irāka*)

Haurelauda, sk. **Auda**

Haurelfakāna, *saīs. Fakāna*
p (*AAEmir.*)

Hauta oāze (*Saūda Ar.*)

Hauta (*dat. -am*) *vādi* (*Sa-*
ūda Ar.)

Havallī *p* (*Kuv.*)

Havāmidija *p* (*Ēģ.*)

Hebrona, sk. **Halila**

Hebrons k (*Jord.*)

Hēliopole vēst. I, sk. **Baal-**
beka

Hēliopole vēst. II p (*Ēģ.*);
epit. Ain aš Šamsa; ta-
gad Hēliopole p raj (*sk.*)
Kairā

Hēliopole p raj (*Kairā,*
Ēģ.); *neofic. Misreldže-*
dīda; senā Hēliopole II
(*sk.*)

Heluana, sk. **Helvāna**

Al-Hartūm «*snuķis*»
džabal Hārūn «*Ārona*
(*kalns*)»

Al-Hasā
vādī Hasā

Al-Hasab

Hāsbajjā

Al-Hasaka [-*se-*]

dial. Hāsi Mes'ūd «*laimes*
aka»; *fr. v. transkr. Has-*
si Messaoud

kadā' Al-Hāšimija

Hašm al-Kirba, dial. Hašm
el-Girba
vādī Havfā'

Havlān

vādī Havrān

Havr al-Fakkān [ϕ], *saīs.*

Al-Fakkān

vāhat Al-Havta

vādī Al-Havta

Havallī

Al-Havāmidija

džabal Habrūn *no senebr.*
v. Hebrōn [hev-]

Haliubūlis *no sengr. v. Hē-*
liūpolis «*saules pilsēta*»;
epit. 'Ajn aš-Šams «*sau-*
les avots»

Haliubūlis *no sengr. v. Hē-*
liūpolis «*saules pilsēta*»;
neofic. Misr al-Džadīda
[ϕl džē-] «*jaunā Kaira*»

Helvāna *p* (Eġ.)
Henīfra, *sk.* **Hanīfra**
Hermons, *sk.* **Seihs**
Hidžāza *k gr* (Saūda Ar.)
Hidžāza *mint* (Saūda Ar.)
Hidžāza *zemiene* (Saūda Ar.)
Hilāls *zemesr* (Lībija)
Hilla *p* (Irāka)
Hilla *u* (Irāka)
Himjara *vēst. v* (Jem. AR
un Jem. TDR)
Hindija *p* (Irāka)
Hindija *u* (Irāka)
Hīra *vēst. p* (Irāka)
Hirbat et Tannūra, *sk.* **Tannūra**
Hirbatkumrāna, *sk.* **Kumrāna**
Hīta *p* (Irāka)
Hodeida *p* (Jem. AR)
Hodna (*dat. -am*) *s-ez*
(Alž.)
Homa, *sk.* **Hama**
Homsa *p* (Libija)
Homsa *p* (Sir.)
Homss *ez* (Sir.)
Hormaksara *p raj* (Adenā,
Jem. TDR)
Hormuzs *j šaur* (*starp Per-*
sijas līci un Omānas līci)
Hoseima *p, prov* (Mar.)
Hovars *vādi* (Sudāna)
Hubara *p* (Saūda Ar.)
Hufūfa *p* (Saūda Ar.)
Hulvāna, *sk.* **Helvāna**
Humaima *aka* (Saūda Ar.)
Hūr Abū Habls, *sk.* **Abū Habls**
Huraimala *p* (Saūda Ar.)
Hurgāda, *sk.* **Gurdaka**
Hurībga *p, prov* (Mar.)

Hulvān, *dial.* **Helvān**

Al-Hidžāz «šķērsliis»
mintakat Al-Hidžāz
tihāmat Al-Hidžāz

ra's Al-Hilāl «pusmēness»
Al-Hilla «apmetne»
šatt Al-Hilla «apmetne»
Himjar

Al-Hindija «indiešu (pil-

sēta)»
šatt Al-Hindija «indiešu

(upe)»
Al-Hīra

Hīt
Al-Hudajda [hodei-]
dial. **šott El-Hodna**

Hums, *dial.* **Homs**
Hīms, *dial.* **Homs**
buhajrat Hims, *dial.* **Homs**
Havr Maksar, *dial.* **Hōr**
Maksar «īsaīs līcis»

madīk Hurmuz [ho-]; *kr. v.*
Ормузский пролив

Al-Husajma, *dial.* **Al-Ho-**
seima

vādi Huvar [ho-]
Al-Hubar
Al-Hufūf

bi'r Humajma

Hurajmalā

Hurajbdža, *dial.* **Hurībga**

- Hūrijā Mūrija** (*dat. -am*)
arhipelāgs (Arābijas jūrā, Jem. TDR)
- Hūrijā Mūrijas līcis** (*Arābijas jūrā, Jem. TDR*)
- Husnālabra, saīs. Ālabra p**
(*Jem. TDR*)
- Hūta p** (*Jem. AR*)
- Huvaira p** (*Kat.*)
- Iba p** (*Jem. AR*)
- Iba u, sk. Tondža**
- Ibn Hautara vādi** (*Om.*)
- Ibn Suaidāna smilšu tuksne-
sis** (*Saūda Ar.*)
- Ibrāhīma osta** (*Ēģ.*)
- Ibrāhīma u** (*Libāna*)
- Ibrāhīms k** (*Saūda Ar.*)
- Ibri p** (*Om.*)
- Idehānmurzūks, sk. Murzūks*
- Idehāns tuksn** (*Libija*)
- Idehān Ūbārī, sk. Ūbārī smilšu
tuksn*
- Idfū, sk. Edfū**
- Idkū ez** (*Ēģ.*)
- Idlība p** (*Sir.*)
- Igidi smilšu tuksn** (*Alž. un
Maurit.*)
- Igilizana p** (*Alž.*)
- Ihvānu salas** (*Jem. TDR*);
agrāk Brotersu salas
- Imbāba p** (*Ēģ.*)
- lnamgela p* (*Alž.*)
- Indāms, sk. Andāms**
- Indžāna naftas atr** (*Irāka*)
- Irāka, sk. Irākas Republika**
- Irākas Republika, Irāka v**
- Irbīda p** (*Jord.*)
- Irka p** (*Jem. TDR*)
- Ismailija p** (*Ēģ.*)
- Ismailijas kanāls** (*Ēģ.*)
- Hūrijā Mūrijā**
- halidž Hūrijā Mūrijā**
- Husn Āl 'Abr** «*Abru dzim-
tas cietoksnis*», saīs. **Āl
'Abr**
- Hūt**
- Al-Huvajr**
- Ibb**
- vādi Ibn Havtar no pv**
ramlat Ibn Su'ajdān no pv
- būr Ibrāhīm no pv**
nahr Ibrāhīm no pv
džabal Ibrāhīm no pv
- 'Ibri**
- Idahān [idę-]**
- buhajrat Idkū**
- Idlib**
- 'irk Igidi**
- fr. v. transkr. Ighil-Izane*
- Al-Ihvān** «*brā'i*»; *agrāk
angļu v. The Brothers
'brā'i*»
- Imbāba**
- fr. v. transkr. In Amguel*
- Indžāna**
- Al-Džumhūrija al-'Irākija,**
Al-'Irāk «*klints*»
- Irbid**
- 'Irka**
- Ismā'ilija no pv**
tur' Ismā'ilija

Itāba <i>p</i> (<i>Jem. TDR</i>)	*Itāb
Itihāda, <i>sk. Saaba p</i>	
Itnains <i>lavas lauks</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	harrat Itnajn
Izkī <i>p</i> (<i>Om.</i>)	Izki
Jābisa <i>u</i> (<i>Jord.</i>)	vādī Al-Jābis «sausais (vā-dī)»
Jālo <i>c</i> (<i>Jord.</i>); <i>senā Aijā-lona</i> (<i>sk.</i>)	Jālū [-lō]
Janbu <i>p</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	Janbu' al Bahr [ēl] (<i>reti</i>) «jūras izteka», <i>saīs. Janbu'</i>
Janbu el Bahra, <i>sk. Janbu</i>	
Janbu līcis (<i>Saūda Ar.</i>)	šarm Janbu'
Jankula <i>p</i> (<i>Om.</i>)	Jankul
Jarīma <i>p</i> (<i>Jem. AR</i>)	Jarīm
Jarmūka <i>u</i> (<i>Jord.</i>)	nahr Jarmūk
Jasātu salas (<i>Persijas līci, AAEmir.</i>)	džazāir Al-Jasāt
Jatriba <i>vēst. p</i> (<i>Saūda Ar.</i>); <i>tagad Medīna</i> (<i>sk.</i>)	Jatrib [jaθ-]
Jaunā ieleja <i>muh, sk. Vādī el Gedīda</i>	
Jemena <i>vēst. novads; epit. Hadra, Arabia Felix; Jem. AR un Jem. TDR teritorija</i>	Al-Jaman [jēmeŋ] «pa labi» (<i>skatoties uz austrumiem</i>); <i>epit. Al-Hadrā'</i> «zaļā»; <i>epit. lat. v. Arabia Felix</i> «laimīgā Arābija»
Jemenas Arābu Republika <i>v</i>	Al-Džumhūrija al-'Arabija al-Jamanīja [jēmeŋ-]
Jemenas Tautas Demokrātiskā Republika <i>v</i>	Džumhūrījat al-Jaman ad-Dimūkrātija aš-Sa'bija [jēmeŋ]
Jemenas Tihāma <i>zemiene</i> (<i>Jem. AR</i>); <i>Tihāmas zemiēnes</i> (<i>sk.</i>) <i>daļa</i>	Tihāmat al-Jaman «Jemenas Tihāma»
Jērīka <i>vēst. p</i> (<i>Jord.</i>); <i>tagad Eriha</i> (<i>sk.</i>)	<i>senebr. v. Jerihō</i>
Jeruzāleme, <i>sk. Kudsa</i>	
Jordāna <i>u</i> (<i>daļēji Jord.</i>)	nahr Al-Urdunn <i>no senebr. v. Jardēn; epit. Bahr aš-Sarī'a al-Kabīr</i> «dzirdinā-

- Jordānas Austrumu krasts *ġ. raj (Jord.)*
- Jordānas Rietumu krasts *ġ. raj (Jord.)*
- Jordānija, *sk.* Jordānijas Hāšimu Karaliste
- Jordānijas Hāšimu Karaliste, Jordānija *v*
- Jūsufa kanāls (*Ēġ.*)
- Jūsufija *p (Irāka)*
- Kā *p (Libāna)*
- Kāa (*dat. -am*) vādi (*Saūda Ar.*)
- Kaaba musulmaņu svētnīca (*Mekā, Saūda Ar.*)
- Kaataba *p (Jem. AR)*
- Kabilija *ġ. apg (Alž.); Atlasa kalnu (sk.) piekrastes daļa*
- Kabrhūda *p (Jem. TDR)*
- Kādisija *p (Irāka)*
Kādiša, *sk. Abū Ali u*
- Kāfa *aka (Libija)*
- Kāfa *p (Saūda Ar.)*
Kāfa (*Tūn.*), *sk. Kēfa*
- Kafjākingī *p (Sudāna)*
- Kafr ed Dauvāra *p (Ēġ.)*
- Kafr eš Šeiha *p (Ē.)*
- Kafr ez Zaijāta *p (Ēġ.)*
- Kafr Suleimāna *p (Ēġ.)*
- Kajjāra *p (Irāka)*
- šanas vieta»; *vācu v. Jordan*
- Ad-Diffa aš-Šarkija «austrumu krasts»
- Ad-Diffa al-Garbija «rietumu krasts»
- Al-Mamlaka al-Hāšimija al-Urdunnija, Al-Mamlaka al-Urdunnija al-Hāšimija, Al-Urdunn *no senebr. v Jardēn; vācu v. Jordanien*
- bahr Jūsuf *no pv*
- Al-Jūsufija
- Al-Kā' «gultne»
vādi Al-Kā'a
- Al-Ka'ba «kubs»
- Ka'taba
dial. Kbāil «ciltis»
- Kabr Hūd «(pravieša) Hūda kaps»
- Al-Kādisija
- bi'r Al-Kāf
Kāf
- Kafjā Kindži, *dial. Kafjā Kingī*
- Kafr ad-Davvār [eɖ]
- Kafr aš-Sajh [eš šeih] «šeiha ciems»
- Kafr az-Zajjāt [eɟ]
- Kafr Sulajmān [-lei-] «Suleimāna (=pv) ciems»
- Kajjāra

Kaira *gp* (*Ēģ.*); *neofic. Misra*; *epit. Mahrūsa*; *senā Fustāte* (*sk.*)

Kairavāna *p* (*Tūn.*)

Kairuana, *sk. Kairavāna*
Kaivaina, *sk. Ummelkai-
vaina p*

Kalābiša *c* (*Ēģ.*)
Kalaha *vēst. p* (*Irāka*)

Kalanšo *tuksn* (*Libija*)
Kalatdžarmo, *saīs. Džarmo
arh izr* (*Irāka*)
Kalatdžerda *p* (*Tūn.*)
Kalatsāliha *kada* (*Irāka*)

Kalībija *p* (*Tūn.*)
Kaljūba *p* (*Ēģ.*)
Kaljūbija *muh* (*Ēģ.*)
Kallābāta *p* (*Sudāna*)
Kalnu Libāna *muh* (*Libāna*)

Kamarāna *s* (*Sarkanajā
jūrā, Jem. TDR*)

Kamars *licis* (*Arābijas jūrā,
Jem. TDR*)

Kāmišlī *p* (*Sir.*)
Kamūda *p* (*Tūn.*)
Kana *p* (*Ēģ.*)
Kana *p* (*Saūda Ar.*)
Kāna *p* (*Libāna*)
Kanaāna *vēst. novads*
Kanāja *p* (*Sir.*)
Kantara *p* (*Ēģ.*)
Kantara (*Mar.*), *sk. Kenitra*

Karačauks *k* (*Irāka*)

Karačuks *k-i* (*Sir.*)
Karadags *k gr* (*Irāka*)

Kareima *p* (*Sudāna*)

Al-Kāhira «uzvarētāja»; *ne-
ofic. Misr, dial. Masr*;
epit. Al-Mahrūsa «sargā-
jamā»; *vācu v. Kairo*
Al-Kajravān; *fr. v. Qairou-
ane*

Al-Kalābiša
Kalah; *drupas Nimrudā
(sk.)*

sarīr Kalanšū [-šō]
Kal'at Džarmū [-mō]; *saīs.
Džarmū [-mō]*

Kal'at Džardā [džē-]
kadā' Kal'at Sālih «Sāliha
(=pv) cietoksnis»

Kalībija
Kaljūb
muhāfazat Al-Kaljūbija
Kallābāt, *dial. Gallābāt*
muhāfazat Džabal Lubnān
«kalnu Libānas (muhā-
faza)»

džazīrat Kamarān

gubbat Al-Kamar «mēness
(licis)»

Al-Kāmišlī
Kamūda
Kanā [kē-]
Kānā
Kānā
Kana'ān «purpura zeme» (?)
Kanāja
Al-Kantara [ē] «tilts»

džabal Kara Čavk *no turku
v. (?)*

Karačuk dag *no turku v.*
Kara Dag «melnais kalns»
no turku v.

Karajma [-rei-]

Karjateina *p* (*Sir.*)
Karkannu jūras šaurums
(*Vidusjūrā, Tūn.*)
Karkannu salas (*Vidusjūrā,*
Tūn.)
Karna *p* (*Jem. TDR*)
Karnaka *c* (*Ēģ.*)

Karneina *s* (*Persijas līcī*)

Karns *k* (*Saūda Ar.*)
Kartāga *vēst. p-v* (*Tūn.*)

Kartāgas zemesrags (*Tūn.*)

Kārūns *ez* (*Ēģ.*)
Kasablanka, *sk. Dārelbeida*

p
Kasala *p* (*Sudāna*)
Kaserīna *p* (*Tūn.*)

Kasīma *ġ. apg* (*Saūda Ar.*)
Kāsīma *p* (*Irāka*)
Kasr Benī Valīda, *sais. Benī*
Ulīda p (*Libija*)
Kasrelazraka *arh izr* (*Jord.*)

Kasrelburku *arh izr* (*Jord.*)
Kasrelharāna *arh izr* (*Jord.*)
Kasr es Sabija *p* (*Kuv.*)

Katara, *sk. Kataras Valsts*
Katāra *aka* (*Ēģ.*)
Katāra *ieplaka* (*Ēģ.*)
Kataras pussala (*Kat.*)
Kataras Valsts, Katara
Katārs *k* (*Ēģ.*)
Katbits *vādi* (*Om.*)
Katerinas kalns (*Ēģ.*)

Katībs *zemesr* (*Jem. AR*)

Al-Karjatajn [-ein]
madžāz Karkanna [kərķe-]

džazāir Karkanna [kərķe-]

Al-Karn «rags»
Al-Karnak; *ciemā atrodas*
liels tempļu komplekss —
daļa no seno Tēbu (sk.)
drupām

džazīrat Karnajn [-ein] «di-
vi rāgi»
džabal Al-Karn «rags»
Kartādžanna; *fr. v. Car-*
thage
ra's Kartādžanna «Kartā-
gas (zemesrags)»; *fr. v.*
Carthage
birkat Kārūn *no pv*

Kassalā
Al-Kasrajn [-ein], *dial. El-*
Kaserīn «divas pils»
Al-Kasīm
Al-Kāsīm *no pv*
Kasr Banī Valīd [bē-], *sais.*
dial. Benī Ulīd
Kasr al-Azrak [eļ] «zilā
pils»
Kasr al-Burku' [eļ]
Kasr al-Harāna [eļ]
Kasr as-Sabija [eš] «jauna-
vas pils»

bi'r Kattār
munhafad Al-Kattār
šibh džazīrat Katar
Davlat Katar, Katar
džabal Kattār
vādi Katbit
džabal Katarīnā; *vācu v.*
Katerina
ra's Al-Katib

Katifa *p* (Saūda Ar.)
Katirī *vēst.* sultanāts; taga-
dējās Jem. TDR teritorija
Kāzimija *p* (Irāka)
Kebīra *u* (Sir. un Libāna)

Kebīrs *vādi* (Tūn.)
Kēfa *p* (Tūn.)
Kelba *u* (Sir.)

Kelbāna *p* (Masiras salā,
Om.)
Kelbija (dat. -am) *s-ez*
(Tūn.)
Kelbs *zemesr* (Jem. TDR)

Kena, *sk.* Kana (Ēģ.)
Kenitra *p*, *prov* (Mar.)
Keraka *p* (Jord.)
Keraks *vādi* (Jord.)
Kerbela *p* (Irāka)

Kerkennu jūras šaurums, *sk.* Kar-
kannu jūras šaurums
Kerkennu salas, *sk.* Karkannu
salas

Kīfrī *p* (Irāka)
Kirenaika, *sk.* Barka *vēst.*
novads un Barka *plato*
Kīrēne *vēst. p* (Libija); ta-
gad Šahāta (*sk.*)
Kirkūka *p* (Irāka)
Kīšbs *lavas lauks* (Saūda
Ar.)

Kīšna *p* (Jem. TDR)
Kodoka, *sk.* Fašoda
Kolonbešāra, *sk.* Bešāra
Komelahdara *p* (Ēģ.)

Komelahdara *s* (Burullusa
ezerā, Ēģ.)

Al-Katīf
Al-Katīrī [-θīrī]

Al-Kāzimīja
an-nahr Al-Kabīr [kə-] «lie-
lā»
vādi Al-Kabīr [kə-] «lielais»
Al-Kāf [kəf]
nahr Al-Kalb [kə-] «suņu
(upe)»
Al-Kalbān [kə-]

sabhat Kalbija [kə-]

ra's Al-Kalb [kə-] «suņu
(rags)»

Kantara, *dial.* Kenitra

Al-Karak [kə-]

vādi Al-Karak [kə-]

Karbālā' [kərbə-]; *epit.* Maš-
had Husajn «Huseina no-
galināšanas vieta» (šītu
svētā vieta)

Kīfrī

sengr. v. Kyrēnē

Kirkūk
harrat Kīšb

Kīšn

dial. El-Kom el-Ahdar «zaļā
pilsēta»

dial. džazīrat El-Kom el-Ah-
dar «zaļās pilsētas (sa-
la)»

- Komombo** *p* (Ēģ.)
Konstantina *p* (Alž.)
- Kordofāna** *mud* (Sudāna)
Kordofāns *plato* (Sudāna)
Korosko *p* (Ēģ.)
Kosa *p* (Ēģ.)
Kosti *p* (Sudāna)
Ksarelkebīra *p* (Mar.)
- Ksar es Sagīra** *p* (Mar.)
- Ksar es Sūka** *p, prov* (Mar.)
- Ksarhilāla** *p* (Tūn.)
- Ksūru kalni** (Tūn.)
- Ktēsifonta**, *sk. Madāina*
Kuaitī *vēst. sultanāts* (Jem. TDR)
- Kudsa**, Jeruzāleme *p* (*daļēji Jord.*); *epit. Beit al Mukadasa*
- Kūfa** *vēst. p* (Irāka); *sk. arī Misrāna*
- Kufra oāžu grupa** (Libija)
Kujundžika *arh izr* (Irāka)
- Kulansija** *p* (Sokotras salā, Jem. TDR)
- Kumrāna** *arh izr* (*pie Nāves jūras, Jord.*)
Kumrāns *vādi* (Jord.)
Kuneitra *p* (Sir.)
- Kunfida** *p* (Saūda Ar.)
Kurajāta *p* (Om.)
- Kūm Umbū** [kōm ombō]
Kustantīna, *dial. Ksantīna*
no fr. v. Constantine
mudirijat Kurdufān [kordo-]
Kurdufān [kordo-]
Kūruskū [kōroskō]
Kūs [kōs]
Kūsti [kō-]
Al-Kasr al-Kabīr, *dial. El-Ksar el-Kebīr* «lielais cietoksnis»
Al-Kasr as-Sagīr, *dial. El-Ksar es-Sagīr* «mazais cietoksnis»
Kasr as-Sūk, *dial. Ksar es-Sūk* «tirgus cietoksnis»
Kasr Hilāl, *dial. Ksar Hilāl* «pusmēness cietoksnis»
džibāl Kusūr, *dial. Ksūr* «cietokšņu (kalni)»; *fr. v. Demeur*
- Al-Ku'ajtī**
- Al-Kuds** «svētā»; *arī Urūšālim no senebr. v. Jerūšālaīm; epit. Bajt al-Mukaddas* [beit] «svētā vieta»; *vācu v. Jerusalem*
- Al-Kūfa**
- vāhāt Kufr**
tall Kujundžik; *senās Ninives (sk.) drupas*
Kulansija
- hirbat Kumrān** *no aram. v. Kimrōn* «velvēti griesti»
vādi Kumrān
Al-Kunajtra [-nei] *demin. no «tilts»*
Al-Kunfida
Al-Kurajjāt *demin. no «ciemi»*

- Kurdistāna etn. apg (daļēji Irāka un Sir.)**
 Kūrijāmūrijas salas, sk. **Hūrijā Mūrija**
Kurna *p* (Irāka; Eģ.)
Kusaiira *p* (Jem. TDR)
Kusaira *p* (Sir.)
- Kuseira osta** (Eģ.)
- Kūta** *p* (Irāka)
- Kūtas aizsprosts** (Irāka)
 Kūtelamāra, sk. **Kūta**
Kūtelhaija, *saīs.* **Haija** *p* (Irāka)
Kuveita *gp* (Kuv.)
Kuveita *v.*, sk. **Kuveitas Valsts**
Kuveitas līcis (Kuv.)
Kuveitas Valsts, **Kuveita**
- Lagaša vēst. p** (Irāka)
- Laguleta**, sk. **Halkelveda** *p*
Lagvāta *p* (Alž.)
 Lahedža, sk. **Lahidža**
Lahidža *p* (Jem. TDR)
 Lahsa, sk. **Šarkija mīnt**
Laila *p* (Saūda Ar.)
Lalla Hadīdžas kalns (Džurdžuras kalnu grēdā, Alž.)
 Lاراša, sk. **Arāiša**
Larsa vēst. p (Irāka)
Lata ezers, sk. **Nāves jūra**
Latākija *p* (Sir.)
- Laudara** *p* (Jem. TDR)
Lauzs *k* (Saūda Ar.)
- Lejasēģipte** *ģ. apg* (Eģ.)
- Kurdistān** «kurdu zeme»
- Al-Kurna**
Kusaj'ir
Al-Kusajr *demin.* no «cietoksnis»
Al-Kusajr [-eir] *demin.* no «cietoksnis»
Kūt al-'Amāra [eļ] (*reti*), *saīs.* **Al-Kūt**
sadd Kūt
- Kūt al-Hajj** [eļ], *saīs.* **Al-Hajj**
madīnat Al-Kuvajt [eļ, -eit]
- halidž Al-Kuvajt** [-eit]
Davlat al-Kuvajt [-eit], **Kuvajt** [-eit]
- šumeru v.* **Lagaš**; *drupas Tello* (sk.) *tuovumā*
- Al-Agvāt**, *dial.* **Lagvāt**
- Lahidž**
- Lajlā**
dial. **Lālla Hadīdža** *no pv;*
fr. v. **Lalla Kredidja**
- Larsa**
- Al-Lādikija** *no sengr. v.*
 Lāodikeia
Lavdar, *dial.* **Lōdar**
džabal Al-Lavz «mandeļu (kalns)»
Al-Vadžh al-Bahrī «jūras puse»; *arī* **Misr Bahrī**

- Lejas Mesopotāmija *vēst. novads (daļēji Irāka un Kuv.)*
- Levante *kopnosaukums Vidusjūras austrumu piekrastes valstīm; šaurākā nozīmē Libāna un Sirija*
- Libāna, *sk. Libānas Republika*
- Libānas kalnu grēda** (*Libāna*)
- Libānas Republika, *Libāna v*
- Libija *vēst. kopnosaukums Āfrikas zemēm uz rietumiem no Nilas*
- Libija *v, sk. Libijas Sociālistiskā Arābu Džamāhīrija*
- Libijas Sociālistiskā Arābu Džamāhīrija, *Libija*
- Libijas tuksnesis (*Ēģ., Libija un Sudāna*)
- Lielā Farasāna *s (Sarkanajā jūrā, Saūda Ar.)*
- *Lielais Austrumu smilšu tuksnesis (*Alž. un Tūn.*)
- Lielais Nefūds, *sk. Nefūds*
- *Lielais Rietumu smilšu tuksnesis (*Alž.*)
- *Lielais Rūgtais ezers (*Ēģ.*)
- Lielais Sirts, *sk. Sidras līcis*
- Lielā Kabilija *vēst. novads (Alž.)*
- «piejūras Ēģipte»; *ari Bahrija* «jūras»
- Al-'Irāk al-'Arabī «arābu Irāka»
- it. v. Levante* «austrumi»
- džabal Lubnān «Libānas (kalni)»; *ari silsilat džabal Al-Garbī* «rietumu (kalnu grēda)»
- Al-Džumhūrija al-Lubnānīja, *Lubnān; jr. v. Liban sengr. v. Libyē*
- Džamāhīrijat Libijā al-'Arabija al-Ištirākīja, *Lībijā*
- sahrā' Al-Lībijā «Libijas (tuksnesis)»
- džazīrat Farasān al-Kabīr «lielā Farasāna»
- al-'irk Al-Kabīr aš-Šarkī «lielais austrumu (smilšu tuksnesis)»
- al-'irk Al-Kabīr al-Garbī «lielais rietumu (smilšu tuksnesis)»
- al-buhajra Al-Murra al-Kubrā «rūgtais lielais (ezers)»
- Al-Kabīl al-Kubrā «lielā Kabilija»

Lielā Zāba u (*Irāka*)

Līma p (*Om.*)

Līta, *sk.* Lītānī

Lītānī u (*Libāna*)

Lodara, *sk.* Laudara

Luhaija p (*Jem. AR*)

Luksora p (*Ēģ.*)

Lunajjirs lavas lauks (*Saūda Ar.*)

Mā aka (*Tūn.*)

Mā vādi (*Alž.*)

Maabara p (*Jem. AR*)

Maalūla c (*Sir.*)

Maamūra p (*Ēģ.*)

Maāna p (*Jord.*)

Maarrat en Nuumāna p (*Sir.*)

Madābs vādi (*Jem. AR*)

Madāina, Ktēsifonta vēst. p (*Irāka*)

Madraka (*dat. -am*) zemesr (*Om.*)

Madždaha p (*Jem. TDR*)

Mafraka p (*Jord.*)

Magāga p (*Ēģ.*)

Magriba kopnosaukums arābu zemēm Ziemeļrietumu Āfrikā (*Alž., Libija, Mar., Maurīt. un Tūn.*)

Magva (*Kuv.*), *sk.* Makva

Magva p (*Libija*)

Mahalla el Kubra p (*Ēģ.*)

Mahd ed Dahaba p, zelta atr (*Saūda Ar.*)

Mahdija p (*Tūn.*)

Mahdžila p (*Jem. AR*)

Mahmūdija p (*Irāka*)

Mahmūdijas kanāls (*Ēģ.*)

nahr Az-Zāb al-A'lā «Augšzāba»

Līma

nahr Al-Lītānī

Al-Luhajja

Al-Uksur, *dial.* Luksor «pilis»; *pilsētā atrodas daļa no seno Tēbu (sk.) dru-pām*

harrat Lunajjir

bi'r Al-Mā' «ūdens (aka)»

vādi Al-Mā' «ūdens (vādi)»

Ma'bar

Ma'lūlā

Al-Ma'mūra

Ma'an

Ma'arrat an-Nu'mān [en]

vādi Madāb

Madāin «pilsētas»; *sengr. v. Ktēsiphon*

ra's Madraka

Madždaha

Al-Mafrak

Magāga

Al-Magrib «rietumi»

Magva

Al-Mahalla al-Kubrā [el] «lielā vieta»

Mahd ad-Dahab [ed] «zelta šūpulis»

Mahdija

Al-Mahdžil

Al-Mahmūdija

tur' Al-Mahmūdija

Mahmūra *p* (*Irāka*)
Mahpele *vēst. ala* (*pie Hebronas, Jord.*)

Mahra *vēst. novads* (*Jem. TDR*)

Mahrūsa, *sk.* Kaira

Maidī *p* (*Jem. AR*)

Maifaa *p* (*Jem. TDR*)

Maisāna *muh* (*Irāka*)

Makhūla *k gr* (*Irāka*)

Makva *p* (*Kuv.*)

Malakāla *p* (*Sudāna*)

Mallavī *p* (*Ēģ.*)

Mamre *vēst. p* (*Jord.*)

Mānādīfa *p* (*Om.*)

Manāha *p* (*Jem. TDR*)

Manāma *gp* (*Bahr.*)

Mandalī *p* (*Irāka*)

Manfalūta *p* (*Ēģ.*)

Mansūra *aka* (*Alž.*)

Mansūra *p* (*Alž.*)

Mansūra *p* (*Ēģ.; Tūn.*)

Mansūra *u* (*Mar.*)

Mansūrs *k* (*Tūn.*)

Manzala, *sk.* **Menzela**

Manzilburkība, *sk.* **Menzelbur-gība**

Marbāta, *sk.* **Mirbāta**

Mardža (*Ēģ.*), *sk.* **Marga**

Mardža (*Libija*), *sk.* **Bar-ka** *p*

Mardžujūna, *sk.* **Merdžajūna**

Marga *p* (*Ēģ.*)

Māriba *p* (*Jem. AR*)

Marjūta *p* (*Ēģ.*)

Marjūts *ez* (*Ēģ.*)

Maroka *v*, *sk.* Marokas Karaliste

Maroka *vēst. v*

Marokas Karaliste, **Maroka** *v; neofic.* **Marrākeša**

Mahmūr
senebr. v. **Makpēlā** [mah-]

Al-Mahra

Majdī

Majfa'a

muhāfazat Majsāna

džabal Makhūl

Al-Makva', *dial.* **El-Magva'**

Malakāl

Mallavī

senebr. v. **Mamre**

Mānādīf

Manāha

Al-Manāma «gu|vieta»

Mandalī

Manfalūt

hāsī Mansūr

Mansūra

Al-Mansūra

vādī Al-Mansūr

džabal Mansūr

Al-Mardž, *dial.* **Al-Marg**
«p|ava, ganības»

Ma'rib [mā-]

Marjūt

buhajrat Marjūt

sp. v. **Marocco no arābu v.**
Magrib al-Aksā «tālie Rietumi»

Al-Mamlaka al-Magribija,
Al-Magrib «rietumi»; *ne-*

- ofic. Marrākaš [-eš]; sp. v. Marocco; fr. v. Maroc*
- Marra** (*dat. -am*) *k* (*Sudāna*) **džabal Marra**
- Marrāka** *s* (*Farasānu salu grupā, Saūda Ar.*) **džazīrat Marrāk**
- Marrākeša** *p, prov* (*Mar.*) **Marrākaš [-eš]**
- Marrākeša** *v, sk.* Marokas Karaliste
- Marsā el Bureika, *sk.* **Marsalbrēga**
- Marsalbrēga** *p* (*Libija*) **Marsā al-Burajkā** [eļ, -rei-], *dial. Marsā el-Brēga* [marsalbrēga]
- Marsāšaaba** *p* (*Sudāna*) **Marsā Ša'b**
- Marva** (*dat. -am*) *pakalns* (*Mekā, Saūda Ar.*) **Al-Marva**
- Masdžid Ibn Rašīda** *p* (*Saūda Ar.*) **Masdžid Ibn Rašid** «Ibn Rašīda (=pv) mošeja»
- Masgidvasīfa** *p* (*Ēģ.*) **Masdžid Vasif, dial. Masgid Vasif** «Vasīfa (=pv) mošeja»
- Masila** (*dat. -am*) *vādi* (*Jem. TDR*) **vādi Masila**
- Masīra** *s* (*Om.*) **džazīrat Masira**
- Masīras līcis** (*Om.*) **halīdž Masira**
- Masīras šaurums** (*Om.*) **madik Masira**
- Maskara** *p* (*Alž.*) **Mu'askar, dial. M'askar** «kara noņemne»
- Maskata** *gp* (*Om.*) **Maskat**
- Mašrika** *kopnosaukums arābu zemēm uz austrumiem no Sināja pussalas* **Mašrik** «austrumi»
- Matraha** *p* (*Om.*) **Matrah**
- Matrūha** *muh* (*Ēģ.*) **muhāfazat Matrūh**
- Maulāmatara** *p* (*Jem. TDR*) **Mavlā Matar**
- Mauritānija, *sk.* Mauritānijas Islāma Republika
- Mauritānijas Islāma Republika, Mauritānija *v* **Džumhūrījat Mūrītānijā al-Islāmija, Mūrītānijā** «mauru zeme» *no sengr. v. mauros* «tumšs»; *angļu v. Mauritania*

Mausidža p (*Jem. AR*)
Mazā Adena p (*Jem. TDR*)

Mazā Farasāna s (*Saūda Ar.*)

Mazais Atlāss, *sk.* Tellatlass

***Mazais Rūgtais ezers**
(*Ēģ.*)

Mazās Adenas pussala
(*Jem. TDR*)

Mazā Zāba (*Irāka*)

Medeja, *sk.* **Midija**

Medenīna p (*Tūn.*)

Medīna p (*Saūda Ar.*);
epit. **Munauvara, Dāral-**
hadžara; senā Jatriba
(*sk.*)

Medinat al Mansūra, sk.
Bagdāde

Medžerda u (*Tūn.*)

Medžerdas kalni (*Alž. un*
Tūn.)

Meidānekbese p (*Sir.*)

Meijūna, Perīma s (*Bābel-*
mandeba šaurumā, Jem.
TDR)

Mejādīna p (*Sir.*)

Meka p (*Saūda Ar.*); *epit.*
Harama, Mukarrama,
Ummalkura

Meknesa, *sk.* **Miknēsa**

Melģirs *s-ez* (*Alž.*)

Meliks vādī (*Sudāna*)

Mellāha p (*Sir.*)

Membidža p (*Sir.*)

Memfisa vēst. p (*Ēģ.*)

Mavsidž

***Adan as-Sugrā [-eņ]** «mazā
Adena»

džazīrat Farasān as-Sagir
«mazā Farasāna»

al-buhajra Al-Murra as-
Sugrā «rūgtais mazais
(ezers)»

šibh džazīrat 'Adan as-Sug-
rā [-eņ] «Mazās Adenas
(pussala)»

nahr Az-Zāb al-Asfal «lejās
Zāba»

dial. **Medenīn**

Al-Madīna [mę-] «pilsēta»,
sākotnēji «tiesas vieta»;
epit. **Al-Munavvara** «spo-
žā»; epit. Dār al-Hadžar
«pārceļotāju nams»

vādī Madžarda [međže-]

džibāl Madžarda [međže-]

Majdān Akbas [mei-, eķbeš]

Majjūn [mei-]; arī Barim
[bę-]; *angļu v.* Perim

Majādīn [mę-] «laukumi»

Makka [mę-]; epit. Al-Haram
«svētā»; *epit. Al-Mukar-*
rama «augsti godātā»;
epit. Umm al-Kurā «pil-
sētu māte»

fr. v. transkr. Chott Melģhir
vādī Al-Malik [mę-] «ķēniņa
(vādī)»

Mallāh [mę-]

Manbidž [męm-]

Manfis [męm-]

- Menzela (*dat. -am*) ez (Ēģ.) buhajrat Al-Manzala [mən-zə-]
- Menzelburgiba *p* (Tūn.) Manzil Bū Rakība, *dial.*
Menzel Burgiba «Burgibas (=pv) mājasvieta»
dial. Menzel Temim
- Menzeltemīma *p* (Tūn.) Mardž 'Ujūn, *dial.* Mardž
Merdžajūna *p* (Libāna) 'Ajūn «avotu pļava»
- Mersāmatrūha *p* (Ēģ.) Marsā Matrūh [mər-]
Mesopotāmija, *sk.* Hamra
zemiene
- Mešerija *p* (Alž.) Mašarija [mešə-]
Midija *p* (Alž.) Al-Midija; *fr. v.* Médéa
- Mikdādija *p* (Irāka) Al-Mikdādija, Al-Mukdādija
- Miknēsa *p*, *prov* (Mar.) Miknās [-ēs]
Milhaitis *smilšu tuksn* (Om.) ramlat Al-Milhajt
- Mīnā Abdallāha *ostas p* (Kuv.) Mīnā' 'Abd Allāh «Abdallāha (=pv) osta»
- Mīnā el Ahmadī *ostas p* (Kuv.) Mīnā' al-Ahmadī [əl]
- Mināgiša *naļtas atr* (Kuv.) Minākīš, *dial.* Mināgiš
- Mināsaūda *ostas p* (Saūda Ar.) Minā' Sa'ūd
- Minja *p* (Ēģ.) Al-Minjā
- Minūfa *p* (Ēģ.) Minūf
- Minūfija *p* (Ēģ.) Al-Minūfija
- Mirbāta *p* (Om.) Marbāt, *dial.* Mirbāt
- Mirfa *p* (AAEmīr.) Al-Mirfā'
- Misfaka *p* (Ēģ.) Misfak
- Misra *p*, *sk.* Kaira
- Misra *v*, *sk.* Ēģiptes Arābu Republika
- Misrāna *vēst. kopnosaukums pilsētām Basrai un Kūfai* (*sk.*) Al-Misrān
- Misreldžedīda, *sk.* Hēliopole *p raj*
- Misurāta *p* (Libija) Misurāta
- Mitgamra *p* (Ēģ.) Mīt Gamr
- Mogadora, *sk.* Suveira
- Moha *p* (Jem. AR) Al-Muhā; *no pilsētas vārda cēlies kafijas šķirnes «Moka» nosaukums*

- Mohammedija** *p* (*Mar.*; *Alž.*) **Muhammadija**, *dial.* **Mo-**
ammedija
Moknina *p* (*Tūn.*) **Muknīn**, *dial.* **Moknīn**
Monastira *p* (*Tūn.*) *dial.* **El-Mestir**; *fr. v. transkr.*
Monastir
Mongalla *p* (*Sudāna*) **Monkalla**, *dial.* **Mongalla**
Mostagānima *p* (*Alž.*) **Mustagānim**, *dial.* **Mostagā-**
nim
Mosula *p* (*Irāka*) **Al-Mavsil**, *dial.* **El-Mosul**
Mozus kalns, Sīnājs (*Ēģ.*) **džabal Mūsā** «**Mozus**
(**kalns**)»; *ari džabal Sīnā*⁴
Masākin, *dial.* **Msāken** «**mā-**
joklis»
Msākena *p* (*Tūn.*) *dial.* **El-Msila**
Msila *p* (*Alž.*) *dial.* **ved El-Msila**
Msila (*dat. -am*) *vādi* (*Alž.*) **ra's Muhammad** [-*əd*] *no p*⁰
Muhammeda zemesrags (*Ēģ.*) *dial.* **Muhammed Kōl**
Muhammedkola *p* (*Sudāna*) **Al-Muharrak**
Muharraka *p* (*Bahr.*) **džazīrat Al-Muharrak**
Muharraka *s* (*Bahr.*) *fr. v. transkr.* **Mouydir**
Muidirs (*3 zilbes*) *plato*
(*Alž.*)
Mukaišita, *sk.* **Abulabjada**
Mukalla *p* (*Jem. TDR*) **Al-Mukallā**
Mukarrama, *sk.* **Meka**
Mukatams *k* (*Ēģ.*) **Al-Mukattam**
Mukdādija, *sk.* **Mikdādija**
Mukeirasa *p* (*Jem. TDR*) **Mukajras** [-*kei-*]
Mulūja *u* (*Mar.*) *dial.* **ved Mulūja**
Munauvara, *sk.* **Medīna**
Muntariba *p* (*Om.*) **Al-Muntarib**
Muraita *p* (*Jem. TDR*) **Murajt**
Murzūka *p* (*Libija*) **Murzūk**
Murzūks *smilšu tuksn* (*Li-*
bija) **idahān Murzūk** [*idē-*] *no*
berb. v.
Mūsa, *sk.* **Mozus kalns**
Musaiida, *sk.* **Umm Saīda os-**
tas *p*
Musaijiba *p* (*Irāka*) **Al-Musajjib**
Musaimīra *p* (*Jem. TDR*) **Musajmīr**
Musalla (*dat. -am*) *k* (*Sa-*
ūda Ar.) **džabal Al-Musallā** «**lūgša-**
nas vietas (kalns)»
Mutanna muh (*Irāka*) **muhāfazat Mutannā**
Mutla *p* (*Kuv.*) **Mutla**⁴

Mutriba *p* (*Kuv.*)

Nabatija *p* (*Libāna*)
Nabī Sāiba kalns (*Jem. AR*)

Nāblusa *p* (*Jord.*)
Nābula *p* (*Tūn.*)
Nābula *vil* (*Tūn.*)

Nābulusa, *sk.* Nāblusa
Nādora *p*, *prov* (*Mar.*)
Nadžafa, *sk.* Nedžefa
Nadžrāna oāze (*Saūda Ar.*)
Nadžrāns vādi (*Saūda Ar.*)
Nafthāna *p* (*Irāka*)
Naghammādi *p* (*Ēģ.*)
Naghammādi aizsprosts (*uz Nilas, Ēģ.*)

Nahr as Salāma, *sk.* Didžla
Nahrelāsī, *sk.* Āsī

Nahr ez Zarka, *sk.* Zarka *u*

Nainava *muh* (*Irāka*)

Nakbaštāra *p* (*Jord.*)

Nāmūla *p* (*Ēģ.*)

Nāsera ezers, *sk.* Nāsira ezers

Nāsira ezers (*Ēģ.*)

Nāsiriya *p* (*Irāka*)

Nasra *p* (*Ēģ.*)

Nauss *zemesr* (*Om.*)

Nāves jūra (*daļēji Jord.*);
epit. Lata ezers

Navs *ez* (*Ēģ. un Sir.*)

Nazva *p* (*Om.*)

Nedžda *mint* (*Saūda Ar.*)

Nedžefa *p* (*Irāka*)

Nedžrāna oāze (*Saūda Ar.*)

Nedžrāns vādi (*Saūda Ar.*)

Nefūds *tuksn* (*Saūda Ar.*)

Nefūsas kalni (*Libija*)

Mutriba

An-Nabatija
džabal Nabī' Sā'ib [nabī]
«pravieša Sāiba (kalns)»
Nābulus, *dial.* Nāblus
Nābul
vilājat Nābul; *arī* Al-Vatan
al-Kiblī [ēl]

An-Nādūr [-ōr]

vāhat Nadžrān
vādi Nadžrān
Naft Hāna
Nag⁺ Hammādi
Nag⁺ Hammādi

muhāfazat Najnavā

Nakb Aštāra

Nāmūla

birkat An-Nāsir

An-Nāsiriya

Nasr «uzvara»

ra's Navs

bahr Al-Majjīt [ēl meij-] «mi-
rusī jūra»; *epit.* Bahrat
Lūt «Lata (=pv) ezers»

buhajrat Nav

Nazvā, *dial.* Nizvā

mintakat Nadžd [nē-] «pla-
kankalne»

An-Nadžaf [nēdžēf]; *epit.*
Mašhad 'Alī «Alī nogali-
nāšanas vieta» (*šītu*
svētā vieta)

vāhat Nadžrān [nē-]

vādi Nadžrān [nē-]

sahrā' An-Nafūd [nē-]

džabal Nafūsa [nē-]

Niha *p* (*Libāna*)
Nīla *u* (*daļēji Ēģ. un Sudāna*); *sk.* *arī* **Baltā Nīla**

Nimruda *arh izr* (*Irāka*)

Nīnive *vēst. p* (*Irāka*)

Nīnives muhāfaza, *sk.* **Nainava**

Nipura *vēst. p* (*Irāka*)

Nisījīns *plato* (*Jem. TDR*)

Nistūna *p* (*Jem. TDR*)

Nīzva, *sk.* **Nazva**

Nuadibu *ostas p* (*Maurit.*)

Nuakšota *gp* (*Maurit.*)

Nūbārijas kanāls (*Ēģ.*)

Nūbas kalni (*Sudāna*)

Nūbija *vēst. novads* (*Ēģ. un Sudāna*)

Nūbijas tuksnesis (*Ēģ. un Sudāna*)

Nusairija, *sk.* **Ansārija**

Nuzī *vēst. p* (*Irāka*)

Oāžu vilājets, *sk.* **Vāhāta**

Obeida *arh izr*, *sk.* **Tellelobeida**

Obeida *p* (*Sudāna*)

Ohaneta *p* (*Alž.*)

Omāna, *sk.* **Omānas Sultanāts**

Omānas līcis (*Arābijas jūrā*)

Omānas Sultanāts, **Omāna** *v*

Omdurmāna *p* (*Sudāna*)

Orāna, *sk.* **Vahrāna**

Orānas sālsezers, *sk.* **Vahrānas sālsezers**

Oresa *vil* (*Alž.*)

Ormuzs, *sk.* **Hormuzs**

Oronta, *sk.* **Āsī**

Nīha

nahr An-Nīl; *epit.* **Al-Bahr Al-A'zam** «visvarenākā (upe)»

Nimrud; *senās Kalahas (sk.) drupas*

Nīnivā; *senās Asīrijas gp; drupas Kujundžikā (sk.)*

šumeru v. **Nippur**; *senās Sumeras reliģ. centrs*

džībāl An-Nisījīn

Nistūn

Nuadibu

Nuakšot «vieta, kur pūš vēji» *no berb. v.*

tur'at An-Nūbārija

džībāl Nūba

Nūbija

as-sahrā' An-Nūbija

Nuzī

Al-'Ubajda, *dial.* **'Obeida**

fr. v. transkr. **Ohanef**

halīdž 'Umān ['o-]

Saltanat 'Umān ['o-], **'Umān** ['o-] *no cilts nosaukuma*

Umm Durmān; *angļu v.* **Omdurman**

fr. v. transkr. **Aurèc**

Osmānija *p* (Sir.)

Palestīna vēst. novads (da-
ļēji Jord.)

Palmīra vēst. *p* (Sir.)

Pelusijas līcis vēst. (Ēģ.);
tagad Tīnas līcis (sk.)

Perīma, sk. Meijūna
Persijas līcis

Petra vēst. *p* (Jord.)

Pibora *u* (Sudāna)

Port...

Portfuāda *p* (Ēģ.)

Portsaīda *p* (Ēģ.)

Portsudāna *p* (Sudāna)

Port Taufīka *p* (Ēģ.)

Ptižana, sk. Sīdī Kāsīma

Raala *g.* *apg* (Saūda Ar.)

Rabāta *gp* (Mar.)

Rābiga *p* (Saūda Ar.)

Rābīgs *vādi* (Saūda Ar.)

Radā *p* (Jem. AR)

Radfāni *k-i* (Jem. TDR)

Rafaha *p* (Gazas sektorā,
Ēģ.)

Rāfidāna *kopnosaukums*
upēm Tigrāi un Eifrātai
(sk.)

Rāfidāna *zemiene*, sk. Ham-
ra *zemiene*

'Utmānija ['oθ-] *no pv*

Filastīn; *epit.* Al-Ard al-
Mukaddasa «svētā zeme»;
angļu v. Palestine; *filis-
tiešu* (Vidusjūras piekras-
tes tautas) *zeme*
sengr. v. Palmīra; *drupas*
Tadmoras (sk.) *tuvmā*
lat. v. Pelusium

al-halīdž Al-Fārisī *no pers.*
v. halīdž-e Fārs «persiešu
(līcis)»; *ari* al-halīdž Al-
'Arabī «arābu (līcis)»;
vācu v. Persischer Golf
Al-Batrā' *no sengr. v.* Petra
«klints»

Bībūr; *angļu v.* Pibor

Būr *no angļu v.* port «osta»

Būr Fuād «Fuāda (=pv)
osta»

Būr Sa'id «Saīda (=pv)
osta» *vai* «laimes osta»

Būr Sūdān «Sudānas osta»

Būr Tavfik «veiksmes osta»

Ar-Ra'la'

Ar-Rabāt «nometne»

Rābig

vādi Rābig

Radā'

džabal Radfān

Rafah

Ar-Rāfidān «divas pietekas»

Raha (<i>dat. -am</i>) <i>lavas lauks</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	harrat Ar-Rahā
Rahada <i>u</i> (<i>Sudāna</i>)	nahr Rahad
Rahats <i>lavas lauks</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	harrat Rahat
Rahauts <i>vādi</i> (<i>Jem. TDR</i>)	vādi Rahavt
Raīda (<i>dat. -am</i>) <i>lidzenums</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	Rajdā'
Raīda <i>p</i> (<i>Jem. AR</i>)	Rajda
Raka <i>p</i> (<i>Sir.</i>)	Ar-Rakka
Rakans <i>zemesr</i> (<i>Kat.</i>)	ra's Rakan
Rakba (<i>dat. -am</i>) <i>lidzenums</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	sahl Rakba
Ramādi <i>p</i> (<i>Irāka; Sir.</i>)	Ar-Ramādi
Ramādi <i>aizsprots</i> (<i>Irāka</i>)	sadd Ar-Ramādi
Rāmāllāha <i>p</i> (<i>Jord.</i>)	Rām Allāh
Rāmīns <i>k</i> (<i>Jord.</i>)	džabal Rāmīn
Ramla <i>p</i> (<i>Jord.</i>)	Ar-Ramla
Ramla <i>p</i> (<i>Sir.</i>)	Ramla
Rāms <i>k</i> (<i>Jord.</i>)	džabal Rām
Rānija <i>p</i> (<i>Irāka</i>)	Rānija
Rās ed Dakma, <i>sais. Dakma</i> <i>p</i> (<i>Om.</i>)	Ra's ad-Dakm [rās ɛd], <i>sais.</i> Ad-Dakm
Rāselhāima <i>emir</i> (<i>AAEmir.</i>)	imārat Ra's al-Hajma [rās ɛl]
Rāselhāima, <i>sais. Hāima p</i> (<i>AAEmir.</i>)	Ra's al-Hajma [rās ɛl], <i>sais.</i> Al-Hajma
Rāselveda <i>p</i> (<i>Alž.</i>); <i>agrāk</i> <i>Tokvila</i>	Ra's al-Vādi, <i>dial. Rās el-</i> <i>Ved; agrāk fr. v. Tocque-</i> <i>ville</i>
Rāsgāriba <i>p</i> (<i>Eģ.</i>)	Ra's Gārib [rās]
Rāsmatārma <i>naftas atr</i> (<i>Eģ.</i>)	Ra's Matārma [rās]
Rāsšamra <i>arh izr</i> (<i>Sir.</i>)	Ra's Šamra [rās] « <i>dilju pau-</i> <i>gurs</i> »; <i>senās Ugaritas</i> <i>drupas</i>
Rastāna <i>p</i> (<i>Sir.</i>)	Ar-Rastān
Rāstannūra <i>ostas p</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	Ra's Tannūra [rās]
Rāšeija <i>p</i> (<i>Libāna</i>)	Rāšajjā [-šejj-]
Rašīda <i>p</i> (<i>Eģ.</i>)	Rašīd; <i>fr. v. Rosette</i>
Rašīda <i>u</i> (<i>Eģ.</i>); <i>Nilas</i> (<i>sk.</i>) <i>afteka</i>	far' Rašīd
Rauda <i>p</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	Ar-Ravda « <i>dārzs</i> »

Raudateina <i>naftas atr</i> (Kuv.)	Ravdatajn [-ein]
Ravāndūza <i>p</i> (Irāka)	Ravāndūz <i>no pers. v.</i>
Ravāndūza <i>u</i> (Irāka)	rūbār Ravāndūz <i>no pers. v.</i>
Redeješa <i>p</i> (Tūn.)	<i>fr. v. transkr.</i> Redeyef
Rietumu Hadžars <i>k-i</i> (Om.)	džibāl Al-Hadžar al-Garbī «rietumu Hadžara (kalni)»
Rifai <i>p</i> (Irāka)	Ar-Rifā'ī
Rīfu kalni (Mar.)	džibāl Ar-Rif «rīfu (= ber- beru cilts) (kalni)»
Rijāda <i>gp</i> (Saūda Ar.)	Ar-Rijād [e]r «dārzi»
Rijāka <i>p</i> (Libāna)	Rijāk
Rijāna lidosta (pie Mukat- las, Jem. TDR)	Ar-Rijān
Rima (dat. -am) vādi (Jem. AR)	vādi Rima ⁴
Roda <i>p</i> (Ēģ.)	Ar-Ravda, <i>dial.</i> Er-Rōda «dārzs»
Roda <i>s</i> (Nilā, Ēģ.)	džazīrat Ar-Ravda, <i>dial.</i> Er- Rōda «dārzs»
Rozeta, <i>sk.</i> Rašīda <i>p</i>	Ar-Rub ⁴ al-Hālī [e]l «tukšā ceturtdaļa»
Rubelhāli <i>tukšn</i> (Arābijas <i>pussalā</i>)	Ar-Rūdž
Rūdža <i>ieleja</i> (Sir.)	harrat Ar-Rudžajla [-eil-]
Rudžeila (dat. -am) <i>lavas</i> <i>lauks</i> (Saūda Ar.)	al-buhajrāt Al-Murra «rūg- tie (ezeri)»
*Rūgtie ezeri (Ēģ.)	Rumbik
Rumbīka <i>p</i> (Sudāna)	Ar-Rumajla [-mei-]
Rumeila <i>naftas atr, sk.</i> Ziemeļu	vādi Ar-Rumma
Rumeila	Ar-Rustāk
Rumeila <i>p</i> (Irāka)	Ar-Rutba
Rumma (dat. -am) <i>vādi</i> (Saūda Ar.)	Ruūs al-Džibāl [e]l «kalnu virsošnes»
Rustāka <i>p</i> (Om.)	
Rutba <i>p</i> (Irāka)	
Ruūs el Džibāla <i>pss</i> (AAEmir.)	
Saada <i>p</i> (Jem. AR)	Sa ⁴ da
Saadija (dat. -am) <i>ez</i> (Irāka)	havr As-Sa ⁴ dija
Saadija (dat. -am) <i>vādi</i> (Saūda Ar.)	vādi Sa ⁴ dija

- Saāna *p* (*Sir.*)
 Saba *vēst. v* (*Jem. AR*)
 Sabatains *smilšu tuksn*
 (*Jem. AR un Jem. TDR*)
 Sab Bijāra *p* (*Sir.*)
- Sab Bijārs *vādi* (*Sir.*)
- Sabha *oāze* (*Libija*)
 Sabha *p* (*Libija*)
 Sabrāta *vēst. p* (*Libija*)
 Sabrija *p* (*Kuv.; Tūn.*)
 Sadha *p* (*Om.*)
 Sādžirs *zemesr* (*Om.*)
 Safa (*dat. -am*) *pakalns*
 (*Mekā, Saūda Ar.*)
 Safāga *aka* (*Eģ.*)
 Safāga *ostas p* (*Eģ.*)
 Safāga *s* (*Sarkanajā jūrā,*
Eģ.)
 Safānija *p* (*Saūda Ar.*)
 Sāfi *p, prov* (*Mar.*)
 Safīndags *k gr* (*Irāka*)
 Sāfita *p* (*Sir.*)
 Sahāra (*dat. -ai*) *tuksn*
 (*Ziemeļāfrikā*)
- Sahāras Atlāss *k-i* (*Alž.*)
- Sahīra *p* (*Tūn.*)
 Sahma (*dat. -am*) *smilšu*
tuksn (*Om.*)
 Saīda *p* (*Libāna*); *senā Si-*
dona (*sk.*)
 Saīda *ģ. apg. sk.* **Augšēģipte**
 Saīda *p* (*Alž.*)
 Saīdnājas klosteris (*Sir.*)
- Saivūna, *sk.* **Seijūna**
- As-Sā'ān
 Saba'
 ramlat **As-Sab'atajn**
- Sab' Bijār «septiņu aku (pil-
 sēta)»
 vādī Sab' Bijār «septiņu
 aku (vādī)»
 vāhat Sabhā
 Sabhā
 Sabrāta
 Sabrija
 Sadh
 ra's Sādžir
 As-Safā
- bi'r Safādža, *dial.* Safāga
 būr Safādža, *dial.* Safāga
 džazīrat Safādža, *dial.* Sa-
 fāga
 Saffānija
 Sāfi
 Safīn Dag *no turku v.*
 Sāfitā
- as-sahrā' Al-Kubrā (*reti*)
 «lielais (tuksnesis)», *sa-*
īs. **As-Sahrā'** «tuksnesis»;
neofic. **As-Sahārā** «tuks-
 neši»
- džībāl Al-Atlas **as-Sahrā-**
vija «Sahāras Atlasa
 (kalni)»
 As-Sahīra
 ramlat **As-Sahma**
- Sajdā
- Sa'īda
 ma'arrat Sajdnājā «medību
 vieta»

- Sakāra *c* (Ēģ.)
- Sakāra *p* (Alž.)
- Sakeina *p* (Jem. AR)
- Salāla *p* (Om.)
- Salē *p* (Mar.); Rabātas
(sk.) piepilsēta
- Salhija *p* (Ēģ.)
- Salifa ostas *p* (Jem. AR)
- Sālimija *p* (Kuv.)
- Sallūma *p* (Ēģ.)
- Sallūms *licis* (Ēģ.)
- Salmāna osta (Ēģ.)
- Salta *p* (Jord.)
- Salva *p* (Kat.)
- Salvas *licis* (Persijas lici)
- Samāha aka (neitrālajā
zonā)
- Samāha *p* (Libija)
- Samālūta *p* (Ēģ.)
- Samannūda *p* (Ēģ.)
- Samārija vēst. *p-v* (Jord.)
- Sāmarra *p* (Irāka)
- Sāmarras aizsprosts (Irā-
ka)
- Samāva *p* (Irāka)
- Samhāns *k* (Om.)
- Sana *gp* (Jem. AR)
- Sanāfira *s* (Sarkanajā jūrā,
Saūda Ar.)
- Sanija (dat. -am) ez (Saūda
Ar.)
- Sannīns *k* (Libāna)
- Sannūra *p* (Ēģ.)
- Sannūrs vādi (Ēģ.)
- Sarata *k gr* (Saūda Ar.)
- *Sarkanā jūra
- Sakkāra; *tuvumā* Džosera
piramīdas un Sfinksu
aleja
- Sakkāra
- Sakajņ [-ein]
- Salāla
- dial. Slā'; *fr. v. transkr.*
Salé
- As-Salhija
- Salif
- As-Sālimija
- As-Sallūm
- halīdž As-Sallūm
- minā' Salmān
- As-Salt
- Salvā
- davhat Salvā
- bi'r Samāh
- Samāh
- Samālūt
- Samannūd
- Samārija; *drupas Sebastijas*
(sk.) *tuvumā*
- As-Sāmarrā' no surra man
raā «prieclājas tas, kas
viņu redz»; IX gs. Abāsu
gp
- sadd Sāmarrā'
- As-Samāva
- džabal Samhān
- San'ā'
- džazīrat Sanāfir
- hūr As-Sanija
- džabal Sannīn
- Sannūr
- vādi Sannūr
- silsilat Sarat
- al-bahr Al-Ahmar «sarka-
nā»; *ari* al-bahr Al-Kul-
zūm «sarkanā»

- Sarkanās jūras muhāfaza (Eġ.) muhāfazat Al-Bahr al-Ah-mar [eļ] «Sarkanās jūras (muhāfaza)»
- Sarūra *p* (Om.) Sarūr
- Sauda (dat. -am) *k* (Saūda Ar.) džabal Savdā' «melnaiss»
- Sauda *k-i* (Libija), *sk.* Soda Savdā' «melnā»
- Sauda *p* (Sir.; Sudāna; Tūn.) džazīrat Savdā' «melnā»
- Sauda *s* (Arābijas jūrā, Jem. TDR)
- Saūda Arābija, *sk.* Saūda Arābijas Karaliste
- Saūda Arābijas Karaliste, Saūda Arābija *v* Al-Mamlaka al-'Arabija as-Sa'ūdija, Al-'Arabija as-Sa'ūdija, As-Sa'ūdija
- Saukiras līcis (Arābijas jūrā, Om.) davhat Savkira
- Saura *aka* (Eġ.) bi'r As-Savra
- Saura *p* (Saūda Ar.) As-Savra
- Saura *p* (Sir.); *agrāk* Tabka At-Tavra [θau-], *dial.* Es-Saura «revolūcija»; *agrāk* Tabka
- Saura (dat. -am) *vādi* (Alž.) *fr. v. transkr.* Oued Saoura
- Saura *vil* (Alž.) *fr. v. transkr.* Saoura
- Savāfa *p* (Tūn.) Savāf
- Sbā *p* (Alž.) *fr. v. transkr.* Sba
- Sebastija *c* (Jord.) Sabastija [sə-]; *tuuumā se-nās Samārijas (sk.) dru-pas*
- Sebha, *sk.* Sabha
- Sebha d'Orāna, *sk.* Vahrānas sālsezers
- *Sebha el Kebīra (dat. -am) as-sabha Al-Kabīra [sə-, eļ s-ez (Libija) kə-] «lielais (sālsezers)»
- Sebū *u* (Mar.) *dial.* Sbū; *fr. v. transkr.* Oued Sebu
- Seijūna *p* (Jem. TDR) Sajvūn, *dial.* Seiĵūn, Seiūn
- Semāns *k* (Sir.) džabal Sam'an [sə-]
- Semna *p* (Sudāna) Samna [sə-]
- Sennāra *vēst. p* (Sudāna) Sannār [sə-]
- Serdelesa *p* (Libija) Sardalas, *dial.* Serdeles

Serira naftas atr (Libija)
Setāta p, prov (Mar.)
Setifa p (Alž.)
Sfāksa p (Tūn.)
Sidera p (Libija)
Sidi al Hānī s-ez (Tūn.)
Sidi Barrānī p (Ēģ.)
Sidi Belabēsa, sk. Sidi Bila-
bēsa
Sidi Bilabēsa p (Alž.)

Sidi Ferrūša ostas p (Alž.)
Sidi Gābira p (Ēģ.)
Sidi Kāsima p (Mar.); agr-
rāk Ptīžana
Sidona vēst. p (Libāna);
tagad Saīda (sk.)
Sidra, sk. Sidera

Sidras licis, Sirts (Vidus-
jūrā)
Sidžna p (Sir.)
Sidžūmi sāsezeri (Tūn.)
Siēna vēst. p (Ēģ.); tagad
Asuāna (sk.)

Sihāma p (Jem. AR)
Sihāms vādi (Jem. AR)
Sihjūns, sk. Cions

Siljāna p (Tūn.)
Siljāna u (Tūn.)
Sināja muhāfaza (Ēģ.)

Sināja pussala (Ēģ.)

Sināja tuksnesis (Ēģ.)

Sinājs, sk. Mozus kalns
Sināvena p (Libija)
Sindžāra p (Irāka; Sir.)
Sindžārs k-i (Irāka un Sir.)
Singa p (Sudāna)
Sinnūrisa p (Ēģ.)
Sir Abū Nuaira s (Persijas
licī, AAEmir.)

Sarir [sə-]
Sattāt [sə-]
Satif [sə-]
Safākis, dial. Sfāks
As-Sidar [-ər], dial. Es-Sidr
sabhat Sidi al-Hānī'
Sidi Barrānī

Sidi Abū al-Abbās, dial.
Sidi Bil-Abbēs; fr. v. Sidi
Bel Abbes
Sidi Farrūš [fə-]
Sidi Džābir, dial. Sidi Gābir
Sidi Kāsīm; agrāk fr. v.
Petitjean
sengr. v. Sidōn

halidž Sidra; ari halidž
Sirt, dial. Surt
As-Sidžn «cietums»
sabhat As-Sidžūmi
sengr. v. Syēnē

Sihām
vādi Sihām

Siljāna
vādi Siljāna
muhāfazat Sinā' «Sināja
(muhāfaza)»
šibh džazīrat Sinā' «Sināja
(pussala)»
sahrā' Sinā' «Sināja (tuks-
nesis)»

Sināvan [-vən]
Sindžār
džabal Sindžār
Sindža, dial. Singa
Sinnūris
džazīrat Sir Abū Nu'ajr

Sīr Banī Jāsa salas (*Persijas līci, AAE mīr.*)

Sīrhāna vādi ieļēja, *sk.* **Vādī-sīrhāna**

Sīrija *vēst. novads; epīt. Šāma*

Sīrija *v.* *sk.* Sīrijas Arābu Republika

Sīrijas Arābu Republika, Sīrija *v*

Sīrijas tuksnesis (*daļēji Irāka, Jord., Saūda Ar., Sīr.*)

Sīrta *p* (*Libija*)

Sīrts, *sk.* Sīdras līcis

Sīrvāna *Dijālas upes (sk.) vidusteces nosaukums*

Sītra *s* (*Persijas līci, Bahr.*)

Sīva oāze (*Ēģ.*)

Skīkda *ostas p* (*Alž.*)

Skīkdas līcis (*Alž.*)

Sobāta *u* (*Sudāna*)

Soda (*dat. -am*) *k-i* (*Libija*)

Sohāga *p* (*Ēģ.*)

Sohāra *p* (*Om.*)

Sokotra *s* (*Indijas okeānā, Jem. TDR*)

Stūms vādi (*Jem. TDR*)

Sudāna *ģ. un vēst. novads*

Sudāna *v.* *sk.* Sudānas Demokrātiskā Republika

Sudānas Demokrātiskā Republika, Sudāna *v*

Sudeirs vādi (*Irāka*)

Sudra *p* (*Ēģ.*)

Sudrs vādi (*Ēģ.*)

Sueca *p* (*Ēģ.*)

džazāir Sīr Banī Jās

sengr. v. *Syria no aram. v. Sūrī; epīt. Aš-Šām* «pa kreisi» (*skatoties uz austrumiem*)

Al-Džumhūrīja al-^{*}Arabīja as-Sūrīja, Sūrīja *no aram. v. Sūrī; angļu v. Syria no sengr. v.*

bādījat Aš-Šām «Sīrijas (tuksnesis)»

Sirt, *dial. Surt*

āb Sīrvān *no pers. v.*

džazīrat Sītra

vāhat Sīva

Skīkda

halīdž Skīkda

nahr As-Sūbāt [*sō-*]

džībāl As-Savdā', *dial. Es-Sōda* «melnie (kalni)»

Sūhāg [*sō-*]

As-Suhār [*so-*]

Sukutra [*soko-*]

dial. vādi Stūm

balad As-Sūdān «melno (= nēģeru) zeme»

Džumhūrījat as-Sūdān ad-Dīmūkrātīja, Sūdān «melnie (= nēģeri)»

ša'ib Sudajr [*-eir*]

Sudr

vādi Sudr

As-Suvajs; *vācu v. Suez*

Suecas kanāls (<i>Eġ.</i>)	kanāt As-Suvajs «Suecas (kanāls)»
Suecas licis (<i>Eġ.</i>)	halidž As-Suvajs «Suecas (licis)»
Suhāra, <i>sk.</i> Sohāra	
Sūk eš Šujūha <i>p</i> (<i>Irāka</i>)	Sūk aš-Šujūh [eš] «šeihu tir-gus»
Sulaijima <i>p</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	Sulaijima
Sulbs <i>lidzenums</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	As-Sulb
Suleibs <i>licis</i> (<i>Libāna</i>)	bahr As-Sulajb [-eib]
Suleimānija <i>p</i> (<i>Irāka</i>)	As-Sulajmānija [-lei-]
Sumāila <i>p</i> (<i>Om.</i>)	Sumāil
Summāna <i>ġ. apg</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	As-Summān
Sūra <i>p</i> (<i>Libāna</i>); <i>senā Tira</i> (<i>sk.</i>)	Sūr «rags»
Sūra <i>p</i> (<i>Om.</i>)	Sūr «rags»
Sūrs <i>k</i> (<i>Om.</i>)	džabal Sūr
Surta, <i>sk.</i> Sirta	
Sūsa <i>p</i> (<i>Tūn.</i>)	Sūsa
Suvaira <i>p</i> (<i>Irāka</i>)	Suvajra
Suvākina arhipelāgs (<i>Sar-kanajā jūrā, Sudāna</i>)	madžmū' džazāir Suvākin
Suvāra <i>p</i> (<i>Sir.</i>)	As-Suvār
Suveida <i>p</i> (<i>Sir.</i>)	As-Suvajdā' [-vei-]
Suveira <i>p</i> (<i>Mar.</i>); <i>agrāk Mogadora</i>	As-Suvajra [-vei-] <i>demin. no</i> «rags»; <i>agrāk fr. v. Mo-gador</i>
Šaaba <i>p</i> (<i>Jem. TDR</i>); <i>agrāk Itihāda</i>	Aš-Ša'b «tautas (pilsēta)»; <i>agrāk Al-Ittihād</i> «savie-nība»
Šaaba (<i>dat. -am</i>) <i>vādī</i> (<i>Saūda Ar.</i>)	vādī Aš-Ša'ba
Šaambī <i>k</i> (<i>Tūn.</i>)	džabal Ša'nbi, <i>dial. Ša'mbī</i>
Šaata <i>p</i> (<i>Libāna</i>)	Ša'at
Šaba <i>aka</i> (<i>Eġ.</i>)	bi'r Aš-Šabb
Šāba <i>p</i> (<i>Eġ.</i>)	Šāba
Šahāta <i>p</i> (<i>Libija</i>); <i>senā Ki-rēne</i> (<i>sk.</i>)	Sahhāt
Šahba, <i>sk.</i> Haleba	
Šāib el Banāts <i>k</i> (<i>Eġ.</i>)	džabal Šāib al-Banāt [eļ]

Šaklāva *p* (*Irāka*)
 Šallāla *c* (*Ēģ.*)
 Šāma *p*, *sk.* Damaska
 Šāma *vēst. novads*, *sk.* Si-
 rija *vēst. novads*
 Šambāta *p* (*Sudāna*)
 Šāmija *p* (*Irāka*)
 Šāms *k* (*Om.*)
 Šarbatāts *zemesr* (*Om.*)
 Šārdža, Šārika *emir*
 (*AAEmir.*)
 Šārdža, Šārika *p* (*AAEmir.*)
 Šārī *p* (*Saūda Ar.*)
 Šārī *ez* (*Irāka*)
 Šārika, *sk.* Šārdža
 Šarkija *ģ. apg* (*Jem. AR un*
Jem. TDR)
 Šarkija *mint* (*Saūda Ar.*):
agrāk Hasa
 Šarkija *muh* (*Ēģ.*)
 Šarm eš Šeiha *p* (*Ēģ.*)
 Šarvains *zemesr* (*Jem.*
TDR)
 Šatelaraba *u* (*daļēji Irā-*
ka); *Tigras un Eifrātas*
(sk.) sateka
 Šatra *p* (*Irāka*)
 Šeihāna *p* (*Irāka*)
 Šeihfadla *p* (*Ēģ.*)
 Šeihosmāna *p* (*Jem. TDR*):
Adenas (sk.) piepilsēta
 Šeihs, Hermons *k* (*Sir. un*
Libāna)
 Šelīfa *p* (*Libāna*)
 Šelīfa *u* (*Alž.*)
 Šendī *p* (*Sudāna*)
 Šergī sālsezeri (*Alž.*)
 Šibāma *p* (*Jem. TDR*)
 Šibīnelkoma *p* (*Ēģ.*)

Šaklāva
 Aš-Šallāl «ūdenskritums»
 Šambāt
 Aš-Šāmija
 džabal Šām
 ra's Šarbatāt
 imārat Šārdža; *ari* imārat
 Aš-Šārika
 Šārdža; *ari* Aš-Šārika
 Šārī
 buhajrat Šārī
 Aš-Šarkija «austrumu»
 mintakat Aš-Šarkija «aus-
 trumu (mintaka)»; *agrāk*
Al-Hasā, dial. Lahsa, Ahsa
muḥāfazat Aš-Šarkija «aus-
 trumu (muḥāfaza)»
 Šurm aš-Šajh, *dial. Šarm*
eš-Šeih «šeiha līcis»
 ra's Šarvajn
 Šatt al-'Arab [eļ] «arābu
 krasts»
 Aš-Šatra
 Šajhān [šei-]
 Aš-Šajh Fadl [šeih]
 Šajh 'Utmān [šeih 'oθ-] *no*
pv
 džabal Aš-Šajh [šeih]; *ari*
 Harmūn *no senebr. v.*
 Hermōn
 Šalīfa [še-]
fr. v. transkr. Chélif
 Šandī [še-]
dial. šott Eš-Šergī «austru-
 mu (sālsezers)»
 Šibām
 Šibīn al-Kūm [eļ kōm]

Sifa *k gr (Saūda Ar.)*
Šihans vādi (*Jem. TDR*)
Šihra p (*Jem. TDR*)
Šimālija mud (*Sudāna*)

Šināsa p (*Om.*)
Šinšāra p (*Sir.*)
Širbīna p (*Ēģ.*)
Sotelgarbī, sk. Garbī
Sotelhodna, sk. Hodna
Šuaitis vādi (*Jem. TDR*)
Šubaitis k-i (*Sir.*)
Šubralhaima p (*Ēģ.*)

Šukra ostas p (*Jem. TDR*)
Šūmarijas kalni (*Sir.*)
Šurāava s (*Persijas līci, Saūda Ar.*)
Šuvaiha p (*Kuv.*)

Tabarija, sk. Tiberija ezers
Tābelbāla p (*Alž.*)
Tabka, sk. Saura (*Sir.*)
Tabūka, sk. Tebūka
Tademaits (4 zilbes) plato (*Alž.*)
Tadmora p (*Sir.*)

Tafasasets vādi (*Alž.*)
Tahats k (*Alž.*)
Tahrīra muh (*Ēģ.*)

Tahrīra p (*Irāka*)
Tahta p (*Ēģ.*)
Tāifa p (*Saūda Ar.*)
Taiza (3 zilbes) p (*Jem. AR*)
Tāka p (*Om.*)
Talha p (*Ēģ.*)
Tamanrasets vādi (*Alž.*)
Tamrīda, sk. Hadību
Tandža, sk. Tanžera
Tandžas līcis, sk. Tanžeras līcis
Tanezrufts plato (*Alž.*)

džabal Aš-Sifā'
vādi Sihan
Aš-Sihr
al-mudirija Aš-Simālija «ziemeļu (mudirija)»
Šinās
Šinšār
Širbīn

vādi Su'ajt
džabal Šubajt
Šubrā al-Hajma [šubralhaima]
Sukrā'
džabal Šūmarija
džazīrat Šurā'ava

Aš-Šuvajh *demin. no «šeihs»*

Tābalbālā [-beļb-]

fr. v. transkr. Plateau du Tademaît
Tadmur [-or]; *tuumā senās Palmiras (sk.) drupas*
fr. v. transkr. Tafassasset
fr. v. transkr. Tahat
muhāfazat At-Tahrīr «atbrīvošana»

At-Tahrīr «atbrīvošana»
Tahtā
At-Tāif
Ta'izz

Tāka
Talhā
fr. v. transkr. Tamanrasset

fr. v. transkr. Tanezrouft

Tanezufts *vādi* (Libija)
Tannūra *vēst. p.* (Jord.)
Tanta *p* (Ēģ.)
Tanžera *p, prov* (Mar.)

Tanžeras licis (Mar.)

Tarābulusa, *sk.* Tripole

Tarfāja *p, prov* (Mar.)

Tarhūna *p* (Libija)

Tārifs *k* (AAEmir.)

Tarīma *p* (Jem. TDR)

Tartāra *p* (Irāka)

Tartārs *vādi* (Irāka)

Tartūsa *p* (Sir.)

Tārūdānta *p* (Mar.)

Tarvānija *p* (AAEmir.)

Tasilin Ahagars, *sk.* Ahagars
plato

Tatlits *vādi* (Saūda Ar.)

Tatuvāna, *sk.* Tetuāna

Tauzara *p* (Tūn.)

Tāza *p, prov* (Mar.)

Tēbas *vēst. p* (Ēģ.)

Tebesa *p* (Alž.)

Tebesas kalnu grēda (Alž.
un Tūn.)

Tebūka *p* (Saūda Ar.)

Teima *p* (Saūda Ar.)

Tekujats *vādi* (Alž.)

Tellafara *p* (Irāka)

Tellatlass *k gr* (Alž.)

Tellelamārna, *sk.* Amārna

Tellelkebirā *p* (Ēģ.)

Tell el Mukaijara *arh izr*
(Irāka)

Tellelobeida *arh izr* (Irāka)

Tellelvarka *arh izr* (Irāka)

Tell Gāba *ieplaka* (starp
Ansārijas un Zāvijas kal-
niem, Sir.)

Tell Halafa *arh izr* (Sir.)

Tanazzuft [-nē-] *no berb. v.*
At-Tannūr «ceplis»

Tantā

Tandža; *fr. v. transkr.* Tan-
ger

halidž At-Tandža; *fr. v.*
transkr. Tanger

Tarfāja

Tarhūna

džabal Tārif

Tarīm

At-Tartār [θarθār]

vādi At-Tartār [θarθār]

Tartūs

Tārūdānt *no berb. v.*

Tarvānija

vādi Tatlit

Tavzar

Tāza

Tiba *no sengr. v.* Thēbai

Tabassa [tēbē-]

džabal Tabassa [tēbē-]

Tabūk [tē-]

Tajmā' [tei-]

fr. v. transkr. Oued Tekouiat

Tall 'Afar [tēll]

džibāl Tall Atlas [tēll]

At-Tall al-Kabīr [tēll ɛl kē-]

Tall al-Mukajjar [tēll ɛl]; *se-
nās Ūras* (sk.) *drupas*

Tall al-'Ubajd, *dial.* Tell
el-'Obeid

Tall al-Varkā' [tēll ɛl]; *se-
nās Urukas* (sk.) *drupas*

Tall Gāb [tēll]

Tall Halaf [tēll]

Tello p (*Irāka*)

Tensifta u (*Mar.*)

Tetuāna p, prov (*Mar.*)

Tiareta, *sk.* **Tijārata**

Tibans vādi (*Jem. TDR*)

Tiberija ezers (*daļēji Sir.*);
senais Ģenecaretēs ezers
(*sk.*)

Tibesti kalniene (*Libija*)

Tigra, *sk.* **Didzla**

Tigrī s-ez (*Mar.*)

Tihāma zemiene (*Jem. AR,*
Jem. TDR un Saūda Ar.)

Tihs plato (*Ēģ.*)

Tijārata p (*Alž.*)

Tikrita p (*Irāka*)

Timimūna p (*Alž.*)

Timimūns s-ez (*Alž.*)

Timsāhs ez (*Ēģ.*)

Tinamzī vādi (*Alž.*)

Tinas līcis (*Ēģ.*); senais Pe-
lusijas līcis (*sk.*)

Tindūfa p (*Alž.*)

Tindūfs s-ez (*Alž.*)

Tingerts akmens *tuksn*
(*Alž.*)

Tins zemesr (*Ēģ.*)

Tira vēst. p-v (*Libāna*); ta-
gad Sūra (*sk.*)

Tirāna s (*Sarkanajā jūrā,*
Saūda Ar.)

Tirāns j šaur (*Sarkanajā*
jūrā)

Tiras kanāls (*Ēģ.*)

Tivī p (*Om.*)

Tizī Uzū p (*Alž.*)

Tiznīta p (*Mar.*)

Tlemsēna p (*Alž.*)

Tallū [təllō]; *tuvumā senās*
Lagašas (sk.) drupas

fr. v. transkr. Oued Tensift
Tattuvān, dial. Tittāven; *fr.*
v. transkr. Tetouan

vādi Tiban

buhajrat Tabarija *no lat. v.*
l. Tiberias «Tiberija (=pv)
(ezers)»

sarīr Tibasti [-bē-]

fr. v. transkr. Chott Tigrī

Tihāma «līdzenums»

džabal At-Tih

Tijārat; *fr. v.* Tiaret

Tikrit

fr. v. transkr. Timimoun

fr. v. transkr. Sebkhā de Ti-
mimoun

buhajrat At-Timsāh «kroko-
dila (ezers)»

fr. v. transkr. Oued Tin Amzi
halidž At-Tina

Tindūf

sabhat Tindūf

fr. v. transkr. Hamada de
Tinghert

ra's At-Tin «dūņu (zemes-
rags)»

sengr. v. Tyros

džazīrat Tirān

madīk At-Tirān

bahr Tira

Tivī

Tizī Uzū *no berb. v.*

Tiznīt

dial. Tlemsān; *fr. v. transkr.*
Tlemcen

- Tobruka** *p* (*Libija*)
Tokara *p* (*Sudāna*)
Tokra *p* (*Libija*)
Tokvila, *sk.* **Rāselveda**
Tondža, Iba *u* (*Sudāna*)
Transjordānija vēst. v; *ta-*
gadējās Jordānijas terito-
rija
Tripole *gp* (*Libija*)

Tripole *p* (*Libāna*)

Tripolitānija vēst. novads
(Libija)

Tubals *vādī* (*Irāka un Sa-*
ūda Ar.)
Tubkals *k* (*Augstā Atlasa*
grēdā, Mar.)
Tugurts *vādī* (*Alž.*)

Tugurta *p* (*Alž.*)
Tūlkarma *p* (*Jord.*)
Tunasins *akmens* *tuksn*
(Alž.)
Tūnisa *gp* (*Tūn.*)
Tūnisas *licis* (*Vidusjūrā,*
Tūn.)
Tūnisija, sk. **Tūnisijas Re-**
publika
Tūnisijas kalnu grēda (*Tūn.*)
Tūnisijas Republika, Tūni-
sija *v*
Tūnisijas zemiene (*Tūn.*)

Tūra *p* (*Ēģ.*)
Turaba *p* (*Saūda Ar.*)
Turaba (*dat. -am*) *vādī* (*Sa-*
ūda Ar.)
Turba *p* (*Jem. AR*)

Tubruk [*to-*]
Tūkar [*tō-*]
Tūkra [*tō-*]

Tūndž [*tō-*]; *arī* **Ibba**
Sark al-Urdunn «Austrum-
jordānija»; angļu v. Trans-
jordan
Tarābulus *no sengr. v.* **Tri-**
polis «trejpilsēta»; *arī*
Tarābulus al-Garbī «rie-
tumu Tripole»
Tarābulus *no sengr. v.* **Tri-**
polis «trejpilsēta»; *arī*
Tarābulus aš-Sarkī «aus-
trumumu Tripole»
Tarābulus al-Garbī «rietu-
umu Tripole»; lat. v. Tripo-
litana provincia
vādī At-Tubal

džabal Tubkal

vādī Tudždzurt, dial. **Tug-**
gurt
Tudždzurt, dial. **Tuggurt**
Tūlkarm
fr. v. transkr. Hamada Tou-
nassine
Tūnis, dial. **Tūnus**
halidž Tūnis

silsilat džibāl At-Tūnisija
Al-Džumhūrija at-Tūnisija,
Tūnis, dial. **Tūnus**
as-sāhil At-Tūnisi «Tūnisi-
jas (piekraste)»
At-Tūrā
Turaba
vādī Turaba

At-Turba

Tuvaiks <i>k-i</i> (Saūda Ar.)	džabal Tuvajk
Tūza <i>p</i> (Tūn.)	Tūza
Ubajjida <i>aka</i> (AAEmir.)	bi'r Al-'Ubajjid
Ubajjids <i>vādi</i> (Saūda Ar. un Irāka)	vādi Al-'Ubajjid
Ūbārī <i>p</i> (Libija)	Avbārī, <i>dial.</i> Ūbārī
Ūbārī <i>smilšu tuksn</i> (Libija)	idahān Avbārī [idɛ-], <i>dial.</i> Ūbārī
Udžda <i>p, prov</i> (Mar.)	Vadžda, <i>dial.</i> Udžda
Ukaira <i>p</i> (Saūda Ar.)	Al-'Ukajr
Ulajjānija <i>aka</i> (Saūda Ar.)	bi'r Al-Ulajjānija
Umma <i>vēst. p-v</i> (Irāka)	Umma
Ummalkura, <i>sk.</i> Meka	
Umm Bugma (<i>dat. -am</i>) <i>k</i> (Ēģ.)	Umm Budžma, <i>dial.</i> Umm Bugma
Ummelabīda <i>p</i> (Libija)	Umm al-'Abīd [ɛl]
Ummelbakars, <i>sais.</i> Bakars <i>ez</i> (Irāka)	havr Umm al-Bakar [ɛl] «govju (ezers)», <i>sais.</i> Al-Bakar
Ummelbugī <i>p</i> (Alž.)	Umm al-Bugī [ɛl]
Ummelkaivaina <i>emir</i> (AAEmir.)	imārat Umm al-Kajvajn [ɛl]
Ummelkaivaina, <i>sais.</i> Kai-vaina <i>p</i> (AAEmir.)	Umm al-Kajvajn [ɛl], <i>sais.</i> Al-Kajvajn
Umm en Nabājils <i>zemesr</i> (Ēģ.)	ra's Umm an-Nabājil [ɛn]
Umm er Rbija <i>u</i> (Mar.)	Umm ar-Rabī'a, <i>dial.</i> Umm er-Rbī'a «zāles māte»
Umm Kasra <i>ostas p</i> (Irāka)	Umm Kasr
Umm Ledža <i>ostas p</i> (Saūda Ar.)	Umm Ladždž [lɛ-]
Umm Naasāna <i>s</i> (Persijas licī, Bahr.)	džazīrat Umm Na'sān
Umm Saīda <i>aka</i> (Ēģ.)	bi'r Umm Sa'īd
Umm Saīda <i>ostas p</i> (Kat.)	Umm Sa'īd, <i>dial.</i> Musai'īd
Unaiza (<i>dat. -am</i>) <i>k</i> (Irāka, Jord. un Saūda Ar.)	džabal 'Unajza, <i>dial.</i> 'Aneiza
Unaiza <i>p</i> (Saūda Ar.)	'Unajza, <i>dial.</i> 'Aneiza
Ūra <i>vēst. p-v</i> (Irāka)	'Ūr; <i>drupas</i> Tell el Mukajjarā (<i>sk.</i>)
Urūka <i>vēst. p</i> (Irāka)	'Urūk; <i>drupas</i> Tellelvarkā (<i>sk.</i>)

Uvaina <i>p</i> (Saūda Ar.)	Al- ⁴ Uvajna <i>demin.</i> <i>no</i> «avots»
Uvairids <i>lavas lauks</i> (Sa- ūda Ar.)	harrat Al- ⁴ Uvajrid, <i>dial.</i> Al- ⁴ Avairid
Vaars <i>vādi</i> (Sir.)	vādi Al-Va ⁴ r
Vādi el Araba <i>ieleja</i> (<i>daļēji</i> <i>Jord.</i>)	Vādi al- ⁴ Araba [ɣl] «strau- jais vādi»
Vādi el Gedida <i>muh</i> (Ēģ.)	muhāfazat Vādi al-Džadid, <i>dial.</i> Vādi el-Gedid «jau- nā ieleja»
Vādi en Natrūna <i>ieplaka</i> (Ēģ.)	Vādi an-Natrūn [ɣn]
Vādihalfa <i>p</i> (Sudāna)	Vādi Halfā'
Vādisirhāna <i>ieleja</i> (Saūda Ar. un Sir.)	Vādi Sirhān
Vadmedanī <i>p</i> (Sudāna)	Vad Madanī [mɛ-]
Vadžha <i>p</i> (Saūda Ar.)	Al-Vadžh
Vafra <i>naftas atr</i> (Saūda Ar.)	Vafra
Vaha <i>p</i> (Libija)	Vaha
Vāhāta <i>vil</i> (Alž.)	vilājat Al-Vāhāt «oāžu (vi- lājets)»
Vahrāna, Orāna <i>p</i> (Alž.)	Vahrān; <i>fr. v. transkr.</i> Oran
Vahrānas sālsezers, Orānas sālsezers (Alž.)	sabhat Vahrān; <i>fr. v.</i> <i>transkr.</i> Sebkhā d'Oran
Vakra <i>p</i> (Kat.)	Al-Vakra
Valdnieku vārti, <i>sk.</i> Bibān el Mulūka	
Vargla oāze (Alž.)	vāhat Vardžala, <i>dial.</i> Var- gla
Vargla <i>p</i> (Alž.)	Vardžala, <i>dial.</i> Vargla
Varzāzāta <i>p, prov</i> (Mar.)	Varzāzāt
Vāsīta <i>p</i> (Irāka)	Vāsīt
Vatanelkibli, <i>sk.</i> Nābula <i>vil</i>	
Vāva <i>p</i> (Sudāna)	Vāv
Vazāna <i>p</i> (Mar.)	Vazzān
Vecā Bagdāde <i>p raj</i> (Bag- dādē, Irāka)	Bagdād al-Kadīma «vecā Bagdāde»
Veda <i>p</i> (Alž.)	Al-Vādī, <i>dial.</i> El-Ved
Vednebhāna <i>u</i> (Tūn.)	<i>dial.</i> Ved Nebhāna
Vidjāns plato (Irāka un Sa- ūda Ar.)	Al-Vidjān <i>disk.</i> <i>no</i> «vādī»

Vidusatlass <i>k gr (Mar.); At- lasa kalnu (sk.) daļa</i>	Atlas al-Mutavassit «vidus Atlas»
Vīgs smilšu tuksn (Libija)	ramlat Al-Vīg
Viilāna <i>p (Jem. AR)</i>	Vi'lān
Viktorigo, <i>sk. Hamādija</i>	
Zaadža oāze (Alž.)	Za'džz
Zaafarāna <i>p (Ēģ.)</i>	Za'farāna
Zāba, <i>sk. Lielā Zāba un Ma- zā Zāba</i>	
Zabīda <i>p (Jem. AR)</i>	Zabīd
Zabīds vādi (Jem. AR)	vādi Zabīd
Zabīds zemesr (Jem. AR)	ra's Zabīd
Zafīrī plato (Saūda Ar.)	Az-Zafīrī
Zafra, <i>sk. Dafra</i>	
Zaharānī <i>u (Libāna)</i>	nahr Az-Zaharānī
Zāhira <i>ģ. apg (Om.)</i>	Az-Zāhira
Zahla <i>p (Libāna)</i>	Zahla, <i>dial. Zahle</i>
Zāho <i>p (Irāka)</i>	Zāhū [-hō]
Zahrāna <i>p (Saūda Ar.)</i>	Az-Zahrān, <i>dial. Ad-Dahrān</i>
Zaidija <i>p (Jem. AR)</i>	Az-Zajdija
Zakāzīka <i>p (Ēģ.)</i>	Az-Zakāzīk
Zalabija, <i>sk. Zenobija</i>	
Zarka <i>p (Ēģ.)</i>	Az-Zarka
Zarka <i>p (Jord.; Sir.)</i>	Az-Zarkā' «zilā»
Zarka <i>s (Persijas lici, AAEmir.)</i>	al-džazīra Az-Zarkā' «zilā»
Zarka <i>u (Jord.)</i>	nahr Az-Zarkā' [ež] «zilā»
Zarzīsa, <i>sk. Džardžīsa</i>	
Zāvija (<i>dat. -am</i>) <i>k-i (Sir.)</i>	džabal Az-Zāvija
Zāvija <i>p (Ēģ.; Libija)</i>	Az-Zāvija
Zavīla <i>p (Libija)</i>	Zavīla
Zebdānī <i>p (Sir.)</i>	Zabdānī [zē-]
Zegarta <i>p (Libāna)</i>	Zagarta [zē-], <i>dial. Zgarta, Zgorta</i>
Zeitūns, Eļlas kalns (Jord.)	džabal Az-Zajtūn [zei-] «olī- vu (kalns)»
Zeltana <i>aka (Libija)</i>	bi'r Zaltan [zē-]
Zeltana <i>p (Libija)</i>	Zaltan [zē-]
Zenobija vēst. <i>p (Sir.)</i>	Zanabija, <i>dial. Zalabija no sengr. v. Zēnobia</i>
Zerāfa <i>u (Sudāna)</i>	bahr Az-Zarāf [ež zē-] «zi- rafu (upe)»
Zerūds vādi (Tūn.)	vādi Zarūd [zē-]

Zgarta, *sk.* Zegarta
Zgorta, *sk.* Zegarta
Zibāra *p* (Irāka)
Ziemeļhartūma *p* (Sudāna)

Ziemeļlibāna *muh* (Libāna)

Ziemeļu mudīrija, *sk.* Šimālija
Ziemeļu Rumeila *naftas atr*
(Irāka)

Ziemeļu Tells *k gr* (Tūn.)

Zifta *p* (Eģ.)
Zilāfa *p* (Sir.)
Zilā Nīla *u* (Sudāna); *Ni-*
las (*sk.*) *pieteka*
Zilās Nīlas mudīrija (Su-
dāna)
Zingibāra *p* (Jem. TDR)
Zubaidija *p* (Irāka)
Zubaira *p* (Irāka)
Zubairs *ez* (Irāka)
Zubairu salas (Sarkanajā
jūrā)

Zufāra, *sk.* Dofāra
Zūkāra, *sk.* Dūkāra
Zūšeiha, *sk.* Dūšeiha
Zuvāra *p* (Libija)
Zbēla, *sk.* Džubeila

Az-Zibār
Al-Hartūm al-Bahri «jūras
pusēs Hartūma»
muhāfazat Lubnān aš-Ši-
māli «ziemeļu Libānas
(muhāfaza)»

Ar-Rumajla aš-Šimālija
[-mei-] «ziemeļu Rumeila»,
saīs. Ar-Rumajla [-mei-]
At-Tall aš-Šimāli [təll] «zie-
meļu Tells»

Ziftā
Zilāfa
al-bahr Al-Azrak «zilā
(upe)»
mudīrijat Al-Bahr al-Azrak
«Zilās Nīlas (mudīrija)»
Zindžibār, *dial.* Zingibār
Az-Zubajdija
Az-Zubajr
havr Az-Zubajr
džazāir Az-Zubajr

Zuvāra

3. NOMENKLATURAS VĀRDU VĀRDNĪCA

Paskaidrojumi. Šajā sarakstā sakopoti arābu ģeogrāfiskajos nosaukumos biežāk sastopamie nomenklatūras vārdi, kā arī daži citi vārdi, kurus plaši lieto toponīmu veidošanā. Transliterētie vai transkribētie arābu vārdi nosacīti kārtoti pēc latviešu alfabēta, neņemot vērā zīmes ' un ' resp. arābu burtus *hamza* un 'ajn.

Daļa arābu nomenklatūras vārdu toponīmos sastopama dažādās formās (piem., vienskaitli un daudzskaitli, literārajā un dialektā formā), kuras skaņu sastāva ziņā var ievērojami atšķirties. Šīs formas ar attiecīgām norādēm dotas vienā ligzdā ar pamatformu. Defise pievienota tikai vārdkopā lietojamām formām. Dažādās gramatiskās formas atdalītas ar semikolu, bet vienas formas literārie un dialektālie varianti — ar komatu. Kvadrātiņkāvās dota arābu vārda tuvināta izruna, ja tā atšķiras no vienkāršotās transliterācijas. Visas ligzdā

minētās arābu vārdu formas (izņemot vārdkopā lietojamo), kā arī atbilstoši izrunai transkribētās formas dotas arī savā alfabēta vietā ar norādi uz ligzdas pamatvārdu (atsevišķi nav izdalīti tie varianti, kas alfabētiskajā secībā atrodas blakus ligzdas pamatvārdam). Transkribētās formas var palīdzēt orientēties tajos citu valodu avotos, kuros arābu nomenklatūras vārdi nav tulkoti, bet transkribēti.

Labajā ailē dots ligzdas pamatvārda tulkojums. Tulkojumi izmantoti ģeogrāfisko nosaukumu atveidē, ja atbilstošais arābu valodas vārds lietots kā nomenklatūras vārds (t. i., ja tas pēc nozīmes atbilst apzīmējamam objektam). Ja tas pats vārds ietilpst nosaukuma īpašvārdiskās daļas sastāvā, tas atveidojams kā īpašvārds vai tā komponents pēc šī biļetena II daļā iztīrātajiem noteikumiem, par atveides pamatformu parasti (ja nav īpašu nosacījumu) ņemot vārda izrunu. Jāievēro, ka jebkurā gadījumā (arī tad, ja par atveides pamatformu ņemta transliterētā forma) arābu *j* un *v* līdzskaņa priekšā aiz *a* atveidojami pēc izrunas, t. i., ar *i* un *u*, piem., *Bajt* [beit] kā pilsētas nosaukums būtu atveidojams latviešu valodā ar *Baita* vai *Beita*, bet *Haūd* [haud] — ar *Hauda*.

Vārdnicā lietoto saīsinājumu sarakstu sk. 182. lpp.

Arābu valodas vārdu vienkāršotā transliterācija vai transkripcija	Tulkojums latviešu valodā
āb (<i>no pers. v.</i>)	upe
ābār, <i>sk.</i> bi'r	
abjad; <i>siev. dz.</i> bajdā'	baltais
[beida]	
abjār, <i>sk.</i> bi'r	
abū-, <i>dial.</i> bū-	tēvs
abvāb, <i>sk.</i> bāb	
ad'ās <i>sk.</i> di's	
*adid, <i>sk.</i> 'idd	
adrār; <i>ds.</i> idrār (<i>no verb. v.</i>)	kalns
agādir (<i>no verb. v.</i>)	cietoksnis; klints
ahdar; <i>siev. dz.</i> hadrā' [hadra]	zaļais
ahmar; <i>siev. dz.</i> hamrā'	sarkanais
[hamra]	
ahrām, ahrāmāt, <i>sk.</i> haram	
'ajn ['ain]; <i>ds.</i> 'ujūn, <i>dial.</i> 'ajūn; <i>demin.</i> 'uvajna	avots, aka; acs
['uveina], <i>dial.</i> 'avīna	
ajt [ait] (<i>no verb. v.</i>)	cilts
'ajūn, <i>sk.</i> 'ajn	
'akaba, 'akabat-	šaurums
āl	cilts, ģimene
anhār, anhur, <i>sk.</i> nahr	

ard; <i>dsk.</i> arādī	teritorija, zeme
'atlāl	drupas
āv (<i>no kurdu v.</i>)	upe, ūdens
av'ās, <i>sk.</i> va's	
'avīna, <i>sk.</i> 'ajn	
avlād [aulād], <i>dial.</i> ulād,	<i>burt.</i> bērni, <i>pārn.</i> cilts, cilts
uld	teritorija
bāb; <i>dsk.</i> abvāb, bībān	vārti, durvis
bādīja, bādījat-	tuksnesis
bahr	ūdens, jūra, upe, ezers, ka-
	nāls
bahra, bahrat-	dīķis, ezers
bajdā', <i>sk.</i> abjad	
bajt [beit]	nams
balad; <i>dsk.</i> bilād	zeme, apgabals, pilsēta
balka'	tuksnešaina vieta
bandar (<i>no pers. v.</i>)	osta
banī [bēnī]	<i>burt.</i> dēli, <i>pārn.</i> cilts, cilts
	teritorija
barka, barkat-	kalns, kalni
barzah [bēzah]	zemes šaurums
beida, <i>sk.</i> abjad	
beit, <i>sk.</i> bajt	
benī, <i>sk.</i> banī	
berzah, <i>sk.</i> barzah	
bībān, <i>sk.</i> bāb	
bijār, <i>sk.</i> bi'r	
bilād, <i>sk.</i> balad	
bi'r [bīr], <i>dial.</i> bīr; <i>dsk.</i> ābār,	aka
<i>dial.</i> abjār, bijār	
birka, birkat-	ūdenskrātuve, ezers, dīķis,
	bedre ar lietusūdeni
	jūras šaurums
bogāz (<i>no turku v.</i>)	
bordž, borg, <i>sk.</i> burdž	
bū-, <i>sk.</i> abū-	
buhajra [buheira]; <i>dsk.</i> bu-	ezers
hajrāt [buheirāt]	
būr (<i>no angļu v.</i>)	osta
burdž, <i>dial.</i> bordž, borg	tornis, pils, cietoksnis
čāj (<i>no turku v.</i>)	upe, ieleja

dag (<i>no turku v.</i>)	kalns
dahal; <i>dsk.</i> duhūl	ūdenskrātuve, dīķis
dahl	lietusūdens dīķis, aka
dahr, <i>sk.</i> zahr	
dahra, dahrat-	augstiene
dajr [deir]	klosteris
dakdaka, dakdakat-	smilšu līdzenums
dār; <i>dsk.</i> dijār	nams, dzīves vieta
darb	kalnu pāreja
davha, davhat- [dauha, dau-	licis
hat]	
davla, davlat- [daula, dau-	valsts
lat]	
deir, <i>sk.</i> dajr	
diffa, diffat-	krasts
dijār, <i>sk.</i> dār	
dī's; <i>dsk.</i> ad'ās	smilšu paugurs
dor, <i>sk.</i> dūr	
duhūl, <i>sk.</i> dahal	
duhūr, <i>sk.</i> zahr	
dūr, <i>dial.</i> dōr	pauguru grupa, plato
džabal [džebel], <i>dial.</i> gebel;	kalns, kalni; <i>dsk.</i> tikai kalni
<i>dsk.</i> džibāl, <i>dial.</i> gibāl	
džafna, džafnat- [džefna,	klints
džefnat]	
džāl	kalnu terase, kalns
džāmi'	mošeja
džanūb [džēnūb]	dienvīdi
džanūbī [džēnūbī]	dienvīdu-
džazīra, džazīrat- [džēzīra,	sala
džēzīrat], <i>dial.</i> gezīra; <i>dsk.</i>	
džazāir [džēzāir], džuzur,	
<i>dial.</i> gazāir, guzur	
džebel, <i>sk.</i> džabal	
džefna, <i>sk.</i> džafna	
dženūb, <i>sk.</i> džanūb	
dženūbī, <i>sk.</i> džanūbī	
džezāir, džezīra, <i>sk.</i> džazīra	
džibāl, <i>sk.</i> džabal	
džūn	licis
džurf	klints
džuzur, <i>sk.</i> džazīra	

'erg, *sk.* 'irk

fadždž [fəḏḏž]	aiza, ieleja
fam, fumm	ieteka; šaura aiza; mute
far ⁶	atteka
fedždž, <i>sk.</i> fadždž	
fumm, <i>sk.</i> fam	
gadir	aka, sālsezers; neliela ūdens- krātuve, lietusūdens bedre
gal'a, <i>sk.</i> kal'a	
galb, <i>sk.</i> kalb	
galta, <i>sk.</i> kalta	
gāra, <i>sk.</i> kāra	
garb	rietumi
garbī	rietumu-
gard, <i>sk.</i> gurd	
gasr, <i>sk.</i> kasr	
gazāir, <i>sk.</i> džazīra	
gebel, <i>sk.</i> džabal	
gezīra, <i>sk.</i> džazīra	
gibāl, <i>sk.</i> džabal	
glab, <i>sk.</i> kalb	
golei'a, <i>sk.</i> kal'a	
goleib, <i>sk.</i> kalb	
gorn, <i>sk.</i> karn	
gubb, gubba, gubbat- gumt (<i>no verb. v.</i>)	līcis
gurd, <i>dial.</i> gard; <i>dsk.</i> gurūd	ciems, kvartāls
guzur, <i>sk.</i> džazīra	kāpa, smilšu paugurs
habra, habrat-; <i>dsk.</i> habārī	aka, lietusūdens bedre, sāls- ezers, sālspurvs
hād [hāḏ]	kāpa
hadba, hadbat-	plato, augstiene
hadra, hadrā', <i>sk.</i> ahdar	
hafīr	bedre, dīķis, aka
halīdž, <i>dial.</i> halīg	līcis
hammāda, hammādat-	akmens tuksnesis
hammām	peldvieta
hamra, hamrā', <i>sk.</i> ahmar	
harāba, harābat-; <i>dsk.</i> harā- bāt	drupas
haram; <i>dsk.</i> 1) ahrām, 2) ahrāmāt	piramīda; <i>dsk.</i> 1) piramī- das, 2) piramīdu grupa

harra, harrat-	lavas lauks, vulkāniskas izcelsmes akmeņains lauks aka ar smilšu gultni, avots kalns, paugurs; smaile; deguns
hāsī; <i>dsk.</i> hasjān	aka
hašm; <i>demin.</i> hušajm [hušeim]	ūdenskrātuve
hatīja, hatījat-	1) līcis, sausa gultne, ieleja; 2) vādi
havd [haud]	ezers, purvs
havr [haur] I, <i>dial.</i> 1) hōr, 2) hūr	drupas
havr [haur] II, <i>dial.</i> hōr	drupas
henšīr (<i>no verb. v.</i>)	cietoksnis, citadele
hirba, hirbat-; <i>dsk.</i> hirāb	
hisn, <i>dial.</i> husn	
hofra, <i>sk.</i> hufra	
hor, <i>sk.</i> havr	
hufra, hufrat- [hofra, hofrat]	bedre, grāvis, ieplaka
hūr, <i>sk.</i> havr I	
husn, <i>sk.</i> hisn	
hušajm, hušeim, <i>sk.</i> hašm	
idahān [idēhān] (<i>no verb. v.</i>)	smilšu kāpas, ieplaka, smiltājs
‘idd; <i>dsk.</i> ‘adid	aka
idehān, <i>sk.</i> idahān	
idrār, <i>sk.</i> adrār	
igidī (<i>no verb. v.</i>)	kāpa
imāra, imārat-; <i>dsk.</i> imārāt	emirāts
in (<i>no verb. v.</i>)	aka
‘irk, <i>dial.</i> ‘erg; <i>dsk.</i> ‘urūk	smilšu kāpas, smilšu tuksnesis
‘izba, ‘izbat-	ferma, viensēta
kā‘	paleja, līdzenums, gultne
kabr	kaps
kadā’ [kada]	kada (<i>admin. iedal. vienība</i>)
kafr [kəfr], <i>dial.</i> kfar; <i>dsk.</i> kufūr	ciems
kal‘a, kal‘at-, <i>dial.</i> gal‘a; <i>demin.</i> kulaj‘a [kulei‘a], <i>dial.</i> golei‘a	cietoksnis
kalama, kalamat-	aka
kalb, <i>dial.</i> galb, glab; <i>demin. dial.</i> goleib	kalns, atsevišķa virsotne līdzenumā

kalīb; <i>dsk.</i> kulbān	aka
kalta, kaltat-, <i>dial.</i> galta	klinšaina ūdenskrātuve, dīķis
kanā, kanāt-	kanāls
kantara, kantarat-; <i>demin.</i> kunajtra [kuneitra]	tilts, aizsprosts
kāra, kārat-, <i>dial.</i> gāra	kalns, pakalns, paugurs
karn, karnat-, <i>dial.</i> korn, gorn	kalna virsotne, smaile; rags
kasaba, kasabat-, <i>dial.</i> kasba	pilsēta, cietoksnis
kasr, <i>dial.</i> ksar, <i>gasr;</i> <i>dsk.</i> kusūr, <i>dial.</i> ksūr	nocietināts kalnu ciemats, pils
katīb [kaθīb]; <i>dsk.</i> kutub [kuθub], kutbān [kuθbān]	smilšu paugurs
kefr, kfar, <i>sk.</i> kafr	
kitā'	sektors
kom (<i>no sengr. v.</i>)	ciems, pilsēta, apdzīvota vieta
korn, <i>sk.</i> karn	
ksar, ksūr, <i>sk.</i> kasr	
kubba, kubbat-	kupolveidīgs kapa piemineklis
kufūr, <i>sk.</i> kafr	
kulaj'a, kulei'a, <i>sk.</i> kal'a	
kulbān, <i>sk.</i> kalīb	
kulla, kullat-	kalna virsotne
kunajtra, kuneitra, <i>sk.</i> kantara	
kunna, kunnat-	kalna virsotne
kurna, kurnat-	kalns
kusūr, <i>sk.</i> kasr	
kutbān, kutub, <i>sk.</i> katīb	
livā' [liva]	liva (<i>admin. iedal. vienība</i>)
mā' [mā]	ūdens
ma'bad; <i>dsk.</i> ma'ābid	templis
ma'bar	pārceltuve
madik	jūras šaurums
madīna, madīnat- [međīna, međīnat]	pilsēta
madžāz	
madžmū' džazāir, <i>dial.</i> magmū' gazāir	jūras šaurums
	arhipelāgs

mahalla, mahallat-
mahatta, mahattat-
mahradž
malā' [mala]
mallāha, mallāhat-
manzil [meņzil]
marsā [meņsā]
marvā
masabb
masdžid, *dial.* masgid
mazār

medīna, *sk.* madīna
menzil, *sk.* manzil
mersā, *sk.* marsā
milha, milhat-
milk, *sk.* mulk
minā' [mīna]
mintaka, mintakat-

mīt
mudīrija, mudīrijat-

muhāfaza, muhāfazat-

mulk, *dial.* milk
munhafad

nabka, nabkat- [neḅka, neḅ-
kat]; *dsk.* nibāk
nadžd [neḅžd]
nafūd [neḅfūd]
nahr; *demin.* nuhajr [nu-
hair]; *dsk.* anhār, anhur
navāzī
nazla, nazlat-
neḅka, *sk.* nabka
nedžd, *sk.* nadžd
nefūd, *sk.* nafūd
nibāk, *sk.* nabka
nuhair, nuhajr, *sk.* nahr

'ogla, *sk.* 'ukla

apdzīvota vieta, kvartāls
stacija
kanāls
tuksnesis, stepe
sāls atradne
apmetne, dzīves vieta
piestātne, osta
apūdeņošanas kanāls
upes grīva
mošeja
burt. vieta, kuru apmeklē,
pārn. svētā kaps

sālsezers

osta
mintaka (*admin. iedal. vie-
nība*)
ciems
mudīrija (*admin. iedal. vie-
nība*)
muhāfaza (*admin. iedal.
vienība*)
īpašums
ieplaka, zemiene

smiltājs

plakankalne, augstiene
tuksnesis, smilšu kāpas
upe, kurā pastāvīgi ir ūdens,
kanāls
smilšu kāpas
apmetne

rabat; <i>ds.</i> rabatāt	priekšpilsēta, kvartāls
rābija, rābijat-	kalns, paugurs
rahad	ezers
rajjāh [raijāh]	kanāls
raml; <i>ds.</i> rimāl, <i>dial.</i> rmēl	smilšu tuksnesis, smiltis
ramla, ramlat-	smilšains apgabals, smilšu tuksnesis
ra's [rās], <i>dial.</i> rās	zemesrags, paugura vai kalna virsotne; galva
ridžm, rudžm, rudžma	akmeņu krāvums, kapakmens
rimāl, rmēl, <i>sk.</i> raml	upe
rūbār (<i>no kurdu v.</i>)	
rudžm, rudžma, <i>sk.</i> ridžm	
sabha, sabhat- [šēbha, šēbhat]	sālsezers
sadd	aizsprosts
sahārā, <i>sk.</i> sahrā'	
sāhil	piekraste
sahl	līdzenums, plato
sahrā' [sahra]; <i>ds.</i> sahārā	tuksnesis
sajl [seil]	straume, strauts
sānija, sānijat-, <i>dial.</i> suveinija	aka, avots
sarīr [šērīr]	grants tuksnesis
savānī	aka, avots
sebha, <i>sk.</i> sabha	
seil, <i>sk.</i> sajl	
ser (<i>no kurdu v.</i>)	kalns
serīr, <i>sk.</i> sarīr	
suhūl	tuksnešains apgabals
sūk	tirgus
suveinija, <i>sk.</i> sānija	
ša'ba, ša'bat-	grava, aiza, vādī
šabaka, šabakat-, <i>dial.</i> šebka	kalnu vai kāpu grēda; tikls
šāh (<i>no pers. v.</i>)	atradze, kalns, atzarojums
ša'ib	grava, ieleja, vādī
šallāl	ūdenskritums, krāce
šark	austrumi
šarkī	austrumu-
šarm, <i>sk.</i> šurm	

šatt, *dial.* šott

šebka, *sk.* šabaka

ši'b

šibh džazīra, šibh džazīrat-
[šibh džēzīra, šibh džēzī-
rat], *dial.* šibh gezīra

šimāl

šimālī

šott, *sk.* šatt

šurm, *dial.* šarm

tābija, tābijat-

tal'a, tal'at-

tall [təll]; *dsk.* tilāl, tulūl

tamad [təməd], *dial.* tmed

tanezruft (*no berb. v.*)

tanija, tanijat-

tasili (*no berb. v.*)

tavriřt [tauriřt] (*no berb. v.*)

tell, *sk.* tall

temed, *sk.* tamad

tih

tilāl, *sk.* tall

tizī (*no berb. v.*)

tmed, *sk.* tamad

tulūl, *sk.* tall

tur'a, tur'at-

'ujūn, *sk.* 'ajn

'ukla, 'uklat-, *dial.* 'ogla

ulād, uld, *sk.* avlād

umm

'urūk, *sk.* 'irk

'uvajna, 'uveina, *sk.* 'ajn

vādī, *dial.* vad, ved

vāha, vāhat-; *dsk.* vāhāt

vahda, vahdat-

va's; *dsk.* av'ās

ved, *sk.* vādī

krasts, upe; *dial.* ieplaka,
sālsezers, sālsurvu vir-
kne

aiza, kalnu pāreja

pussala

ziemeļi

ziemeļu-

licis

forts, nocietinājums

paugurs

paugurs

ūdens bedre, aka

akmens plato

kalnu pāreja, aiza

plato

plato, apaļš kalns

tuksnesis

kalnu pāreja

saldūdens kanāls

avots, aka

avots; māte

vādī (*sausā gultne, ieleja,
ieplaka vai upe, kas pil-
dās ar ūdeni lietus laikā*)

oāze

zemiene, ieleja

plūstošās smiltis

vikāla; *dsk.* vikālāt
vilāja, vilājat-

karavānu apmetne
vilājets (*admin. iedal. vie-*
nība)

zahr, *dial.* dahr; *dsk.* duhūr kalnu grēda, kalns

B. PERSONVĀRDU VĀRDNICA

Paskaidrojumi. Vārdnīcā ietverti galvenokārt tādi arābu personvārdi, kas populāri mūsdienās. Doti arī dažu slavenu vēsturisku personu vārdi (sk. vārdus ar pirmo komponentu *Ibn*).

Daudži no šeit minētajiem arābu personvārdiem līdz ar islāmu izplatījušies arī citās zemēs, dažkārt iegūstot atšķirīgu formu. Šajā sarakstā visi vārdi atveidoti no arābu valodas formām.

Personvārdu atveidē no arābu valodas bieži iespējami dažāda tipa varianti: pēc literārās formas un dialektu formām, savruppraktistijumā un koppraktistijumā, pēc fonēmu /a/ un /u/ pamatvarianta un pēc izrunas. Šeit parādīti tikai iespējamie atveidojumi no arābu valodas literārajām formām. Artikula patskanis atveidots tikai mūsdienu personvārdiem ieteicamajā variantā, t. i., ar *e*. Atveidojot vēsturisku personu vārdus, sarakstā dotajās formās artikula patskanis nomaināms ar *a*.

Lai vārdnīcā būtu vieglāk orientēties, tā kārtota pēc latviskajiem atveidojumiem, bet viena personvārda varianti katrā ligzdā — pēc atveides principa: 1) atveidojumi savruppraktistijumā a) ar patskaņu fonēmu pamatvariantiem, b) pēc izrunas; 2) atveidojumi koppraktistijumā a) ar patskaņu fonēmu pamatvariantiem, b) pēc izrunas; 3) tradicionālie atveidojumi. Ieteicamais variants iespiests ar pus-trekniem burtiem. Neregulārās, bet pieļaujamas tradicionālās formas norādītas ar zvaigznīti (*). Ar sīkākām burtiem iespiesti praksē sastopami, bet nevēlamī atveidojumi.

Vīriešu un sievietes personvārdi ar kopīgu cilmi doti vienā ligzdā. Atveidojumiem, kuri beidzas ar galotni *-a*, norādīta dzimte (*vīr.* vai *siev.*); visi vārdi bez norādes ir vīriešu personvārdi.

Pie arābu personvārdiem dots to darināšanā izmantoto sugasvārdu tulkojums. Kvadrātiem norādīta īpašvārda vai tā daļas tuvināta izruna, ja tā atšķiras no vienkāršotās transliterācijas; ja izruna atšķiras no transliterācijas tikai ar regulāro *j* vai *v* vokalizāciju (līdzskaņa priekšā aiz patskaņa *a j→i* un *v→u*), tā nav īpaši norādīta.

Vārdnīcā lietoto saīsinājumu sarakstu sk. 182. lpp.

Atveidojums latviešu valodā	Arābu vārdu vienkāršotā transliterācija
Aalams	A*lam «visviedais»
Aazams	A*zam «vislielākais»
Abās	*Abbās «skarbaiss»

Abd...	*Abd... <i>personvārdu komponentis</i> «vergs» ³⁸
Abd Allāhs, Abdallāhs , Abdalla <i>vir.</i>	*Abd Allāh [allāh], [allā] «Allāha vergs»
Abd el Ahads, Abdelahads	*Abd al-Ahad [ɛl] «Vienīgā vergs»
Abd el Azīms, Abdelazīms	*Abd al-'Azīm [ɛl] «Lielā vergs»
Abd el Azīzs, Abdelazīzs	*Abd al-'Azīz [ɛl] «Visvarenā vergs»
Abd el Bākī, Abdelbākī	*Abd al-Bākī [ɛl] «Mūžīgā vergs»
Abd el Basīrs, Abdelbasīrs	*Abd al-Basīr [ɛl] «Visu Redzošā vergs»
Abd el Bāsits, Abdelbāsits	*Abd al-Bāsīt [ɛl] «Dzīvības Devēja vergs»
Abd el Džabārs, Abdeldžabārs	*Abd Al-Džabbār [ɛl] «Visvarenā vergs»
Abd el Džalāls, Abd el Dželāls, Abdeldžalāls , Abdeldželāls	*Abd al-Džalāl [ɛl džɛ-] «Pašas Varenības vergs»
Abd el Džalīls, Abd el Dželīls, Abdeldžalīls , Abdeldželīls	*Abd al-Džalīl [ɛl džɛ-] «Slavenā vergs»
Abd el Džamīls, Abd el Džemīls, Abdeldžamīls , Abdeldžemīls	*Abd al-Džamīl [ɛl džɛ-] «Pašas Pilnības vergs»
Abd el Fādīls, Abdelfādīls	*Abd al-Fādīl [ɛl] «Vispilnīgākā vergs»
Abd el Fatāhs, Abdelfatāhs	*Abd al-Fattāh [ɛl] «Labuma Devēja vergs»
Abd el Gafārs, Abdelgafārs	*Abd al-Gaffār [ɛl] «Visu Piedodošā vergs»
Abd el Gafūrs, Abdelgafūrs	*Abd al-Gafūr [ɛl] «Visu Piedodošā vergs»
Abd el Ganī, Abdelganī	*Abd al-Ganī [ɛl] «Visbagātākā vergs»
Abd el Haijs, Abdelhaijs	*Abd al-Hajj [ɛl] «Mūžam Dzīvā vergs»
Abd el Hairs, Abd el Heirs, Abdelhairs , Abdelheirs	*Abd al-Hajr [ɛl heir] «Paša Labā vergs»
Abd el Haks, Abdelhaks	*Abd al-Hakk [ɛl] «Pašas

³⁸ Vārdi, kas sākas ar komponentu ***Abd**, ir t. s. teoforie vārdi: to otrais komponents mēdz būt kāds no daudzajiem Allāha epitetiem.

- Abd el Hāliks, **Abdelhāliks**
- Abd el Halīls, **Abdelhalīls**
- Abd el Halīms, **Abdelhalīms**
- Abd el Hamīds, **Abdelhamīds**
- Abd el Husains, Abd el Huseins, Abdelhusains, **Abdelhuseins**
- Abd el Kabīrs, Abd el Kebīrs, Abdelkabīrs, **Abdelkebīrs**
- Abd el Kādīrs, **Abdelkādīrs**
- Abd el Kahārs, **Abdelkahārs**
- Abd el Kaijūms, **Abdelkaijūms**
- Abd el Karīms, Abd el Kerīms, Abdelkarīms, **Abdelkerīms**
- Abd el Latīfs, **Abdellatīfs**
- Abd el Madžīds, Abd el Medžīds, Abdelmadžīds, **Abdelmedžīds**
- Abd el Malīks, Abd el Melīks, Abdelmalīks, **Abdelmelīks**
- Abd el Manāfs, Abd el Menāfs, Abdelmanāfs, **Abdelmenāfs**
- Abd el Mannāns, Abd el Mennāns, Abdelmannāns, **Abdelmennāns**
- Abd el Mūmins, **Abdelmūmins**
- Istenības vergs»
- ***Abd al-Hālik** [eļ] «Raditāja vergs»
- ***Abd al-Halīl** [eļ] «(Allāha) Drauga vergs»; **Halīl Allāh** «Allāha draugs» — *Ābrama pievārds*
- ***Abd al-Halīm** [eļ] «Pacietīgā vergs»
- ***Abd al-Hamīd** [eļ] «Slavējamā vergs»
- ***Abd al-Husajn** [eļ, -ein] «Huseina vergs»; *Huseins* — *halīfa Ali dēla vārds*
- ***Abd al-Kabīr** [eļ kē-] «Lielā vergs»
- ***Abd al-Kādīr** [eļ] «Visvarenā vergs»
- ***Abd al-Kahhār** [eļ] «Visvarenā vergs»
- ***Abd al-Kajjūm** [eļ] «Mūžīgā vergs»
- ***Abd al-Karīm** [eļ kē-] «Dāsnā vergs»
- ***Abd al-Latīf** [eļ] «Zēlīgā vergs»
- ***Abd al-Madžīd** [eļ mē-] «Slavenā vergs»
- ***Abd al-Malik** [eļ mē-] «Karaļa vergs»
- ***Abd al-Manāf** [eļ mē-] «Menāfa vergs»; *Menāfs* — *elka vārds*
- ***Abd al-Mannān** [eļ mē-] «Viszēlīgā vergs»
- ***Abd al-Mu'min** [eļ mū-] «Istenticīgā vergs»; **Al-Mu'min** «istenticīgais» —

Abd el Mutalibs, Abdelmutalibs	<i>halifa Ali (?) epitets</i> *Abd al-Muttalib [ɛl] «Muta-liba vergs»; <i>Mutalibs</i> — <i>elka vārds (?)</i>
Abd el Vadūds, Abdelvadūds	*Abd al-Vadūd [ɛl] «Visu Mīlošā vergs»
Abd el Vahābs, Abdelvahābs	*Abd al-Vahhāb [ɛl] «Visu Dodošā vergs»
Abd el Vāhīds, Abdelvāhīds	*Abd al-Vāhid [ɛl] «Vienīgā vergs»
Abd el Valī, Abdelvalī	*Abd al-Valī [ɛl] «Visu Aiz-bildņa vergs»
Abd el Vāriss, Abdelvāriss	*Abd al-Vārit [ɛl, -iθ] «Man-tinieka vergs»
Abd er Raḥīms, Abderrahīms	*Abd ar-Rahīm [ɛr] «Zēligā vergs»
Abd er Raḥmāns, Abderrahmāns	*Abd ar-Rahmān [ɛr] «Zēl-sirdīgā vergs»
Abd er Rakībs, Abderrakībs	*Abd ar-Rakīb [ɛr] «Sargā-tāja vergs»
Abd er Rasūls, Abderrasūls	*Abd ar-Rasūl [ɛr] «(Allāha) Sūtņa vergs»; Rasūl Allāh «Allāha sūtnis» — <i>pravie-ša Muhammeda pievārds</i>
Abd er Raūfs, Abderraūfs	*Abd ar-Raūf [ɛr] «Līdzcie-tīgā vergs»
Abd er Ražāks, Abderrazāks	*Abd ar-Razzāk [ɛr] «Die-nišķās Maizes Devēja vergs»
Abd es Sabūrs	*Abd as-Sabūr [ɛs] «Pacie-tīgā vergs»
Abd es Saīds	*Abd as-Sa'īd [ɛs] «Laimīgā vergs»
Abd es Salāms, Abd es Se-lāms	*Abd as-Salām [ɛs sɛ-] «Pa-ša Miera vergs»
Abd es Samads	*Abd as-Samad [ɛs] «Mūžī-gā vergs»
Abd es Sāmi	*Abd as-Sāmi' [ɛs] «Visu Dzirdošā vergs»
Abd es Satārs	*Abd as-Sattār [ɛs] «Visu Piedevēja vergs»
Abd eš Šakūrs	*Abd aš-Šakūr [ɛš] «Atmak-sātāja vergs»
Abd Rabihs, Abdrabihs	*Abd Rabbih «sava kunga

Abd Zū en Nūns, Abd Zunnūns, Abdzunnūns	vergs» *Abd Dū an-Nūn [ðunnūn] «Zivs Īpašnieka vergs»; Dū an-Nūn «zivs Īpašnieks» — <i>pravieša Jonas pievārds</i>
Ābida <i>siev.</i> ; Ābids	*Ābida «(dieva) pielūdzēja», *Ābid «(dieva) pielūdzējs»
Abū...	Abū... <i>personvārdu komponentis</i> «tēvs» ³⁹
Abū Alī Abū Bakrs, Abū Bekrs , Abūbakrs, Abūbekrs	Abū 'Alī «Alī (=pv) tēvs» Abū Bakr [bɛ-]
Abū el Faths , Abulfaths	Abū al-Fath [abulfath] «uzvarētājs»
Abū el Hasans , Abulhasans	Abū al-Hasan [abulhasan] «Hasana (=pv) tēvs»; <i>halifa Alī pievārds</i>
Abū el Husains , Abū el Huseins, Abulhuseins	Abū al-Husajn [abulhusein] «Huseina (=pv) tēvs»; <i>halifa Ali pievārds</i>
Abū el Kāsims , Abulkāsims Abū Jazīds, Abū Jezīds	Abū al-Kāsīm [abulkāsīm] Abū Jazīd [jɛ-] «Jazīda (=pv) tēvs»
Abū Muslims , Abūmuslims	Abū Muslim «Muslima (=pv) tēvs»
Abū Saīds , Abūsaiids	Abū Sa'īd «Saīda (=pv) tēvs»
Abū Tālibs , Abūtālibs Abū Turābs , Abūturābs Adhams Adība <i>siev.</i> ; Adībs	Abū Tālib Abū Turāb «putekļainais» Adham «tumšbrūnais» Adība «izglītotā», Adīb «izglītotais»
Ādils Adnāns Afdal ed Dīns , Afdaletdīns	*Ādil «taisnīgais» Adnān arābu ciltstēva vārds Afdal ad-Dīn [ɛd] «viscienīgākais ticībā»
Afīfa <i>siev.</i> ; Afīfs	*Afīfa «skaidrā», *Afīf «skaidrāis»
Ahads Āhirs Ahmads , Ahmeds	Ahad «vienīgais» Āhir «pēdējais» Ahmad [-ɛd] «slavinātais»

³⁹ Personvārdi ar komponentu **Abū** bieži jāsaprot pārnestā nozīmē, piem., **Abū al-Fath** «uzvarētājs», burt. «uzvaras tēvs».

Ahmars	Ahmar «sarkanais»
Ahsans	Ahsan «vislabākais»
Ahtams	Ahtam «bezzobainais»
Ahtara <i>siev.</i> ; Ahtars	Ahtar «zvaigzne»
Āida <i>siev., vīr.</i>	'Āida «labestība»
Aijārs	'Ajjār «viltīgais»
Aijūbs (<i>bib.</i> , Ijabs)	Ajjūb <i>no senebr. v.</i> Ijjōb [-ōv]
Ain Allāhs, Ainallāhs, Ain- alla <i>vīr.</i>	'Ajn Allāh [allāh], [allā] «dieva acs»
Ain ed Dīns, Ainetdīns	'Ajn ad-Dīn [eḏ] «ticības avots»
Āiša <i>siev.</i>	'Āiša «dzīvīgā»
Akbars	Akbar «dižais, lielais»
Ākils	'Ākil «saprātīgais»
Akmals	Akmal «pati pilnība»
Akrams	Akram «visdāsnaiss»
Alā ed Daula, Alāetdaula <i>vīr.</i>	'Alā' ad-Davla [eḏ] «valsts cēlums»
Alā ed Dīns, Alāetdīns, *Aladīns	'Alā' ad-Dīn [eḏ] «ticības cēlums»
Ālija <i>siev.</i> ; Alī	'Ālija «cēlā», 'Alī «cēlais»
Ālima <i>siev.</i> ; Ālims	'Ālima «viedā», 'Ālim «vie- dais»
Alkams	'Alkam <i>rūgta tuksneša auga nosaukums</i>
Amān Allāhs, Amānallāhs, Amānalla <i>vīr.</i>	Amān Allāh [allāh], [allā] «Allāha zēlastība»
Amāns	Amān «drošība»
Amīds	'Amīd «galvenais, vecākais»
Āmils	'Āmil «rikoņtājs»
Āmina <i>siev.</i>	Āmina «tā, kas drošībā»
Amīn ed Dīns, Amīnetdīns	Amīn ad-Dīn [eḏ] «ticības sargātājs»
Amīns, Emīns	Amīn [e-] «uzticamais, go- dīgais»
Amīrs, Emīrs	Amīr [e-] «vadonis»
Āmīrs, Amers	'Āmīr «dzīvīgais»
Amrs	'Amr «dzīvība»
Anbars	'Anbar «ambra»
Anīsa, Enīsa <i>siev.</i> ; Anīss, Enīss	Anīsa [e-] «draudzene», Anīs [e-] «draugs»
Ansāri	Al-Ansāri <i>vīr. dz. attieksmes adj. no al-ansār</i> «(Mu-

Antara <i>vīr.</i>	hammeda) palīgi»
Anvārs	* Antara «varonis»
Aršads	Anvār «spožais»
Asad Allāhs, Asadallāhs ,	Aršad «pats prātīgākais»
Asadalla <i>vīr.</i>	Asad Allāh [allāh], [allā]
Asads	«Allāha lauva»
Asafs , Esefs	Asad «lauva»
Asala <i>siev.</i>	Asaf [ešef] «skumjas»
Asgars	* Asal «medus»
Āsija <i>siev.</i>	Asgar «jaunākais»
Asīls	Āsija «mierinātāja»
Āsīma <i>siev.</i> ; Āsims	Asil «cēlais»
	* Āsima «aizstāvētāja», * Āsim
	«aizstāvis»
Aslija <i>siev.</i> ; Aslī	Aslija «īstā», Aslī «īstais»
Asma <i>siev.</i>	* Asmā «cēlā»
Asmars	Asmar «melnīgsnējais»
Asvads	Asvad «melnais»
Ašrafa <i>siev.</i> ; Ašrafs	Ašrafa «viscēlākā», Ašraf
	«viscēlākais»
Ašūra <i>vīr.</i>	* Ašūrā <i>muharrama mēneša</i>
	<i>10. dienas nosaukums</i>
Ata <i>vīr.</i>	* Atā «dāvana»
Atā Allāhs, Atāallāhs , Atā-	* Atā Allāh [allāh], [allā]
alla <i>vīr.</i>	«Allāha dāvana»
Ātifa <i>siev.</i> ; Ātīfs	* Ātifa «žēlīgā», * Ātīf «žēlī-
	gais»
Atija <i>vīr.</i>	* Ātija «dāvana»
Atika <i>siev.</i> ; Atīks	* Atika «augstdzimusi», * Atīk
	«augstdzimušais»
Auf Allāhs, Aufallāhs , Auf-	* Avf Allāh [allāh], [allā] «Al-
alla <i>vīr.</i>	lāha piedošana»
Aufī	* Avfī <i>vīr. dz. attieksmes adj.</i>
	<i>no</i> * avf «žēlastība»
Auhads	Avhad «vienīgais»
Auvals	Avval «pirmais»
Aza <i>siev.</i>	* Azza «dārgā, mīlotā»
Azīma <i>siev.</i> ; Azīms	* Azīma «lielā», * Azīm «lie-
	lais»
Azīza <i>siev.</i> ; Azīzs	* Azīza «dārgā», * Azīz «vare-
	nais; dārgais»
Badals	Badal «aizstājejs»
Badī	Badī «labākais»

Badī ez Zamāns, Badī ez Zemāns	Badī' az-Zamān [ež zē-] «laikmeta labākais»
Badils	Badīl «lieliskais»
Badr ed Dīns, Badretdīns	Badr ad-Dīn [eđ] «ticības pilnestība»
Badr en Nisa, Badrennisa siev.	Badr an-Nisā [eņ] «sievu pilnmēness»
Badrs	Badr «pilnmēness»
Bāhirs	Bāhir «spožais»
Bahr ed Dīns, Bahretdīns	Bahr ad-Dīn [eđ] «ticības spožums»
Bahr en Nisa, Bahrennisa siev.	Bahr an-Nisā [eņ] «sievu spožums»
Bajāns	Bajān «skaidrība»
Bajazīds	Bajazīd no Abū Jazīd «Jazīda (=pv) tēvs»
Bākī	Bākī «mūžīgais»
Bakrs, Bekrs	Bakr [bē-] «jaunais kamieļis»
Baraka siev.	Baraka «svētība»
Bārī	Bārī' [-ri] «radītājs»
Basīrs	Al-Basīr «vērīgais»
Bašāra, Bešāra vīr.	Bašāra [bē-] «laba vēsts»
Bašīrs, Bešīrs	Bašīr [bē-] «prieka vēstnesis»
Bātins	Bātin «apslēptais»
Bilāls	Bilāl «veselīgais»
Burhān ed Dīns, Burhānetdīns	Burhān ad-Dīn [eđ] «ticības pierādījums»
Burhāns	Burhān «pierādījums»
Daūds, Dāvuds (bib. Dāvīds)	Dāūd, Dāvud no senebr. v. Dāvīd
Daula vīr.	Davla «(laimes) nepastāvība»
... Daula	... Davla personvārdu komponents: ad-Davla [eđ] «valsts»
Daurāns	Davrān «laikmets»
Dijā ed Dīns, Dijāetdīns	Dijā' ad-Dīn [eđ] «ticības gaisma»
Dīna siev.; Dīns	Dīn «paklausība, padevība»
Dīnāra siev.; Dīnārs	Dīnār «dīnārs (=monēta)»

... **Dīns**

Durra siev.
Džaafars

Džabārs
Džābirs
Džāhids

Džalāl ed Daula, Dželāl ed
Daula, Džalāletdaula, Dže-
lāletdaula vīr.

Džalāl ed Dīns, Dželāl ed
Dīns, Džalāletdīns, Dže-
lāletdīns

Džalāls, Dželāls
Džalīla siev.; Džalīls

Džamāla, Džemāla siev.;
Džamāls, Džemāls

Džamāl ed Dīns, Džemāl
ed Dīns, Džamāletdīns,
Džemāletdīns

Džamāl el Milla, Džemāl el
Milla, Džamālelmilla, Dže-
mālelmilla vīr.

Džamīla, Džemīla siev.;
Džamīls, Džemīls

Džannata siev.

Džauda vīr.

Džavāds, Dževāds

Džuma vīr.

Džunāids

Fādila siev.; Fādils

Fadl ed Dīns, Fadletdīns

Fahr ed Daula, Fahretdaula
vīr.

Fahr ed Dīns, Fahretdīns

... **Dīn personvārdu kompo-**
nents: ad-Dīn [eɖ] «ticī-
bas-»

Durr «pērle»

Dža'far paradizes strauta
nosaukums

Džabbār «varenais»

Džābir «spēka lietotājs»

Džāhid «centīgais»

Džalāl ad-Davla [dže-, eɖ]
«valsts varenība»

Džalāl ad-Dīn [dže-, eɖ] «ti-
cības varenība»

Džalāl [dže-] «varenība»

Džalīla «dīzenā», Džalīl «di-
ženais»

Džamāl [dže-] «skaistums,
pilnība»

Džamāl ad-Dīn [dže-, eɖ]
«ticības skaistums»

Džamāl al-Milla [dže-, eɖ]
«garīgās kopienas skais-
tums»

Džamīla [dže-] «skaistā»,
Džamīl [dže-] «skaistais»

Džannat «paradīze»

Džavda «pārākums»

Džavād [dže-] «augstsirdi-
gais»

Džum'a «piektdiena»

Džunajd demin. no džund
«karapulks»

Fādila «pārākā», Fādīl «pā-
rākais»

Fadl ad-Dīn [eɖ] «ticības
pārākums»

Fahr ad-Davla [eɖ] «valsts
slava»

Fahr ad-Dīn [eɖ] «ticības
slava»

Fahr en Nisa, Fahrennisa <i>siev.</i>	Fahr an-Nisā [ʕn] «sievu slava»
Fahrija <i>siev.</i> ; Fahrī	Fahrija, Fahrī <i>siev. un vir.</i> <i>dz. attieksmes adj. no</i> <i>fahr</i> «slava»
Fāiks	Fāik «teicamais»
Faisals, Feisals	Fajsal [fei-] «tiesnesis»
Fāiz Allāhs, Fāizallāhs, Fā- izalla <i>vir.</i>	Fāiz Allāh [allāh], [allā] «ar Allāhu uzvarošais»
Fāiz ed Dīns, Fāizetdīns	Fāiz ad-Dīn [ʕd] «ar ticību uzvarošais»
Fāizī	Fāizī <i>vir. dz. attieksmes adj.</i> <i>no fāiz</i> «uzvarētājs»
Fāizs	Fāiz «uzvarētājs»
Faradžs	Faradž «mierinājums»
Farahs	Farah «prieks»
Farīda <i>siev.</i> ; Farīds	Farīda «pērle», Farīd «re- tais»
Fārūks	Fārūk «laba un jauna pazi- nējs»
Fatāhs	Fattāh «iekarotājs»
Fath Allāhs, Fathallāhs, Fathalla <i>vir.</i>	Fath Allāh [allāh], [allā] «uzvara pieder Allāham»
Fātihs	Fātih «uzvarētājs»
Fātīma <i>siev.</i>	Fātīma «no krūts atņemtā»
Fauzī	Favzī <i>vir. dz. attieksmes</i> <i>adj. no favz</i> «uzvara»
Fīda <i>vir.</i>	Fidā' «glābiņš»
Fuāds	Fuād «sirdsprāts»
Gafārs	Gaffār «piedodošais»
Gāfils	Gāfil «bezrūpīgais»
Gafūrs	Gafūr «piedodošais»
Gairats	Gajrat «centība»
Gālibs	Gālib «uzvarētājs»
Ganī	Ganī «bagātais»
Garībs	Garīb «svešinieks»
Gāzi	Gāzī «ticības karotājs»
Gijās ed Dīns, Gijāsetdīns	Gijās ad-Dīn [ʕd] «ticības palīdzība»
Gijāss	Gijās «palīdzība»
Gulāms	Gulām «zēns; vergs»

Habiba *siev.*; **Habibs**

Habīb Allāhs, **Habīballāhs**,
Habīballa *vir.*

Habīb ed Dīns, **Habībet-**
dīns

Hābils (*bib.* Ābels)

Habīrs

Hādī

Hadīdža *siev.*

Hadži

Hāfīzs, *Hāfezs

Haidars

Haijs

Hair ed Dīns, **Heir ed Dīns**,
Hairetdīns, **Heiretdīns**

Hair en Nīsa, **Heir en Nīsa**,
Hairennīsa, **Heirennīsa**
siev.

Hakams

Hakīms

Hākims

Haks

Halafs

Hālida *siev.*; **Hālids**

Halīfa *vir.*

Hālīks

Halīls

Halīma *siev.*; **Halīms**

Hāliss

Hamd Allāhs, **Hamdallāhs**,
Hamdalla *vir.*

Hamīd ed Dīns, **Hamīdet-**
dīns

Hamīds

Hamza *vir.*

Hanafī

Hanīfs

Habība «mī|otā», **Habīb**
«mī|otais»

Habīb Allāh [allāh], [allā]
«Allāha iemī|otais»

Habīb ad-Dīn [ɛd] «ticības
draugs»

Hābīl no senebr. v. **Hebel**
[hev-], **Hābel** [hāv-]

Habīr «zinošais»

Hādī «pareiza ceļa rādītājs»

Hadīdža «priekšlaikus dzi-
musī»

Hadždži «svētceļnieks»

Hāfīz «glabātājs, vērā patu-
rētājs»

Hajdar «lauva»

Hajj «dzīvais»

Hajr ad-Dīn [heir ɛd] «ticī-
bas svētība»

Hajr an-Nīsā [heir ɛn] «sievu
svētība»

Hakam «šķīrējtiesnesis»

Hakīm «viedais»

Hākīm «tiesnesis»

Hakk «īstenais»

Halaf «dēls, mantinieks»

Hālida «mūžīgā», **Hālīd**
«mūžīgais»

Halīfa «halīfs, vietnieks»

Hālīk «radītājs»

Halīl «draugs»

Halīma «pacietīgā», **Halīm**
«pacietīgais»

Hālīs «tīrais»

Hamd Allāh [allāh], [allā]
«slava Allāham»

Hamīd ad-Dīn [ɛd] «par ti-
cību slavējamais»

Hamīd «slavējamais»

Hamza «asais»

Hanafī «hanīfīts»; *hanīfīti* —
relīģ. sektas nosaukums

Hanīf «īstenticīgais»

- Harifs**
Hāriss
Hārūns (*bib.* Ārons)
Hāsa *vir.*
Hasana *siev.*; **Hasans**
- Hāšims**
Hātims
Hibat Allāhs, **Hibatallāhs**,
Hibatalla vir.
Hidāja *vir.*
Hikāja *siev., vir.*
Hikmat Allāhs, **Hikmatallāhs**,
Hikmatalla vir.
Hikmats, **Hikmets**
Hilāli
- Hišāms**
Husains, **Huseins**
- Husām ed Daula**, **Husāmet-**
daula vir.
Husām ed Dīns, **Husāmet-**
dīns
Husāms
Husn ed Dīns, **Husnetdīns**
- Ibād Allāhs**, **Ibādallāhs**,
Ibādalla vir.
Ibāds
Ibn ...
- Ibnalarabī**, *pilnā vārdā* **Abū**
Abdallāhs **Muhammeds**
Ibn Alī al Hātīmī; *pievārds*
Šeihs al Akbars
- Ibn Batūta**, *pilnā vārdā* **Abū**
Abdallāhs **Muhammeds**
Ibn Abdallāhs al Lavātī
at Tandži
- Harif** «biedrs»
Hāris «modrais»
Hārūn *no senebr. v.* Aharōn
Hāssa «labais»
Hasana «labā; daiļā», **Ha-**
san «labais; daiļais»
Hāšim «drupinātājs»
Hātīm «visdāsnaķais»
Hibat Allāh [allāh], [allā]
 «Allāha dāvana»
Hidāja «vadonis»
Hikāja «teika»
Hikmat Allāh [allāh], [allā]
 «Allāha gudrība»
Hikmat [-eṭ] «gudrība»
Hilāli *vir. dz. attieksmes*
adj. no hilāl «pusmēness»
Hišām «dāsnums»
Husajn [-ein] *demīn. no Ha-*
san «labais; daiļais»
Husām ad-Davla [eḍ] «valsts
 zobens»
Husām ad-Dīn [eḍ] «ticības
 zobens»
Husām «zobens»
Husn ad-Dīn [eḍ] «ticības
 svētība»
- ‘Ibād Allāh** *burt.* «Allāha
 vergi»
‘Ibād *burt.* «vergi»
Ibn ... *personvārdu kompo-*
nents «dēls»
Ibn al-‘Arabī [eḷ] «arāba
 dēls»; *sūjiu dzejnieks*
 (1165—1240); *pilnā vārdā*
Abū ‘Abd Allāh Muham-
mad ibn ‘Alī al-Hātīmī,
pievārds **Aš-Šajh al-Akbar**
 «dīžais šeihs»
Ibn Battūta; *ceļotājs* (1304—
 1377); *pilnā vārdā* **Abū**
‘Abd Allāh Muhammad
ibn ‘Abd Allāh al-Lavātī

- Ibn Fadlāns**, *pilnā vārdā*
Ahmeds Ibn Abāss
- Ibn Haldūns**, *pilnā vārdā*
Abdarrahmāns Abū Zeids
Ibn Muhammeds
- Ibn Kuteiba**, *pilnā vārdā*
Abū Muhammeds Abdal-
lāhs Ibn Muslims
- Ibn Kuzmāns**, Abens Guz-
mans, *pilnā vārdā* Abū
Bekrs Muhammeds Ibn
Īsa Ibn Kuzmāns
- Ibn Rušds**, Averroess, *pilnā*
vārdā Abulvalids Muham-
meds Ibn Ahmeds
- Ibn Sīna**, Avicenna, *pilnā*
vārdā Abū Alī Huseins
Ibn Abdallāhs
- Ibn Tufeils**, Abubacers, *pilnā*
vārdā Abū Bekrs Muham-
meds Ibn Abdalmaliks
- Ibrāhīms** (*bib.* Ābrams)
- Idrīss
Ifa *siev.*
Ihsāns
Ihtijār ed Dīns, Ihtijāretdīns
- at-Tandži**
- Ibn Fadlān** «Fadlānu dzim-
tas dēls»; *ceļotājs, rakst-
nieks* (*X gs. 1. puse*);
pilnā vārdā Ahmad ibn
‘Abbās
- Ibn Haldūn** «Haldūnu dzim-
tas dēls»; *vēsturnieks*
(1332—1406); *pilnā vārdā*
‘Abd ar-Rahmān Abū Zajd
ibn Muhammad
- Ibn Kutajba** [-tei-] «Kuteibu
dzimtas dēls»; *rakstnieks*
(828—889); *pilnā vārdā*
Abū Muhammad ‘Abd Al-
lāh ibn Muslim
- Ibn Kuzmān** [ko-] «Kuzmānu
dzimtas dēls»; *dzejnieks*
(1080—1160); *pilnā vārdā*
Abū Bakr Muhammad ibn
‘Īsā ibn Kuzmān, *lat. v.*
Aben Guzman
- Ibn Rušd**; *filozofs* (1126—
1198); *pilnā vārdā* Abū
al-Valīd Muhammad ibn
Ahmad, *lat. v.* Averroes
- Ibn Sīnā**; *zinātnieks* (980—
1037); *pilnā vārdā* Abū
‘Alī Husajn ibn ‘Abd Al-
lāh, *lat. v.* Avicenna
- Ibn Tufajl** [-fei-] «parazīta
dēls»; *filozofs* (1110—
1185); *pilnā vārdā* Abū
Bakr Muhammad bn ‘Abd
al-Malik; *lat. v.* Abubacer
- Ibrāhīm** *no senebr. v.* Abra-
hām [av-]
- Idrīs «mācekļis»
‘Iffa «tiklība»
Ihsān «labdarība»
Ihtijār ad-Dīn [eḏ] «ticības
lepnums»

- Ihtijārs**
Ikbāls
Ikrām ed Dīns, Ikrāmetdīns

Ikrāms
Ilhām ed Dīns, Ilhāmetdīns

Ilhāms
Iljās (bib. Elija)

Ilmī

Iltifāta siev.
Imād ed Daula, Imādetdaula
vīr.
Imād ed Dīns, Imādetdīns

Imāds
Imām ed Dīns, Imāmetdīns

Imāms
Imāns
Ināds
Ināja vīr.
Inājat Allāhs, Inājatallāhs,
Inājatalla vīr.
Ināms
Intizāra siev.
Iršāds
Isa vīr. (bib. Jēzus)
Ishāks (bib. Izaks)
Iskandars, Iskenders, Alek-
sandrs
Islāms
Ismaīls (bib. Ismaēls)

Ismat Allāhs, Ismatallāhs,
Ismatalla vīr.
Ismats, Ismets
Israīls (bib. Izraēlis)
Iz ed Dīns, Izetdīns
- Ihtijār «lepnums»**
Ikbāl «laime»
Ikrām ad-Dīn [eḏ] «ticības
gods»
Ikrām «godājamais»
Ilhām ad-Dīn [eḏ] «ticības
iedvesma»
Ilhām «iedvesma»
Iljās no senebr. v. Ēlijāhū,
Ēlijā
*Ilmī vīr. dz. attieksmes adj.
no ilm «zinātne»
Iltifāt «žēlastība»
*Imād ad-Davla [eḏ] «valsts
balsts»
*Imād ad-Dīn [eḏ] «ticības
balsts»
*Imād «balsts»
Imām ad-Dīn [eḏ] «vadonis
ticībā»
Imām «vadonis»
Imān «ticība»
*Inād «neatlaidība»
*Ināja «providence»
*Inājat Allāh [allāh], [allā]
«Allāha griba»
Inām «balva»
Intizār «gaidas»
Iršād «pamācība»
*Isā no sengr. v. Iēsūs
Ishāk no senebr. v. Jishāk
Iskandar [-eḏeḗ] no sengr.
v. Alexandros
Islām «islāms, padevība»
Ismā'il no senebr. v. Jiš-
mā'el
*Ismat Allāh [allāh], [allā]
«Allāha aizgādība»
*Ismat [-eḗ] «šķīstība»
Israīl no senebr. v. Jisrā'el
*Izz ad-Dīn [eḏ] «ticības va-
renība»

Jaakūbs, **Jakūbs** (*bib.* Jēkabs)

Jaarubs

Jahja vīr. (*bib.* Jānis)

Jākūts

Jakzāns

Jamīn ed Daula, Jemīn ed Daula, Jamīnetdaula, Jemīnetdaula vīr.

Jamīns, Jemīns

Jazīds, Jezīds

Jūnuss (*bib.* Jona)

Jūsufs (*bib.* Jāzepts)

Kābils

Kābīrs, Kebīrs

Kābūss

Kādī

Kadīrs

Kādīrs

Kadrī

Kāfūrs

Kahārs

Kaijūms

Kalīm Allāhs, Kalīmallāhs, Kalīmalla vīr.

Kamāl ed Dīns, Kemāl ed Dīns, Kamāletdīns, Kemāletdīns

Kamāls, Kemāls

Kamars

Kāmils

Karāma, Kerāma vīr.

Karāmat Allāhs, Kerāmat Allāhs, Karāmatallāhs, Kerāmatallāhs, Karāmatalla, Kerāmatalla vīr.

Karāms, Kerāms

Ja'kūb *no senebr. v. Ja'akōb [-ōv]*

Ja'rub *dienvīdarābu cilts-tēva vārds*

Jahjā *no sengr. v. Iōannēs < senebr. v. Jōhānān*

Jākūt «rubīns»

Jakzān «acīgais»

Jamīn ad-Davla [jē-, ēd] «valsts labā roka»

Jamīn [jē-] «labā roka»

Jazīd [jē-] «pārākais»

Jūnus *no senebr. v. Jōnā*

Jūsuf *no senebr. v. Jōsēf*

Kābil «prasmīgais»

Kābir [kē-] «lielais»

Kābūs «skaistais»

Kādī «tiesnesis»

Kadīr «varenais»

Kādīr «visvarenais»

Kadrī vīr. dz. attiekmes *adj. no kadr* «liktenis»

Kāfūr «kampars», *arī paradizes upes nosaukums*

Kahhār «visvarenais»

Kajjūm «mūžīgais»

Kalīm Allāh [allāh], [allā] «Allāha sarunu biedrs»; *Mozus pievārds*

Kamāl ad-Dīns [kē-, ēd] «ticības pilnība»

Kamāl [kē-] «pilnība»

Kamar «mēness»

Kāmil «pilnība»

Karāma [kē-] «dāsnums»

Karāmat Allāh [kē-, allāh], [kē-, allā] «Allāha dāsnums»

Karām [kē-] «dāsnums»

Karīms, Kerīms
Kārūns (*bīb.* Korus)
Kāsīms
Kasīrs

Kašāfs, Kešāfs
Kāšīfs
Kātībs
Kausara *siev.*

Kavī
Kāzīms
Kifāja *siev., vīr.*
Kubārs
Kubra *siev.*
Kudūs
Kumrī
Kunburs
Kurbāns
Kutb ed Dīns, Kutbetdīns

Labība, Lebība *siev.*; La-
bībs, Lebībs
Laila, Leila *siev.*
Laiss, Leiss
Lamija, Lemija *siev.*
Latāfa *siev., vīr.*
Latīfa *siev.*; Latīfs

Laza, Leza *siev., vīr.*
Lāzīms
Lisān ed Dīns, Lisānetdīns

Lukmāns
Lūlū *siev., vīr.*
Lutf Allāhs, Lutfallāhs,
Lutfalla *vīr.*
Lutf ed Dīns, Lutfetdīns

Lutfija *siev.*; Lutfi

Karīm [kə-] «dāsnaiss»
Kārūn *no senebr. v.* Kōrah
Kāsīm «dalītājs»
Katīr [kaθ-] «daudzskaitli-
gais»
Kaššāf [kə-] «atklājējs»
Kāšif «atklājējs»
Kātīb «rakstnieks»
Al-Kavsar *paradīzes upes*
nosaukums
Kavī «spēcīgais»
Kāzīm «dusmu apvaldītājs»
Kifāja «diezgan»
Kubār «lielais»
Kubrā «vislielākā»
Kuddūs «svētais»
Kumrī «ūbele»
Kunbur «cīrulis»
Kurbān «upuris»
Kutb ad-Dīn [ɛd] «ticības
kodols»

Labība [lɛ-] «gudrā», Labīb
[lɛ-] «gudrais»
Lajlā [lei-] «naksnīgā»
Lajt [leiθ] «lauva»
Lamija [lɛ-] «spožā»
Latāfa «labestība»
Latīfa «maigā», Latif «žē-
līgais; maigais»
Lazza [lɛ-] «saldums»
Lāzīm «vajadzīgais»
Lisān ad-Dīn [ɛd] «ticības
valoda»
Lukmān «barotājs» (?)
Lu'lu' [lūlū] «perle»
Lutf Allāh [allāh], [allā] «Al-
lāha žēlastība»
Lutf ad-Dīn [ɛd] «ticības žē-
lastība»
Lutfija, Lutfi *siev. un vīr.*
dz. attieksmes adj. no lutf
«žēlastība»

Maamūra <i>siev.</i> ; Maamūrs	Ma'mūra «labklājībā dzīvojošā», Ma'mūr «labklājībā dzīvojošais»
Maarifa <i>siev.</i>	Ma'rifa «izglītība»
Maarūfs	Ma'rūf «zināmais»
Mabrūks	Mabrūk «svētais»
Madžīds, Medžīds	Madžid [mę-] «ievērojamais, slavenais»
Mādžīds	Mādžid «cēlais»
Madžnūns, Medžnūns	Madžnūn [mę-] «neprātīgais»
Mahbūbs	Mahbūb «mīļotais»
Mahdī, Mehdi	Mahdī [mę-] «Allāha vadītājs»
Mahmūds	Mahmūd «slavētais»
Mahzūns	Mahzūn «apbēdinātais»
Maksuds	Maksūd «ilgotais»
Malika, Melika <i>siev.</i> ; Maliks, Meliks	Malika [mę-] «karaliene», Malik [mę-] «karalis»
Māmūns	Ma'mūn [mā-] «uzticības pilnais»
Manāfs, Menāfs	Manāf [mę-] <i>elka vārds</i>
Mannāns, Mennāns	Mannān [mę-] «žēlīgais»
Mansūrs	Mansūr «uzvarētājs»
Manzūra <i>siev.</i>	Mandūra [-dū-] «(Allāham) veltītā»
Mardžāna <i>siev.</i>	Mardžān «kora i»
Marjama <i>siev.</i> (<i>bib.</i> Marija)	Marjam <i>no senebr. v. Mirjām</i>
Masrūrs, Mesrūrs	Masrūr [mę-] «priecīgais»
Mastūra <i>siev.</i> ; Mastūrs	Mastūra «godīgā», Mastūr «godīgais»
Masuda <i>siev.</i> ; Masuds	Mas'ūda «laimīgā», Mas'ūd «laimīgais»
Masud Hāns, Masudhāns	Mas'ūd Hān «laimīgais hāns»
Masud Šāhs, Masudšāhs	Mas'ūd Šāh «laimīgais šāhs»
Matīns, Metīns	Matīn [mę-] «izturīgais»
Matlūbs	Matlūb «ilgotais»
Maudūds	Mavdūd «iemīļotais»
Maudžūda <i>siev.</i> ; Maudžūds	Mavdžūda «esošā», Mavdžūd «esošais»
Maula <i>vir.</i>	Mavlā «kungs»

Maulāna *vir.*
Maulūda *siev.;* **Maulūds**

Mīdha *vir.*
Miftāhs
Mirza *vir.*

Muaijads
Muaijīds
Muammars
Muāvija *vir.*
Muazams
Mubāraks
Mubāriz ed Dīns, **Mubār-**
izetdīns
Mubārīzs
Mudarriss
Mudžāhīds
Mudžīr ed Dīns, **Mudžīret-**
dīns
Muhaba *siev.*
Muhammads, **Muhammeds**
(*pravielis arī* *Muhameds)
Muharrams

Muhiba *siev.;* **Muhibs**

Muhsins, **Mohsens**
Muhtārs
Muīn ed Dīns, **Muīnetdīns**

Muīns
Muiz ed Daula, **Muizetdaula**
(*5 zilbes*) *vir.*
Muiz ed Dīns, **Muizetdīns**
(*4 zilbes*)
Muīzs (*2 zilbes*)
Mukadams
Mukadass
Mukarrams
Mukīms
Muksīts
Muktada *vir.*

Mavlānā «mūsu kungs»
Mavlūda «dzimusi, mei-
tene», **Mavlūd** «dzimušais,
zēns»
Mīdha «slavinājums»
Miftāh «atslēga»
Mirzā «valdnieka dēls;
rakstvedis» *no pers. v.*
Mu'ajjad «svinamais»
Mu'ajjid «svinētājs»
Mu'ammār «ilgi dzīvotājs»
Mu'āvija «lapsēns»
Mu'azzam «lielais»
Mubārak «svētītais»
Mubāriz ad-Dīn [eḏ] «ticības
karotājs»
Mubārīz «karotājs»
Mudarris «skolotājs»
Mudžāhīd «ticības cīnītājs»
Mudžīr ad-Dīn [eḏ] «ticības
aizstāvis»
Muhabba «mīla»
Muhammad [-eḏ] «slavinā-
mais»
Muharram *lunārā mēneša
nosaukums*
Muhibba «mīlošā», **Mu-
hibb** «mīlošais»
Muhsin «labdarīgais»
Muhtār «izraudzītais»
Mu'īn ad-Dīn [eḏ] «palīgs
ticībā»
Mu'īn «palīgs»
Mu'izz ad-Davla [eḏ] «valsts
stiprinātājs»
Mu'izz ad-Dīn [eḏ] «ticības
stiprinātājs»
Mu'izz «mīlošais»
Mukaddam «vadonis»
Mukaddas «svētītais»
Mukarram «godājamais»
Mukīm «mūžīgais»
Muksīt «taisnīgais»
Muktadā «vajadzīgais»

Muktadirs	Muktadir «stiprais»
Muktarams	Muktaram «cienītais»
Mumahids	Mumahhid «(dzīves) ceļa līdzinātājs»
Mūmins	Mu'min [mū-] «īstenticīgais»
Mumtāzs	Mumtāz «izcilais»
Munauvara <i>siev.</i> ; Munauvars	Munavvara «apgaismotā», Munavvar «apgaismotais»
Munīra <i>siev.</i> ; Munīrs	Munīra «zibošā», Munīr «zibošais»
Mūnisa <i>siev.</i> ; Mūniss	Mu'nisa [mū-] «draudzene», Mu'nis [mū-] «draugs»
Muntakims	Muntakim «atriebējs»
Muntasirs	Muntasir «uzvarošais»
Murāds	Murād «ilgotais»
Muršids	Muršid «garīgais tēvs»
Murtada <i>vir.</i>	Murtadā «izraudzītais»
Mūsa <i>vir.</i> (<i>bib.</i> Mozus)	Mūsā <i>no senebr. v.</i> Mōšē
Musāfirs	Musāfir «ceļnieks»
Muslima <i>siev.</i> ; Muslims	Muslima «musulmaniete», Muslim «musulmanis»
Mustafa <i>vir.</i>	Mustafā «izredzētais»
Mušarrifs	Mušarrif «cienījamais»
Mutaāli	Muta'ālī «cēlais»
Mutakabirs	Mutakabbir «lepnais»
Mutālibs	Mutālib «pretendents»
Muudžibs	Mu'džib «iepriecinātājs»
Muzafar <i>ed</i> Dīns , Muzafaretdīns	Muzaffar ad-Dīn [ɛd] «ar ticību uzvarošais»
Muzafars	Muzaffar «uzvarētājs»
Nabāta <i>siev.</i>	Nabāt <i>auga nosaukums</i>
Nabī	Nabī' [-bī] «praviētis»
Nadīms , Nedīms	Nadīm [nɛ-] «draugs»
Nādīra <i>siev.</i> ; Nādīrs	Nādīra «neparastā», Nādīr «neparastais»
Nadžārs , Nedžārs	Nadždzār [nɛ-] «galdnieks»
Nadžībs , Nedžībs	Nadžīb [nɛ-] «dīzciltīgais»
Nadžm <i>ed</i> Dīns , Nedžm <i>ed</i> Dīns , Nadžmetdīns , Nedžmetdīns	Nadžm ad-Dīn [nɛ-, ɛd] «ticības zvaigzne»
Nadžmī , Nedžmī	Nadžmī [nɛ-] <i>vir. dz. attieksmes adj. no</i> nadžm «zvaigzne»

- Nāfi**
Nafisa, Nefisa *siev.*
Nahamija *vir.* (*bib.* Ne-
 emija)
Nāibs
Naīms
Nakī, Neki
Nasīb Allāhs, Nesīb Allāhs,
Nasīballāhs, Nesīballāhs,
Nasīballa, Nesīballa *vir.*
Nasībs, Nesībs
Nāsihs
Nāsir ed Daula, Nāsiret-
daula *vir.*
Nāsir ed Dīns, Nāsiretdīns

Nāsir Hāns, Nāsirhāns

Nāsirs, *Nāsers
Nāsir Sāhs, Nāsirsāhs
Nasr Allāhs, Nasrallāhs,
Nasralla *vir.*
Nasr ed Daula, Nasretdaula
vir.
Nasr ed Dīns, Nasretdīns

Nasrī

Nasrs
Nazifa *siev.;* **Nazīfs**
Nāzims

Nāzira *siev.;* **Nāzirs**

Nidža *vir.*
Niima *vir.*
Niimat Allāhs, Niimatal-
lāhs, Niimatalla *vir.*
Nisa *siev.*
Nizām ed Dīns, Nizāmet-
dīns
Nizāmī

Nizāms
- Nāfi'** «labuma devējs»
Nafisa [nə-] «smalkā»
Nahamijā, Nahamjā *no sen-*
ebr. v. Nehemjā
Nāib «vietvaldis»
Na'im «laime, labklājība»
Nakī [nə-] «tirais»
Nasīb Allāh [nə-, allāh], [nə-,
 allā] «tas, kura liktenis
 Allāha rokās»
Nasīb [nə-] «liktenis»
Nāsīh «padomdevējs»
Nāsir ad-Davla [əd] «uzvā-
 ras nesējs valstij»
Nāsir ad-Dīn [əd] «uzvaras
 nesējs ticībai»
Nāsir Hān «uzvarošais
 hāns»
Nāsir «palīgs; uzvarētājs»
Nāsir Sāh «uzvarošais sāhs»
Nasr Allāh [allāh], [allā]
 «Allāha uzvara»
Nasr ad-Davla [əd] «valsts
 uzvara»
Nasr ad-Dīn [əd] «ticības
 uzvara»
Nasrī *vir. dz. attieksmes*
adj. no nasr «uzvara»
Nasr «uzvara»
Nazifa «tīrā», **Nazīf** «tīrais»
Nāzim «veidotājs; dzej-
 nieks»
Nāzira «acīgā», **Nāzir** «acī-
 gais»
Nidzā «glābiņš»
Ni'ma «laime»
Ni'mat Allāh [allāh], [allā]
 «Allāha labvēlība»
Nisā *burt.* «sievietes»
Nizām ad-Dīn [əd] «ticības
 iekārta»
Nizāmī *vir. dz. attieksmes*
adj. no nizām «kārtība»
Nizām «kārtība»

Nūhs (*bib.* Noass)
Nūra siev.; **Nūrs**
 Nūr Ahmads, Nūr Ahmeds,
 Nūrahmads, **Nūrahmeds**
 Nūr Alī, **Nūralī**
 Nūr Allāhs, **Nūrallāhs**, Nūr-
 alla *vir.*
Nūr ed Daula, Nūretdaula
vir.
Nūr ed Dīns, Nūretdīns

 Nūr Muhammeds, **Nūrmu-**
hammeds
Nusra vir.
Nusrat ed Dīns, Nusratet-
 dīns
 Nusrat Šāhs, **Nusratšāhs**

Rabī

Rābija siev.
Rādija siev.; **Rādī**

Radžabs

Rafaīls (*bib.* Rafaēls)
Rāfi
Rafiks
Rāhibs
Rahīms
Rahmāns
 Rahmat Allāhs, **Rahmatal-**
lāhs, Rahmatalla *vir.*
 Raihāna, **Reihāna siev.**
Rakiba siev.; **Rakībs**

Rākija siev.

Rāmī
Rammāls
Ramzs
Rāsihs
Rasūls

Nūh no senebr. v. Nōah
Nūr «gaisma»
Nūr Ahmad [-eɖ] «Ahmeda
 (= *Muhammeda*) spožums»
Nūr 'Alī «Alī spožums»
Nūr Allāh [allāh], [allā] «Al-
 lāha spožums»
Nūr ad-Davla [eɖ] «valsts-
 spožums»
Nūr ad-Dīn [eɖ] «ticības-
 spožums»
Nūr Muhammad [-eɖ] «Mu-
 hammeda spožums»
Nusra «pāldzība; uzvara»
Nusrat ad-Dīn [eɖ] «ticības-
 uzvara»
Nusrat Šāh «uzvarētājs-
 šāhs»

Rabbī vir. dz. attieksmes
adj. no rabb «kungs»

Rābī'a «ceturtā»
Rādija «apmierinātā», **Rādī**
 «apmierinātais»
Radžab lunārā mēneša no-
saukums
Rafāil no senebr. v. Rifāēl
Rāfī' «dižciltīgais»
Rafīk «labais»
Rāhib «augstsirdīgais»
Rahīm «žēlīgais»
Rahmān «žēlsirdīgais»
Rahmat Allāh [allāh], [allā]
 «Allāha žēlsirdība»
Rajhān [rei-] «bazilika»
Rakiba «vērojošā», **Rakīb**
 «vērojošais»
Rākija «augstā»
Rāmī «strēlnieks»
Rammāl «zīlnieks»
Ramz «zīme, simbols»
Rāsih «izturīgais»
Rasūl «sūtņis»

Rašid ed Daula, Rašīdet-daula <i>vir.</i>	Rašid ad-Davla [eḏ] «pareiza ceļa gājējs valsts lietās»
Rašid ed Dīns, Rašīdetdīns	Rašid ad-Dīn [eḏ] «pareiza ceļa gājējs ticībā»
Rašids	Rašid «pareizais, prātīgais»
Raūfs	Raūf «līdzcietīgais»
Rāvi	Rāvi «teicējs»
Rifa <i>vir.</i>	Rif'a «augsts stāvoklis»
Rukn ed Daula, Ruknet-daula <i>vir.</i>	Rukn ad-Davla [eḏ] «valsts balsts»
Rukn ed Dīns, Ruknetdīns	Rukn ad-Dīn [eḏ] «ticības balsts»
Sāa <i>siev.</i>	Sā'a «stunda»
Sāada <i>siev., vir.</i>	Sā'ada «laime»
Saad Allāhs, Saadallāhs, Saadalla <i>vir.</i>	Sa'd Allāh [allāh], [allā] «laime ar Allāhu»
Saadi	Sa'dī <i>vir. dz. attieksmes adj. no sa'd</i> «veiksme, laime»
Saads	Sa'd «veiksme, laime»
Saba <i>siev.</i>	Sabā' «jaunība»
Sabāha <i>siev.;</i> Sabāhs	Sabāh «rits»
Sabāh ed Dīns, Sabāhetdīns	Sabāh ad-Dīn [eḏ] «ticības rīts»
Sābiks	Sābik «priekštecis»
Sābira <i>siev.;</i> Sābirs	Sābira «pacietīgā», Sābir «pacietīgais»
Sābits	Tābit [ḡā-] «izturīgais»
Sabrī	Sabrī «pacietīgais»
Sabūrs	Sabūr «pacietīgais»
Sadads	Sadad «prātīgums»
Sadafa <i>siev.</i>	Sadaf «perlamutrs»
Sadāka <i>siev.</i>	Sadāka «draudzība»
Sadiks	Sadik «draugs»
Sadr Allāhs, Sadrallāhs, Sadralla <i>vir.</i>	Sadr Allāh [allāh], [allā] «pirmais Allāham»
Sadr ed Dīns, Sadretdīns	Sadr ad-Dīn [eḏ] «pirmais ticībā»
Sadrī	Sadrī «pirmais, galvenais»
Sadrs	Sadr «pirmais, galvenais»
Safa <i>vir.</i>	Safā' «skaidrība»
Safars	Safar <i>lunārā mēneša nosaukums</i>

- Sāfi Allāhs, **Sāfi**allāhs, Sāfi**alla vir.**
Sāfija *siev.*; Sāfi
- Safirs**
Sahāva siev.
Sāhibs
Saīda siev.; Saīds
- Saif Allāhs, Seif Allāhs, Saif**allāhs**, Seif**allāhs**, Saif**alla**, Seif**alla vir.**
 Saif ed Daula, **Seif ed Daula**, Saifetdaula, Seifetdaula *vir.*
 Saif ed Dīns, **Seif ed Dīns**, Saifetdīns, Seifetdīns
 Saif el Islāms, Seif el Islāms, Saifelislāms, **Seifelislāms**
 Saif el Mulks, Seif el Mulks, Saifelmulks, **Seifelmulks**
 Saifi, **Seifi**
- Saifs, **Seifs**
Saijāds
 Saijāfs, **Seijāfs**
Sākina siev.
Sākits
 Salāh ed Dīns, Salāhetdīns, *Saladīns
Salāhs
 Salāma, **Selāma vir.**
 Salāms, **Selāms**
Sāliha siev.; Sālihs
- Salīma, **Selīma siev.**; Sālīms, **Selīms**
 Salmāns, **Selmāns**
Saltana vir.
Samads
 Samar ed Dīns, **Semer ed Dīns**, Samaretdīns, Semeretdīns
- Sāfi Allāh** [allāh], [allā] «Allāha izredzētais»
Sāfija «izredzēta», **Sāfi** «izredzētais»
Safir «sūtņis»
Sahāva «augstsirdība»
Sāhib «draugs»
Sa'ida «laimīgā», **Sa'id** «laimīgais»
Sajf Allāh [seif allāh], [seif allā] «Allāha zobens»
- Sajf ad-Davla** [seif ɛd] «valsts zobens»
- Sajf ad-Dīn** [seif ɛd] «ticības zobens»
Sajf al-Islām [seif ɛl] «islāma zobens»
- Sajf al-Mulk** [seif ɛl] «varas zobens»
Sajfi [sei-] *vir. dz. attieksmes adj. no sajfi* «zobens»
Sajf [seif] «zobens»
Sajjād «mednieks»
Sajjāf [sei-] «veikls zobens»
Sākina «mierīgā, klusā»
Sākit «mierīgais, klusais»
Salāh ad-Dīn [ɛd] «ticības svētība»
Salāh «labestība»
Salāma [sɛ-] «drošība»
Salām [sɛ-] «miers»
Sāliha «labā», **Sālih** «labais»
Salīma [sɛ-] «veselā», **Salīm** [sɛ-] «veselais»
Salmān [sɛ-] «mierīgais»
Saltana «vara»
Samad «mūžīgais»
Tamar ad-Dīn [θɛmɛr ɛd] «ticības augļi»

Sāmi
Sāmids
Sammūrs
Samsām ed Daula, Sam-
sāmetdaula vir.
Samsāms
Sanā ed Daula, Sanāet-
daula vir.
Sānija siev.; Sānī
Sāra siev. (bib. Zāra)
Satārs
Saulats
Sausana siev.
Sidiks
Sidkī

Sirādž ed Dīns, Sirādžet-
dīns
Sirādžs
Sūfi
Sugra siev.
Sulaimāns, Suleimāns (bib.
Zālamans)
Sultāns
Sunbula siev.
Suraija siev.

Šaabāns

Šadāds
Šafaka, Šefeka siev.
Šāfi
Šafīks, Šefīks
Šāh Ālams, Šāhālams

Šahla siev.

Šāhs
Šaihs, Šeihs

Šaih Zamāns, Šeih Zemāns,
Šaihzamāns, Šeihzemāns
Šāiks
Šākirs

Sāmi* «dzirdīgais»
Sāmīd «stingrais»
Sammūr «sabulis»
Samsām ad-Daula [ēd]
«valsts modriba»
Samsām «modriba»
Sanā' ad-Davla [ēd] «valsts

iekārtotājs»

Sānija «otrā», **Sānī** «otrais»

Sārā no senebr. v.

Sattār «visu piedodošais»

Savlat «spēks, vara»

Savsana «lilija»

Siddik «taisnīgais»

Sidkī vir. dz. attieksmes adj.

no sidk «taisnīgums»

Sirādž ad-Dīn [ēd] «ticības

lāpa»

Sirādž «lāpa»

Sūfi «sūfijs, dievbijīgais»

Sugrā «jaunākā»

Sulajmān [-lei-] no senebr. v.

Selōmō

Sultān «vara; valdnieks»

Sunbul «vārpa»

Surajjā «Plejādes»

Ša'bān lunārā mēneša no-
saukums

Šaddād «stipruma devējs»

Šafaka [šēfēka] «žēlsirdība»

Šāfi «dziednieks»

Šafīk [šē-] «līdzcietīgais»

Šāh 'Ālam «pasaules vald-

nieks»

Šahlā' «zilace»

Šāh «valdnieks»

Šajh [šēih] «garīgais vado-

nis»

Šajh Zamān [šēih zē-] «laik-

meta vadonis»

Šāik «daiļais; teicamais»

Šākīr «pateicīgais»

Šakūra *siev.*; Šakūrs

Šāmilš

Sams Allāhs, Šems Allāhs,
Samsallāhs, Šemsallāhs,
Samsalla, Šemsalla *vir.*

Sams ed Daula, Šems ed
Daula, Šamsetdaula,
Semsetdaula *vir.*

Sams ed Dīns, Šems ed
Dīns, Samsetdīns, Sems-
etdīns

Samsija, Šemsija *siev.*;
Samsī, Šemsī

Samss, Šemss

Sarafa, Serafa *siev.*

Saraf ed Daula, Šeraf ed
Daula, Šarafetdaula, Še-
rafetdaula *vir.*

Saraf ed Dīns, Šeraf ed
Dīns, Šarafetdīns, Šeraf-
etdīns

Šarafs, Šerafs

Šarbāts, Šerbāts

Šarīfs, Šerīfs

Šauka *vir.*

Šihāb ed Dīns, Sihābetdīns

Šukūrs

Tabihs

Tādž ed Daula, Tādžetdaula
vir.

Tādž ed Dīns, Tādžetdīns

Tādži

Tāhīrs

Tahsīns

Takī

Takī ed Dīns, Takītdīns

Šakūra «pateicīgā», Šakūr
«pateicīgais»

Šāmil «visaptverošais»

Šams Allāh [ššems allāh],
[ššems allā] «Allāha saule»

Šams ad-Davla [ššems ɛd]
«valsts saule»

Šams ad-Dīn [ššems ɛd] «ti-
cības saule»

Samsija [ššɛ-], Samsī [ššɛ-]
siev. un vir. dz. attiek-
smes adj. no šams «saule»

Šams [ššems] «saule»

Šarafa [ššɛ-] «slava, gods»

Šaraf ad-Davla [ššɛ-, ɛd]
«valsts slava»

Šaraf ad-Dīn [ššɛ-, ɛd] «tici-
bas slava»

Šaraf [ššɛ-] «gods, slava»

Šarbāt [ššɛ-] «šerbets»

Šarīf [ššɛ-] «dižciltīgais»

Šavka «spēks, varenība»

Šihāb ad-Dīn [ɛd] «ticiības
zvaigzne»

Šukūr «pateicīgais»

Tabīb «dziednieks»

Tādž ad-Davla [ɛd] «valsts
vainags»

Tādž ad-Dīn [ɛd] «ticiības
vainags»

Tādži *vir. dz. attieksmes*
adj. no tādž «vainags»

Tāhīr «skaidrais»

Tahsīn «piekrišana»

Takī «ticiīgais»

Takī ad-Dīn [takīddīn] «ti-
cībā taisnais»

Talha *vir.*

Tālibs

Tamīms, Temīms

Taufīks

Tuhfa *siev., vir.*

Ubaīd Allāhs, Obeid Allāhs,

Ubaīdallāhs, **Obeīdallāhs,**

Ubaīdalla, Obeīdalla *vir.*

Ubaīds, Obeīds

Ulfa *vir.*

Umajja, Umeija, *Omeija
vir.

Umars, Omars

Usmāns, Osmāns

Uzairs

Vadūds

Vādžibs

Vadžīds

Vafa *siev.*

Vāfi

Vahābs

Vāhīds

Vāīzs

Vākīfs

Vakīls

Valads

Valī

Valī Allāhs, Valīallāhs, Valī-
alla *vir.*

Valīda *siev.;* **Valīds**

Valī ed Dīns, Valīetdīns

Vāmīks

Vāriss

Vasāfs

Vasī

Vāsīfs

Vasīla *siev.;* **Vasīls**

Talha *tuksneša auga nosau-*
kums

Tālib «gājējs»

Tamīm [tē-] «pilnīgais»

Tavfīk «veiksme»

Tuhfa «dāvana»

*Ubaīd Allāh [ʔobeid allāh],
[ʔobeid allā] *demin. no*

*Abd Allāh «Allāha vergs»

*Ubaīd [ʔobeid] *demin. no*
*abd «vergs»

Ulfa «draudzība»

Umajja [-mei-] *cilts nosau-*
kums

*Umar [ʔo-]

*Utmān [ʔoθ-]

*Uzajr «spēks; palīgs»

Vadūd «mīlošais»

Vādžīb «pienākums»

Vadžīd «esošais»

Vafā' «uzticība»

Vāfi «uzticīgais»

Vahhāb «dāvātājs»

Vāhid «vienīgais»

Vā'iz «sludinātājs»

Vākīf «lietpratīgais»

Vakīl «palīgs»

Valad «dēls»

Valī «svētais»

Valī Allāh [allāh], [allā] «Al-
lāha draugs»

Valīda «pēctece», **Valīd** «pēc-
tecis»

Valī ad-Dīn [ʔed] «ticības
draugs»

Vāmīk «mīlošais»

Vārit [-iθ] «mantinieks»

Vassāī «slavinātājs»

Vasī «aizgādnis»

Vāsīf «slavinātājs»

Vasīla «nešķiramā», **Vasīl**
«nešķiramais»

Vasīms	Vasīm «glītais»
Vāzihs	Vāzih «skaidrais»
Vazīrs, *Vezīrs	Vazīr «ministrs»
Zaafarāns	Za'farān «safrāns»
Zabūrs	Zabūr «psalms»
Zafar Hāns, Zafarhāns	Zafar Hān «uzvarošais hāns»
Zafars	Zafar «uzvara»
Zāfirs	Zāfir «uzvarošais»
Zāhida <i>siev.</i> ; Zāhids	Zāhida «askēte», Zāhid «askēts»
Zahīra <i>siev.</i> ; Zahīrs	Zahīra «palīdzētāja uzvarā», Zahīr «palīgs uzvarā»
Zahir ed Dīns, Zahiretdīns	Zahīr ad-Dīn [eḏ] «palīgs ticības uzvarā»
Zāhir ed Dīns, Zāhiretdīns	Zāhir ad-Dīn [eḏ] «uzvarētājs ticības cīņā»
Zāhirs	Zāhir «uzvarētājs»
Zahra <i>siev.</i>	Zahrā «spožā, gaišā»
Zaids, Zeids	Zajd [zeid] «izaugsme»
Zainaba, Zeinaba <i>siev.</i>	Zajnab [zei-] «tuklā»
Zain ed Dīns, Zein ed Dīns, Zainetdīns, Zeinetdīns	Zajn ad-Dīn [zein eḏ] «ticības rota»
Zain el Ābidīns, Zein el Ābidīns, Zainelābidīns, Zeinelābidīns	Zajn al-Ābidīn [zein eḏ] «(Allāha) pielūdzēju rota»
Zaitūna, Zeitūna <i>siev.</i> ; Zaitūns, Zeitūns	Zajtūn [zei-] «olīva»
Zakarīja <i>vir.</i>	Zakarījā <i>no senebr. v.</i> Zekarjāhu [zeh-], Zekarjā [zeh-]
Zakija <i>siev.</i> ; Zakī	Zakija «labdarīgā», Zakī «labdarīgais»
Zakīra <i>siev.</i> ; Zakīrs	Zakīra «tā, kas atceras», Zakīr «tas, kas atceras»
Zamāns, Zemāns	Zamān [ze-] «laikmets»
Zangi	Zangi «nēģeris»
Zarāfa <i>siev.</i>	Zarāfa «daiļums»
Zarīfa <i>siev.</i> ; Zarīfs	Zarīfa «graciozā», Zarīf «graciozais»
Zijāda <i>siev.</i> ; Zijāds	Zijād «pieaugums»
Zina <i>siev.</i>	Zina «rotājums»

Zīnat Allāhs, Zīnatallāhs , Zīnatalla <i>vir.</i>	Zīnat Allāh [allāh], [allā] «Allāha rota»
Zubaida, Zubeida <i>siev.</i> ; Zu- baidš, Zubeids	Zubajd [-eid] «putas, labākā daļa»
Zubairs, Zubeirs	Zubajr [-eir] «stiprais; gud- rais»
Zū el Fakārs, Zulfakārs	Dū al-Fakkār [ðulfakkār] <i>lo- kana zobena nosaukums</i>
Zū el Himāra, Zulhimāra <i>siev.</i>	Dū al-Himār [ðulhimār] «ap- segas valkātāja»
Zū el Jamīnains, Zū el Je- mīneins, Zuljemīneins	Dū al-Jamīnajn [ðuljemīnein] «divu labo roku īpašnieks»
Zū el Karnains, Zū el Kar- neins, Zulkarneins	Dū al-Karnajn [ðulkarnein] «divragainais»; <i>Maķedo- nijas Aleksandra pievārds</i>
Zū en Nūns, Zunnūns	Dū an-Nūn [ðunnūn] «zivs īpašnieks»; <i>pravieša Jonas pievārds</i>
Zuhūr ed Dīns , Zuhūretdīns	Zuhūr ad-Dīn [əd] «ticības izpausme»
Zuhūrs	Zuhūr «izpausme»
Zulaiha, Zuleiha <i>siev.</i>	Zulajha [-lei-] «slīdošā»
Zulāls	Zulāl «caurredzamais»
Zulfija <i>siev.</i>	Zulfija <i>siev. dz. attiekmes adj. no zulf</i> «cīrta»

PIELIKUMI

1. ARĀBU VALSTU ADMINISTRATĪVAIS IEDALIJUMS⁴⁰

ALŽIRIJAS TAUTAS DEMOKRĀTISKĀ REPUBLIKA

Vilājeti un to administratīvie centri

Annāba	Annāba
Asnama	Asnama
Džazāira	Džazāira
Konstantina	Konstantina
Midija	Midija
Mostagānima	Mostagānima
Oresa	Bātna
Saīda	Saīda
Saura	Bešāra
Setīfa	Setīfa
Tijārata	Tijārata
Tizī Uzū	Tizī Uzū
Tlemsēna	Tlemsēna
Vāhāta	Vargla
Vahrāna (Orāna)	Vahrāna (Orāna)

---

⁴⁰ Pirmās pakāpes administratīvā iedalījuma vienības arābu valstīs ir šādas: *liva* (Jemenas AR, Jordānija), *mintaka* (Saūda Arābija), *mudīrija* (Sudāna), *muhāfaza* (Eģipte, Irāka, Libāna, Lībija, Jemenas TDR, Sirija), *province* (Maroka), *vilājets* (Alžīrija, Tūnisija).

EGIPTES ARĀBU REPUBLIKA

Muhāfazas un to administratīvie centri

Aleksandrija	Aleksandrija
Asjūta	Asjūta
Asuāna	Asuāna
Benī Suveifa	Benī Suveifa
Buheira	Damanhūra
Dakahlija	Mansūra
Dumjāta	Dumjāta
Faijūma	Faijūma
Garbija	Tanta
Gīza	Gīza
Ismailija	Ismailija
Kafr eš Seiha	Kafr eš Seiha
Kaira	Kaira
Kaljūbija	Benha
Kana	Kana
Matrūha	Mersāmatrūha
Minja	Minja
Minūfija	Sibinelkoma
Portsaīda	Portsaīda
Sarkanās jūras muhāfaza	Gurdaka (Hurgāda)
Sināja muhāfaza	Arīša
Sohāga	Sohāga
Sueca	Sueca
Sarkija	Zakāzika
Tahrīra	Nasra
Vādī el Gedīda	Hārga

IRĀKAS REPUBLIKA

Muhāfazas un to administratīvie centri

Anbāra	Ramādī
Bābila	Hilla
Bagdāde	Bagdāde
Basra	Basra
Dahūka	Dahūka
Dijāla	Baakūba
Dūkāra	Nāsirija
Erbīla	Erbīla

Kādisija
Kerbela
Kirkūka
Maisāna
Mutanna
Nainaya
Suleimānija
Vāsita

Divānija
Kerbela
Kirkūka
Amāra
Samāva
Mosula
Suleimānija
Kūta

JEMENAS ARĀBU REPUBLIKA

Livas un to administratīvie centri

Beida
Hadža
Hodeida
Iba
Saada
Sana
Taiza

Beida
Hadža
Hodeida
Iba
Saada
Sana
Taiza

JEMENAS TAUTAS DEMOKRĀTISKĀ REPUBLIKA

Muhāfazas un to administratīvie centri

Adena
Lahidža
Abjāna
Šabva
Hadramauta
Mahra

Adena
Lahidža
Zingibāra
Maifaa
Mukalla
Gaida

JORDĀNIJAS HĀSIMU KARALISTE

Livas un to administratīvie centri

Ammāna
Balka
Dženīna
Halīla (Hebrona)
Irbida

Ammāna
Salta
Dženīna
Halīla (Hebrona)
Irbida

Ķeraka
Kudsa (Jeruzāleme)
Maāna
Nāblusa
Zarka

Keraka
Kudsa (Jeruzāleme)
Maāna
Nāblusa
Zarka

LIBĀNAS REPUBLIKA

Muhāfazas un to administratīvie centri

Beirūta
Bikā
Dienvidlibāna
Kalnu Libāna
Ziemeļlibāna

Beirūta
Zahla
Saida
Baabda
Tripole

LĪBIJAS SOCIĀLISTISKĀ ARĀBU DZAMĀHIRIJA

Muhāfazas un to administratīvie centri

Bengāzī
Derna
Džebel el Ahdara
Džebeļgarba
Homsa
Misurāta
Sabha
Tripole
Ūbārī
Zāvija

Bengāzī
Derna
Beida
Garjāna
Homsa
Misurāta
Sabha
Tripole
Ūbārī
Zāvija

MAROKAS KARALISTE

Provinces un to administratīvie centri

Agādīra
Benī Mallāla
Džadīda
Fēsa
Hoseima
Hurībga

Agādīra
Benī Mallāla
Džadīda
Fēsa
Hoseima
Hurībga

Kenitra
Ksar es Sūka
Marrākeša
Miknēsa
Nādora
Sāfi
Setāta
Tanžera
Tarfāja
Tāza
Tetuāna
Udžda
Varzāzāta

Kenitra
Ksar es Sūka
Marrākeša
Miknēsa
Nādora
Sāfi
Setāta
Tanžera
Tarfāja
Tāza
Tetuāna
Udžda
Varzāzāta

SAUDA ARĀBIJAS KARALISTE

Mintakas un to administratīvie centri

Asīra
Hidžāza
Nedžda
Sarkija

Abha
Meka
Rijāda
Dammāma

SIRIJAS ARĀBU REPUBLIKA

Muhāfazas un to administratīvie centri

Damaska
Deir ez Zora
Dera
Haleba (Alepo)
Hama
Haseka
Homsa
Idliba
Kuneitra
Latākija
Raka
Suveida
Tartūsa

Damaska
Deir ez Zora
Dera
Haleba (Alepo)
Hama
Haseka
Homsa
Idliba
Kuneitra
Latākija
Raka
Suveida
Tartūsa

SUDĀNAS DEMOKRĀTISKĀ REPUBLIKA

Mudīrijas un to administratīvie centri

Augšņila	Malakāla
Bahrelgazāla	Vāva
Dārfora	Fāšira
Ekvatora mudirija	Džūba
Hartūma	Hartūma
Kasala	Kasala
Kordofāna	Obeida
Šimālija	Dāmira
Zilās Nīlas mudirija	Vadmedanī

TONISIJAS REPUBLIKA

Vilājeti un to administratīvie centri

Bēdža	Bēdža
Binzarta	Binzarta
Džendūba	Džendūba
Gābisa	Gābisa
Gafsa	Gafsa
Ķairavāna	Ķairavāna
Ķaserīna	Ķaserīna
Kēfa	Kēfa
Medenīna	Medenīna
Nābula	Nābula
Sfāksa	Sfāksa
Sūsa	Sūsa
Tūnisa	Tūnisa

2. MUSULMAŅU DINASTIJAS ARĀBU ZEMĒS⁴¹

ARĀBU HALIFĀTS

Istenticīgie halifi (arābu v. *al-hulaġā ar-rāšidūn* «pareiza ceļa gājēji»). Valda 632.—661. g., sākumā Arābijas pussalā, vēlāk iekaro arī Sīriju, Palestīnu, Ēģipti, Irāku, Irānu.

⁴¹ Рѣс Босворт К. Э. Мусульманские династии. М., 1971.

Pēc pravieša Muhammeda nāves 632. g. par viņa pēctečiem pēc kārtas tika pasludināti četri viņa līdzgaitnieki, kas saistīti ar Muhammedu radniecības saitēm: Abū Bekrs, Muhammeda sievas Āišas tēvs; Omars, Muhammeda sievas Hafsas tēvs; Osmāns, Muhammeda tēvocis; Alī, Muhammeda brālēns un znots. Viņi pieņēma halifa titulu (arābu v. *halifa* «tas, kurš nāk pēc tam», t. i., pēcnācējs, mantinieks).

Alī valdīšanas laikā islāmā rodas šiisma virziens (arābu v. *ši'at 'Alī* «Alī partija»).

Pēc Istenticigajiem halīfiem nāk Umeiju dinastija.

Umeijas jeb **Umeijadi** (arī **Omeijas** jeb **Omeijadi**). Valda 661.—750. g. Arābu halifātā.

Šīs dinastijas halīfi pieder pie divām Umeiju dzimtas līnijām — Sufjānu un Marvānu līnijas (Sufjāni jeb Sufjānīdi⁴² un Marvāni jeb Marvānīdi). To aizsācēji ir Muāvija I Ibn Abū Sufjāns un Marvāns I Ibnalhakams.

Pēc Umeijām nāk Abāsu dinastija.

Abāsi jeb **Abāsīdi**. Valda 749.—1258. g., vispirms Arābu halifātā, vēlāk Irākā un Bagdādē.

Abāsi cēlušies no pravieša Muhammeda tēvoča Abāsa, kurš nāk no Mekas Hāšimu dzimtas.

Pie Abāsu dinastijas pieder Hārūns ar Rašīds, «Tūkstoš un vienas nakts» pasaku varonis (valda 786.—809. g.).

Abāsu dinastija izbeidzas līdz ar mongoļu iebrukumu Bagdādē.

SPĀNIJA UN ZIEMEĻAFRIKA

Umeijas jeb **Umeijadi** (arī **Omeijas** jeb **Omeijadi**). Valda 756.—1031. g. Spānijā.

Dinastijas aizsācējs — Abdarrahmāns I, kura pievārds Dāhils nozīmē «atnācējs».

Pēc Umeijām vara Spānijā pāriet Dalienas valdnieku rokās.

Dalienas valdnieki (arābu v. *mulūk at-tavā'if* «dalienas karaļi»). Valda XI gs. Spānijā. Dinastijas: **Hammūdi** jeb **Hammūdīdi** Malagā, **Abādi** jeb **Abādīdi** Seviljā, **Džahvari** jeb **Džahvarīdi** Kordovā, **Aftasi** jeb **Aftasīdi** Badahosā, **Zunnūni** jeb **Zunnūnīdi** Toledo, **Amīri** jeb **Amīrīdi** Valen-

⁴² Sajā biļetenā dinastiju nosaukumu variantiem, kas ieviesušies latviešu valodā ar grieķu cilmes izskaņām *-īdi*, *-īli*, paturēta tradicionālā forma ar *iso i*; sugasvārdos lietotas mūsdienu pareizrakstībai atbilstošās izskaņas *-īdi*, *-īli*.

sijā, **Tūdžibi** jeb **Tūdžibidi** un **Hūdi** jeb **Hūdidi** Saragosā u. c.

XI gs. musulmaņu Spāniju iekaro Almorāvidu dinastija, XII gs. — spāņu karalis Alfons I un Aragonas Ramiro II.

Nasri jeb **Nasridi** (arābu v. arī *banū al-ahmar* «sarkano cilts»). Valda 1230.—1492. g. Granādā.

Dinastijas aizsācējs — Muhammeds I al Gālibs ar pievārdu Ibnalahmars «sarkano cilts dēls».

1492. g. Granādu iekaro spāņi.

Idrisi jeb **Idrisidi**. Valda 789.—926. g. Marokā.

Dinastijas aizsācējs — Idriss I.

Pēc Idrisiem Marokā valda Fātimu dinastija.

Rustāmi jeb **Rustāmidi**. Valda 777.—909. g. Rietumalžīrijā.

Dinastijas aizsācējs — Abdarrahmāns Ibn Rustāms.

909. g. Rustāmu centru Tahartu (tagadējā Tijārata) iekaro Fātimu dinastija.

Aglabi jeb **Aglabidi**. Valda 800.—909. g. Ifrīkijā (tagadējā Tūnisijā), Alžīrijā un Sicīlijā.

Dinastijas aizsācējs — Ibrāhīms I Ibnalaglabs.

Aglabu dinastija izbeidzas līdz ar Fātimu dinastijas iebrukumu.

Zīri jeb **Zīridi** un **Hammādi** jeb **Hammādidi**. Valda 972.—1152. g. Ifrīkijā un Austrumalžīrijā.

Zīri līniju aizsāk Jūsufs Bulugīns I Ibn Zīri, Hammādu līniju — Hammāds Ibn Bulugīns I Ibn Zīri.

Dinastijas teritorijas pakāpeniski pāriet normāņu un Almohadu dinastijas rokās.

Almorāvidi (no sp. v. *Almoravides* < arābu v. *al-murābitūn*⁴³ «tie, kas atrodas pierobežas cietokšņos»; arābu v. arī *al-mutalassimūn* «sejas aizsedzēji»). Valda 1056.—1147. g. Ziemeļāfrikā un Spānijā.

Dinastijas aizsācēji ir 3 berberu karavadoņi.

Almorāvidu vietā nāk Almohadu dinastija.

Almohadi (arābu v. *al-muvahhidūn* «vienīgā dieva atziņēji»). Valda 1130.—1269. g. Ziemeļāfrikā un Spānijā.

Dinastijas aizsācējs — berbers Muhammeds Ibn Tu-mārts.

Almohadu valdīšanas laika 2. pusē visu Spāniju (izņemot Granādu) pakāpeniski iekaro kristieši. Ziemeļāfrikas zemes savā starpā sadala Abdelvadīdu, Hafsu un Mārinu dinastijas.

⁴³ No vārda *al-murābitūn* cēlies arī franču vārds *marabout* «mūks, svētais».

Mārini jeb **Mārinidi** un **Vatāsi** jeb **Vatāsidi**. Valda 1196.—1549. g. Marokā.

Mārini cēlušies no tāda paša nosaukuma berberu cilts. Mārinu dinastijas aizsācējs — Abū Muhammeds Abdalhaks I. Pēc Māriņiem nāk Vatāsu dinastija, kuras aizsācēji ir Mārinu reģenti.

Seko Saadi dzimtas šerifu valdīšanas periods.

Hafsi jeb **Hafsidi**. Valda 1228.—1574. g. Tūnisijā un Austrumārijā.

Dinastija nosaukta šeiha Abū Hafsa Omara (miris 1176. g.) vārdā.

1574. g. Hafsu teritorijas pilnīgi pāriet Osmāņu (tirku izcelsmes musulmaņu) dinastijas rokās.

Saadi jeb **Saadidi** un **Filālī** jeb **Filālidi**. Valda kopš 1511. g. Marokā.

Saadi dinastijas aizsācējs — sultāns Muhammeds al Mehdī al Kāims Biamrallāhs. Tās vietā nāk Filālī dinastija, kuras aizsācējs ir Muhammeds I aš Serīfs. Kopš 1962. g. valda Filālī dinastijas karalis Hasans II Ibn Muhammeds.

Senūsī jeb **Senūsiti**. Valda 1837.—1969. g. Lībijā.

Dinastijas aizsācējs — seijids (t. i., pravieša Muhammeda pēctecis) Muhammeds Ibn Alī as Senūsī al Kebīrs, senu-sītu ordeņa dibinātājs.

1969. g. gāzts pēdējais Senūsī karalis Idrīss I un Lībija pasludināta par republiku.

TUVIE AUSTRUMI (ĒGIPTĒ, SIRIJA, IRĀKA, JORDĀNIJA)

Tūlūni jeb **Tūlūnidi** (no tirku v. *dolun* «pilns (mēness)»). Valda 868.—905. g. Ēģiptē un Sīrijā.

Dinastijas aizsācējs — tirku karavadonis Ahmeds Ibn Tūlūns.

Tūlūnu īpašumus iekaro Abāsu dinastijas halīfs Muhammeds Ibn Suleimāns.

Ihšīdi jeb **Ihšīdidi**. Valda 935.—969. g. Ēģiptē un Sīrijā.

Dinastijas aizsācējs — Muhammeds Ibn Tugdžs al Ihšīds (*ihšid* — tituls ar nozīmi «kņazs, valdnieks»).

969. g. Ēģipti iekaro Fātimu dinastijas karavadonis Džauhars.

Fātimi jeb **Fātimidi**. Valda 909.—1171. g. Ziemeļāfrikā, vēlāk Ēģiptē un Sīrijā.

Dinastija nosaukta pravieša Muhammeda meitas Fātimas vārdā. Dinastijas aizsācējs — Obeidallāhs al Mehdī.

1171. g. Fātimu īpašumus iekaro Aijūbu dinastijas valdnieks Saladīns.

Hamdāni jeb **Hamdānidi**. Valda 905.—1004. g. Džazīrā (Mesopotāmijas ziemeļu daļa) un Sīrijā.

Hamdānu dinastijas valdnieki pieder pie 2 līnijām — Mosulas un Halebas līnijas. Mosulas līnijas aizsācējs — Abulheidža Abdallāhs, Halebas līnijas aizsācējs — Seif ad Daula Alī I, kurš nāk pie varas 945. g.

991. g. Mosulu iekaro Ukailu dinastija, Dijārbakru (tagadējās Turcijas teritorija) — Marvānu dinastija. Sīrijā 1004. g. varu sagrābj karavadonis Lūlū («pērle»), kas cēlies no vergiem. Pēc tam Sīriju iekaro Fātimu dinastija.

Mazjadī jeb **Mazjadīdi**. Valda 961.(?)—1150. g. Hillā un Centrālajā Irākā.

Dinastijas aizsācējs — Sanā ad Daula Alī I Ibn Mazjads.

Pēc pēdējā dinastijas valdnieka Alī II nāves Mazjadu teritorijas pāriet Seldžūku (tirku izcelsmes musulmaņu) dinastijas rokās.

Marvāni jeb **Marvānidi**. Valda 983.—1085. g. Dijārbakrā. Dinastijas aizsācējs — kurdu karavadonis Bāzs.

1085. g. Marvānu teritoriju iekaro Seldžūku dinastija.

Ukaili jeb **Ukailīdi**. Valda 983.(?)—1096. g. Džazīrā, Irākā, Ziemeļsīrijā.

Ukaili cēlušies no Dienvidirākas beduīniem. Dinastija dalās vairākās līnijās.

Ukailu teritorijas iekaro Seldžūku dinastija.

Mirdāsi jeb **Mirdāsīdi**. Valda 1023.—1079. g. Halebā un Ziemeļsīrijā.

Dinastijas aizsācējs — Asad ad Daula Sālihs Ibn Mirdāss.

1079. g. vara Mirdāsu teritorijā pāriet Ukailu dinastijas rokās.

Aijūbi jeb **Aijūbīdi**. Valda no 1169. g. līdz XV gs. beigām Ēģiptē, Sīrijā, Dijārbakrā, Jemenā.

Dinastija dalās vairākās līnijās. Ēģiptes līniju 1169. g. aizsāk Meliks an Nāsirs I Salāh ad Dīns (pazīstams arī kā Saladīns), Jemenas līniju — Sems ad Dīns Turānšāhs

1174. g., Damaskas līniju — Nūr ad Dīns Alī 1186. g., Halebas līniju — Meliks al Ādils I Seif ad Dīns 1183. g., Dijārbakrā vienu līniju (Maijāfarikīnā un Sindžāra kalnu apgabālā) aizsāka Saladīns 1185. g., otru līniju (Hisn Kaifā un Amidā) — Nedžm ad Dīns Aijūbs 1232. g.

1252. g. Ēģiptē varu sagrābj Mamlūku dinastija (Bahri), 1229. g. Jemenā — Rasūlu dinastija. Damasku, Halebu un daļu Dijārbakras 1260. g. iekaro mongoļi, pārējo Dijārbakras daļu XV gs. — Ak Kojunlu (turkmēņu dinastija).

Abāsi jeb **Abāsidi**. Valda 1261.—1517. g. Ēģiptē.

1517. g. Ēģipti iekaro Osmāņu dinastija.

Mamlūki (arābu v. *mamlūk* «vergs», «tas, kas atrodas īpašumā»). Valda 1250.—1517. g. Ēģiptē un Sirijā.

Mamlūki cēlušies no Aijūbu dinastijas valdnieka Nedžm ad Dīna Aijūba gvardes — tirkku karavīriem. Dinastijā izdala 2 līnijas. Bahri jeb Bahriti (no *al-bahr* «(Nīlas) upe»; Nīlā, Rodas salā, atradās gvardes kazarmas) valda 1250.—1390. g. Pirmais Bahru līnijas sultāns — Sadžar ad Durrs. Burdži jeb Burdžiti (no *burdž* «tornis, cietoksnis, pils»; tā saucās citadele Kairā, kur mitinājās sultāna Kalaūna gvarde) valda 1382.—1517. g. Burdžu līnijas pirmais sultāns — Zāhirs Seif ad Dīns Barkūks.

1517. g. Siriju un Ēģipti iekaro Osmāņu dinastija.

Muhameda Alī dinastija. Valda 1805.—1953. g. Ēģiptē.

Dinastijas aizsācējs — Muhammeds Alī pašā, albāņu virsnieks, kas dienēja Osmāņu armijā un kļuva par Osmāņu vietvaldi Ēģiptē. Vietvaldis Ismaīls pašā 1867. g. pieņem hedīva titulu. Hedīvs Huseins Kāmils 1914. g. pieņem sultāna titulu. Sultāns Ahmeds Fuāds I 1922. g. pieņem karaļa titulu. Dinastijas pēdējais pārstāvis karalis Fuāds II gāzts 1952. g.

Hāšimi jeb **Hāšimīti**. Valda kopš 1921. g. Jordānijā.

Hāšimu dzimta skaita savus radurakstus no pravieša Muhameda meitas Fātimas un halifa Alī.

1921. g. angļi no Palestīnas atdala mandāta teritoriju un nosauc to par Transjordānijas emirātu. Hāšimu dinastiju aizsāk tā pirmais emīrs, Mekas un Medinas šerifa (Muhameda pēcnācēju tituls) Huseina mazdēls Abdal-lāhs. 1946. g. šajā teritorijā nodibinās Jordānijas Hāšimu Karaliste, par kuras karali (arābu v. *malik*) kļūst Abdal-lāhs. 1951. g. Abdallāhu nogalina. Viņa vietā nāk Talāls. Kopš 1952. g. valda karalis Huseins Ben Talāls.

ARĀBIJAS PUSSALA

Karmati jeb **Karāmiti** (no pv *Karmat* dsk. formas *Karāmita*). Valda 894.—977. g. Arābijas pussalas austrumu un centrālajā daļā; centrs — Bahreinā.

Dinastijas aizsācējs bija reliģiskās karmatu kustības (radikālā šīisma) pamatlicēja Hamdāna Ķarmata emisārs (arābu v. *dā'i* «sludinātājs») Abū Saīds al Hasans al Džannābī, kurš nodibināja patstāvīgu valsti.

Pēc 977. g. valsti valda vecajo padome, kas darbojās jau Ķarmatu dinastijas laikā.

Rasī jeb **Rasīdi**. Valda no IX gs. sākuma līdz 1962. g. Jemenā; rezidence — Saadā un Sanā.

Rasī dinastijas imāmi bija zeīdisma (šīisma mērenais virziens) piekritēji.

Dinastija dalās 2 līnijās. Agrajā periodā valda Rasī jeb Rasīdu līnija. Tās aizsācējs — Tardžumān ad Dīns al Kāsims ar Rasī, miris 860. g. Rasī līniju nomaina Kāsīmu jeb Kāsīmidu līnija, kas nāk pie varas 1592.(?) g. Tās aizsācējs — Kāsīms al Mansūrs. Pēdējais dinastijas imāms Muhammeds Badrs Ibn Ahmeds gāzts militāra apvērsuma rezultātā 1962. g., kad pasludināta Jemenas Arābu Republika.

Suleihī jeb **Suleihīdi**. Valda 1047.—1138. g. Jemenā; rezidence — Sanā un Adenā.

Suleihu dinastijas valdnieki bija ismaīlisma (radikāls šīisma virziens) piekritēji, kas sākumā valdīja kā Fātimu dinastijas nomināli vasaļi.

Dinastijas aizsācējs — Alī Ibn Muhammeds. Pēdējā valdniece — Sejjida Ārva, mirusi 1138. g.

Pēc tam varu Jemenā pārņem Zuraiīdu dinastija, bet 1174. g. — Aijūbu dinastijas valdnieka Saladīna brālis Turānšāhs. Suleihu dinastijas pārziņā līdz XII gs. beigām paliek daži cietokšņi.

Rasūli jeb **Rasūlīdi**. Valda 1229.—1454. g. Jemenā.

Dinastijas aizsācējs — Meliks al Mansūrs Nūr ad Dīns Omars I.

1442.—1454. g. notiek vairāki apvērsumi, kuru rezultātā vara Jemenā pāriet Tāhiru dinastijas rokās.

Tāhiri jeb **Tāhirīdi**. Valda no 1454. g. līdz XVI gs. sākumam Jemenā.

Pēc tam Jemenu iekaro Osmāņu dinastija.

Maskatas un Zanzibāras sultānu dinastija, Bū Saīdu dzimta. Valda kopš 1741. g. Omānā un Zanzibārā.

Omānā un Zanzibārā sākumā pastāv vienots sultanāts, kas pēc Saīda nāves 1856. g. sadalās. Omānas līnijas sultāni valda kopš 1856. g. 1970. g. pie varas nāk Kābuss Ibn Saīds, kurš valda arī pašlaik.

Zanzibāras līnijas sultāni valda 1856.—1964. g. Pēc revolūcijas Zanzibāra tiek iekļauta Tanzānijā.

Saūdi jeb Saūdidi, Saūdu dzimta. Valda kopš 1746. g. Arābijas pussalas ziemeļu un centrālajā daļā.

Saūdu dinastija nāca pie varas kā vahābisma (islāma puritānisma) kustības atbalstītāja (šī reliģiskā virziena dibinātājs ir Muhammeds Ibn Abdalvahābs, miris 1792. g.). Dinastijas aizsācējs — Muhammeds Ibn Saūds.

1926. g. Abdalazīzs Ibn Saūds tika pasludināts par karali; 1932. g. valsti nosauca par Saūda Arābijas Karalisti.

DAZĀDU DINASTIJU IEKAROJUMI ARĀBU ZEMES

Būijas jeb Būidi (arī **Būvaihi** jeb **Būvaihidi**). Valda Irānā un Irākā; Irākas līnija — 945.—1055. g. Dinastijas nosaukums it kā cēlies no arābu *Bū* (*Abū*).

Dinastijas aizsācējs Irākā — emīrs Muiz ad Daula Ahmeds.

1055. g. Bagdādi ieņem Seldžūki.

Džalāiri jeb Džalāiridi. Valda 1336.—1432. g. Azerbaidžānā, Kurdistānā un Irākā.

Dinastijas aizsācējs — Tādž ad Dīns Hasans Buzurgs. Dienvidirāku iekaro Kara Kojunlu dinastija.

Ismaili jeb Ismailīti (arī **Asasīni**). Valda Ziemeļirānā un Sīrijā 1100.—1273. g. Dinastija cēlusies no ismailītiem — šiītu ekstrēmīstiem. Ismailītu grupas dibināja Hasanī Sabāhs, persiešu emisārs. Nosaukums Asasīni it kā cēlies no vārda *haššāšin* «hašiša lietotājs».

Pēdējo Ismailu cietoksni Kahfu 1273. g. ieņem Mamlūku sultāns Baibarss I.

Kara Kojunlu («melnie auni»). Valda 1380.—1468. g. Azerbaidžānā un Irākā.

Dinastijas aizsācējs — Kara Muhammeds Turmušs.

Kara Kojunlu ipašumus iekaro Ak Kojunlu dinastija.

Osmāņi. Valda 1281.—1924. g. Anatolijā, Balkānos un arābu zemēs.

Dinastijas aizsācējs — sultāns Osmāns I Ibn Ertogrils.

Dinastija izbeidzās 1924. g., kad Turcijā nodibinājās Mustafas Kemāla republikāniskā valdība.

Seldžūki jeb **Seldžūkidi.** Valda 1038.—1194. g. Irānā un Irākā, 1078.—1117. g. Sīrijā.

Seldžūki cēlušies no tirkū tautības — oguziem. X gs. beigās tie pieņem islāmu un pamazām iespiežas musulmaņu teritorijās. 1055. g. sultāns Togrils (ar titulu *Rukn ad-Dunja Va-d-din* «pasaules un ticības balsts») ieņem Bagdādi.

Timūri jeb **Timūridi.** Valda 1370.—1506. g. Samarkandā, Horasānā, Rietumirānā. Timūra dēls Džalāl ad Dīns Mirānšāhs valda Rietumirānā un Irākā 1404.—1415. g.

Zangī jeb **Zangidi.** Valda 1127.—1222. g. Džazīrā un Sīrijā.

Galvenā līnija — Mosulā un Halebā, kur dinastijas aizsācējs bija Imād ad Dīns Zangī Ibn Ak Sonkurs. Otrā līnija valda 1146.—1181. g. Damaskā, pēc tam Halebā.

Zangī īpašumus daļēji iekaro Saladīns.

3. ARĀBU VALSTU PERIODISKIE IZDEVUMI

Sajā sarakstā doti arābu valstu periodisko izdevumu nosaukumi tādā formā, kādā tos ieteicams lietot latviešu valodā. Nosaukumi transkribēti, izmantojot tikai latviešu alfabēta burtus. Patskaņiem saglabāts fonēmas pamatvariants.

Ad Difā «Aizslāvis» (*Jordānija; Libija*)

Ad Dustūr «Konstitūcija» (*Jordānija*)

Ahbār al Jaum «Dienas Ziņas» (*Jordānija*)

Ahbār al Kuvait «Kuveitas Ziņas» (*Kuveita*)

Ahbār al Usbū «Nedēļas Ziņas» (*Jordānija*)

Āhir Sāa «Pēdējā Stundā» (*Ēģipte; Maroka*)⁴⁴

Al Ahālī «Tauta» (*Irāka*)

Al Ahbār «Ziņas» (*Ēģipte; Irāka; Jemenas AR; Libāna; Maroka; Tūnisija*)

Al Ahrām «Piramīdas» (*Ēģipte*)

Al Aijām «Dienas» (*Libija; Sudāna*)

⁴⁴ Ēģiptes žurnāls savu nosaukumu transkribē formā **Aher Saa**.

- Al Alam «Karogs» (Maroka; Sudāna)
 Al Amal «Darbs» (Libija; Tūnisija)
 Al Anbā «Ziņas» (Libāna; Libija; Maroka)
 Al Anvār «Gaisma» (Libāna)
 Al Baas «Atdzimšana» (Arābu Sociālistiskās Atdzimšanas
partijas avīze; Libāna; Sirija)
 Al Bajān «Skaidrība» (Maroka)
 Al Balāg «Ziņas» (Libija)
 Al Bašīr «Labais Vēstnesis» (Libija)
 Al Bilād «Zeme» (Saūda Arābija)
 Al Džadīd «Jaunais» (Libija)
 Al Džamāhīr «Tautas Masas» (Jordānijas Komunistiskās
partijas avīze, iznāk nelegāli; Sudāna; Tūnisija)
 Al Džamāhīr al Arabija «Arābu Tautas Masas» (Sirija)
 Al Džarīda ar Rasmija «Oficiālā Avīze» (Irāka; Libāna;
Libija)
 Al Džihād «Svētais karš» (Jordānija; Libija)
 Al Džumhūrīja «Republika» (Alžīrija; Irāka; Jemenas AR)
 Al Fadžr «Ausma» (Maroka)
 Al Fadžr al Džadīd «Jaunā Ausma» (Irāka; Libija; Su-
dāna)
 Al Fidā «Uzupurēšanās» (Sirija)
 Al Fikr al Džadīd «Jaunā Doma» (Irākas Komunistiskās
partijas avīze)
 Al Gumhūrīja «Republika» (Alžīrija; Ēģipte); Ēģiptes
avīzes pilns nosaukums: Al Gumhūrīja. Garīdat aš Saab
«Republika. Tautas Avīze»
 Al Hadaf «Mērķis» (Kuveita)
 Al Hajāt «Dzīve» (Libāna)
 Al Hakika «Taisnība» (Libija; Jordānijas Komunistiskās
partijas žurnāls)
 Al Ištīrākija «Sociālisms» (Sudāna)
 Al Ittihād «Savienība» (Tūnisija)
 Al Kātib «Rakstnieks» (Ēģipte)
 Al Kifāh al Ummāl al Ištīrākī «Strādnieku Sociālistiskā
Cīņa» (Sirija)
 Al Madīna al Munauvara «Spožā Medīna» (Saūda Arā-
bija)
 Al Maidān «Cīņas Lauks» (Libija; Sudānas Komunistis-
kās partijas avīze)
 Al Manār «Bāka» (Irāka; Jordānija; Libija; Sudāna)
 Al Masā «Vakars» (Jordānija; Ēģipte)
 Al Mudžāhid «Cīnītājs» (Alžīrija); iznāk franču valodā

- Al Mukāfih «Cīnītājs» (*Marokas Komunistiskās partijas avīze*)⁴⁵
- Al Mukāvama «Pretošanās» (*Alžīrija*)
- Al Mukāvama aš Saabija «Tautas Pretestība» (*Jordānija*)
- Al Musauvar «Ilustrētais» (*Eģipte*)
- Al Ummāl «Strādnieki» (*Maroka*)
- Al Urdunn «Jordānija» (*Jordānija*)
- Al Vakāi al Irākija «Irākas Ziņas» (*Irāka*)
- Al Vatan «Dzimtene» (*Maroka*)
- An Nasr «Uzvara» (*Alžīrija; Jemenas AR*)
- An Nidā «Aicinājums» (*Libāna; Sudāna*)
- An Nidāl al Arabī «Arābu Cīņa» (*Jordānija*)
- An Nidāl aš Saab «Tautas Cīņa» (*Sīrijas Komunistiskās partijas avīze*)
- Ar Rai «Doma» (*Jordānija*)
- Ar Rai al Āmm «Vispārības Doma» (*Kuveita; Sudāna*)
- Ar Rāid «Pionieris» (*Libija*)
- Ar Rijād «Rijāda» (*Saūda Arābija*)
- Ar Risāla «Aicinājums» (*Kuveita*)
- Ar Risāl aš Saab «Tautas Misija» (*Jemenas AR*)
- As Sabāh «Rīts» (*Tūnisija*)
- As Safir «Vēstnesis» (*Eģipte; Libāna*)
- As Sakāfa «Kultūra» (*Sudāna*)
- As Sakāfa al Džadīda «Jaunā Kultūra» (*Irāka*)
- As Sakāfa al Vatanīja «Nacionālā Kultūra» (*Libāna*)
- As Saura «Revolūcija» (*Irāka; Jemenas AR; Sīrija*)
- As Sijāsa «Politika» (*Libāna; Kuveita*)
- As Sūdān al Džadīd «Jaunā Sudāna» (*Sudāna*)
- Aš Saab «Tauta» (*Alžīrija; Libija; Maroka; Tūnisija*)
- Aš Šark «Austrumi» (*Eģipte; Libāna*)
- At Tahrir «Atbrīvošana» (*Eģipte*)
- At Talīa «Avangards» (*Kuveita; Libija; Maroka; Sīrija; Sudāna; Tūnisija*)
- At Tarīk «Ceļš» (*Libāna*)
- Az Zamān «Laiks» (*Irāka; Libija; Sudāna*)
- Barka al Džadīda «Jaunā Kirenaika» (*Libija*)
- Filastīn «Palestīna» (*Jordānija*)
- Libijā al Muāsīra «Mūsdienu Libija» (*Libija*)
- Livā al Hurrija «Brīvības Karogs» (*Libija*)
- Livā al Istiklāl «Neatkarības Karogs» (*Irāka*)
- Moritānīja «Mauritānija» (*Mauritānija*)

⁴⁵ Pati avīze savu nosaukumu transkribē formā **Al Mokafih**.

- Roz el Jūsuf** (*Eģipte*); pēc žurnāla dibinātājas aktrises
Fātimas el Jūsufas pseidonīma
- Sabāh al Hair** «Labrīt» (*Eģipte*)
- Saut al Amal** «Strādnieka Balss» (*Tūnisijs*)
- Saut al Fallāh** «Zemnieka Balss» (*Irāka*)
- Saut al Halidž** «Līča Balss» (*Kuveita*)
- Saut al Mara** «Sievietes Balss» (*Jordānija; Sudāna*)
- Saut al Ummāl** «Strādnieku Balss» (*Eģiptes arodbiedribu
federācijas avīze*)
- Tarābulus al Garb** «Tripole» (*Libija*)
- Tarik aš Šaab** «Tautas Ceļš» (*Irāka*)

SATSINĀJUMI

AAEmir.	— Apvienotie Arābu Emirāti
adj.	— adjektīvs
akād. v.	— akādiešu valoda
akuz.	— akuzatīvs
Alž.	— Alžīrija
apdz v	— apdzīvota vieta
apg	— apgabals
aram. v.	— aramiešu valoda
arh izr	— arheoloģiskie izrakumi
asīr.-abil. v.	— asīriešu-babiloniešu valoda
atr	— atradne
Bahr.	— Bahreina
berb. v.	— berberu valoda
bīb.	— bībeles tekstā
burt.	— burtiski
c	— ciems
dat.	— datīvs
demin.	— deminutīvs
dial.	— (arābu valodas) dialekta forma
dib.	— dibināts
divsk.	— divskaitlis
dsk.	— daudzskaitlis
Ēģ.	— Ēģipte
emir	— emirāts
epit.	— epitets
etn.	— etnisks
ez	— ezers
feniķ. v.	— feniķiešu valoda
fr. v.	— franču valoda
gp	— galvaspilsēta

ġ.	— ģeogrāfisks
ġen.	— ģenitīvs
it. v.	— itāliešu valoda
Jem. AR	— Jemenas AR
Jem. TDR	— Jemenas TDR
Jord.	— Jordānija
j šaur	— jūras šaurums
k	— kalns
Kat.	— Katara
k gr	— kalnu grēda
k-i	— kalni
kr. v.	— krievu valoda
Kuv.	— Kuveita
lat. v.	— latīņu valoda
lit. v.	— (arābu) literārās valodas forma
lok.	— lokatīvs
Mar.	— Maroka
Maurit.	— Mauritānija
mint	— mintaka
mud	— mudīrija
muh	— muhāfaza
nelok.	— nelokāms
neofic.	— neoficiālais nosaukums
Om.	— Omāna
p	— pilsēta
pārn.	— pārnestā nozīme
pers. v.	— persiešu valoda
piem.	— piemēram
p raj	— pilsētas rajons
prov	— province
pss	— pussala
pv	— personvārds
p-v	— pilsētvalsts
relig.	— reliģisks
s	— sala
sais.	— sāsinātais nosaukums
sal.	— salīdzināt
Saūda Ar.	— Saūda Arābija
senebr. v.	— senebreju valoda
senēģipt. v.	— senēģiptiešu valoda
sengr. v.	— sengrieķu valoda
s-ez	— sālsezers
siev.	— sieviešu (personvārds)
siev. dz.	— sieviešu dzimte

Sīr.	— Sīrija
sk.	— skatīt
sp. v.	— spāņu valoda
s-s	— salas
šaur	— šaurums
transkr.	— transkripcija
tuksn	— tuksnesis
Tūn.	— Tūnisija
u	— upe
v	— valsts
v.	— valoda
vēst.	— vēsturisks
vīl	— vilājets
vīr.	— vīriešu (personvārds)
vīr. dz.	— vīriešu dzimte
vsk.	— vienskaitlis
zemesr	— zemesrags
zin. translit.	— zinātniskā transliterācija

SATURS

Priekšvārds	3
I. Vispārīgi norādījumi	5
II. Arābu valodas īpašvārdu atveides noteikumi	12
A. Arābu rakstība un alfabēts	12
B. Arābu rakstības transliterācija un transkripcija	13
C. Zilbes, akcents un intonācija	21
D. Skaņu atveidošana rakstībā un izrunā	22
1. Līdzskaņi	22
a) Līdzskaņu kvantitāte	22
b) Līdzskaņu atveidošana	23
2. Patskaņi	31
a) Patskaņu kvantitāte	31
b) Patskaņu atveidošana	32
3. Divskaņi	38
4. Tabula arābu valodas skaņu atveidošanai latviešu valodā	38
E. Īpašvārdu gramatizācija	42
1. Īpašvārdu dzimte	42
2. Īpašvārdu deklinācija	43
3. Īpašvārdu skaitlis	45
4. Artikuls	45
5. Īpašvārdi, kas arābu valodā sastāv no vairākiem komponentiem	48
a) Īpašvārdu savruprakstījums	48
b) Īpašvārdu koprakstījums	50
6. Īpašvārdu iekļaušana vārdkopā	52
7. Ģeogrāfisko nosaukumu tulkošana	53
8. Arābu personvārdu struktūra	54
a) Arābu personvārdu tipi	54
b) Pilnais vārds	57
F. Arābu īpašvārdu atveide latviešu valodā no krievu valodas rakstības	59

III. Ipašvārdu un nomenklatūras vārdu saraksti	64
A. Arābu zemju ģeogrāfiskie nosaukumi	64
1. Arābu valstu oficiālie nosaukumi	64
2. Ģeogrāfisko nosaukumu vārdnīca	65
3. Nomenklatūras vārdu vārdnīca	127
B. Personvārdu vārdnīca	137
Pielikumi	165
1. Arābu valstu administratīvais iedalījums	165
2. Musulmaņu dinastijas arābu zemēs	170
3. Arābu valstu periodiskie izdevumi	178
Saīsinājumi	182
Izmantotie avoti un literatūra	185